

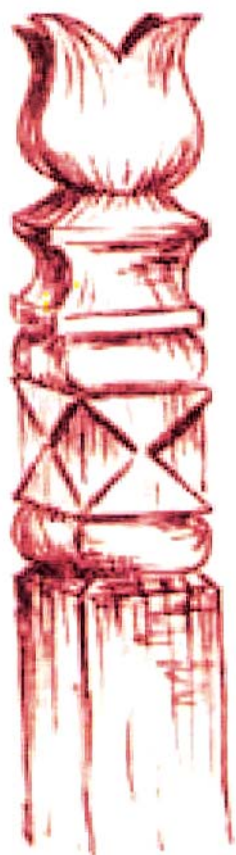

Átalyvető

2011. március

Az Erdélyi Körök Országos Szövetségének és az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének negyedéves lapja

A tartalomból

Március 15-ről, másként	4. oldal
Kommentár	7. oldal
Elemző:	
Csapó Endre,	
Bogár László,	
Borbély Zsolt A. írásai	10. oldal
EKOSZ-dokumentumok	18. oldal
Támogatóink	19. oldal
Szász I. T. naplójegyzetei	20. oldal
Alkotmányozóink figyelmébe:	
Kocsis István dolgozata	22. oldal
Interjú Máthé Tóth Andrással	
a vallási sokféleségről	27. oldal
In memoriam	35. oldal
Önzés és szeretet	32. oldal
Kudarc Aradon:	
Szűrös Mátyás múltidézője	40. oldal
Csőgör Lajos emlékezete	50. oldal
Erdélyi iskolák	53. oldal
Irodalom	57. oldal

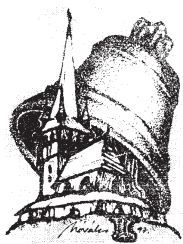
Az élet élni akar!

Madách Imre

Nem féltelek hazám

Bár ellened tör frigye
 zsarnokoknak,
Bár ellened tör irigy szolgálhad,
Földönfutó népek megostromolnak,
Mint tengerár, megállsz,
 ha szikla vagy.

Nem féltelek hazám!
Eldültél volna, mint eser a viharban,
Ha a végzet nem nézett volna ki,
Hogy élj: nem törtek
 meg véres csatákban
A balszerenese századévei.
Nem féltelek hazám!

EKOSZ

Az EKOSZ elnöke 2011. május 14–15-re összehívja az EKOSZ közgyűlését Szegedre. A tagszervezetek írás-

beli meghívót kapnak.

Kérjük a tagszervezeteket, hogy adományaikkal az idén is támogassák a zsidói Wesselényi kápolna felújításának tervét, valamint a salgótarjáni '56-os emlékfutást.

Csongrád

Csongrádon a lerombolt országzászló helyett, hosszú harc és akadályoztatás után, 2010. október 23-án avattuk az új országzászló emlékművet, mely ünnepségre – viszonzandó a korábban történeteket – Nagyváradról érkezett küldöttség a váradi magyarság képviselőiben. Jelen volt **Tolnay István**, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület v. főjegyzője, a Partiumi Keresztény Egyetem tanügyi előadó tanácsosa és felelőse. Jelen volt és ünnepi beszédet mondott, egyúttal tolmácsolta a nagyvárad-i magyarok üdvözlését **dr. Pálfi József**, a Nagyvárad-réti református gyülekezet lelképásztora. A nagypolitika végzi a dolgát, de mi, egyszerű állampolgárok is igyekszünk lehetőségeinkhez képest apró öltésekkel összetartozásunkat erősíteni.

Losonczy Zoltán

(A hírhez kapcsolódó további anyagot lásd a 39. oldalon)

Monor- Diósd

Az Érd melletti Diósdon a DNS Sportcentrumban 2011. január 15-én a magyarországi Székely Körök labdarugó csapatai megtartották az első un. I. Székelyföldért Kupát. A rendezvény mögöttes gondolata az volt, hogy kezdeményezzék a Székelyföldért Társaság megalakítását, melynek célja Székelyföld Területi Autonómiájának elősegítése. A rendezvényen jelen volt **dr. Szekeres Sándor** az EKOSZ részéről, aki kifejtette, hogy a jogszerű megalaku-

laskor jó lenne, ha jelen lenne a Székely Nemzeti Tanács elnöke **Izsák Balázs** és az ötletgazda Szász Jenő alelnök is, ezenkívül a többi olyan civil szervezet is, melyek egyetértenek a kezdeményezéssel. A rendezvényen végül nem alakult meg a Székelyföldért Társaság, de várjuk, hogy a kezdeményezőik ígéretükhöz híven megszervezik e civil szervezetet.

*

A monori Bethlen Gábor Erdélyi Kör 2011. február 5-én farsangi bált tartott a monori Művelődési Házban. A bál megkezdése előtt a József Attila Gimnázium fiataljai Erdélyről, Székelyföldről szóló zenével szórakoztatták a bálozó közönséget, majd a **Strázsák Néptánc Együttese** szatmári, kalotaszegi és galgamenti táncokkal biztatták mozgásra az embereket. Jó volt látni, hogy az idősebb felnőtteken kívül sok fiatal és számos gyermek élvezhette a sajátos erdélyi bál hangulatát.

Siófok

A 2010-es esztendő igazi „szűk esztendő” volt számunkra, miután az esős tervezett programot elmosott. A városi ünnepségeken (márc. 15., okt. 23.) azért hagyományainkhoz hűen ott voltunk és koszorúztunk. Októberben sikerült megszervezni egy finn-ugor témájú nyelvészeti előadást, melyre előadónak a Szegedi Tudományegyetem docensét, **dr. Sipőcz Katalint** kértük fel. A „Már az Édenben is magyarul beszéltek” című előadás vehemens vitát indított el a különböző nézeteket képviselő „alternatív” nyelvészek és az előadó között. A

hagyományos mikulásnapra összejövetelen „fellépett” Egyesületünk legfiatalabb tagja, a 2 éves **Erőss Eszterke**, aki egyik magyar népdalt a másik után énekelte legnagyobb örömeinkre és elképedésünkre (állítólag már legalább 30-40-et tud). Már a Himnuszt is énekl, ezért a Március 15-i városi ünnepélyen (ha addig meg tudunk Vele egyezni) kis székely ruháscskájában Ő fogja a téren a Himnuszt énekelni. Testvéri szeretettel üdvözlök minden erdélyi körös barátot és ismerőst.

Ármánkó Dávid, a Siófoki Erdélyi Kör elnöke

Ha Mezőberény,

akkor bál, ha Erdélyi Kör, akkor színvonalas műsor, ínycsiklandozó erdélyi ételek és italok, minőségi zene, hajnalig tartó multság. Aki eljött látta, aki nem bánja! Idén több mint százan, jövőre, február 4-én, 20 éves évfordulónkon remélhetően több százan leszünk! Már is lehet jelentkezni.

Kajlik Péter elnök

Ötágú Síp Kulturális Egyesület – Szeged

Egyesületünk részt vett a IV. Balassi-mise zenei anyagának összeállításában, amelyre az idén a szegedi Dómban került sor. Így a MISZTRÁL-együttes mellett a szegedi Honvéd-téri Református Kórust is felkértük szereplésre. Az ünnepélyes mise keretében a püspök úr – **Kis Rigó László** – fölszentelte a Balassi-kardokat, amelyeket másnap, február 14-én adtak át **Tamás Menyhért** (bukovinai székely származású) költőnek és **Ivan Canev** bolgár műfordító-
nak és költőnek Budapesten. A mise végén került sor a Balassi-érmek és elismerő oklevelek átadására. A megjutalmazottak a magyar reneszánsz kultúra és Balassi Bálint emlékének ápolása okán kapták ezt a kitüntetést. Ebben az évben Egyesületünk elnöke, **Dr. Horváth István Károlyné**, és **Perjés Klára**, a Magyar Rádió vezető-szerkesztője kapta ezeket az értékes jutalmakat. Másnap, február 14-én Mint sík mezőn csak egy szálla... címmel tartottuk meg

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kövesdy Pál főszerkesztő, B. Osvát Ágnes (irodalom és gyermekoldal)

Kiadja az EKOSZ elnöksége

Alapító főszerkesztő: **Orbán László**

Levelezési cím: Dr. Kövesdy Pál – 7100 Szekszárd, Otthon u. 2. Tél./fax: (36) 74/417-705

E-mail: ekosz@tolna.net

A kiadásért felel a lap főszerkesztője

ISSN 1416-4698

Nyomdai előkészítés: Galamb Marietta • Nyomdai munkák: Böcz Nyomda, Szekszárd

a VIII. Balassi-estünket, melynek határon túli vendégei voltak: **Pethő Attila**, a komáromi CEMADOK területi elnöke és **Tari István**, Balassi-kardos költő a délvidéki Óbecséről. Az est zenés-táncos-versmondós műsorát a **Dugonics András Piarista Gimnázium** Népzei Kamaraműhelye szolgáltatta, óriási, vastapsos sikerrel. Az idei Balassi-kardos költőkre felvidéki borokkal koccintottunk. **HIK**

"Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne..."

Kis közösség a nagyvilágban...

Erdélyből a '90-es években szép számmal települtek át magyarok Maglódra. 1998-ban megalapítottuk a Tamási Áron Erdélyi Kört. A kör tagjai legfontosabb feladatuknak tekintik az erdélyi, többségében székely hagyományok megőrzését, ápolását. Értékeinkkel a maglódi közösségi életet gazdagítjuk, színesítjük. Civil szervezetként aktívan részt veszünk a település mindennapi életében. Rendszeresen támogatjuk a szellemi és kulturális rendezvényeket.

December végén vezető-váltás történt: **Solymosi Anna** 6 év munkásság után lemondott, munkáját **Tódor Ilona** vette át. Köszönjük a fáradhatatlan és kitartó munkáját. A kör szervezésében minden évben megrendezésre kerül a farsangi- és szüreti bál.

Az idei farsangi mulatságon szép számmal jelentek meg az érdeklődő vendégek, főként Maglódról és a környékről. Az ötletes és humoros jelmezek elsősorban az ifjúság körében voltak népszerűek.

A sikeres farsang után már lelkesen ter-

vezgetjük az újabb programokat: majális, kirándulás, szüreti bál.

A Tamási Áron Erdélyi Kör tagjai

A Székely Nemzeti Tanács uniós szintű jogalkotást kezdeményezne

Az őshonos kisebbségek önrendelkezéséről szeretne uniós szabályozást a Székely Nemzeti Tanács. December 15-e óta az európai polgárok kezdeményezhetik a jogalkotást. Ehhez egymillió aláírás szükséges, hét tagországból. A Székely Nemzeti Tanács az első között élne a lehetőséggel.

Az uniós joganyagban nem léteznek nemzeti közösségeket védő előírások – ezért is mondhatja (több-kevesebb cinizmussal) bármely tagállam, hogy az európai normáknak megfelelően kezeli a kisebbségi kérdést. Ebben a témában csak az Európa Tanács próbált szabályokat alkotni: jobb híján ezek jelentik ma a hivatkozási alapot. Ez utóbbi testület egyedüli kötelező szabálya, a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény, nagyon óvatosan fogalmaz, és nem határozza meg, mit ért nemzeti kisebbség alatt.

A Székely Nemzeti Tanács azt szeretné elérni, hogy az Európai Unió ismerje el az őshonos nemzeti közösségek önrendelkezési jogát. Nem a Székelyföld autonómia-statútumához, hanem az összes őshonos kisebbségre érvényes jogszabály-tervezethez gyűjtenének aláírásokat – szerte Európában. Otthon volt már az SZNT-nek hasonló akciója: három éve egy nem hivatalos népszavazáson több mint 200 ezren támogatták a Székelyföld területi autonómiájának törvénybe foglalását. **(Duna TV)**

Magyarország megalázása címmel közölt cikket vélemény rovatában a berlini Der Tagesspiegel

A német főváros liberális napilapjának szerzője, **Alexander Gauland** konzervatív publicista előrebocsátja: nem ismeri a magyar médiatörvény tartalmát. Így lehet ezzel a külföldi kommentátorok többsége is, ám ez nem gátolta meg őket abban, hogy nemesebb ügyszóhoz illő izgalomba jöjjenek. „Hogy aztán akadnak-e a jogszabályban olyan rendelkezések, amelyek másként is meg lehetett volna fogalmazni, az nem

tudható. Viszont az egyhangú elmarasztalást nem érdemelte meg az a nép, amely újabb kori történelmében többet tett és szenvedett Európa szabadságáért, mint az olcsó bírálók népei” – mutat rá a cikkíró.

A továbbiakban emlékeztet arra, hogy a trianoni szerződéshez képest, amelynek nyomán Magyarország elvesztette területének kétharmadát, a németeket sújtó Versailles-i békeszerződés csupán lanya-fuvallet volt. „A Magyar Királyság elvesztette Nyugat-Magyarországot, Horvátországot, Szlovákiát, a Bánátot és Erdélyt, jöllehet a katasztróféért nem terhelte nagyobb felelősség, mint másokat, győzteseket és veszteseket. Nem kell a pusztai romantika bűvöletébe esni ahhoz, hogy megértsük: egy ilyen sokk hosszú időn át érezteti a hatását a népben, és ezáltal a történelem tovább marad eleven, mint más, szerencsésebb országokban.”

Gauland szerint nem nevezhető sikeres integrációs ötletnek a magyarok büszkeségének a megalázása, a tavalyi választásokon hozott döntésük utólagos delegitimálása. Fölmerül a gyanú, hogy a bírálókat még inkább elkészeríti az új kormány jobboldali karaktere – egy magyar Chávez vagy Morales valószínűleg jóval kisebb irritációt váltott volna ki – utalt a szerző a venezuelai és a bolíviai baloldali populista vezetőkre, és hozzátette: még egyetlen cikket sem cenzúráztak, egyetlen újságot sem tiltottak be, és – eltérően Berlusconi Olaszországtól – az elektronikus médiumok sem egyetlen ember érdekeit szolgálják.

„Azt, hogy hogyan lehet kiszabadítani egy büszke népet a maga választotta elszigeteltségből és elkéseredésből, Magyarország esetében egy asszony mutatta meg, aki mifelénk legföljebb turista-csalogatónak számít: Erzsébet osztrák császárné. Ő volt az, aki meggyőzte a férjét, Ferenc József császárt az 1867-es kiegyezés szükségességéről, amelyet a Szent István-i korona országának négy legboldogabb évtizede követett. Erzsébet nem folyamatos megalázással, hanem belátással és elismeréssel talált utat a magyarok szívéhez. Talán Európa is tanulhatna egy keveset Sisitől” – zárta írását a Der Tagesspiegel cikkírója.

(MTI)

Melbourne-ban elhunyt Pelle Lajos, aki 15 éven át vezette az Ausztráliai Magyar Erdélyi Szövetséget. Méltatására visszatérünk. Nyugodjék békében!

Előző lapszámunkban ígértük (15. old.), hogy az újraindult Erdélyi Napló magyarországi (külföldi) előfizetésének módjáról tájékoztatni fogunk.

Íme: Románián kívülről banki átutalással lehet előfizetni, eurószámla: R064 RZB0000060011557082, Reiffeisen Bank, Kolozsvár. Egy hónapi előfizetés Európába 5 EU, három hónap 15 EU, 6 hónap 30 EU, 12 hónap 60 EU

Fizessen elő az Erdélyi Naplóra Magyarországon!

Az Erdélyi Napló az erdélyi magyarság közzétett polgári hetilapja.
Mostantól magyarországi címre is előfizethető.

Előfizetési árak:
egyhavi: 720 Ft
negyedéves: 2100 Ft
fél éves: 4100 Ft
egy éves: 7900 Ft

Terjesztési ügyekben érdeklődni lehet:
a [1] 476-2176-os telefonszámon.
Előfizetés-megrendelés éget-nappal.
[1] 476-2198

Március 15-ről, másként*

Magyarország ma a lenni vagy nem lenni – sorsa által feltett – kérdésre kénytelen felelni. Felelni kénytelen, mert felelőtlenek ide jutatták egy felelősség nélküli világban. Miközben életmentő fontosságú szellemi szükségállapotot és korszakos tettekre sürgető hónapokat élünk meg, a figyelemelterelők arról vitatkoznának, forradalom zajlott-e a szavazófülkékben tavaly? Közülük egyesek odáig mennek, hogy meg nem érdemelt külhoni tekintélyüket felhasználva, demokratikus választásaink hírét a puccs mocsarába rántánák.

Vérzivataros történelmünk során forradalmaink is elzúgtak, s ki tudja hány? Mert a forradalomnak annyiféle válfaja lehet.

Vajon mennyire volt forradalmi tett a kereszténység felvételével kapcsolatos nehéz és fájdalmas döntések meghozatala szent királyunknak, Istvánnak, sőt már elődeinek is, kik, mint tudjuk, maguk is elindultak ezen az úton, a megmaradást szolgáló józan felismerés hatására?

És vajon mennyire volt forradalmi tett, hogy Béla a tatárdúlás után – mai szóval élve – inkább eladósította az országot, de talpra állította s meglépte azt a lépést, melyet ma második honfoglalásnak nevezünk?

És ésszerűtlen vagy csupán szükségszerű volt a Dózsa féle forradalmi megmozdulás? Ez okozta Mohácsot, vagy a török – azóta tudományosan bizonyított – százszoros anyagi túlereje?

Vagy mennyire volt forradalmian új-szerű a Bethlen Gábor-i politika, mely a kis és agyongyötört, kivérzett Erdélyből megpróbált a világpolitika fősodrában keresni túlélési lehetőséget?

Csendes szellemi forradalom volt-e csodálatos reformkorunk?

Milyen forradalom is volt 1848 és kinek a forradalma, hiszen a magyar uralkodó osztályok tagjai is sorra áldozták életüket a nemzet megmaradásáért? És mennyire van helye azoknak a mai okoskodásoknak, melyek a forradalmat hibának állítják be és a soha el nem fogadható történelmi HA alapján arról

beszélnek, hogy okosabb lett volna ezt elkerülni? Lehetett volna-e kiegyezés a forradalom nélkül, és eljutottunk volna-e az őszirózsás forradalomig és a XX. század egyik szégyenfoltját jelentő Tanácsköztársaságig, ha nincs kiegyezés? Felesleges, de kétségtelenül érdekesen izgalmas kérdésfelvetések.

És mi történt Szegeden, mit is tettek Horthyék? Ellenforradalomnak, fehérterrornak nevezték nemrég, ma tudjuk, hogy országmentő tett volt, de még most sem szeretnek erről beszélni. Pedig a bethleni konszolidáció is a magyar talpra állási képesség forradalmi cselekedete volt.

De forradalmi lendület vitte a fényes szelek újjáépítőit is. Nem sokáig, mert jött az a sötét Rákosi korszak, mely elvezetett 1956-hoz.

1848, te csillag szokták mondani, de hatalmas nemzeti tett volt az az 56-is, mely egy másik csillagot készített hullásra a keleti égen, s bizonyította: nem igaz, hogy sohse hull le.

Vagy mégsem? Vagy ma is ott trónol, csak már nem csupán a keleti égen, hanem kelletti magát nyugaton is?

És mennyire volt forradalmi tett a határnyitás? Forradalom vagy csupán szükségszerűség, avagy szükségszerű forradalmi cselekedet?

Nagy fintorai vannak a történelemnek. Hiszen – ha már Németországban vagyunk, beszéljünk helyi példáról. A valaha logisztikai okokból megközelíthetetlen nyugatot a török veszedelem bizony Mercedeseken gördülve érte el. A kommunisták pedig az általuk megsemmisített szociáldemokraták köntösét felöltve ültek be Nyugat-Európa parlamentjeibe. A közösbe is.

Bukásukat észlelve zseniálisan mentették át bal-liberális emlékün nevelt ál-ellenzéküket a rendszerváltásnak nevezett eseményeken, és vették ismét kezükbe a hatalmat. Míg azonban előbb a márciusi ünnepeket is hol meggyalázva, hol álságosan kisajátítva a keleti nagyhatalmat szolgálták s legalább a puritán élet látszatára vigyáztak, most, mint a globalizáció és neoliberalizmus lelkes

előfutárai, egykori ellenségeiket szolgálva váltak milliomo-sokká, s ennek érdekében nem csupán elszegényítették hazájukat, de ami ennél is súlyosabb: minden idők legmélyebb morális válságába taszították.

Az utóbbi évek márciusi ünnepeit már megosztva ünnepelte a magyar.

Feledésbe merült az erdélyi történelmi sors által kidolgozott és a kisebbségi sorsban még jobban kikristályosított igazság, hogy a megmenekülés útja a nemzetpolitika és nem a pártpolitika. Ennek mára még az utópiák világában sem látható a lehetősége.

Az ország megosztva hever a globalizáció, a kapzsi nagytőke, a neoliberális kultúr-mocskot hordozó pénz-centrikus világ, a keresztény értékeit tagadó új ál-Európa lábainál.

Ezen állapotában ismét csak egy forradalmi fordulat segíthetett. És erre, úgy nézett ki, vajmi kevés a remény. De láss csodát, egy évvel ezelőtt, nem sokkal a márciusi ünnepet követően, bekövetkezett a csoda. Bármennyire is tagadják, valós az a definíció, hogy a szavazófülkék forradalma zajlott le hazánkban. Mert szükségszerű volt.

Az, ami most e forradalom céljainak megvalósítása, az országmentés, a rendcsinálás, a morális felemelkedés, a gazdasági menekülő utak kijelölése érdekében történik – bizony nem tesz az Európában még túlerőben levő ellenoldalnak. Tiltakoznak is rendesen, és próbálnak riogatva, fenyegetve, büntetést emlegetve, gazdasági nyomást gyakorolva és természetesen készséges belső szövetségeseiket harcba küldve ellene tenni e precedens értékű újszerű magyar forradalomnak.

1848. március 15. éppen úgy, mint 1956. október 23., Európát is szolgálta. Hasonló módon szolgálja kontinensünket a most zajló kicsit furcsa, de megkerülhetetlen forradalom.

Németh László, nagy gondolkodónk, már a harmincas években megmondta,

*A Kölni Magyar Központ Mindszenty házában megrendezendő, Március 15-i ünnepségre írott beszéd rövidített szövege

hogy Magyarország számára a megmaradás felé vezető út csak akkor lehet nyitva, ha egész Európa megmentéséért is tesz valamit. Igen! Valami Jurisics-szerű községi tett kell hozzá, a Kárpát-medence népeit összefogni képes nándorfehérvári, kapisztráni karizma, Dobó rendet tartani képes példája, 1956 tisztasága, s hozzá 1848. március 15-ének fiatalos lendülete, optimizmusa.

Lám, milyen messze lehet eljutni Március 15 céljai mentén gondolkodva. És nem is szükséges túlságosan elkalandozni a szűkebb tematikától, annyira összefügg történelmünkben minden mindennel.

Az a lánc, melyen gyöngyszemként sorakoznak megmaradásunkat biztosító forradalmi pillanataink vagy éppenséggel korszakaink, ma sem szakadt meg.

Amikor néhány magyar ma összegyűlik és 1848 nosztalgiává aszúsodott emléket próbálja idézni, a világ minden sarkában köteles arra a küzdelemre is figyelni, amit a mai Magyarország folytat a túlélésért. Kettős ellenállást kell legyőznie éppen akkor, amikor talán a leglegyengítettebb állapotában leledzik. Gondja volt erre belső és külső ellenségeinek egyaránt.

Európa nem gondol saját sorsára akkor, amikor belemegy ebbe a játékba. A saját jövőjét is kockáztatva szolgálja a nem csak gazdasági célokat követő globális, neoliberális erőket.

A jelmez továbbra is a demokrácia szabászatain készül. Gondosan és a pillanatnyi divat minden kíváncsiára figyelve. Ami azonban ezalatt és ennek jegyében történik, az maga a rettenet. A kereszténységét megtagadó Európa már nem lehet többé önmaga. És önként dalolva menetel ebbe az irányba. Egy új magyar márciusi ifjúság ezt szeretné megakadályozni. Vajon mi várható ettől az aránytalannak tűnő küzdelemtől?

1848 márciusa és a rákövetkező év túlerővel szemben folytatott hadjáratai nem Világosnál végződtek s nem is Turinban, hanem a kiegyezéssel és egy felé ívelő korszakkal.

A Trianont megelőző és elősegítő, forradalomnak nevezett események ellenére volt egy olyan megnevezhetetlen és csodának nevezhető forradalmi tett, a bethleni konszolidáció, mely a túlerő által diktált halálos ítéletet semmissé

tette. A világ meglepődhetett. Isten csodája: megmaradtunk.

Az 1945 utáni megismételt ítélet és a bűnös nemzetné nyilvánítást követően, 1956-ban is túlerővel szemben mutatuk meg a világnak, hogy milyen ez a bűnös nemzet, s hogy képes érte – az őt elítélő világért is – a mártíromságra.

1989 határnyitása is – melynek igaz története nem az az annyit szajkózott – a túlerővel szemben történt, és, bár hajlamosak felejteni, de nem törölhető ki forradalmi tetteink sorából.

2010-ben ismét a soha nem látott túlerő, egy egységes és legyűrhetetlennek látszó világhatalom dédelgetett kiszolgálói ellen kellett csendes forradalmat csinálni, és eltompított, álomba kényszerített magyarságunk képes volt erre is. Most arra kell figyelni, hogy a világ ébredező félrevezetettjei képesek-e felismerni az ebben rejlő példát, az útmutatást, a lehetőséget, tehát saját érdeküket is. A reánk zúduló átkok oka éppen az, hogy ettől fél a túlerő.

Március 15 szelleme több ezer év óta él a magyarságban. Ennek erejét igazolja, hogy genetikailag sokszorosan vegyülve is megmaradt a mai napig. Március 15. szellemét a Teremtő is nekünk szánta. Nekünk szánta és feladatnak szánta. Ahogyan a magyar Szent Korona védelme alatt nemzetek nőttek fel és maradtak meg, hogy aztán éppen saját hungarus hazájukat verjék szét, mint csibe az őt felnevelő tojás héját, akként a márciusi szellem is önzetlen és nem csak a magyart szolgálja.

Ha ez így volt eddig, akkor ma sokszorosan így van.

Ezt kellene felismernie a szomszédoknak, s aztán, ha velünk összefogtak, a tágabb kontinensnek is. Csak ez ad esélyt a keresztény Európa utolsó percében történő helyreállítására. Ma még nem láthatók a siker biztos jelei, de ha visszagondolunk, sokszor volt már úgy, hogy amit bukásnak könyveltek, könyveltünk el, az később sikerre érett. Isten útjai kiszámíthatatlanok.

Ennek az erőt hordozó, gondolatokat ébresztő, önkritikát és büszkeséget egyaránt ébresztgető – tehát önismeretre nevelő – márciusi hangulatnak most még sokáig velünk kell maradnia. Szükség van '48 emlékezetére és nagy tanulságaira.

Ennek egyik fő tartalma a csendes belső forradalom gyors, de annál hibát-

lanabb szervezése. A valódi demokrácia zsinórmértékének pontos betartása. Ez egyúttal türelemre is int, mert sajnos hiába sürget az idő, vannak feladatok, melyeket nem lehet elkapkodni.

A márciusi tanulságok másik vetülete a szomszédsághoz fűződő viszony, a nélkülözhetetlen szövetségkeresés, az összetartozás tagadhatatlanságának felismertetése velük is. Nem könnyű feladat ez, amikor ezek az instabil s részben igen fiatal államok a belpolitika oltárán áldozzák fel a megmaradás politikáját. Vagyis a hatalom megszerzése vagy megtartása fontosabb nekik is, mint a hosszú távú megmaradás. Ők is

György László

Mindörökké jó Atyánk

Mi Atyánk

ki a könnyekben vagy
szenteltessék meg a neved
te a múltat s jövőt együtt látod
jöjjön el hát szent országod
álmainkat zokon ne vedd
küldj minékünk alázatot
ossz örömet és bogozz bánatot
ingyen is - kölcsön is
miképp a mennyben
úgy a földön is tiszta fényt
ragyogj miránk
mindörökké
jó Atyánk
mindennapi vétkeinket
vedd el tőlünk ma
és bocsásd meg a mi kételyünket
miképp mi is megbocsátunk
az alattomban lépkedőknek
eget-földet meggyalázó
sárdobáló kérkedőknek
és ne vigy minket kísértésbe
de szabadíts meg a gonosztól
ostobától - túl okostól
szelíd szigorral vigyázd imánk
mert tiéd a test
a fény
a lélek és a szenvedés
mindörökre jó Atyánk.
Ámen.

csak komprádorokká válnak, mint a mi leváltott, de még nagy erővel támadó balliberálisaink.

De márciusi tanulság az is, hogy milyen módon tudjuk elmagyarázni a világnak céljainkat. Akkor a trónfosztás okozott nagy vihart és bizalomvesztést a dinasztikák világában. Ma is el kell követnünk modernkori trónfosztásainkat. És ez nagyon kényes feladat.

Mindennek az alapja talán abban a felismerésben kereshető, melyet ott Erdélyben dolgoztak ki és ismertek fel leginkább. A pártpolitika nem lehet egymagában eredményes, nemzetpolitika kell. Nem véletlenül nevezzük mai kormányunkat a nemzeti egység kormányának. Ennek erősítésében még maradt feladat bőven. És ez nagyon fontos.

Mert a felsorolt belső és külső feladatoknak, a márciusi tapasztalatok alkalmazásának ez lehet az egyedüli útja. Pártpolitikai csaták közepette sem Magyarország, sem szomszédjai, sem pedig Európa nem maradhat meg.

Túlzásnak hatna, ha ezt az egész világra kiterjeszteném, de ha a köröttünk ólálkodó veszedelmeket felmérjük, nyugodtan megtehetem ezt is.

1848. március 15. a mai magyarság számára nem jelenthet csupán annyit, hogy lelkesült pillanatokról, győztes csatákról, szent mártírokról beszéljünk. Március üzenete az életről szól, a haladásról, a megmaradásról. Ha pedig ezt az üzenetet meg akarjuk hallani, akkor az elmondottakat át kell gondolnunk, ezért ezeket a sokak számára nem ide tartozó következtetéseket fel kellett sorolnom. Mást nem tehettem, mert az idő erre kötelez. A pillanat ismét történelmi. A kockázat ismét halálos. A remény ismét Istennél van.

Ez azonban nem jelentheti azt, hogy ölbe tett kézzel várjuk a sikert.

Minden napnak, tehát ennek az ünepnek is arról kell szólnia, hogy tenni, tenni kell. Most éppen azt, hogy együtt gondolkodunk a múlt tanulságain és jelen feladatain, a jövő elvárásain és veszélyein. De minden magyarnak, bárhol él a világon, a nagyvilágot ismét saját kockázatvállalásával szolgáló kis anyországra kell gondolnia naponta. Minden percben tehetünk érte. Ha másként nem, akkor az egyszemélyes diplomáciával. Az egyoldalú média által félrevezetett külföldi ember felvilágosításával, az egység igényének felmutatásával az-

által, hogy visszakérjük állampolgárságunkat és a szavazati jogot, az egységes magyar sorsba való beleszólás jogát. Azt a jogot, melyen sokfelé sokat lehet vitatkozni, de a magyarság Trianon adta sajátos helyzetében nem.

1848. március 15. – a kokárdás nap – legyen a remény és az optimizmus napja.

Ez a nemzet olyan elképzelhetetlen helyzeteket élt már túl, hogy most a globális ellehetetlenülés, a demográfiai katasztrófa, a morális züllés és Istentagadás meg az értetlenség világában is remélhetjük ezt. Remélhetjük, mert megmaradásunk csodája csak Istentől való lehet.

Urunk-teremtőnk nem alkotott minket jobbnak, mint más nemzeteket, de valamilyen feladattal mégis felruházott. Másként lehetetlen volna egész történetünk. Valószínűtlen. Hihetetlen.

Élünk. Megfogyva bár és folyamatosan fogyatkozva, de törve még nem. A határokon kívül rekedtek és az emigrációba sodródtak ennek biztosítékak, hogy jelentsék. A „haza a magasban” fogalma létező és élő fogalom. Egységet, egységet! Ezt kell kiáltoznunk, amerre csak magyar van a földön.

Itt az idő, most vagy soha ahhoz, hogy ismét talpra álljon a magyar.

Március 15 és '48 csillaga ragyogjon tanulságaival tudatunkban és kapaszkodjunk a nekünk és testvérmembereinknek Szent Koronát adó Mindenható Isten kegyelmének biztos tudatába. Mert bár végveszély fenyegeti a világot, de az Úr, ígérete szerint, velünk marad az idők végezetéig.

Most, itt, Március 15-én ne feledjük azt, hogy ég és föld összeért a magyarság számára is!

Szász István Tas, Leányfalu

Trónfosztás utáni honvéd lovasági zászló, 1849, (Másolat)

Az 1848-49-es szabadságharc nemzeti ereklivé vált zászlóinak egyik típusa, a nem szabályszerű, azaz nem központonlag adományozott zászlók talán legismertebb darabja. Az ismeretlen honvéd lovasalakulat zászlaja a szabadságharc zászlóinak minden jegyét hordozza: fehér, zöld-vörös farkasfogakkal szegélyezett. Hátoldalán Regina Caelis ábrázolás, előlapján az ún. Kossuth címer.

A címer fölött, a korona helyén, a szabadságharc egyik legjellemzőbb jelképe a kard és a koszorú.

Az 1848-as honvédzászlók szolgáltak alapul minden későbbi magyar katonai zászlóhoz.

(Jelen lapszámunkat a Magyar Hadtörténeti Múzeum zászlógyűjteményének darabjai díszítik.)

Az Átalvető márciusi kommentárja

Dánná válásunk elkerülésének mikéntjeiről

Történelmi pillanatokot élünk. A Kárpát-medencében tömegek folyamodnak a magyar állampolgárságért, szívszorító eseményekről érkeznek híradások, az elszakítottak soha nem remélt, boldog pillanatokat élnek meg. Mindközben, 163 év után, Magyarország ismét szabadságharcát vívja, és félő, hogy az ellenséges támadásoknak eddig csak az előszelét tapasztaltuk meg.

A pofonözön indítékai között – előkelő helyen – ott sejtjük a tényt, hogy kiléptünk a halálos ítéletbe csendesen belenyugvó, sőt annak buzgón, gyurcsányi módon alájátszó eddigi szerepünkből, és hogy kétharmados felhatalmazást nyert nemzeti erőink, kormányunk ugyancsak nekilódította a nemzet 20 éve kátyúba rekedt szerkerét. Ezen, az ellenoldal által kínkeservesen, fogcsikorgatva fogadott, de a baloldali imázs-szemponatok miatt és a nemzetközi jog szerint is alig vagy egyáltalán nem kifogásolható megvalósítások után viszont felsejlik egy újabb, most már nagyon is elevenbe vágó újabb lépés. Az állampolgárság határon túli kiterjesztését előreláthatóan követő **választójogi reform** ugyanis már tényleg komoly belpolitikai következményekkel járhat („érdemektől függetlenül deformálódhatnak a magyar politikai erőviszonyok” – Nagy N. Péter, Népszabadság, vagy, ahogy Mikola István mondta volt, a baloldal évtizedekig nem rúg majd labdába). Joggal feltételezhető, hogy a médiatörvény ürügyén indított támadásokban ez is benne foglaltatik, mivelhogy a média témája sokkal inkább nyújt (főleg nemzetközi) támadási felületet, lehetőséget, mint a választójogi törvény. Ezek egyike viszont kétségtelenül a választójog kérdése, és elsőként maradjunk is nála.

Igencsak hasznos tudnunk, hogy a magyarországi „korrektül gondolkodó” elit hogyan vélekedik erről. A médiát nyilván elöntik majd az ide vonatkozó vélemények, harcias álláspontok, ám egyelőre, ízelítőként, álljon itt a

fent már említett Nagy N. Péter írásának következő része (A mennyország felé? – Népszabadság, 2011. január 21.): „*Sokan mondják, hogy a vállalkozás könnyelmű, mert mozgósítja a többségi nemzetek önvédelmi reflexeit, így megnehezíti a határon túliak autonómiatörekvéseit. Másfelől szinte szükségtelennek mutatja ezeket. Ami hiba. Valóságos összetartozás helyett képzelt, bár erős érzelmi közösséget teremt. Ez reális veszély, amiről leginkább a határon túliak tudtak volna biztosat mondani, de - nyilvánosan - nem kérdezték őket. A magyar állampolgárokat sem. Átütő többségük a Medián kérdéseire nemrégiben nemet mondott a határon túliak választójogára.*

Rég ismert, visszatérő reflexeket idéző, saját félelmeiket a féltő gondoskodás leplébe burkoló avitt szöveg ez. Szerzője tudhatná, hogy legtöbb szomszédunk sok éve biztosítja külhoni állampolgárai részére a választójogot. Mi viszont – egyszemélyben, egylélekben határon inneniek és túliak – biztosat tudunk mondani: a „vállalkozás” nemhogy megnehezítené a határon túliak autonómiatörekvéseit, de fontos eszköze és távolról sem alternatívája annak, egyáltalán nem egy képzelt, hanem valóságos összetartozást teremthet – ha már teljesen összetartozni, egy hazában élni nem lehet. Kétségtelenül reális veszély ez azon politikára nézve, mely 2004 decembere előtt és azóta is szüntelenül a nemzet egysége ellen dolgozik, az összmagyarságnak viszont reális haszon. (Aztán, hogy mi mozgósítja a többségi nemzetek „önvédelmi reflexeit”, arról bővebben az alábbiakban.)

Jól tudjuk persze, hogy a magyarországi választójognak a külhonban élő magyarok számára történő biztosítása kemény diónak, aggodalomra okot adónak bizonyul sokaknak, feltételezhetően számukra újszerű, általuk át nem gondolt volta miatt. Legfőbb kifogásuk: akire nem vonatkoznak szavazatának következményei, az ne legyen

jogosult szavazni. Nos, aki így vélekedik, az szem elől téveszti a Kárpát-medence magyarságának egységét, ill. nemzeti kormányunk már megvalósult és reményeink szerint tovább folytatódó-fejlődő nemzetpolitikáját, amivel igencsak befolyásolja, meghatározza a külhoni magyarok életét is. Legyen tehát joguk a külhonban élőknek támogatni egy ilyen nemzetpolitika fennmaradását, kiteljesedését! (Elismerem, hogy a szavazatoknak nemcsak a kül-, de – nagyjából – a belpolitikát is meghatározó következményei vannak, ám a kettő megkülönböztetése jelen esetben már jogtechnikai és nem elvi kérdés. Egyébként nehéz lesz felmutatni egy olyan belpolitikai rész kérdést, ami, meglehet közvetve, de ne érintené a külhoni magyarságot is.)

Ezek után rátérhetünk tulajdonképeni témánkra, az **önrendelkezés** lehetőségeinek, perspektívájának boncolgatására a **legújabb európai tendenciák** közepette. A kapcsolatot az eddig tárgyalattal az adja, hogy az önrendelkezés (autonómia) és a már megvalósult kettős állampolgárság, ill. az ebből következő választójog elnyerése szervesen összefügg egymással. Az autonómia megtartó erejének a kettős állampolgárság nyit perspektívát, a kettős állampolgárság pedig az autonómia révén nyeri el igazi értelmét, a magyarság határokat meghaladó integrálását, de e kettő viszonyában mindez fordítva is igaz. Egymást kiegészítő, feltételező eszközei megmaradásunknak. Ezért elfogadhatatlan az autonómia eszméjének háttérbe szorítása az anyaországi médiában, a politikum prioritásainak sorában, egyáltalán, súlyos hiba ezen összefüggést szem elől tévesztetni.

Ezen állítást látszik igazolni a tény, hogy Tóth Gy. Lászlónak a Magyar Nemzetben 2011. január 3-án Európa mint kulturális hadszíntér címmel megjelent írása – tudomásom szerint – visszhang nélkül maradt. Az olvasó azonnal megérti, mire gondolok, ha el-

olvassa az alábbi részleteket a cikkből:

„...Carl Schmitt német államjogász, a politikai filozófia egyik klasszikusa szerint egy politikai közösség alapfeltétele a homogenitás. Egy demokrácia eszerint csak homogén társadalomban jöhet létre, amelyben megvalósul a vezetők és vezetettek egysége. A többségi társadalom mindig a homogenitásra törekszik. Éppen ezért a multikulturalizmus csak a többséggel szemben, antidemokratikus módon érvényesülhet. Az alternatív (underground) kultúra lehet vonzó néhány értelmiségi csoport számára, de össztársadalmi szinten lehetetlen multikulturális társadalmat szervezni, hiszen a többség elutasítja azt. A történelem tanúsága szerint hosszú távon az egymás mellett élő kultúrák egyike mindig átalakította, asszimilálta vagy végleg eltüntette a másikat...

...Aligha véletlen, hogy Angela Merkel német kancellár egy tanácskozáson nemrégiben kijelentette: a multikulturalizmus megbukott. (A minap ezzel egyező kijelentést tett David Cameron, majd N. Sarkozy is - K. P.) Ez a kijelentés egyértelműen jelzi, hogy a probléma kezelése ma már aktuálpolitikai kérdés, mert naivitás azt hinni, hogy a különböző etnikumok, kultúrák és vallások minden szabályozás nélkül szépen eléldéglnek egymás mellett...

...A nemzeti identitás kérdése egész Európában előtérbe került, függetlenül az Európai Unió egységesítő törekvéseitől. Maga a problémakör előtérbe kerülése eleve a multikulturalizmus felszámolásának irányába hat. Ha ugyanis van vezérkultúra (a CDU által használt meghatározás), akkor valamilyen módon mindenkinek ahhoz kell idomulnia. Dániában a bevándorlók számára ma már kötelező a többségi társadalom normáinak elfogadása, meg kell tanulniuk dánul, és saját maguk, illetve családjuk eltartásáról is gondoskodniuk kell. Amennyiben nem felelnek meg az elvárásoknak, kiutasítják őket. Dánia döntött: szerintük az asszimiláció a kívánatos és helyes út. A dán politikai közösség nem dán eredetű tagjainak nemcsak politikailag, de kulturálisan is dáná kell válniuk, ha Dániában akarnak élni...”

Nos, a felvetett kérdés európai dimenzióit itt áttekinteni nem lehet feladatunk azok szerfölött bonyolult és ellentmondásos volta miatt, ám a ránk

zúduló következtetések súlyossága okán és nálam avatottabbak jelentkezőse híján kötelességemnek érzem a megszólalást, melyet ezért csupán figyelemfelhívónak, vitaindítónak gondolok.

Mindenekelőtt egy igen furcsa és döbbenetes ténybe ütközünk. Az olvasottakból u.i. az következik, hogy az európai gyakorlatban a kulturális homogenizáció során elmosódhat a határ az elvárható beilleszkedés (nyelv, szokások, kultúra megismerése, megtanulása) és a senki által el nem várható asszimilálódás, az önazonosság feladása között. (Csögör István megjegyzése nyomán tett észrevételem - K. P.). A téma izgalmas és tanulmányok sorát igényelné, mi viszont maradjunk saját vonatkozásainknál.

A ránk vonatkozatható legfőbb – t.k. egyetlen – következtetés pedig egyszerű és lesújtó: ha így van, és ha nem teszünk semmit ellene, akkor nagy a veszélye annak, hogy a kisebbségi sorba szakadt magyarok, elsőként a szórványmagyarok, végül a többségi magyar régiók is (Székelyföld, Csallóköz) előbb-utóbb asszimilálódjanak, feloldódjanak, „dáná” váljanak. Az autonómiát csak az általános decentralizáció keretében értelmező és elfogadó, lényegében tehát tagadó, elutasító román elmélet és gyakorlat immár nemcsak formai, ha úgy tetszik nemzetközi-politikai támaszt, de meghatározó eszmei-erkölcsi hátteret is nyer. (Basescu elnöknek az európai parlamentben történt minapi megszólalása mintha máris ezt igazolná: immár az európai fórum előtt jelentette ki, hogy etnikai alapú autonómiát elképzelhetetlennek tart. Ha nem érezne közösségi eszmei hátteret és politikai támogatást maga mögött, vajon megtette volna ezt?) Ennek nyomán tarthatatlanná válhat saját álláspontunk, miszerint a román alkotmány első pontja, ami meghatározza egész nemzetségi politikájukat – „Románia egységes nemzetállam” – csupán a politikai nemzetre vonatkozhat és nem a kultúrnemzetre. Miszerint tehát a magyarság állampolgárként része ugyan a román politikai nemzetnek, de nem része a román kultúrnemzetnek. A szépen hangzó formula, miszerint a multikulturalizmus sajátja Ro-

mániának (kolozsvári multikulturális egyetem, óh!), és ez biztosítja majd magyarként való fennmaradásunkat, léggömbként pukkanhat szét az általánossá váló európai trend hatására. Csak idő és lehetőség (nemzetközi, európai konstelláció) kérdése lehet, hogy az üres bolt fölül mikor szedik le a cégtáblát is, mikor vágják majd hivatalosan is a szemünkbe a mindennapi életben annyiszor hallott „őszintét”: ha Romániában akarsz élni (ha román kenyeret eszel...), válj szívben-lélekben, gondolatban-érzécsidben románná, add fel magyar identitásodat, ezzel a ma még élő reményedet, hogy magyarként Romániát (Erdélyt) hazádnak tekinthesd. (Habár, ismerve az ősi román mentalitást és gyakorlatot, valószínűbbnek látszik, hogy a cégtáblát azért megtartanák, miközben odabent a kócerájban immár felszabadultan takarítanak ki mindent, ami még magyar.)

Természetesen itt, a Kárpát-medencében, melynek meghatározó sajátossága, hogy évszázadokon át számos etnikumnak, nemzetnek szolgált hazájául, lényeges különbséget érzünk a dániai (németországi, stb.) bevándorló, munkavállaló státusa, identitása, és saját, őshonos erdélyi magyar identitásunk között. Amely különbséget széles ez Európában sokan nem ismerik vagy nem akarják ismerni, elfogadni, és ami – jól tudjuk, hiszen egész ottani életünkben ezt éreztük odaát – az őshonossági, sikerrel kreált dákó-román identitással is teljességgel összeférhetetlen.

Bizonyára többen is felvetik most, hogy a romániai realitás azért még nem tart itt, lám, a magyar oktatási lehetőségek is milyen széles teret nyertek nemrég (meddig?- vajon egy más összetételű parlament nem törli el ismét az engedményeket?), és egyáltalán, elvagyunk valahogy, a románsággal együtt. Ugyanez román változatban: „minden elképzelhető jogot megadtak már nekünk!” Hát akkor mondjuk el, hogy mit tekintenénk mi valóban fontos, lényegi lépéseknek: ha végre feladnák torzszülött kontinuitás-elméletüket, megváltoztatnák alkotmányuk kirekesztő kitételét, ha megszűnne betelepítési politikájuk, „herrenvolk” (uralkodó nemzet)-szemlé-

letük, ha újjászületne az önálló magyar állami egyetem, legfőképpen pedig, ha elnyernénk jogunkat az önrendelkezésre. Mindezek feltételeként, egyben lehetséges következményeként: ha felismernék történelmi egymásrataltságunkat. Amíg viszont nyomát sem látja mindennek, addig bizony a kommentár-írónak is kötelessége az advocatus diaboli szerepét felvállalni.

Éppen e szerep alkalmas annak a felmutatására, hogy az eddigi, RMDSZ-es, mindenáron megbékélést, együttélést hirdető, a kis lépések politikáját gyakorló, megalkuvó, az autonómia-igényünket sorozatosan eláruló, most pedig a kettős állampolgárságot nyögvenyelősen elfogadó („némelyek” által el sem fogadó), lényegében elutasító út bizony a kárhozatba vezet. Nyilvánvaló ugyanis – nem lehet eleget ismételni – hogy magyar identitásunk megőrzésének elengedhetetlen feltétele a politikai-gazdasági-kulturális önállóság biztosítása a román állam keretein belül is, amit magyarul önrendelkezésnek hívnak. Igen, annyi évtized-évszázad keserű tapasztalatai nyomán ideje végre kimondanunk: a szép szlogen, a román-magyar együttélés nem más, mint a keserű tény, beolvadásunk, eltűnésünk útja, biztosítéka. Ahol nem élünk annyira együtt, ott még megmaradtunk, ahol nagyon együtt éltünk, ott eltűntünk vagy eltűnőben vagyunk. (Tisztelt Nagy N. Péter et co., mindezek után tessék a többségi szomszéd nemzetek önvédelmi reflexeinek létjogosultságáról, azok tiszteletben tartásának fontosságáról értekezni!) Ha meg akarunk maradni magyarnak, akkor vívjuk ki területi elkülönülésünket a tömbmagyarság számára, és szellemi-lelki függetlenségünk feltételeit, egyéni önrendelkezésünket a szórvány vagy az afelé haladók számára. Hogy ezen utóbbi elégséges lesz-e a megmaradáshoz ősi magyar városainkban, a legfontosabbakban – hiszen róluk van itt szó, ahol egy-két emberöltővel előbb még többségben voltunk! – ez talán a legsúlyosabb terhe lelkünknek. Biztosak vagyunk abban, hogy a megvalósult kettős állampolgárság intézménye nagy előrelépést jelent megmaradásunk útján. Abban is biztosak

Az úgynevezett Fekete Sereg zászló (Rekonstrukció)

A jellegzetes fecskefarkú zászló a Corvinák egyikében, a Philostratus krónikában fennmaradt miniatúra alapján készült, amely Mátyás fiának Corvin Jánosnak 1485-ös bécsi bevonulását ábrázolja. A zászlón a fekete szín valójában fehér (ezüst), de a képen az ezüst festék oxidálódott. A rekonstrukció a hagyományos színezést őrzi.

lehetünk, hogy demográfiai viszonyaink alakulása meghatározó lesz, hogy sorsunkat ismét csak a magyar anyák döntik el. De abban is, hogy ehhez minden magyarnak Erdélyben és a világon bárhol tudnia, éreznie, a nagyvilágba pedig minden eszközzel kisugározni, hirdetni kell: mi nem vagyunk Dániába vagy Németországba szakadt, menekült, munkát, segílyt kereső arabusok, szaracénok vagy akárcik, de őshonos, a mai román állam létrejötté előtt ezer évvel itt államot alapított és fenntartott, érte vérét és verejtékét hullató egységes nép, nemzet vagyunk! A Székely Nemzeti Tanács lépett is ez ügyben, amikor kezdeményezi, hogy az Európai Unió ismerje el az őshonos nemzeti közösségek önrendelkezési jogát. (Az összes őshonos kisebbségre érvényes jogszabály-tervezethez gyűjtenék össze a szükséges egymillió aláírást az Unió 7 tagállamában.)

A románság felé elsősorban az erdélyi magyarság képviselőinek, médiaszereplőinek a feladata a minden eszközzel történő szóolás (de szükséges sajnos mindezt az „anyaország” publikuma felé is továbbítani!): ahhoz, hogy az általunk óhajtott közigazgatási-lelki enklávék ne veszélyeztessék Románia területi-politikai egységét, hogy egész Romániát is hazájának tekinthesse az ott élő magyarság, ahhoz, hogy harmonikus és kiegyensúlyozott körülmények között stabil, saját nemzeti (szellemi, nyelvi) identitást szerezve a több (román) nyelv és kultúra elsajátítása, az elvárható beilleszkedés is biztosan

megtörténjen, szükség van e saját identitás megszerzésének és megtartásának belső és külső eszközeire: az autonómiára, a kettős állampolgárságra és az ebből következő, de ezekre visszaható választójog elnyerésére. Igen, Basescu úr, mindennek előtt az etnikai alapú autonómiára! Hogy az ország stabilitásának, biztonságának éppen ez az egyik alapja, hogy nekik is érdekük egy lojális magyarságot tudni országhatáraikon belül. Hogy jobb lenne talán erre az útra térni és végre feladni a németek, zsidók eltüntetése után a magyarságot is eltüntetni igyekvő gyakorlatukat (szoc-lib. szóhasználatban: önvédelmi reflexeiket). Mert ez nem fog sikerülni!

A magyarság vezetésére felesküdt személyek számára pedig megszívlelendőek Ágoston András szavai: „*Most itt az ideje, hogy a kisebbségi politikai elitek előbb országonként, majd a Kárpát-medence egészében felelősséggel járuljanak hozzá az egységes magyar autonómiakoncepció kidolgozásához. Azok az eredmények, amelyeket a magyar kormány a nemzeti integráció ösztönzésében rövid idő alatt felmutatott, optimizmusra adnak okot. Az Orbán-kormány lendülete előbb-utóbb átragad a helyi kisebbségi politikai elitekre is.*” Örömmel tapasztaljuk ennek szaporodó jeleit.

Nemzeti ünnepünkön, a szent, tiszta felbuzdulás máig ható erőterében, 2011 márciusában.

K. P.

Csapó Endre

Bajunk a világgal

Nagyon békétlen karácsony volt Magyarország számára a legutóbbi. Nemcsak az országon belül, hanem abban az együttesben is, amiben már bő fél évtizede tagként van jelen az ország politikailag és gazdaságilag. Ráadásul a gerjesztett békétlenséget árnyalja, hogy Magyarország adja az Európai unió elnökségét ennek az évnek az első felében. Nehéz szelídebben fogalmazni – országunk goromba támadások elszenvedője azóta is, hogy a karácsony előtti napokban egy törvénymódosítás nyomán szinte minden külföldi politikai fórum nemtelen támadása zúdult a magyar kormányra.

A médiatörvény került a célkeresztbe. A kormányzó párt javaslatára a közösségi média szocialista örökségű, égbekiáltó rendellenességeket orvosló törvénymódosításról hozott döntést az Országgyűlés. Hangsúlyozzuk, hogy a kárhóztatott törvény csak az állami üzemeltetésű, közszolgálati tájékoztató média fenntartói, munkáltatói szabályzatának módosításáról szól. Ennek ellenére a sajtószabadság megszüntetéséről harsog minden média-harsona, szinte vezényszóra beindult a támadás a demokráciát, emberi szabadságot, mindent szétromboló magyar diktatúra ellen...Most arra kérésünk választ, milyen mechanizmus indította be a sokszor gyűlöletben fogant támadást mind a hazai, mind a nyugati világ minden tájáról, méghozzá annyira egybehangzóan.

Sokan felvetik a kérdést, mi lehet az oka annak, hogy Magyarországot akkor is támadják, ha jól cselekszik, azzal is vádolják, amit nem követett el, meg amit őrajta mások követek el. És ez nem újkeletű jelenség.

Messze kell tekintenünk, legalább kétszáz évre a történelemben. A francia forradalom nem a szűkös kenyér miatt tört ki. Hosszas törekvés előzte meg, ami az akkori világrend helyére egy új rend felépítését szorgalmazta, amiben érvényesül az egyetemes emberi összetartás, az emberek testvérisége, világpolgárság kiépítése. Ilyen törekvés már 1717-ben formális alakot is öltött Londonban. Ezt követően viszonylag gyorsan elterjedt más országokban is. Elítélték a vallási kényszert és a felvilágosodás liberális elveit hirdették. Intellektuális mozgalom volt természetesen, főurak kastélyaiban, királyi udvarokban talált a mozgalom követőkre. Korabeli bankárok támogatása vitte sikerre. Az álombeli új világ érdekében megsemmisítendőnek vallották a nemzet összes intézményeit.

„Az 1789-es francia forradalom a Római Birodalom bukása óta talán a legnagyobb horderejű esemény volt Európa történetében. A főleg Európa déli országaiban toborzott, lefizetett, és a francia fővárosba szállított manipulált csőcselékből (és csak kis részben a párizsi lakosságból) álló nép, amelyet nyilvánvalóan megszervezték a többi társadalmi osztály elleni fellépésre, korábban sosem jutott olyan szerephez, mint amit a francia forradalomban betöltött. Soha nem volt példa arra, hogy egy kisebb-

séget alkotó lázadó csoport egyidejűleg semmisítse meg a nemzeti lét olyan intézményeit, mint a királyság, a vallás, a nemes-ség, a papság, az alkotmány, a nemzeti lobogó, a naptár és még egyes helységeknek a neve is. A legfontosabb, amit a vizsgálódó megállapíthat, hogy a francia forradalom nem az igazi franciák műve volt Franciaország megjavítása érdekében. Ez az akció olyan erőknél a tevékenységére utal, melyek mindazt el akarták pusztítani, ami Franciaországot jelentette. Ezeket a megállapításokat **Sir Walter Scott**, neves brit történész és író tette. De megerősítette a forradalom egyik főszereplője, **Robespierre**, jakobinus vezér is. A vörös zászlót először 1789-ben bontották ki, azóta valamennyi baloldali és kommunista mozgalom ezt a zászlót tekinti szimbólumának.” (**Drábik János**)

Tudjuk, hogy a francia forradalom tönkretette Franciaországot, amely korábban Európa leggazdagabb része volt. A vérből és terrorból az ország visszamenekült a királyság intézményébe, Napoleon állította talpra, tíz éven belül újra európai nagyhatalom lett. Mégis a szellemi áramlatok idealizálták a forradalmat és a terrort, a tömegek legyilkolását az eszme győzelme szükséges árának hirdették. A francia forradalom elvei mindefelől támogatást kaptak, egyetemeket annak szellemében alapítottak. A nemzeti forradalmak (a magyar 1848 is) a szabadság párizsi élesztőgombáival kelesztette küzdelme kenyérét (bár Magyarországon tisztán nemzeti jelleget öltött, és védelmezte a magyar királyságot).

Az ipari forradalom gazdagodóinak a materializmus vált a világnézetévé, a siker még többet akar, a hatalmat is. **Szabadság-egyenlőség-testvériség**. Ezek a szép szavak csak addig csillognak, amíg ki nem lépünk az élet megvalósult terepére. 222 év felhalmozódott tapasztalatainak fényében a társadalom széles rétegei is érzékelik a hármass jelszó politikai csalárdságát az átélt történelemben.

A szabadságot a liberalizmus sajátította ki, az egyenlőséget a szocializmus. A „testvériség” problémásabb, mert az eredeti francia *fraternité* nem fedi azt a fogalmat amit a magyarra fordítás jelöl. Ez **Gergely András** (ELTE) meghatározása, akinek kutatási területe a XIX. századi magyar eszme-, politika- és társadalomtörténet: „A testvériség jelszava új közösségeket ígér a régiek [a család, a lakóhelyi közösség, a nemzet – egyáltalán az emberi szolidaritás] helyett. A jelentést a magyar »testvériség« szó nem is fejezi ki pontosan. Amíg a régi közösségekbe beleszülettek az emberek, azok kényszer-közösségek voltak; addig az új testvériség – a francia eredetiben: a »fraternizálás« a »választott rokonságokat« ígéri meg, azt, hogy az emberek szabadon, állami tilalmak és ellenőrzés nélkül teremthetik meg közösségeiket.” Érzékeljük ugye a mai kor családdellenes és nemzetellenes irányzatainak forrását!

Az egyenlőséget sajátosan megvalósító szocializmust eléggé ismeri a ma embere, így ebbe nem mélyedünk bele. A szabadságesszmét hirdető liberalizmust most tanulja Magyarország jobb sorsra érdemes népe. A liberalizmus természetrajzáról szóló írásokkal Dunát lehetne rekeszteni. Most azt idézzük, ami tömör, szabatos választ ad. Egy kis füzetet kaptam **Szűj Rezsőtől** jó tíz éve, **dr. Sebestyén Béla** írásaival. Ebben találtam az éppen ide illő részt:

„A liberalizmus nem a XVIII. és a XIX. század találmánya. Jelen van minden szétzüllő társadalomban, minden pusztuló civilizációban, az alkonyát élő Római Birodalomban éppúgy, mint Bizánc végnapjain. Tulajdonképpen a hanyatlás megnyil-

vánulási formája, s ugyanakkor előidézője is. A civilizáció a természet, a társadalom és az egyén sajátos viszonyán alapul. A viszony hierarchikus, úgy pedig, hogy a legalsó szinten az egyén áll, akit minden működő civilizációban meghatározott kööttségek korlátoznak és köteleznek. És minél magasabb szintű egy civilizáció, a kööttségek és korlátok annál sokrétűbbek: mintegy arányosan terebélyesednek a társadalom struktúrájának bonyolultsági fokával. A liberális gondolkodásmód e kööttségek és korlátok szükségszerűségét vonja kétségbe, sőt tagadja. A szabadság fogalmát oly módon értelmezi, hogy az egyén és a társadalom viszonyának mérlegnyelvét az egyén irányába tolja el; az egyén közvetlen érdekérvényesülésének, ösztönélete kiélésének zabolátlan szabadságát hirdeti. Az egyén nem tartozik a közösségnek; a világállam polgára; család, nemzet, állam elavult, megszüntetendő formátumok, a közösség nem avatkozhat az egyén életébe. Gazdasági téren a nem ellenőrzött piacgazdaság híve, ami megengedi érdekcsoportok szabad szerveződését, a szabadrablást. Tagadja az erkölcs létjogosultságát, hirdeti az önzést, a kíméletlen létharc jogát. Tagad minden felsőbb elvet; számára nincs valóságon túli valóság, nincs Isten.

A liberalizmust, Európa újkori megromlásának szellemét a XVIII. század szabadította ki a palackból. A szellem azután a nagy francia forradalomban tombolta ki magát, az első kísérletben a valóságtól elrugaskodott eszmék modellé sűrítésében, és ezen modellek megvalósítására irányuló törekvésekben. Zuhánás volt a francia forradalom, a liberalizmus kora a lassú felbomlásé, az első, de különösen a második világháború a végelgyengülésé, az utóbbit követően Európa a felszámolók kezére jutott.

Nyugat országaiban, beleértve Amerikát is, akár forradalmakkal, akár haladáselméletekkel manipulálva, mindenütt érvényre juttatták a francia forradalom részére megfogalmazott elveket, főként liberalizmus névvel illetve. Valahol, valamikor még a XIX. század utolsó negyedében elhatározták Európa közepének és keletének drasztikus átalakítását a nyugati államokban diadalra jutott világnézet demokratikusnak elnevezett kormányzati alakzatára, ami a monarchiák elpusztítását és helyükre köztársaságok létesítését jelentette.

Bocskai István nagyszalontai hajdúinak hadnagyi standardja, 1600 körül (Másolat)

A szokatlan formájú zászlócska a hajdúk (oroszán) győzelmét jelképezi a császári erők (sas) fölött.

„Az első világháború a modern történelem egyik nagy vízválasztója volt. A háború végére befejeződött a teljes nyugati világnak a francia forradalommal kezdődött átalakulása, aminek során a monarchikus hatalom és szuverén királyok által jellemezhető társadalmi rend helyén köztársasági hatalom és önálló nemzetek jöttek létre. 1914-ig csak három köztársaság létezett Európában – Franciaország, Svájc, és 1911-től Portugália –, és az összes jelentős európai monarchia közül csak az Egyesült Királyság volt parlamentáris rendszernek tekinthető, azaz olyannak, ahol a hatalom egy választott képviselőtestület kezében volt. Mindössze négy évvel később, amikor az Egyesült Államok belépett a háborúba és részvételével meghatározta annak kimenetelét, a monarchiák eltűntek, és Európa az egész világgal együtt belépett a demokratikus köztársaságok korába.”

Ha valakinek ez a monstre átalakítás – ami húszmillió halottat termelt Európában – még mindig a történelem természetes fejleményének tűnik, azt valóban a golya hozta.

A fenti idézet egy múlt évben megjelent könyvből való (Hans-Hermann Hoppe: *Demokrácia, a bukott bálvány, A monarchia, a demokrácia és a természetes rend gazdaságtana és politikája*, Libertarius, Ad Librum kiadó webáruház), a könyv, meglepő megállapításaival, figyelmet érdemel. A könyv alapját a nyugati világban lezajlott, a monarchikus korból a demokráciába való történelmi átmenet felülvizsgálata képezi. A szerző feltárja mindkét társadalmi berendezkedés hibáit, és a ma elterjedt nézettel szemben megállapítja, hogy a monarchia kevésbé káros, mint a demokrácia. Érdemes szemelgetni az Előszó-ból:

„A királyi vagy hercegi uralkodók ancien régiméjéről való világméretű áttérés a nép által választott uralkodók új, demokratikus-köztársasági korára úgy is jellemezhető, mint áttérés az osztrák útról az amerikaira. Ez több okból is így van. Először is, Ausztria kezdte a háborút és Amerika fejezte azt be. Ausztria vesztett, Amerika nyert. Ausztriában uralkodó volt hatalmon – Ferenc József császár –, Amerikában demokratikusan választott elnök – Woodrow Wilson professzor. Még ennél is fontosabb azonban, hogy az I. világháború nem hagyományos, korlátozott területi célokért folytatott háború volt, hanem ideológiai; és Ausztria és Amerika volt az a két ország, amely a legtisztábban képviselte az összeütközésbe került eszméket (továbbá a küzdő felek is így tekintettek rájuk).”

Hogy is volt? Ausztria kezdte a háborút? Miután a háború „ideológiai célokért” folyt, és mert az ideológia a francia áfium receptje szerint a királysági államok megdöntését és köztársaságok erőszakos létrehozását jelentette, a háborús megoldásban kizárólag a nyugati „demokráciák” voltak érdekelték, ennél fogva a háború előidézői is csak ők lehetek, függetlenül attól, hogy melyik hatalom kényszerült casus belli lépésre. Az eredményt Hoppe így összegzi: „Németország valamint Ausztria demokratikus köztársaság. Az újonnan létrejött utódállamok (Jugoszlávia kivételével) hasonlóképpen demokratikus köztársasági alkotmányt fogadtak el. Törökországban és Görögországban a királyságot megdöntötték. Még Nagy-Britanniában, Olaszországban, Spanyolországban, Belgiumban, Hollandiában és a skandináv országokban is, ahol a királyság névlegesen fennmaradt, az uralkodók elvesztették hatalmukat.”

A következő bekezdés idézet a Magyar Élet 1979. február 8-i számából:

A XIX. század ipari forradalma átalakította Nyugat-Európa társadalmi szerkezetét. Az átalakulás nagy lehetőségeket hordozott magában. A szervezők, vezetők kezébe olyan méretű hatalom és gazdasági erő jutott, amivel a világ átszervezésére is vállalkozhattak. Tudjuk, hogy ez termelte ki a modern gyarmatosítást, az imperializmust, a nagyhatalmi vetélkedést. A kor vezető emberei a világ, de legalábbis Európa átalakításának terveivel foglalták el magukat. Az átalakításra Kelet- és Közép-Európa elég indokolt alkalmat szolgáltatott, de a beavatkozás önző érdekű és erőszakos volt. Kelet-Európa átalakításának az a terve lépett előtérbe, amely a nemzeti törekvések vonalában sok apró népi államot létesít. A nagyhatalmak szívesen léptek erre az útra, ami egyúttal a nemzetközi baloldal tervével is megegyezett. Angliának, Franciaországnak azért felelt meg ez a terv, mert gyengítette a német hatalmat, Oroszországnak pedig azért, mert egy sor kisállamot létesített, szláv államokat köztük, amelyek elháríthatatlanul esnek majd orosz érdekkörbe. Nyugat-Európa itt vétett utat, mert feldarabolta a németek és oroszok közti területet, amelynek elfoglalása mindkettő részére hatalmi és önvédelmi érdek lett. Európa újjárendezése során délről északra haladva megszüntették először a török birodalom európai fennhatóságát, majd az Osztrák-Magyar Monarchiát, és végül az egységes Németországot. Ahogy a kapitalizmus nemzetközi jellege erősödött a nyugat-európai államokban, olyan arányban jelent meg terveikben a nemzetközi szolidaritású köztársasági államforma megkövetelése a létrehozandó kis országokban. Talán elsőnek és kissé szabadon, nevezem köztársasági övezetnek azt a területet, amin egy egész sor kisállam létesült. A török elleni háborúk során Görögország 1863-ban, Románia 1881-ben, Szerbia 1882-ben és Bulgária 1908-ban lett önálló állam, egyelőre királyság. Az első világháború, már messzebbre tekintő titkos tervekkel, felborította Közép-Európa rendjét. A terv itt már köztársaságok létesítése volt, és a szláv érdekek messzemenő kiszolgálása. (**Csapó Endre**, *Perzsia a köztársasági övezetben.*)

Trianon logikus következménye Európa liberalista átalakításának. Arra a kérdésre, hogy miért büntették Magyarországot oly mértékben, a rövid választ **André Tardieu**, háromszoros francia miniszterelnök adta meg *La paix* című könyvében: „Azért nem lehetett a magyaroktól elszakított Felvidéken népszavazást tartani, mert akkor nem jött volna létre Csehszlovákia a lakosság ellenszavazata következtében.” Közép-Európa tervezett szétrombolásához meg kellett szerezni a térség szláv népei hasznos szövetségét. Trianon ezeknek a szolgálatoknak volt a fizetsége. Teljesen irreális minden olyan elképzelés, ami a történelmi jognak, vagy bármilyen érvényben lévő emberi jognak érvényesülését reméli a „magyar ügy”-ben azoktól, akik ideológiai fanatizmusuktól vezérelve tették, végzik és folytatják a földi világ átalakítását. A háborúk folytatását a „demokrácia” szükséges terjesztésével indokolják.

Orbán Viktor többrendbeli szemléletével lázadója az agresszív uralkodó világrendnek. Mert az államnak nagyobb szerepet szán, mint amit a free enterprise (szabad vállalkozás - a szerk.) doktrína előír, ki akarja vonni országa gazdasági ellenőrzését a monetáris hálózat felügyelete alól, adóztatja a bankokat, ellenőrizni akarja a multinacionális vállalatokat, korlátozni akarja a tájékoztató szerveket, állami

kézbe veszi a nyugdíj-ügyet, nacionalista szemléletű gazdasági és családpolitikát folytat, előnyben részesíti a hazai kis- és közepes vállalatokat a nemzetközi vállalatok érdekei ellenében. Minden intézkedés, ami a magyar gazdaság megmentéséhez szükséges, merőlegesen ütközik a nemzetellenes liberalista világrend elveivel és gyakorlatával. Ebben a nemzetközi szemléletben a magyar megmaradás nemzetegyesítő állampolgársági politikája szembeszállás a háborús elrendezéssel, feszültséget kelt a szomszédainál. Ezzel és hasonló megnyilvánulásokkal számukra Orbán aláassa a nemzetközi rendet, kétségbe vonja az államhatárok állandóságát, fasiszta reakciós érzelmeket kelt. És legfőképpen: diktatórikus hatalomra tör, ami tűrhetetlen az Egyesült Európában.

– A mostani, Magyarország elleni támadásokkal az Európai Unió és tágabban az euroatlanti közösség a lényegét mutatja ki – jelentette ki az MNO-nak **Fricz Tamás**. A politológus szerint »demonstrálják, hogy valójában ki az úr a háznál«, s jól látni, hogy mit is gondolnak a kelet- és közép-európai államokról. A poszt-kommunista országokkal kapcsolatos negatív vélemény tökéletesen tetten érhető – teszi hozzá a politológus. Szavai szerint kitapintható a centrum-periféria ellentét. Tehát a centrumban lévő vezető államok mindent megtesznek annak érdekében, hogy amely országok a periférián vannak, ne is tudjanak onnan elmozdulni. Magyarország »szembement« a Nemzetközi Valutaalappal, a Világbankkal és a vezető pénzintézetekkel annak érdekében, hogy egyenlő pozíciókat tudjon kiharcolni – emlékeztet **Fricz**, aki szerint ez is katalizátora volt a mostani hadjáratnak. Minden emberi jogi, meg demokráciaféltős megnyilatkozás csak máz – teszi hozzá az elemző. Szavai szerint a nemzetközi vezető körök azért szeretik jobban a posztkommunista országokat az úgymond jobboldali-konzervatív vezetéssel, mert előbbiek kritika nélkül kiszolgálják az ő érdekeiket.

Pontosan arról van szó, hogy a kiszolgáltató helyzetű újabb tagországokat kifosztó „külföldi körök” és azok kormányai azért viselkednek ellenségesen, mert a magyar kormány védelmébe veszi polgárait. Azért foglalkoztunk a liberalizmus keletkezésével, természetével, jellegével, mert a nemzeti létünkre törő soros veszedelem a jelenleg uralkodó, mindenben átgázoló liberalista nemzetközi rend. Védekezni csak az ellen lehet, amit ismerünk.

(Magyar Élet, 2011. február)

**A Baranyai huszárezred zászlaja,
XVIII. század első harmada (Másolat)**

Az 1688-ban szervezett ezred vélhetőleg fő (ezred) zászlaja előlapján a császári sas mellére helyezett magyar címer, hátlapján vörös palástos Mária a gyermek Jézussal. A zászló a császári-királyi hadseregben később rendszeresített ezredzászlók jelképeit használja. A zászló fecskéfarkú formája az állandó hadseregben a magyar huszáralakulatokra volt jellemző, a század végéig ragaszkodtak hozzá.

Talán megbocsátják, ha egy olyan idézettel kezdek, amely szokatlan és illetlen módon egy előbbi jegyzetemből való. Ment-ség nincs, csak magyarázat: most az történik, amire biztosan számítani lehetett. A tavasszal elkezdődött szabadságharc az egyik legkényesebb pontjához érkezett, a globális birodalom véleményhatalmi diktatúrájával, illetve külső és belső támogatóival történő összecsapáshoz. Tehát íme, az idézet a 2009 októberében készült írásból:

„Tekintettel arra, hogy az alávettettek kifosztása a végső fiziológiai határokhoz közelít, a rendszerváltás összeomlásának »publikussá tétele« elkerülhetlenné válik a következő egy-két év során. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha ma még elképzelhetetlen erejű és intenzitású változások mennek végbe a magyar nyilvánosság szerkezetében, a média szabályozásában. Ez a háború, mert az lesz a javából, akár önmagában is eldöntheti a magyar társadalom jövőjét. Ha ugyanis nem sikerül a kifosztott többséggel megértetni, hogy miképp jutott ebbe a helyzetbe, és hogyan szabadulhat e végzetes csapdából, akkor a magyar nemzet története itt akár véget is érhet. Ám fel kell tennünk a kérdést, hogy miért van ebben ilyen óriási szerepe a médiának. Nos, azért, mert olyan két rejtett véleményhatalmi erőszakstruktúrát használ igen veszélyes és nagy erejű fegyverként, amelyeknek létezését sikeresen rejtje el az avatatlanok szeme elől. Az egyiket a tematizációs, a másikat pedig az értelmező hatalom jelenti. A tematizációs hatalom dönti el a »napirendet«, azt, hogy miről is »szóljon a világ«, az értelmező hatalom pedig azt, hogy »hogyan szóljon« minderről. A világ végtelen történésfolyamából avatott kezek válogatják ki azokat a történeteket, amelyekből »hír« lesz, és persze egyúttal azt is eldöntik, hogy milyen hierarchiába rendeződjenek e hírek. A rossz nyelvek szerint például a világnak már régen vége van, csak a vezető kereskedelmi televízió esti híradójának bájos bemondója még nem mondta be. De nincs ok a csüggedésre, mert majd »időben szólva lesz«, és azt akkor majd megtudjuk. Az értelmező hatalom pedig »segítőkészen« abban van »szolgálatunkra«, hogy megtudjuk, mi a »politikailag korrekt« elbeszélési módja a világ említ-

Médiaháború

tésre szánt, így hírré lett történéseinek. És persze, aki valami rejtélyes ok miatt nem tud és/vagy nem akar ezen a nyelven megszólalni, az magára vessen! Így ugyanis »néma marad«, vagy esetleg csak azért engedik be mégis az uralkodó nyilvánosság belső tereibe, hogy ott nevetségessé téve kigúnyolják, megálázzák, vagy valami megsemmisítéssel felérő stigmával megbélyegezzék. A rendszerváltás bukásának ténye, okai és következményei az uralkodó véleményhatalmak számára értelemszerűen a legfőbb tabut jelentik! Ám ha a választások utáni új kormány nem szeretne a bukott rendszer utolsó kormányaként elvérezni, ezzel szemben szívesebben lenne inkább az általa felépítendő új rendszer ígéretes első kormánya, akkor legelőször ezt az uralkodó véleményhatalmat kell minden lehetséges eszközzel megtörnie.”

Ezek után talán érthető, miért vélem úgy, hogy a médiaháború most felizzó összecsapásai elkerülhetetlenek voltak. A globális véleményhatalom a legbrutálisabb módon ragaszkodik megszerzett pozícióihoz. Csak így képes „legyártani” a mesterséges agyakat és lelkeket, vagyis a „valóságipari műveként” üzemeltetett gépezet így tudja eladhatóvá maszkírozni termékeit. Csak így hozhatók létre az engedelmes munkások és fogyasztók gigantikus csordái, amelyek már csupán biológiai nyúlványai a világot mozgató és kifosztó tőkestruktúráknak, és egyetlen feladatuk a végtelenített fogyasztási lánc hajtása, teljesen függetlenül attól, hogy van-e bármilyen szükségük az elfogyasztott jószág tömegre. Így békésen és jóízűen elmajszolják azt az élelmszerként eladásra kínált tárgyat, amely már legyártása pillanatában is veszélyes hulladék volt, a hisztérikus karácsonyi akciók örületben megvásárolják gyermekeiknek azt a méregdrága, ám tökéletesen felesleges műanyag szemetet, amelyet mint a legújabb játékosdát tesznek eladhatóvá.

Ez az igazi, végső és legmélyebb tétje ennek a mostani médiaháborúnak. Hogy a „való világ” gyanánt legyen továbbra is eladható az a pusztító szeméttömeg, amit szent médiaszabadságként

próbál védeni a luxemburgi külügyminisztertől a lengyel liberálisokig mindenki, aki cinikus-gátlástalan kitartottja ennek a globális profit-

gépezetnek. Hogy cinikusan röhögve lehessen nap, mint nap rombolni hitet, házat és hazát. Ezért kell Magyarországot Führer-államként emlegetnie a tekintélyes nyugati napilapoknak, ezért kell hisztériát kelteni világszerte: mert ha a magyar változások sikeresen véghez vihetők lennének, ez számukra rendkívül veszélyes precedenst teremtené.

Akár el is gondolkodtathatná a maradék emberiséget, hogy amit szent emberi szabadságjogokként igyekeznek „eladni” számára az elmúlt kétszáz év médiaterroristái Marat Ami du peuple-jétől Michnik Gazety Wyborcząig, az embersége utolsó morzsáinak az önmagával való feledtetése. Hogy is mondta Örkény? „Ha egy kígyó, ami ritka, felfalja önmagát, vajon marad-e utána egy kígyónyi úr? Igen? Nem? Fogas kérdés.”

Bizony, fogas kérdés! De nem maradt túl sok időnk a válaszra.

Bogár László

Nyitra vármegyei nemesi felkelők zászlaja, 1660 (Rekonstrukció)

A fecskéfarkú, lángnyelvekkel díszített vörös zászló előlapján Nyitra vármegye címere (Szent László harca a kun vitézzel) látható.

Felirata: Nyitra vármegye zászlaja – Erény és Egyetértés.

A zászló hátoldalán a megfeszített Krisztus és IN HOC SIGNO VINCES (E jelben győzni fogsz) - 1660 felirat. A hagyomány szerint a zászlót Buda 1686-os ostromában is használták.

A rekonstrukció a Magyarország vármegyei és városai sorozat nyitrai kötetében

lévő rajz alapján készült.

Kulcskérdések az erdélyi magyar közéletben

A Trianonban elszakított nemzetrészek között éppen a legtöbb lelket számláló erdélyi magyarság volt az, melynek politikai érdekképviselője a legtovább őrizte meg egységességét. Az erdélyi magyarság rendszerváltás utáni története tulajdonképpen közel másfél évtizedig azonos volt az Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) történetével. Meg merem kockáztatni azt az állítást, hogy még ma is egységes lehetne a politikai érdekképviselő, ha egy mohó klikk nem kaparintotta volna kézbe a szervezet vezetését. A politikai mohóság viszont több alkalommal is beleszólt a dolgok alakulásába, nemcsak az RMDSZ vált magyar nemzeti önkormányzattól román politikai stábumokra ácsingózó versenypárttá, hanem az eredetileg az antidemokratikus, alapszabály- és programszegő RMDSZ-ből kiábrándultak és jobbat akarók pártja, a Magyar Polgári Párt (MPP) is kifordult önmagából. Szász Jenő alapító elnök párton belüli rendcsinálása a legrosszabb RMDSZ-es technikákat is felülmultha, hogy a december elsejei Cotrocenibe tett kirándulásról ne is szóljak. Ismét bebizonyosodott: a politikai mohóság rossz tanácsadó.

Érdekes elméleti kérdés, hogy csakugyan úgy van-e, mint ahogy azt Szócs Géza 1998-ban emlékezetes tanulmányában papírra vetette, vagyis hogy valóban igaz-e, hogy a verseny az élet és a monopólium a halál. Szükségszerűen életképtelenek-e a monopóliumok és önfelszámolásuk ellen hatnak? Rendszerbe volt-e foglalva az RMDSZ fokozatos térszerzése, vagy csak a politikai mohóság áldozata lett ez a szervezet? Megőrizhető lett volna az RMDSZ-en belül, állami garanciák nélkül, pusztán a nyilvánosság ereje által ellenőrzöttlen a politika verseny? Működtethető lett volna az RMDSZ-es „állam az államban” egy felelős politikai elit esetén? Megannyi fontos és releváns kérdés, mely ma már lassan inkább a politikai elemzőkre, mint a közéleti szereplőkre tartozik, mert az idő túllépett rajtuk.

Ma Erdélyben, ha a közélet iránt érdeklődő magyar polgár a hasonszőrűvel találkozik, jó eséllyel három témáról fog beszélgetni. Az első a magyar állampolgárság kiterjesztése és annak közép- illetve hosszú távú következményei. A másik az új magyar párt esélyei s a háromosztatú politikai mező új belső logikája. A harmadik pedig az RMDSZ küszöbön álló elnökválasztása. A rendszerelméleti kérdések másodlagosak, az erdélyi magyar pluralizmus ténykérdés, legfeljebb a differenciálódás mértéke nincs még eldőlvé, az RMDSZ politikai monopóliuma pedig már a múlté.

Lássuk hát a közélet legizgalmasabb témáit. A magyar állampolgárság kiterjesztése régen várt pozitív fejlemény, melyről már sok mindent leírtak az utóbbi másfél évtizedben, így hadd említsem csak címszavakban a jogintézmény legfontosabb nemzetpolitikai előnyeit: nemzetközi jogilag elismert (vö: a Kisantant államok berzenkedését a státustörvény „extra-teritoriális” határáról) szilárd alap kölcsönzése a határokon átfelölő nemzeti integráció számára, a nemzeti összetartozás szimbolikus megerősítése, és érdemleges disszimilációs hatás. Ez utóbbi nagyon fontos, hisz Trianon óta először jelenthet a magyarság megvállása előnyt az állampolgárságon keresztül (nem számítva a státustörvény apróbb és nagyobb tömegeket meg nem mozgató kedvezményeit).

Ami az új magyar pártot illeti: az Erdélyi Magyar Néppárt bejegyzése vélhetően sikeres lesz, és megalakul végre egy olyan politikai párt, mely egyszerre hirdetheti hitelesen egyszerre a Nemzet és a Demokrácia alapértékeit. Lesz egy olyan párt, mely nem foglya a saját elnökének és amely vetélytársaival elmentésben komolyan veszi a meghirdetett programját. Hogy ezt milyen mértékben fogja honorálni az erdélyi magyar választóközönség, az a jövő évi önkormányzati választásokon kiderül majd.

Végül itt van az RMDSZ elnök-

választása, mely lényegében előre lejátszott meccs. Érdekes és hálás feladat volt eljátszani a gondolattal, hogy mi lesz akkor, ha Eckstein Kovács Péter vagy Olosz Gergely vezet majd a még ma is legnagyobb társadalmi beágyazottsággal rendelkező erdélyi mamutszervezetet, de ezen az alapon azon is morfondírozhatnánk, hogy mi történne, ha a Kétfarkú Kutya Párt nyerné a következő magyar választásokat.

Az RMDSZ politikáját 1996 óta a Markó-tábor, valamint a neptuni irányzat paktuma határozza meg. A neptuniak nem indítottak Markó Bélával szemben ellenjelöltet (pedig az 1996-os elnökválasztási kampány után Frunda György nem lett volna esélytelen jelölt), Markó pedig a kormánykoalíciós szerepvállalással felvállalta a korábban általa is elítélt neptuni örökséget. Ennek lényege, hogy az erdélyi magyarság politikai érdekképviselője nem ágál nagyon autonómia-kérdésben, nem folytat önálló külpolitikát, nem törekszik nemzetköziesíteni az erdélyi magyarság sorsproblémáit, nem helyezi nyomás alá a román hatalmat, sőt hitelesíti azt, muníciót szolgáltat neki külpolitikai fronton annak a propaganda-hazugságnak a terjesztéséhez, miszerint Romániában modell-értékűen megoldották a kisebbségi kérdést. Cserébe a román hatalom tesz annyi engedményt, amit sikerként kommunikálva, bölcs kompromisszumokon alapuló mérsékelt politikaként lehet eladni a tervszerűen, tudatosan, csoportosan és folytonosan elkövetett nemzetárulást.

Súlyos szó, tudom, azért szoktam vele spórolni, hogy ne kopjon. De mi másnak lehet nevezni a történelmi esélyek elszalasztását, a létünkre törő idegen hatalom legitimálását, az egyetlen tényleges politikai fegyverünk klikkérdékű hatástalanítását?

Neptunról már több ízben szóltam, de azért érdemes két mondatban ismét felvázolni a *névadó ősbűnt*, mert épp egy generációnyi idő választ már el tőle. 1993 júniusában a Fekete tenger partján fekvő Neptun-fürdő volt a helyszíne

annak a politikai tárgyalásnak, melyen az RMDSZ-nek a román hatalom által kiválasztott él-politikusai, Borbély László, Frunda György és Tokay György vettek részt, akik mandátum nélkül tárgyaltak a nyíltan magyar-ellenes Iliescu-féle vezetés küldötteivel, Románia Európa Tanácsi felvétele előtt, amikor az ország bizonyítási kényszer alatt volt, s egyben alkalmat adtak az Iliescu-féle hatalomnak arra, hogy kisebbségbarát színben tűndökljön. Vagyis pont akkor nyújtottak diplomáciai segítséget a román hatalomnak, amikor a külföld figyelme ránk irányult, amikor a leghatározottabban kellett volna jogos jussunkat követelni. E logikára épült utána a kormányzati szerepvállalás 1996-ban, a magyar egyetem ügyében az ultimátum visszavonása 1998 őszén, a paktumpolitika 2000 és 2004 között, és Románia EU-csatlakozásának feltétel nélküli, „ingyenes” támogatása. Nem csoda, hogy ebben az önfeladói, önsorsrontó kurzusban Markóék megkapták Gyurcsány Ferenc támogatását is, aki messze idő előtt vitte a parlament elé Románia EU-csatlakozásának ratifikálását, ahelyett, hogy kihasználta volna az utolsó lehetőséget, amikor a magyar diplomácia feltételeket szabhatott volna a román hatalomnak.

1996-ban létrejött tehát az a paktum, melynek értelmében a magát magyar érdekekért harcoló politikusnak hosszú távon is eladni képes Markó az *arc* és Frunda a *tartalom*. Az RMDSZ-en belül csak akkor alakult volna ki reális

verseny az elnöki posztért, ha e két hatalmi csoportosulás, az önmaguk előtt saját arcot őrizni próbáló Markó-féle mérsékeltek, és a nyíltan a román hatalomnak alájátszó érték- és elv-semleges karrierista zsoldosok, a neptunisták, egyaránt jelöltet állítottak volna. Mielőtt azonban megtörtént a kiegyezés a Markó által kiszemelt utód Kelemen Hunor, valamint a neptuni veterán Borbély László között, a meccs már lefutott. Nincs az RMDSZ-en belül olyan erő, mely e két hatalmi góc szövetségének ellen tudna állni. Az is világos, hogy mit várhatunk az új elnöktől: Markónak volt autoritása, ha be is adta a derekát a neptuniaknak, de karizmája, tapasztalata, kapcsolat-rendszere független volt ezektől. Tulajdonképpen az ő választása volt, hogy 1995-ben a kurucokkal szövetkezik vagy a labancokkal. Saját egyéni szempontjából igaz volt: a román hatalom által megtámasztott neptuni erőcsoporttól remélhette a közel két évtizedes nyugodt, zavartalan elnökséget. A nemzetben gondolkodó autonomisták „csak” erkölcsi-politikai támogatást nyújtottak volna a román hatalom ellenében folytatott alkotmányos harcban, míg a neptunisták a pozíció stabilitását adták az autonómia-program elsikkasztásáért cserébe. Közösségi szempontból viszont rosszabb döntést nem lehetett hozni.

Kelemen Hunornak ezzel szemben a kapcsolat-rendszere, szervezeten belüli, saját személyéhez kötődő (és nem a Markó-kiválasztottnak járó) támogatottsága, karizmája hm... mondjuk úgy,

hogy *csekély*. A neptuniak exponense, a vélhetően politikai alelnöki funkciót kapó Borbély László mellett esélye sem lenne saját önálló elképzeléseinek megvalósítására, ha netán lennének neki. Még RMDSZ-esektől is hallani, hogy „Borbély Laci megeszi Hunort reggelire”. Vagyis a helyzet változhat a posztmarkói korszakban: rosszabb lehet.

De elképzelhető az is, hogy a békeség jegyében folytatódik a markói „húzd meg-ereszd meg” az EMNT illetve EMNP vonatkozásában, amihez azonban két fél szükségeltetik. Kevés esélyét látom annak, hogy egy Borbély László által dominált RMDSZ megtalálja a hangot az EMNT-vel. Ugyanakkor a politikában nincs „soha”, és eleve elzárkózni nem helyes. Amennyiben az erdélyi magyar sorskérdésekben (autonómia-statutumok, kataszter, közösségépítés, igazságos forráselosztás) sikerül garanciális megállapodást kötni akár az RMDSZ-el, akár az MPP-vel, akkor azt meg kell kötni.

Egyébként pedig az EMNT-nek arra kell összpontosítania, ami független mind a román hatalomtól, mind az RMDSZ-től, mind az MPP-től: az önépítésre, a társadalomszervezésre, a politika társadalmasítására. A cél nem az, hogy bármelyik politikai ellenfelünket kiüssük vagy betonba verjük, a cél az államtól független saját intézményhálózat felépítése, működtetése, a magyar öntudat ébrentartása és a közösség állóképességének erősítése.

Borbély Zsolt Attila

Árpádházi családi és királyi zászló (Rekonstrukció)

A képes Krónika ábrázolásai alapján készült két zászló. A zászlók a középkori zászlók jellegzetes "banner", tehát álló téglalap, heraldikai zászlainak formáját követik. Textilrészük mintegy a címer pajzsát helyettesíti.

A régebbi, a kettőskeresztos változat III. Béla király uralkodása alatt jelent meg. Az uralkodó címerének a bizánci eredetű kettőskeresztet választotta, melyet az Árpádok "ősi" vörös színét őrző pajzsra helyeztek, később a kereszt alatt megjelent a hármashalom. A vörös-ezüst sávazott zászló Béla fiai, Imre és II. András királyok uralkodása alatt tűnt fel és az uralkodók vörössel és ezüsttel vágott címerét ismétli. A zászlókat és a címereket a középkor folyamán párhuzamosan használták mind az Árpádok mind a későbbi uralkodók. A két címerből alakult ki a jelenlegi magyar címer, a színeiből a magyar tricolor.

Az alábbi írás előző lapszámunk megjelenése után érkezett. A témájául szolgáló eseményről akkor nem érkezett beszámoló. Most, hónapokkal később is megragadó annak politikai jelentősége, gondolati és érzelmi töltete, ezért közlést parancsolnak e sorok

Székely zászló lobogott a Parlament bejárata fölött

A meghatódottságtól elszoruló szívvel és könnyes szemmel néztük a szívünknek oly kedves zászlók büszke lobogását.

Több mint 90 év elteltével ülésezhetett ismét Budapesten a Székely Nemzeti Tanács. A szervezet 1918. november 19-én alakult a budapesti székelyek kezdeményezésére, akik felismerték, hogy nagy veszélyben van hazánk. Hiszen Károlyi Mihály hadügyminiszterén, Linder Bélán keresztül olyan parancsot adott ki, hogy az összes magyar katonát le kell szerelni. Utóbbi két év múlva már Szerbiához csatolva szeretne volna látni Pécsét és környékét.

Ennyi év elteltével a Parlament előtt gyülekező székelyek örömet, boldogságát szavakkal leírni nagyon nehéz. A Magyar Országgyűlés elnöke, dr. Kövér László tette lehetővé, hogy a Székely Nemzeti Tanács a világ számunkra legszebb épületében ülésezhessen.

A több évtizedes kommunista és magyarellenes diktatúra bukását követően az erdélyi magyarság, de főleg a székelyek abban reménykedtek, hogy végre kezükbe vehetik sorsuk alakítását. Az évek múlásával azonban rá kellett jönniük arra, hogy a magyarnak és demokratikusnak gondolt érdekvédelmi szervezet, az RMDSZ vezetőségének esze ágában sincs küzdeni nemzetünk megmaradásáért. Ezért a székelyek legjobbjai 2003-ban létrehozták Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Tanácsot, mely szervezetnek legfontosabb célja Székelyföld területi autonómiája, megmaradásunk legfőbb biztosítója és egyetlen lehetősége.

Az erdélyi fejedelemség testőrsége csak székelyekből állt. Ezért is választotta magának a testület Székely Mózesnek, az egyetlen székely fejedelemnek stilizált zászlóját, a Szűz Máriát is jelképező égszínké színnel, középen az aranyazott sávval, s a kék színben az aranyló nappal és az ezüstös újhoddal.

A Székely Nemzeti Tanács (SZNT) 270 küldötte jelent meg a magyar Parlament épületében. Szentegyházáról Haáz Sándor karmester irányításával székely népviseletbe öltözött gyerekek, fiatalok hangja varázsolta el az embereket. A jelen lévő spanyol és belga küldöttség is annyira elérzékenyült, hogy a spanyol nagykövet felajánlotta, a spanyol állam ezeket a gyerekeket meghívja Brüsszelbe, hadd ismerje meg az Európai Unió is a székelyeket.

A küldötteket az Országház lépcsőjén Kövér László fogadta, majd közösen léptek a Szent Korona elé. Itt a székely küldöttek és a meghívott vendégek a szentegyházi kórossal közösen elénekelték a magyar és a székely himnuszt, majd esküt tettek a Szent Koronára.

A felsőházi teremben jelen volt közel 200 meghívott is, köztük Christof Pan, az Etnikai Csoportok Dél-Tiroli Intézetének vezetője, az Európai Népcsoportok Föderalista Unió-

jának korábbi elnöke, Wittner Mária, Ékes Ilona, Ángyán József, Balczó Zoltán, Pörzse Sándor, Szili Katalin és más parlamenti képviselők, szellemi életünk olyan jeles személyiségei, mint Csoóri Sándor, Balogh Júlia, Szervátiusz Tibor, Bencsik András. A felsőházi teremben helyet foglaltak az 1918-as Székely Nemzeti Tanács egyik vezetőjének, dr. Ugron Gábornak unokái, több székely kör küldötte, az Erdélyi Körök Országos Szövetségétől dr. Szekeres Sándor és sok más civil szervezet képviselője.

Elsőnek Izsák Balázs, az SZNT elnöke lépett a szónoki emelvényhez. Megállapította, hogy mostantól a Magyar Országház egyúttal a Nemzet Háza is. Örömet fejezte ki afölött, hogy Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke levélben üdvözölte az SZNT tanácskozását.

Kövér László örömmel nyugtázta, hogy az Országgyűlés épületének homlokzatán a székely zászló lobog, ami azt jelenti, hogy székely testvéreink hazaérkeztek. A székely küldöttek dédszüleinek, felmenőinek bizonyára nem idegen az ország háza, hiszen adóforintjaikkal vagy éppen fizikai munkájukkal hozzájárultak annak felépítéséhez. A kérdés itt és most az, hogy a magyarok, a románok, a szerbek vagy a szlovákok meg tudnak-e maradni otthon saját szülőföldjükön, vagy idegenben kell keressék megélhetésüket. Nemzeti önazonosság nélkül ugyanis nincs magyar, román, szlovák, de francia, német vagy portugál jövő sem.

Beszédet mondtak a továbbiakban Udvarhely-, Csík-, Gyergyó-, Maros-, Kézdi-, Sepsí-, Orbai-, Bardócz-Miklós-vár székek vezetői. Szász Jenő, az MPP elnöke beszédében kifejtette, hogy sokfajta egyesület, társaság működik Magyarországon, van Tibetért Társaság is, de nincs Székelyföldért Társaság. „Fontos nekünk Tibet autonómiája, de még fontosabb nekünk Székelyföld Területi Autonómiája”-mondotta. (Azóta a Székelyföldért Társaság megalakult és be is jegyezték- Sz.S.)

* * *

Az ünneplésen túl a Székely Nemzeti Tanács három fontos határozatot is elfogadott ez alkalomból. Az első határozat lényege, hogy a Székelyföldnek önálló fejlesztési régióvá kell válnia, különös tekintettel az EU tagállamainak az őshonos nemzeti, etnikai és nyelvi közösségek védelmére, valamint Európa kulturális sokszínűségének fenntartására vonatkozó elveire.

Az SZNT második határozatát, tekintettel annak fontosságára, bővebben érdemes idézni:

a.) Magyarország a gondoskodó állam szerepét töltse be Székelyföld, a székely nép vonatkozásában, és Magyar-

- ország határon túli magyarokkal kapcsolatos politikájában kiemelt helyet kapjon Székelyföld, épüljenek ki az ennek megfelelő szakpolitikák,
- b.) jöjjenek létre Székelyföld és a magyar állam közötti kapcsolatok tartós intézményi keretei, az európai gyakorlat szerint,
- c.) az anyaország, a székely közösségi tudat megtartásában és megerősítésében cselekvő módon szerepet vállaljon.

Ezen okokból

- felkéri a Magyar Köztársaság kormányát és a magyar állam intézményeit, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel támogassák Székelyföld autonómiatörekvéseit nemzetközi fórumokon valamint a Magyarország és Románia közötti kapcsolatokban, és fordítson kiemelt figyelmet a Székelyfölddel való kapcsolattartásra, keresve ezen kapcsolatok intézményesítésének lehetőségét,
- felkéri a Magyar Köztársaság és Románia Külügyminisztériumát, tegyenek lépéseket, hogy a Magyar Köztársaság és Románia közötti, a megértésről, az együttműködésről és a jó szomszédságról szóló szerződésbe kerüljenek be az Európa Tanácsi ajánlásoknak az autonómiára, regionalizációra vonatkozó azon rendelkezései, amelyek a szerződés megkötése után keletkeztek, Székelyföld autonómiáját pedig nevesítsék, mint a székelység jogainak intézményi garanciáját, a nemzetközi jog keretei között,
- felkéri a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumát, hogy a magyar állam külképviseletei révén támogassa a székely autonómia-törekvés megjelenítését.

- felkéri Magyarországi kormányát, hogy hívja meg a Székely Nemzeti Tanácsot a Magyar Állandó Értekezletbe.

Az SZNT harmadik határozatában kimondta és elfogadta az alábbiakat:

1. kimondja a történelmi folytonosságot az 1918. november 19-én Budapesten és a 2003. október 26-án a székely falvak és városok közösségeinek akaratából Sepsiszentgyörgyön létrehozott Székely Nemzeti Tanácsok között,
2. a Székely Nemzeti Tanács alapítása napjának, 1918. november 19-ét, alapító tagoknak Dr. Jancsó Benedek egyetemi tanárt, Sebes Dénes és Dr. Urmánczy Nándor országgyűlési képviselőket, alapító elnöknek Ugron Gábort tekinti, az alapítás napjáról pedig, mint a székelyek ünnepéről, minden évben megemlékezik.

* * *

Fontosnak tartottam e határozatokat felsorolni, hogy minél szélesebb körben váljanak ismertté az SZNT döntései, hiszen, amennyiben sikerül összegyűjteni legalább 1 millió aláírást az Európai Unió 7 tagállamából, akkor remélhetjük, hogy komolyan is veszik a székelyek törekvéseit. Reméljük, hogy ezt a kezdeményezést az Erdélyből eltávozott magyarok, székelyek és a velünk együtt érző emberek is fel fogják karolni.

Reménykedem abban, hogy a következő munkának egyszer meglesz az eredménye, és létrejön Székelyföld területi autonómiája.

Dr. Szekeres Sándor

XX. Hajnal Akar Lenni népdaléneklési verseny

A szervezőbizottság felhívása

A Szent-Györgyi Albert Társaság, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, a Dinu Lipatti Filharmónia, a Romániai Magyar Dalosszövetség, a Szatmárnémeti MADISZ, a szatmárnémeti Szentlélek plébánia, a KÓTA, Magyar Kórusok Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége szakmai támogatásával

2011. március 25–27. között rendezi meg Szatmárnémetiben a XX. Hajnal Akar Lenni népdaléneklési versenyt (HAL)
a világon bárhol élő magyar, nem hivatásos népdalénekesek számára.

Résztvételi tudnivalók.

Részt vehet bárki, aki betöltötte 12. életévét. Felső korhatár nincs. A versenyzők küldjék el a Szent-Györgyi Albert Társaság címére (440030 Satu Mare, Mihai Viteazul 10. e-mail cím:):

1. Jelentkezési lapjukat, melyen a következő adatokat kell feltüntetni; név, születési adatok, lakcím, telefonszám, e-mail cím, foglalkozás, felkészítő, segítő neve, a versenyen induló két dalszöveg, a csokrokat alkotó dalok címe, és a csokrokat alkotó dalok szövegének kezdő sorai, az eddig elért eredmények, és a korábbi KÓTA minősítések felsorolása (év, fokozat, hol kapta), technikai igény a fellépéshez (pl. asztal...). Jelentkezési határidő 2011. március 15.
2. A vetélkedő szervezői javasolják, hogy minden megyében rendezzék meg a verseny megyei szakaszát, ahol eldől, kik képviselik a megyét a március 25 – 27 közötti kárpát-medencei megmérettetésen.

Az énekverseny zenei anyaga.

Minden versenyzőnek két dalszöveggel kell jelentkeznie, vagy lehet egy ballada és egy dalszöveg is. Törekedjenek régi stílusú dalokból meríteni. Egy dalszöveg előadási időtartama nem lehet több 4 percnél. Népies műdalokat és feldolgozásokat nem fogadunk el. A versenyzők szólóban, vagy hangszeres kísérettel is énekelhetnek. Ajánljuk, hogy versenyen népviseletben vagy stilizált népviseletben szerepeljenek.

A XX. Hajnal Akar Lenni népdaléneklési versenyhez táncbázis kapcsolódik, zárásképpen pedig gála, amelyen fellépnek a verseny legjobbjai, az elmúlt 19 verseny nyertesei, valamint meghívott művészek.

Kérjük a jelentkezőket, versenyzőket, ha a HAL keretében a KÓTA XVI. Országos Népzenei Minősítésén minősítést is kérnek, akkor a honlapon található népzenei minősítési adatlapot is töltsék ki, és mielőbb küldjék vissza Rozgonyi Péterné, a KÓTA népzenei előadója címére vagy postán: KÓTA 1537. Budapest, Pf: 406. Telefon: 06-1-411-0038 Telefon/fax: 06-1-411-0039 Minden jelentkezőt szeretettel várunk és sok sikert kívánunk a fellépésekhez, a megmérettetéshez, hagyományaink élményszerű előadásához, ápolásához!

Nyílt levél Jónás István vezérigazgató és Újhelyi Zoltán vezérigazgató-helyettes urakhoz – Magyar Rádió

Igen tisztelt vezetői a Magyar Rádióknak!

Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége 2008-ban a mellékelt petíciót adta közre és juttatta el a magyar közélet meghatározó személyeihez. * Mint az anyaghoz csatolt hozzászólói lista is jelzi, a Kárpát-medence magyarjainak meghatározó része szívén viseli a Magyar rádió sorsát, szellemiségének alakulását. Az anyag összeállításának idején mélyen szunnyadó reményünkbe kapaszkodva vártuk a nemzetpolitika jobbra fordulását, ezzel együtt az ott jelzett, formainak mondható, de sokat eláruló, bántó és kirívó jelenségek megszüntetését, megváltoztatását a Magyar Rádióban. Aztán elkövetkezett a forradalminak mondott és érzett politikai-szellemi földindulás Magyarországon, ennek részeként változás történt a média számos pontján, így a Magyar Rádió vezetésében is. Bizakodva és türelemmel lestük a remélt jelzéseket, az oly szeretett szignálok visszatértét, a szörnyszülött "emergegyezés", stb. végleges megszüntetését a (hazug) "szavak erejének" berekesztésével együtt. Mindhiába.

Nagya értékeli a rádióműsorok, mindenek előtt a Kossuth Rádió számos műsorát, a műsorszerkesztés elveit. Mindemellett úgy véljük, hogy az említett jelenségek sokat elárulnak a rádió döntőnekeinek

*Lapunk 2008. decemberi számának 16-17. oldalán közölt anyag (Nyílt levél a Magyar Rádióhoz, Csatlakozások a Nyílt levélhez)

szemléletéről. Kérjük, legyen bátorságuk visszatérni az "Éljen a magyar szabadság, éljen a haza" eszméjéhez, annak hangi megjelenítéséhez.

Igaz tisztelettel 2011. február 20-án

Nagy Árpád, az EKOSZ elnöke
Dr. Kövesdy Pál, az EKOSZ t.b. elnöke

A levelünkre Jónás István, a Magyar Rádió vezérigazgatója válaszolt, melyből kiemeljük a következőket:

...A Magyar Rádió megnevezés nem tűnt el... 7 csatornán kínál hallgatóinak változatos műsort.

Ma is büszkén használjuk a Kossuth rádió, a Petőfi rádió és Bartók rádió megnevezést. Az Ön által kifogásolt MR-1, MR-2, MR-3 azonosító elnevezés arra utal, hogy a Magyar Rádió jelenlegi 7 (!) csatornája közül melyikkel, hányadikat hallja éppen a hallgató... Megfontolom az adók elnevezésének újragondolását és a szignálok használatát. Ahogy az élet más területén, a műsorkészítésben is érdemes körültekintő előkészítés után lépni. Már csak azért is, mert hallgatóink jó része már így ismeri a csatornákat, így azonosítja, így szereti. Azt is mérlegelnem kell, hogy az efféle "céger átfestés" óriási pénzkidásslal jár...

Szóljunk mi károlyimihálynak?

2010. november 7-én (e jeles nap alkalmából) az alábbi levéllel kerestem meg a Miniszterelnöki Hivatalt, a Köztársasági Elnöki Hivatalt és a Főpolgármesteri Hivatalt

Tisztelt Miniszterelnök úr !

Mint az Erdélyi Körök Országos Szövetsége (EKOSZ) elnöke fordulok Önhöz 23 tagszervezetünk nevében.

Az Ön és kormánya által meghirdetett „nemzeti együttműködés” ügyének támogatójaként élek egy olyan javaslattal, mely különösebb anyagi ráfordítás nélkül erősíthetné mindazon polgárok összetartozását és sikerérzetét, akik elkötelezettek nemzeti értékeink és hagyományaink megbecsülése iránt.

Mint köztudott, 2011-ben lesz **Gróf Tisza István** miniszterelnök születésének 150. évfordulója. Az lenne a kérésünk, hogy ezen alkalomból történjen meg az a régóta várt történelmi igazságtétel, melynek a feltételezhető többségi közakarat révén is itt az ideje: **kerüljön elmozdításra az Országgyűlés épülete elől annak a Károlyi Mihálynak odaerőszakolt szobra, aki sok tekintetben és nagymértékben felelőse volt az első világháború utáni Magyarország máig ható védtelenségének, tragédiáinak. Állítsuk helyre országos és nemzeti közadakozásból annak az embernek – eredetileg is ott álló - emlékművét, akinek életpályáját, a mártírság vállalásáig elmenő helytállását méltán állíthatjuk a ma és az elkövetkező nemzedékek elé példaként!** Jól tudjuk, hogy egy ilyen kezdeményezés és döntés ellenkezéseket is kiválthat mindazok részéről, akik a nemzeti eszmélés ellenségei. Ez a rövidtávú kellemetlenség azonban elhanyagolható annak a szellemi jeladásnak ellenében, melyet tisztán fognak érteni és értékelni mindazon nemzettársaink, akik cselekvő melléállással remélik az Kérjük, hogy Ön és kormánya legyen kezdeményezője ily módon is egy igaz és tisztességes ember emlékezte helyreállításának. Megcselekedve azt a jót, ami módjukban áll, munkálják így is azt az összefogást, mely lélekben is felemelheti Magyarországot!

Mindebben számíthatnak a magyarországi erdélyi körök támogatására, s hitünk szerint, sok millió magyar ember pártoló egyetértésére.

„Ti pedig, testvéreim, ne fáradjatok bele a jó cselekvésébe.” (2Thesszalonika 3.13)

Bizakodva kedvező válaszában

Nagy Árpád
az EKOSZ elnöke, izsáki református lelkész

Majd türelmesen vártuk a választ. A Köztársasági Elnöki Hivatal alig tíz napon belül megadta válaszát: „... Elnök úr sajnos legjobb szándéka mellett sem tud segítségére lenni.”

A Miniszterelnökség titkárságvezetője arról tájékoztatót, hogy „...a megkeresés tartalmára való tekintettel levelét illetékeségből és válaszadás céljából átküldtem Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úrhoz. Dr. Semjén Zsolt válaszában megérkezéséig szíves türelmét kérjük!” Kelt mindez 2010. november 18-án. Azóta pedig várunk türelemmel...

Majd' el is felejtettem: Tarlós István Főpolgármesteri Hivatala válasza sem méltatott minket. Bizonyára különböző türelemmel és vérmérséklettel megáldott emberek vagyunk, de mindezek kapcsán talán mégis felmerülhet bennünk: milyen „nemzeti együttműködés” az, melyben egy régi árulónak, aki még gyermekeit sem tanította meg magyarul – bár ez kisebb bűnei közé tartozott – szobra továbbra is a magyar nemzet országgyűlési épülete előtt állhat? Netán mi szólunk károlyimihálynak – csak így pseudo-nemecseki módon, mint aki megfürdött a szennyben, de soha ki nem mosakodott -, hogy menjen már végre a pokolba?

Vagy már magunk is ott volnánk ?!

Székelyhídi Nagy Árpád

A szerk. megjegyzése: Február 6-án a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság c. műsorából értesültünk: Tisza Istvánnak szobrot állítanak a Margit híd pesti hídfőjénél. Károlyi Mihály marad.

Támogatóink

(a megjelölt előfizetői díjakat meghaladó befizetéseket tekintjük támogatósnak)

Csegezi Károly	Budapest	500 Ft.
Hollósy István	Németh	500 Ft.
Kiss Júlia	Csoportos befizetés Désről	25.800 Ft
Kún Sarolta	Nagyatád	500 Ft.
Paul Takács	Németh	500 Ft.

Fenti támogatások a 2010. év első felében érkeztek, elnézést kérünk a késői közlésért.

Ádám Sára	Budapest.	1500
Asztalos Dénes	Szekszárd	3500
Balázi József	Gödöllő	500
Bányai Attila	Zalaszentiván	1500
Bányai Károly	Budapest	1500
Basa Annamária	Budapest	500
Biczó Erzsébet	Márok	1500
Bisz Anna Emőke	Budapest	500
Boda Lajosné	Dunavarsány	3500
Boross Tibor	Fadd	500
Czegléd László	Budapest	3500
Czegléd László	Budapest	3500
Csegezi Károly	Budapest	500
Csegezi Károly	Budapest	500
Csibi Erzsébet	Budapest	500
Csiszér József	Tatabánya	500
Csizmadia Attila	Szombathely	500
Csont Sándor	Gödöllő	500
Csucs Róbert	Budapest	500
Csupor Dezső	Jakabszállás	3500
Csutoros Albert	Pécs	1500
Dénes Elemér	Dés-Ro.	1000
Dénes László	Szentendre	3500
Dombi Olga	Sz.u.hely	1500
Dr. András Gyula	Újkígyós	3500
Dr. Antal Balázs	Budapest.	500
Dr. Babos Éva	Cece	5000
Dr. Balázs Judit	Budapest	500
Dr. Balázs Judit	Budapest	500
Dr. Bálint Géza	Tolna	1500
Dr. Bartha Levente	Szentgotthárd	1500
Dr. Bay Miklós	Budapest	3500
Dr. Bencsik József	Cegléd	1500
Dr. Bíró Gábor	Szigetvár	8500
Dr. Csidey Márta	Budapest	1500
Dr. Elekes József	Debrecen	5000
Dr. Farkas Szabolcs	Monor	4500
Dr. Harmat Ferenc	Abony	6500
Dr. Holló Zsuzsa	Veszprém	1500
Dr. Horváth Zsolt	Székesfehérvár	3500
Dr. Kabdebó András	Cegléd	1500
Dr. Kasza Margit I	Iregszemcse	1500
Dr. Kegyes Emese	Szamosújvár	500
Dr. Kevey Miklósné	Pécs	1500
Dr. Király József	Komló	3500
Dr. Kis János József	Tatabánya	500
Dr. Kiss Kálmán	Berettyóújfalu	3500
Dr. Kiss Réka	Budapest	3500
Dr. Kovács M. Ibolya	Örkény	3500
Dr. Kovács Lajosné	Fehérgyarmat	3500
Dr. Könczöl Kálmánné †	Budapest	500
Dr. Mezei László	Tolna	3500
Dr. Nagy Jenő	Kalocsa	500
Dr. Opra Béla István	Mór	8500
Dr. Papp Attila	Enying	3000
Dr. Papp Károly	Budapest	500
Dr. Péterffy László	Budapest	3500
Dr. Péterffy Pál	Budakalász	3500
Dr. Sipos József	Szentendre	1500

Dr. Szabó Éva	Pápa	500
Dr. Szabó Zoltán	Szentjakabfa	3500
Dr. Szekeres Sándor	Monor	5000
Dr. Szemes Ferenc	Szekszárd	3500
Dr. Szentkirályi István	Debrecen	8500
Dr. Szilágyi Gizella	Farkasgyepű	3500
Dr. Újlaky Ildikó	Szedres	1500
Dr. Brumár Mihály	Karancsság	3500
Dr. Budaházi György	Mosonmagyaróvár	8500
Dr. Gönczy Béla	Nagykörös	3500
Dr. Molnár József Gyula	Szentendre	3500
Dr. Ördög István	Környe	10.000
Eisler Margit	Ulm- Németh	2000
Ferencz Dezső	Kazincbarcika	2000
Ferencz Gyula	Marosvásárhely	8500
Filipp István	Budapest	3500
Fogarassy Lajos	Szekszárd	1500
Gácsér János	Örvényes	4500
Gallo Edit	Budapest	500
Germán O. András	Budapest	1000
Gyémát Mihály	Mosonmagyaróvár	2500
Helmezy József	Budakalász	3500
Holányi Julianna	Berhida	1500
Holányi Zoltán	Zalaegerszeg	3500
Hollósy István	Sz.u.hely	1500
Horaeszkó Judit	Budapest	500
Horváth Tivadarné	Leányfalu	3500
id. Bakos Gyula	Vértesszőlő	1500
Kapitán-Wagner András	Budapest	3500
Kastal András	Villány	500
Katona Jenő	Debrecen	8500
Kegyes Attila István	Paks	3500
Kemenes Ármán	Tárnok	2500
Keszeg Tibor	Szentendre	3500
Kis Kornél Iván	Budapest	500
Kiss Ernő	Budapest	500
Kornovics Zsuzsanna	Békéscsaba	500
László István	Monor	1000
Losonczy Zoltán	Csongrád	4000
Molnár Ferencné	Budapest	500
Molnár János	Siófok	1000
Orbán Miklós	Nagyatád	500
Orsós István Zoltán	Budapest	5000
Palkó Gizella	Békéscsaba	500
Palkó László	Csongrád	500
Pauler Ernőné	Szentlőrinc	500
Pável László	Szekszárd	1500
Perdy Zsuzsanna	Budapest	1000
Péterffy Gyöngyi	USA	5000
Podolyák József	Budapest	3500
Prof. Dr. Andrásföszky Barna	Mosdós	3500
Prof. Dr. Istvánfi Gyula	Szigetmonostor	3500
Puskás Ibolya	Budapest	3500
Román Elemér	Szentendre	1500
Sándor-Kerestély Ferenc	Békés	500
Schmid Éva	USA	5000
Schmidt Sándor	Budapest	500
Sedlmayer Ella	Sopronhorpács	3500
Sipos Sándor	Esztergom	3500
Spaller Árpád	Gyál	500
Szabó Gyula	Paks	500
Szegedi Jácint Enikő	Békéscsaba	500
Szolnay Ádám	Lugano-Svájc	1000
Szűcs Lóránd Gyula	Siófok	500
Török István	Sárospatak	3500
Varró Gábor	Szentpéterszeg	500
Víg Ildikó	Budapest	1000
Vígh Judit Márta	Százh.batta.	500
Zolnai Pál	Vecses	3500
Zsombori Ilona	Pécel	8500

(A lista lezárása 2011. február 26.)

Emlékeztetünk rá: lapunk függetlenségét és erdélyi olvasóinkhoz történő díjmentes eljuttatását teszik lehetővé a nagylelkű adományok. Köszönjük!

ZÁRJUK LE EGY TÉVEDÉSÜNK TÖRTÉNETÉT

Ismerjük a kormányfő véleményét, és sokan vannak, akik osztják is ezt az álláspontot: 2010-ben Magyarországon a választófülkék forradalma zajlott le.

Megismerhettük Konrád György véleményét is, nem tudhatjuk hányan osztják: 2010-ben Magyarországon államesíny történt. Már az első pillanatban megdöbbsent az utóbbi kijelentés. A jeles író ezt közölte az Unió liberális frakciójának meghallgatásán résztvevőkkel.

Ha nem egy rendkívüli szellemi képességekkel rendelkező, hatalmas felelősséget jelentő hírnévvel bíró, kevésbé tájékozottak között Magyarország külhoni képét meghatározó egyén mondja, megmosolyoghatnánk. Na de az ő esetében?

Persze kiegészíthetjük a jellemzést azzal is, hogy bár szellemiekben kiemelkedő képességeket mondhat magának, morálisan bizony már régebbi történetek is kikezdték liberális körökben máris épülő szobrának talapatát.

Minthogy képtelen állítás, csakis arra asszociálhatunk, hogy a mikropolitika sötét, de eredményesnek mondott tárházából merítette. Ennek szabályai szerint nyugodtan szajkózhat szkeptikussá, mert minél többet s minél hangosabban állítod, annál hamarabb válik hétköznapi evidenciává.

Szomorúan gondolkodom azokra az időkre, mikor magam és generációm tagjai könyveit kézzől kézre adva olvastuk és csodáltuk, tiszteltük, sőt szerettük őt.

Aztán jött az SZDSZ ámokfutása, jött a könnyű drogok szintén megmagyarázhatatlan története, a chartás idők és a beismert családi történet, az őt védelmező sógor elárulása. Igen, mi átlag magyar állampolgárok csak ezt követően kezdtünk elgondolkodni azon, hogy miként utazgathatott – ő, az üldözött – szabadon a világban az aczéli „háromTés” időkben? Esete nem egyedi. Mások viselt dolgainak zsáknyi történeteiből is kilóg már a lóláb. De a kettős mérce szintén jól ismert és általuk folyamatosan használt módszere ma is próbálja ott tartani őket a mesterségesen felizzított reflektorfényben, hogy tovább zenghessék hamis tanaikat.

Na, de az ország érdeke?! -kiált fel még egyszer, utoljára a jóhiszemű magyar. Annak az országnak az érdeke, amelyben született, ahol – mint tudjuk – szenvedett, ahol mégis itthon maradt, ahol tanult és hírnevet szerzett, s melynek saját szavai szerint öntudatos polgára? És amelyik annyi éven át oly büszke volt rá!

Bizony esetünkben ez már nem kérdés. Nem is elvárás. Ismerhetjük az érdekeket, melyeket ez a kitűnő (hányszor neveztük zseniálisnak is) író szolgál. Kellő szerénységgel kimondanám, hogy tévesen, mert a végeredmény szempontjából neki sem érdeke ez. De főleg nem a mi érdekünk. És teszi ezt ma is aktív elkötelezettséggel. Most, amikor az általa méltatlanul képviselt (olykor félmjelzett) ország éppen elváratai miatt tántorog a szakadék szélén.

Mi hát akkor a valódi célja? A pusztítás. Sajnos mást nem mondhatok.

Búcsúzunk el tehát szomorúan, de immáron végleg Konrád György kultuszától, nimbuszától, ő és a hozzá hasonlók egész – félrevezetésünkkel felépített – szobortervétől.

Soha viszont ne lássunk a továbbiakban hasonlókat. Ők meg tegyék előírt kötelességüket amíg bírják, de mi ne pazaroljunk rájuk energiát, még a bosszankodás erejéig sem.

Akik viszont illetékesek, kellő méltósággal, érvekkel és felkészülten vágnak vissza.

Ismétlem: kellő méltósággal.

MÚLT ÉS JELEN SZORÍTÁSÁBAN

Az Erdély szellemét jelentő hűség jegyében most éppen a nemzetiségi jog és a kisebbségpolitika világában barangolnék, s miket tudok meg! A lehető leghitelesebb források igazolják, hogy ha a világ kisebbségi jogról szóló kodifikált anyagaiban – vagy ahogyan azt Mikó Imre munkássága óta nevezik: a nemzetiségi jog nemzetközi történetében – körül nézünk, bizony az csak Trianon után jelenik meg, az általa létrehozott kényszerek hatására, miközben Magyarországon már 1868-tól létezik, s a trianoni szöveg annak csak részleteit ismételteti.

Mit jelent ez?

Azt, hogy a tudatosan alkalmazott kettős mérce szerint éppen az általuk a nemzetiségek börtönének nevezett ország volt azokkal a legelnezőbb. Sőt: a hungarus haza még ekkor is keblére ölelte őket amikor saját nemzeti elnyomatásának súlya alól feltápáskodván, próbálta helyreállítani évezredek, Kárpát-medencét összetartó erejét. Később a mércealkotók olyanokat kértek számon (pl. Lex Apponyi) melyeket a világ más részein esetleg haladó hagyományként emlegetnének ma is.

És mi értelme volt a sok érzékenység-kímélő irománynak, tettnek, szerződésnek stb., mikor ennek fordítottjára sehol nem találunk példát, pedig mi voltunk az elszennvedő, az áldozat?!

Hatalmas érdekek húzódnak meg a háttérben, s ezt egyre jobban tudjuk.

Nekünk nincs jogunk a megszólaláshoz, mert az sérti az egyensúlyt, a békét, a nemzetközi közösséget, a szomszédot. Nekünk a homogenizációs nyomást fokozni szánt társadalmi feszültségkeltés, az ellenségkép-építés olyan példait is el kell fogadnunk, mint azt a táblát, melyen, 1848 most ünnepelt évfordulójának eseményei során, az elődeinket tömegesen irtó románok utódai 40 000 román halálával vádolnak és 300 falu lerombolásával. Mit érdekli a világot az, hogy a hadicselekmények területén nem is lehetett ennyi falu, hogy a forradalom mindkét (mindhárom) oldalán nem volt feleannyi halott sem. Európának csendesnek kell lennie. Mint '48 után. Újra csendesnek.

Hazaárulók szervezett csoportjai fognak össze eddigi gazdáikkal, s a komprádor világot siratva gyalázzák saját országukat. Mikor élethalálharcunkat folytatjuk a globalizált világnak az egész emberiséget végveszélybe taszító erői ellen, mikor utat mutatnánk ismét kontinensünknek, ők saját- és csoportérdekeik miatt mindenre képesek. Nálunk nincs nemzeti érdek, nálunk csak egyének és pártok köré tömörült ilyen-olyan csoportok érdekeinek harca van, az elveszni látszó koncert.

A nép elszámoltatást követel. Az elszámoltatás szisztematikusan és a jog kívánalmait miatt sajnos lassacskán halad előre. Valahányszor azonban olyanokat érint, akik közel vannak a nemzetközi támogatást jelentő neoliberális világ papáihoz, reánk zúdul ezután is az átok.

Meddig lehet ezt még bírni?

Meddig mondhatjuk, hogy a küzdelem majd megedz minket? Meddig?

Hiszen ettől függetlenül is a pusztulás kapujában állunk. Szomszédjaink is elsősorban túsul ejtett tagjaink átültetésével vannak elfoglalva, semmi áldozatot nem kímélve munkálkodnak a homogenizáció – ki nem mondott – minden eszközével.

Vak világban élünk.

Európa, a keresztény Európa és annak kultúrnépei történelmi távlatokban nézve pillanatok alatt semmivé válhatnak. Akadt megint egy nép, mely, mint 163 évvel ezelőtt, vagy 55 éve, s mondhatjuk, hogy 22 éve is, megmutatta az egyedüli járható utat.

Most, ahelyett, hogy saját jövőjüket, vagy ami ennél is reménykeltőbb lenne, közös jövőnket próbálnák az utolsó percben menteni, ősi reflexek, általuk fel nem ismert külső érdekek, sötét összeesküvések, hálózati tevékenységek hatása alatt ássák saját sírjukat.

S mi nem mondhatjuk, hogy „velünk jössz a másvilágra”. Mi együtt, valamennyien ilyen soha nem mondhatunk. Csak egy-egy, nagy felelősséget vállaló hősünk teheti ezt meg.

Az egyetemes magyar nemzetnek, mindezeknek ellenére, élő fátylaként kell mutatnia az utat.

Mert nincsen már magyar megmaradás, csak közös európai megmaradás. Vagy együtt, vagy sehogy.

Ezt kell valahogy tudatosítanunk az öklüket rázó jogvédőkkel, akik vagy aljas gazemberek, vagy egyszerűen csak nem akarják az erdőt látni a fától. A végeredmény szempontjából sajnos mindegy.

RÖVIDEN A SZENT KORONÁRÓL ÉS TÉRSÉGÜNK NÉPEINEK MÚLTJÁBAN REJLŐ JÖVŐJÉRŐL

Már sokszor boncolgattam a Szent Korona összetartó és megtartó ereje körüli gondolatokat, s több oldalról közelítvén a problémát, próbáltam az Ő, legkényesebb kérdéseket is tisztázni képes tartalmáról gondolkodni. Talán éppen ez a tisztázó képesség okozza, hogy sokan nem szeretik ezt a témát és mepróbálják a történelem dohos tárházaiba visszautalni, vagy ami még rosszabb, hamis képben feltüntetni, és- ami pedig bűnös dolog: nevetség tárgyává tenni. De azt is tapasztalhatjuk, hogy kétes elméletek zavarják meg igazságait, tévtanok alátámasztására használják, hogy aztán ennek okán kerüljön keresztűzbe.

Pedig ez a történelemben páratlan és szakrális testet öltött tárgy, melynek mondhatnánk, hogy lelke van, akár az embernek, ma is megoldást kínál szenvedő térségünk számára, sőt esetleg azon túl is. A hozzá fűződő valódi tan örökké aktuális, önmagától megújulni képes és minden korban eligazító iránytű. S ami nagyon lényeges, a keresztény és keresztén gondolatnak egyaránt őrzője, vallások feletti magasságokból vigyáz.

Amiről most először beszélnék – bár sokak szerint kimondani is tilos – az az, hogy a megsemmisülés árnyékában vergődő kis népeinknek, sőt Európánknak, vak és kétes érdekeket szolgáló csapkodásai helyett inkább erre kellene figyelnie.

Tudom! Ma erre igen kevés a remény.

És ekkor jutott újra eszembe a Szent Korona.

A fagyos szlovák-magyar viszony remélhető olvadására várva felmerült bennem egy gondolat. Most, amikor – a belpolitika oltárán áldozva, mesterségesen felkorbácsolt indulatoktól fűtve – nem akarnak hozzánk közeledni, amikor minden ésszerű történelmi érv az érzékenységüket sérti és inkább mindenáron önálló történelmet akarnak álmodni maguknak, lehetséges lenne egy másik út is.

Nekik arra kellene rájönniük, hogy a mítoszból épített valóság előbb-utóbb veszedelmes robajjal és fájdalmak árán omolhat össze. Viszont egy, a valóság józan felméréséből tett és a saját érdeket is szolgálni képes próbálkozás nem lenne reménytelen.

Nekünk ebben lehetne segítségükre sietnünk. Annyiba kerülne csupán, hogy a Szent István-i idők szelleméből kiindulva hívjuk fel figyelmüket hungarus (tehát nem magyar) voltuk lényegére és arra, hogy ez máig érvényes jogokkal jár. E jogok felismerése máris igaz történelemmel ajándékozna meg őket, melyben mi nyugodtan osztozhatnánk velük. Amint ama történelem évszázadaiban ez meg is történt, s ezt meg- és végig is éltük. E tényt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy „vannak”. Akár a keresztény gondolatot, őket is a Szent Korona védelme tartotta meg.

Vagyis a Szent Korona védelme alatt álló országok vagy területek – nagyjából a Kárpát-medence – lakóinak ez a szakrális testvérsége (nem testvériséget mondok, az a minimális cél lehetne), időben és térben messzire kiáltó valóság.

A Szent Korona és minden ahhoz kötődő valódi és hiteles tan, hatalom és jog nélkül a mai értelemben nem léteznének e térség nemzetei. Őket védő és nevelő édesanyjukról mondanak le azért, hogy megfogalmazhassák a magyarságban megszemélyesített ellenségképet, melynek kialakítását a hamis történelem felépítésének nagy, kényes és kétes kísérlete teszi szükségessé.

Ha erre ebben az ősi európai nagyrégióban élő népeink képesek lennének, hatalmas erő szabadulna fel. Nem csupán gazdaságilag, hanem a gazdasági függetlenség, a másodrendű európaiság elleni politikai harchoz is. Az ettől elválaszthatatlan – a mai politikai gondolkodás szerint, ki nem mondvá, de feleslegesnek tartott – kulturális hozadékáról nem is beszélve.

El kell döntenünk, hogy mi a fontosabb számukra: az átmeneti „örömök” jelentő és belpolitikai célokat szolgáló, népbütítő, tömegmanipuláló ellenségkép-politika és az ehhez szükséges történelemhamisítás, vagy a már rövid távon is veszélyeztető pusztulás elleni közös „megmaradás” politikája.

Ha erre képesek lennének, akkor egy nagy, közös átértékelés létrehozhatná azt a valódi történettudomány által megírt, igaz és közös történelmet s általa a tömegekbe is leszívargó közös tudatot, mely felszabadíthatná a ma nélkülözhetetlen energiákat az élet minden területén. A közös nemzetpolitikák életképessége messze meghaladja a külön-külön pártpolitikák hatékonyságát, a kifelé védekezés mindennél fontosabb frontjain.

Ez volna talán az igazi kitörési pont a vakságban szenvedő s ezért szemlátomást pusztuló Európában sínylődő és a szintén pusztuló Kárpát-régió számára, s talán még a kontinens megmentéséhez is hozzájárulhatna. A Szent Korona összetartó erejének szimbolizálására és tudatosítására pedig nem kéne ellenünk és ellenükre lennie annak, hogy másolatát, a nagy kiegyezés után – azt sajátjuknak is tekintve – elhelyezték Pozsonyban, Gyulafehérváron, Belgrádban és Zágrábban, de akár Ungváron vagy Ljubljanában is. Ezen túl pedig együtt próbálnánk megnyerni közös önmagunknak új és új szövetségeseket a józan gondolkodáshoz, az egyedüli cél elérésére, zászlóinkra azt a közös jelszót írva, hogy: **megmaradás az egész emberiség javára.**

Leányfalu

Szász István Tas

Alkotmányozóink figyelmébe ajánlva!

Az alkotmányozás, illetve a jogfolytonosság helyreállításának legidősebb kérdései

Mit jelentett a magyar történelemben az alkotmányozás? Legtöbbször éppen a méltó választ jelentette a nagy fenyegetésekre. A biztonságos jövő fel vezető út megépítését jelentette.

Kemény, hosszú, de sikeres közjogi küzdelmeket kellene itt bemutatnunk, de ehhez nincs terünk. Elégedjünk ezért meg az újkor legnagyobb magyar királya, Mátyás törvényhozó szerepének a felidézésével.

Mátyás király példája

Az 1486. évi országgyűlésen Mátyás király kezdeményezésére olyan törvényeket fogadnak el, amelyeket méltán nevezhetünk rejtélyeseknek. Hisz e törvényekből azt a következtetést is levonhatjuk, hogy Mátyás mint király felfoghatatlan céltudatossággal küzdött a királyi hatalom gyöngítéséért... Igen, döbbenetes, már-már felfoghatatlan, hogy mire készíti Mátyás ekkor az országgyűlést, milyen törvények megalkotására!

Nagy jelentősége volt bizony már annak is, hogy Mátyás hagyta, hogy elvegyék tőle a nádor kinevezésének jogát;

hogy sugalmazta a törvénycikket, mely szerint a nádor többé nem kinevezendő, hanem választandó, mégpedig az országgyűlés által. De „eltúrta” azt is, hogy a rendek által választott nádor kezében rendkívül nagy hatalom összpontosuljon. Nem marad el jelentőségben mindezek mögött az országgyűlés és a vármegyei közgyűlés hatáskörének a bővítése. Az 1486. évi dekrétum 60. törvénycikkének pedig felmérhetetlen a jelentősége. E törvénycikkben a vármegyei ispánok, illetve alispánok kinevezéséről és beiktatásáról van szó, azaz-hogy sokkal többről. Törvényerőre emelkedett, hogy a főispán többé nem választhat ki bárkit alispánnak, hanem csak az illető vármegyéből valamely jelles férfiút, aki viszont nem a király előtt tesz esküt, mint a főispán, hanem a vármegye közgyűlése előtt. És ezzel megszületik a vármegyei önkormányzat!

Mátyás király korában visszafordíthatatlanná vált az a folyamat is, melynek során a Szentkorona-eszme kötelező erejű közjogi tanná alakult át. Mintha Mátyás számára nagyon fontos lett volna, hogy méltatlan utódai vagy bárki a jövőben méltatlan tisztségviselői közül ne tudjon visszaélni a hatalmával: ezért a Szent Koronát mint jogi személyt a hatalom teljessége illesse, tagjainak egyike sem – se a király, se a nemzet és senki a nemzet képviselőiben – bizony, egyikük se törhessen a Szent Korona egész hatalmára, azaz teljhatalomra.

A legfontosabb és legnyilvánvalóbb: Mátyás kezdeményezésére az országgyűlés olyan törvényeket fogad el, amelyek a súlyos drámai helyzetbe jutó magyar nemzet fennmaradásának közjogi garanciái.

Mire tanít tehát minket Mátyás király? Arra, hogy az alkotmányozóknak elsősorban a jövőben gondjain kell

tartaniuk a tekintetüket. Mi lehet tehát a legfőbb célja a mai alkotmányozásnak? Ha a jövőben súlyos drámai helyzetbe jut a magyar nemzet, akkor fennmaradásának, megtörhetetlenségének, megerősödésének legyenek meg a közjogi garanciái.

Más megközelítést vállalva így kell feltennünk a kérdést: Mit kell tenniük a mai alkotmányozóknak annak érdekében, hogy a magyar nemzet többé ne kerülhessen olyan kiszolgáltatott helyzetbe, amilyenben az elmúlt nyolc esztendőben volt?

Forduljunk tanulságért ismét a magyar történelemhez.

Nem tudhatjuk, mi történt volna, ha a mohácsi katasztrófa nem következik be, s ha Mohács után a magyar rendek nem választják meg Habsburg Ferdinándot (is) királynak. Lehet, hogy akkor valamelyik Budán székelő magyar király az ország határait biztonságban tudván, elszánta volna magát a közjogi küzdelmek eredményeinek eltörlésére, s abszolút monarchiává alakította volna át az országot?

I. Ferdinánd az ország fővárosát képtelen megtartani, s később (bár sikerül az ellenkirállyal, Szapolyai Jánossal kedvező feltételekkel kiegyeznie) mint a Német-római Birodalom császára nem is akar magyar királyi székhelyén lakni: fontosabb számára a német-római birodalom, mint a magyar királyság; annak érdekeit nem is rendeli alá a magyar királyság felszabadítása nagy feladatának, a magyar rendi alkotmányt viszont szívesen felszámolná...

Nem véletlen, hogy a magyar rendeknek a Szentkorona-tan védelmében, annak misztériumában megvalósuló egységét a Habsburg-korszak évszázadaiban az a rémálom szilárdítja meg, hogy a magyar király ellenségévé válhat a magyar államnak.

Ekkor, a XVI. század harmadik évtizedében különös dolog történik: mind a fő-, mind a köznemesség abbahagyja a

Anjou királyi zászló (Rekonstrukció)

Károly Róbert és Nagy Lajos uralkodása alatt használt zászló, melyet az Anjouk és Árpádok családi színeiből állítottak össze.

Az utóbbi az Anjou királyok jogos trónigényét szimbolizálta.

vezető szerepért folyó harcot, s egy igen erős hatalomnak adja át a vezetést. Ez az erős hatalom a magyar közjog. A közjogi tanná vált Szentkorona-eszmével, a Szentkorona-tannal legyőzhetetlenné erősített közjog. Történelmünkben ezután is meghatározóak a gazdasági és katonai erőviszonyok, de legmeghatározóbb a közjog. A magyar történelem ettől kezdve tulajdonképpen a XX. századig a közjog története, illetve a Szentkorona-tan története. A közjogi küzdelmek története. S ha nem így lett volna, a magyar állam valószínűleg már a XVI. században megszűnik létezni.

Miért mondhatjuk, hogy a régebbi magyar történelemben áldásos szerepe volt a közjognak? Elsősorban azért, mert a *törvénysértés jogot nem alapít* elve alapján a magyar történelemben mindig helyreállt a jogfolytonosság, ami annyit jelentett, hogy az abszolutizmus megszűnése után a magyar nemzet hivatott képviselői országgyűlésen, illetve nemzetgyűlésen meg nem történtté nyilvánítottak mindent, ami az abszolutizmus idején a látszat-törvényhozás terén történt. Könnyen bizonyítható, hogy a Mohács utáni nehéz évszázadokban a magyar államiság azért maradt meg, mert eleink a jogfolytonosságot sohasem mulasztották el helyreállítani.

Jogfolytonosságot állított helyre a magyar nemzet I. Lipót korában (1687-ben), II. József után (1791-ben), 1867-ben, 1920-ban. A jogfolytonosság a magyar közjog múltjának, jelenének és jövőjének legfontosabb kérdése.

A jogfolytonosság-helyreállítás pedig legaktuálisabb kérdése volt mindig, így a Trianon utáni években is a közjogi küzdelmeknek.

1918-ban, Károlyi Mihályék hatalomátvételekor megszakadt Magyarországon a jogfolytonosság. De az 1920–1926 közötti nemzetgyűlések a jogfolytonosságot helyreállították a magyar nemzet nevében.

Az 1920–1926 közötti jogfolytonosság-helyreállító nemzetgyűlések jelentősége

Milyen törvényes alapon hívták össze 1920-ban a jogfolytonosság-helyreállító nemzetgyűlést?

„Alkotmányunk alapelveinek megfelelően az 1919. évi augusztus hó 7. napja

óta alakult ideiglenes kormányok a nemzethez fordultak, hogy a nőkre is kiterjedő általános, titkos, egyenlő, közvetlen és kötelező választójog alapján válassza meg az akaratának képviseletére hivatott nemzetgyűlést.

A nemzetgyűlési képviselőválasztások ennek folytán az ország mindazon részeiben megtartatván, amelyekben a választást ellenséges megszállás lehetetlenné nem tette, a megválasztott nemzetgyűlési képviselők az 1920. évi február hó 16. napján Budapesten az országgyűlés képviselőházának helyiségeiben egybegyűltek és nemzetgyűléssé alakultak.”

A nemzetgyűlés az 1920: I. tc.-ben a magyar állami szuverenitás törvényes képviseletének nyilvánítja magát, olyannak, amely a magyar történelmi alkotmány értelmében az államhatalom gyakorlásának további módját is jogosult rendezni.

A törvényhozó hatalmat fenti törvénycikk szerint a nemzetgyűlés gyakorolja, de csak ideiglenes törvényeket hozhat. Azok a törvények, amelyeket az 1920: I. tc. alapján (mint szükségjog alapján) alkot a „csonka” törvényhozás (nemzetgyűlés), addig maradnak hatályban, amíg az erősebb jog, a régi jog (mindaz, ami korszerű a történelmi alkotmányból) nem tud érvényesülni.

A magyar nemzet jogfolytonosság-helyreállító képviselői leglényegesebbnek a következőket tartották:

Ha a népszuverenitás elvével visszaélve bárki személy vagy csoportosulás, akármilyen szövetség vagy párt ügyes manipulációval rávehetné a magyar nemzet többségét még a Szentkorona-tan hatálytalanítására is, akkor nemcsak a jogfolytonosság nem lenne többé helyreállítható, de minden törvény, a legszentebbnek és legsérthetlenebbnek nevezettek is szánszálmassá, megcsúfolhatóvá, megtagadhatóvá: nevetség tárgyává válnának.

A jogfolytonosság helyreállítói szerint legsúlyosabban azok vétkeznek a magyar nemzet érdekei ellen, akik a történelmi magyar alkotmányt, valamint a magyar jogfejlődés alapelveit semmibe véve, idegen jogra, illetve jogelvekre hivatkoznak.

Az államfő-kérdésről az 1920: I. tc. még csak a következőket mondja ki: „12. §. A nemzetgyűlés addig, amíg az államfői hatalom gyakorlásának mikéntjét ténylegesen rendezi és ennek alapján az

államfő tisztét tényleg átveszi, az államfői teendők ideiglenes ellátására a magyar állampolgárok közül titkos szavazással kormányzót választ.”

A nemzetgyűlés később, az 1921: XLVII. törvénycikkben kimondja a Habsburg-ház trónfosztását, de azt is, hogy Magyarország államformája a királyság marad.

A jogfolytonosság helyreállításának köszönhető, hogy Magyarországon nem juthat uralomra a fasiszmus az ország német megszállásáig. Nem véletlenül nevezi John Flournoy Montgomery korabeli amerikai nagykövet Magyarországot oázisnak Hitler sivatagában.

Montgomery egyébként külföldiként is felismeri a Szentkorona-tan jelentőségét, és összefüggést lát a Szent Korona tana és az általa Magyarországon tapasztalt „korszerűtlen” tolerancia között.

Amit még fontosnak tartunk hangsúlyozni:

A Trianon utáni kényszerpályáján a magyar politika a jogfolytonosság helyreállításával, a Szentkorona-tan megbecsülésével nemcsak a magyar trianoni pszichózis legyőzésének teremtette meg a feltételeit, hanem a magyar állam megerősödésének, valamint Trianon revíziójának is. A magyar külpolitika ki tudta harcolni, hogy a világpolitikának az első világháború után deklarált és elfogadott elvei a magyar nemzetre is vonatkozzanak. 1938 és 1940 között így szerezhette vissza a Trianonban elvett területek egy részét. Az etnikai határt húzták meg a magyar nemzet számára. Mindegy, kik döntőbíráskodtak. Akik döntőbíráskodtak, a Nemzetek Szövetsége helyett cselekedtek: úgy foglaltak állást, ahogy a Nemzetek Szövetségének kellett volna állást foglalnia, ha mer ragaszkodni az alapításakor meghirdetett elvekhez. (Azért is mindegy, kik döntőbíráskodtak, mert az etnikai elvet és az önrendelkezési jogot minden korabeli nagyhatalom elismerte.)

A jogfolytonosság helyreállításának kérdése 1990 után 1944 márciusában külföldi hatalom – a német harmadik birodalom – erőszakkal vont ki Magyarországot a Szent Korona védőboltozata alól, de az 1945. évi nemzetgyűlés bizonyára mindent megtett volna, hogy ugyanúgy határozhassa meg a jövőendő Magyarországa politikai életét,

mint az 1920. évi nemzetgyűlés. De 1945-től 1990-ig a Szovjetunió hadseregének fenyegető jelenléte tette lehetetlenné Magyarországon a törvényes jogalkotást. (1946-ban az államforma-változást elrendelő törvénycikket már Sztálin parancsára terjesztik elő.)

Az 1944 márciusában megszakadt jogfolytonosságot ezért 1990-ben lehetett volna helyreállítani. Ám a rendszerváltoztatás hangadói a jogfolytonosság jelentőségét nem tudták felfogni: nem állították helyre a jogfolytonosságot, elfogadták azt a kényelmesnek tűnő megoldást, hogy a történelmi magyar alkotmányjog helyét továbbra is a szinte öletszerűen kölcsönzött és öletszerűen – és persze gyakran – változtatott idegen jog foglalja el.

1990-ben jogszerűen semmi mást nem lehetett volna tenni, mint helyreállítani a jogfolytonosságot. Miért nem állították helyre? Mi történt a rendszerváltoztatás éveiben? Van-e magyarázat arra, hogy semmibe lehetett venni mindazt, aminek a magyar nemzet a fennmaradását köszönheti?

(Nehezíti a történetíró munkáját, hogy a rendszerváltoztatás hiteles forrásai – miképpen a Szovjetunió szétesésének hiteles forrásai is – egyelőre hozzáférhetetlenek. És az is nehezíti, hogy a nyilvánosság előtt nem azok szerepeltek, akik a „fordulat” stratégiáját és taktikáját kidolgoztatták, illetve kidolgozták.) A jogfolytonossághoz való ragaszkodásról egyébként senki sem állíthatta volna még csak azt sem, hogy magyar sajátosság. Van angol jogfolytonosság, van spanyol jogfolytonosság stb. A XX. század végi rendszerváltozások során helyreállították a jogfolytonosságot Romániában is, sőt Oroszországban is. És ma sem neheztel a világ sem az angolokra, sem a spanyolokra, sem az oroszokra, sem a románokra, mert nem mondanak le a régi közjogukkal való folytonosságról.

A jogfolytonosság tagadása, a szerves jogfejlődés eredményeinek semmibevétele nagy károkat okozhat. Egy hasonlat talán rávilágít a kérdés súlyosságára: a szerves fejlődéssel kialakult magyar történelmi alkotmány helyett az idegenből kölcsönzött ún. chartális alkotmány választása olyan, mint az emberi szervezet esetében az eredeti szerv önkényes és önkéntes kicserélése műszervre...

Nagyon sok kérdéssel összefügg a jogfolytonosság helyreállításának az elmaradása.

Az egyik legsúlyosabb ezek közül: a magyar nemzet elsősorban a magyar hagyományokat legjobban őrző földműves réteg – a megalázott, kifosztott falusi magyarság – megerősödése által valódi győztesként kerülhetett volna ki a rendszerváltoztatás küzdelmeiből, ha nem marad el a jogfolytonosság helyreállítása, hisz a történelmi magyar alkotmány megakadályozta volna az élelmiszeripar privatizációját (külföldi versenytársaknak való átjátszását), valamint a spekulánsoknak kedvező kárpótlási törvényt. Elsősorban e kettőnek a következménye, hogy a magyar földnek és a magyar földműves munkájának nincs értéke.

A magyar élet minőségében a nagy változás a második világháború után kezdődött. Megkezdődött a magyar nemzeti öntudat silányosodása, és ez az 1990. évi rendszerváltoztatás után tovább folytatódott. Miért? Mert a magyar nemzet nem hallgatott önvédelmi ösztönére, és elmulasztotta helyreállítani a jogfolytonosságot a történelmi magyar állammal.

Bizony, a magyar nemzetnek 1990-ben a Szentkorona-tan szellemében, annak tantételei tiszteletben tartásával hozzá kellett volna kezdenie a jogfolytonosság helyreállításához...

Vegyük itt figyelembe a Szent Korona tana bonyolult kérdésköreiből, hogy a valódi hatalommegosztást, a valódi alkotmányosságot, a magyar földtulajdon és a stratégiai fontosságú iparágak védelmét, valamint a mellérendelés elvének az érvényesülését miképpen teszi kötelezővé a Szent Korona tana...

Rövid kitérő a Szent Korona tanának vonatkozó kérdésköreiről

A Szent Korona a magyar államhatalom legmagasabb rangú alanya. Ő a legfőbb személyiség a magyar közjog bonyolult világában. A Szent Korona mint az államhatalom alanyában egyesülnek a végérvényesen megosztott törvényhozó és végrehajtó hatalom részesei: a mindenkori király és a mindenkori politikai nemzet. A Szent Koronát mint jogi személyt a hatalom teljessége illeti, sem a király, sem a politikai nemzet nem törhet a Szent Korona

egész hatalmára, azaz teljhatalomra. Ezért a Szent Korona a legfőbb garanciája a hatalommegosztás véglegeségének, az alkotmányosság megtartásának. Senki és semmi nem egyenrangú vele: a király a maga korlátozott hatalmát csak addig tarthatja meg, amíg nem fordul szembe a főhatalom alanyával, a Szent Koronával. A királyt esküje, hitelve és a hatalommegosztást kimondó törvények kötelezik arra, hogy ne törjön abba a magasságba, ahol a Szent Korona mint közjogi absztrakció áll.

A királynak (vagy a köztársasági elnöknek, mint a király jogutódjának) és a politikai magyar nemzetnek a lehetőségeit következőképpen az határozza meg – és nemcsak akkor, ha a hatalom akarásáról, hanem akkor is, ha például *alkotmányozásról* van szó! –, hogy a Szent Korona-tanban az is benne van, hogy miképpen a király sem, a nemzet sem határozhatja meg a Szent Koronához való viszonyát. Azt jelenti-e ez, hogy a Szent Korona tana nemcsak a király, hanem a nemzet hatalmát is korlátozza? Igen, azt jelenti. És a gyakorlatban tulajdonképpen azt jelenti, hogy a nemzetnek nem áll jogában olyan hibákat elkövetni, amelyek létében veszélyeztetnék. Például nem áll jogában idegen érdekeket a nemzeti érdekek fölé helyezni. Nem áll jogában szerves jogfejlődés eredményeképpen létrejött történelmi alkotmányát idegenből kölcsönzött alaptörvény-gyűjteménnyel felcserélni...

De a Szent Korona nemcsak közjogi absztrakció, hanem élő organizmus. Test, melynek részei, tagjai vannak. Tagjai mindazok, akik részesei a törvényhozó és végrehajtó hatalomnak: a király és a politikai magyar nemzet: 1848-ig a nemesség – nemzetiségre és felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül –, 1848, illetve 1867 után – származásra, felekezeti hovatartozásra és nemzetiségre való tekintet nélkül – az ország minden szavazópolgára. És természetesen mindegyiknek családtagjai, nemre való tekintet nélkül. Így is fogalmazhatunk: 1848-ban, illetve 1867-ben – az 1849-ben megszakadt jogfolytonosság helyreállítása után – mindazon ország lakosok a Szent Korona tagjaivá váltak, akik megfeleltek azoknak a követelményeknek, amelyek feltételei voltak a választójog gyakorlásának. Ma tagjai mindazok, akik leszármazottai a

Szent Korona egykori tagjainak. A Szentkorona-tagság miképpen határozta meg a magyar nép lelki életét, magatartását?

Emlékeztetünk most arra, hogy a régi korokban azért volt sok a törvénytisztelő ember a Szent Korona országában, mert a Szentkorona-tan nem az alattvalói tudatot, hanem a Szentkorona-tagság közjogi fogalma meghatározta felelősségérzetet, valamint az egyenrangúság és a méltóságteljes magatartás kultuszát erősítette: mert az országlakosi magatartásban a mellérendelés és nem az alárendelés elvének az érvényesülését segítette elő.

A Szentkorona-tagság fogalma összefüggésben van a Szent Korona tulajdonjogával, melynek alapelve: minden birtokjog gyökere a Szent Koronában van, következésképp a birtok a Szent Koronára száll vissza.

A Szent Korona tulajdonjogának köszönhető, hogy *Magyarország területén csak a Szent Korona tagjai (mai szóhasználat: csak magyar állampolgárok) birtokolhattak földet.*

Látszólag ellentmond ennek az a tény, hogy a király külhonosnak is adományozhatott földbirtokot. Sok példát fel tudunk hozni erre. Az ellentmondást annak ismeretében oldhatjuk fel, hogy a külhonos megadományozása csak akkor vált érvényessé, ha őt a magyar országgyűlés honfűsítette: a megadományozott tehát csak mint a Szent Korona tagja (mint magyar állampolgár) válhatott Magyarországon földbirtokossá.

Hozzá kell tennünk – ha már felvetettük ezt a fontos kérdést –, hogy a rendi társadalom megszűnése után a Magyarországon lakó idegen állampolgárok is birtokolhattak földet, ha birtokjuk nem sértette a Szent Korona tulajdonját...

Annyian kérdezik mostanában, hogy a magyar termőföld a Szent Korona tulajdona-e, hogy még elmondjuk, miképpen védtek meg a Szent Korona tulajdonját a magyar nemzetgyűlésnek a földbirtoklás kérdésével foglalkozó tagjai 1920-ban. Az 1920. évi XXXVI. tc.-re utalunk, amely a földbirtok megoszlását szabályozó rendelkezéseket tartalmazza, s amelynek ha ma is lehetne megfelelője, akkor úgy nevezhetnék el, hogy „törvénycikk annak megakadályozására, hogy a magyar termőföld – és a magyar gazdátarsa-

dalom – a tőke szabad áramlásának áldozatává váljon”. A leglényegesebb: külföldi spekuláns vagy – akármilyen befolyással és akármilyen vagyonnal bíró – pénzarisztokrata nem juthatott Magyarországon földbirtokhoz.

Mindeddig tulajdonképpen csak a földtulajdonjog kérdésével foglalkoztunk. Tegyük ezért nyomban hozzá a fentiekhez, hogy nemcsak a földtulajdon a Szent Koronáé, hanem a stratégiai fontosságú iparágak (régen pl. a bányai, ma pl. az élelmiszeripar vagy az energiagazdálkodás és a honvédelem megfelelő színvonalát biztosító iparágak) vagyona is. Jegyezzünk itt meg még annyit, hogy mennyivel gazdagabb lenne a mai magyar nemzet is, ha a rendszerváltoztatás utáni ún. privatizáció során az illetékesek tekintetbe vették volna, hogy a Szent Korona tulajdonjoga szent és sérthetetlen.

A történelmi magyar alkotmány megsemmisítésének hívei figyelmét először is a következőkre hívhatjuk fel: fejlett közjoggal, alkotmánnyal, közjogi intézményrendszerrel bíró államokban (így az Amerikai Egyesült Államokban, Angliában, Franciaországban) a népszuverenitás nem teljes, hanem korlátozott, hiszen az alkotmányt (legyen az írott, mint az Amerikai Egyesült Államoké, vagy történelmi, mint Angliáé) ezen országokban nem lehet megsemmisíteni (hatálytalanítani, kicserélni stb.) a népfelség elvére hivatkozva – és semmiféle népszavazás eredményére és semmiféle nemzetgyűlés vagy országgyűlés határozatára hivatkozva. Hasonlóképpen a II. világháború utáni Magyarországon sem lehetett volna a történelmi magyar alkotmányt megsemmisíteni.

Hozzáfűzhetjük még ehhez: a rendszerváltoztatás mámorában a magyar nemzet észre sem vette, hogy az alkotmánymódosítások előterjesztői tulajdonképpen semmit sem vettek figyelembe abból a gazdag alkotmányjogi hagyományból, amely a magyar alkotmányos életet évszázadokon át eredményessé tette, valamint megbecsültté itthon és irigylétté a nagyvilágban. Gondoljunk itt elsősorban a Szent Korona közjogi szerepének az „elfelejtésére”. Azoknak, akik az idegen közjogi intézményeket oly alázatossággal csempészték mindazon közjogi intéz-

mények helyébe, amelyek szerves jogfejlődés eredményeképpen váltak részévé a magyar történelmi alkotmánynak, még az sem jutott eszükbe, hogy évszázadokon át a Szent Korona közjogi tana volt a magyar alkotmányosság legfőbb biztosítója.

A mai alkotmányozás legkényesebbnek tekintett kérdése

Térjünk rá a ma, 2011-ben alkotmányozók gondjaihoz...

Alkotmányozóink ha fel is fogják, hogy a jogfolytonosság helyreállításával teremthetik meg a feltételeit annak, hogy a magyar nemzet ne kerüljön vésszesen kiszolgáltatott helyzetbe, azaz a magyar nemzet többé ne kerülhessen olyan helyzetbe, amilyenben az elmúlt nyolc esztendőben volt, nem szívesen beszélnek a jogfolytonosság helyreállításáról, azaz a méltán nagy hírű magyar közjogi hagyományokhoz való visszatérésről, mégpedig azért nem, hogy ne kelljen szembenézniük azzal a kérdéssel, hogy a magyar közjogi hagyományokhoz való visszatérés a miniszterelnöki (kancellári) rendszerrel való szakítást jelenti...

A magyar közjogi hagyományokhoz való visszatérés: a jogfolytonosság-helyreállítása valóban azt jelentené, hogy a miniszterelnöki rendszert olyan elnöki rendszer váltaná fel, amelyben az ál-

*Hunyadi János zászlaja
(Teljes rekonstrukció)*

A nagy hadvezér zászlajáról sem hiteles ábrázolás, sem leírás nem maradt fenn. A rekonstrukció egy 1453-as bővített címet használt a heraldikai zászló készítéséhez.

lamfő jogutódja annak a királynak, aki méltóképpen – mert az alkalmatlan király hatalmát hatékonyan korlátozó Szentkorona-tan szellemében! – megosztotta a nemzettel mind a törvényhozó, mind a végrehajtó hatalmat, és ez az államfő, a köztársasági elnök a hatalommal annak ellenére nem élhetne vissza, hogy birtokolná a hajdanvolt magyar király hatáskörének a 90%-át...

(Mindebből, gondoljuk, nyilvánvalóvá vált az is, hogy amikor olyan köztársasági elnökről beszélünk, aki a király jogutódja, nem foglalunk állást a királyságnak mint államformának a visszaállítása kérdésében... Sem mellette, sem ellene. Ha a jogfolytonosság-helyreállítás folyamatában sor kerül királyválasztásra vagy elnökválasztásra, akkor az a fő kérdés, hogy akár királynak, akár kormányzónak, akár elnöknek hívják, az államfő betölthesse azt a szerepkört, amely megfelel a magyar közjogi hagyományoknak.) A jogfolytonosság-helyreállítással a kétharmados többséggel bíró országgyűlés tehát valóban elérhetné, hogy a magyar nemzet többé ne kerülhessen olyan kiszolgáltatott helyzetbe, amilyenben az elmúlt nyolc esztendőben volt, de az alkotmányozó országgyűlés szerepét nehezíti, hogy akit alkalmasnak tart arra az államfői szerepre, amely megfelel a magyar közjogi hagyományoknak, a mai miniszterelnöki rendszerben miniszterelnöki szerepet tölt be... Mindazonáltal csak látszatra drámai a helyzet, hiszen nincs komoly, elháríthatatlan akadálya annak, hogy a kétharmados többséggel bíró országgyűlési párt legtekintélyesebb politikusa vállalja azt a régi-új szerepkört, amely megfelel a magyar közjogi hagyományoknak...

De a kétharmados többséggel bíró országgyűlés történelmi jelentőségű hibát is elkövethet, ha nem mer szembefordulni azzal a miniszterelnöki (kancellári) rendszerrel, mely iszonyatos károkat okozhat a jövőben – olyan drámai helyzetben, amelyben ismét olyan politikus foglalja el a kancellári széket, aki kész szembefordulni nemzete érdekeivel.

A miniszterelnöki rendszerről egyébként könnyű szívvel lemondhatunk.

Bebizonyosodott, hogy a magyar nemzet képtelen méltóképpen élni saját alkotmánya, a szerves fejlődéssel kialakult magyar történelmi alkotmány

nélkül. Az idegenből kölcsönzött kancellári rendszer okozta károk ma már felbecsülhetetlenek: a nemzet többségének elszegényedéséhez, illetve kiszolgáltatottságához vezetett, megteremtve a feltételeket a magyar nemzetet kismizmiző privatizáció és a felelőtlen politizálás számára.

(A miniszterelnöki rendszer egyébként akármelyik nemzet önvédelmét lehetetlenné teszi. A legerősebbét is. A nemzetállamok könnyűszerrel való megsemmisítése céljából találták ki?)

Ahol bevezetik, süllyed az alkotmányosság hajója még akkor is, ha az alkotmány épnek és sérthetetlennek látszik. Mint Nagy-Britanniában... Ünnepelte Nagy-Britannia népe, hogy ügyes csellel átjátszották a király hatalmát – hatalmának és hatáskörének 90%-át – a miniszterelnöknek, s diadal-mármorában a nép észre se vette, hogy rejtélyes módon a 90% átalakult legalább 150%-ká? Melyik az a rejtély, amellyel egyetlen nép sem számol, amikor elfogadtatják vele a kancellári rendszert? E rejtély: a kancellári – miniszterelnöki – rendszer azért kevésbé demokratikus minden más rendszernél, mert a kancellár eleve és feltétel nélkül birtokolja a parlamenti szavazatok többségét. A 90% így alakul át legalább 150%-ká.)

A magyar nemzetnek nem szabad éppen azt a megoldást választania, amelyik együtt jár mindannak a tagadásával, ami múltjában értékes. **Ragaszkodnia kell a sajátosan magyar közjoghoz, a történelmi magyar alkotmányhoz, a Szent Korona tanához – semmi másra, mint önvédelmi ösztönére hallgatván, s kijelentvén, hogy ami történelme során a legveszélyesebb helyzetekben mindig megmentette, az nem megsemmisíthető, nem kicserélendő.**

Nem könnyű felfogni, hogy a jogfolytonosság helyreállításának a kérdése miért nem vált a rendszerváltoztatás központi kérdésévé. Annak ellenére nem, hogy a jogfolytonosság helyreállítása, tudjuk, nem oldható meg egykönnyen, de még a helyreállításnak a tervezete sem vethető papírra egyik napról a másikra. (Mely időponthoz köthetik a magyarság képviselői a jogfolytonosság helyreállítását

A jogfolytonosság megszakításának napja előtti naphoz, azaz 1944. március 18-hoz.) Ami bizonyos: **egyetlen percre, de csak egyetlen percre** mindent

érvényesnek kellett volna tekinteni, ami a jogfolytonosság megszakadása órájában érvényes volt. De a következő percben már el kellett volna kezdeni a hatalmas munkát, melynek során megítélhették volna a magyar nemzet ezzel megbízott tagjai – az alkotmányozó nemzetgyűlés tagjai –, hogy a történelmi magyar alkotmányból mi vált korszerűtlenné, illetve mivel kell feltétlenül kiegészíteni.

Ami bizonyosan nem vált korszerűtlenné:

– olyan elnöki rendszer, amelyben az államfő (mindegy, hogyan nevezzük, köztársasági elnöknek, kormányzónak vagy másnak) jogutódja annak a királynak, aki méltóképpen – mert az alkalmatlan király hatalmát hatékonyan korlátozó Szentkorona-tan szellemében! – megosztja a nemzettel mind a törvényhozó, mind a végrehajtó hatalmat, s aki a hatalommal annak ellenére nem élhet vissza, hogy birtokolja a hajdanvolt magyar király hatáskörének a 90%-át...

– erős országgyűlés, amely azáltal erős, hogy nem támogatja mindig és feltétel nélkül a köztársasági elnököt, de ha méltatlanná, illetve alkalmatlanná válik küldetése betöltésére, akkor éppen a köztársasági elnök az, aki a kényszerítő körülményekre hivatkozva feloszthatja...

– méltó felsőház,

– valódi vármegyei önkormányzat...

(A felsorolást folytathatnánk – több oldalon.)

Értelemszerűen következik mindaból, amit fontosnak tartottunk elmondani, hogy ha mai alkotmányozóink nem tagadják meg azt az alapelvet, amely évszázadokon át meghatározta a magyar jogfejlődést, azt az alapelvet, mely szerint **törvénysértés jogot nem alapít**, akkor nem tehetnek mást: szembe kell fordulniuk az idegen jogból kölcsönzött miniszterelnöki rendszerrel.

A kétharmados többséggel bíró országgyűlés – megismételjük – történelmi jelentőségű hibát követne el, ha ezt az alapelvet mégis megtagadná, nem mervén szembefordulni azzal a miniszterelnöki rendszerrel, amely iszonyatos károkat okozhat a jövőben – olyan drámai helyzetben, amelyben ismét olyan politikus foglalja el a kancellári széket, aki kész szembefordulni nemzete érdekeivel.

Kocsis István

Értelmiségi felelősség a vallási sokféleség korában

Máté-Tóth András a Szegedi Tudományegyetemen a vallástudományi tanszék egyetemi tanára, intézetvezető, a Bécsi Egyetem magántanára. Nős, négy gyermek apja. Magyarországon egyedül tanszékén működik az újpogányság kutatócsoport, melynek munkájáról, eredményeiről mind szélesebb körben hallani, igényes tudományos könyveket jelentetnek meg.

A vallással kapcsolatos párbeszéd nagyon igényli az árnyalt értelmiségi hozzáállást. Ami azt jelenti, hogy a vallásokkal kapcsolatos műveletlenséget, tudatlanságot, mindazt, ami a médiákból ömlik ránk, semmilyen intézkedéssel nem lehet korlátozni – így a médiatörvénnyel sem. Csupán egyetlen módon: ellensúlyozással. Ebben minden szervezetnek, minden értelmiséginek nagy felelőssége van.

– *Mi a vallás, mi a tudomány és mi a vallástudomány?*

– Ha a XIX. században lennénk, mondjuk Darwin korában, akkor szembeállító módon kellene beszélnünk a vallásról s a tudományról, miszerint a vallás olyan igazságokba vetett hit és az ezeken alapuló cselekvérendszer, amelyek igazságtartama nem bizonyítható, ésszel fel nem fogható, csak hittel megközelíthető. A vallás emiatt szemben áll a tudománnyal, amely kísérletezik, kérdez, szkeptikus, nem épít sem jövőképet, sem életvezetést, erkölcsöt, belátást a titkokra, a kinyilatkoztatások tartalmaira. Sajnos ma is sokan vannak, akik még XIX. századi módon gondolkodnak a vallásról és azt hiszik, a vallás és a tudomány szemben állnak egymással. Azok is sokan vannak, akik elhitték, elfogadták azt a materialista, kommunista ideológiát, amely a vallásellenességnek, egyházellenességnek állt a szolgálatában nagy erővel Magyarországon is az '50-es évektől kezdve, azt állítván, hogy aki értelmes ember, az nem hihet Istenben. A vallástudomány a vallást nagyon sokféleképpen határozza meg. Itt most kétféle említék: az egyik a XIX. századból való, s azt mondja, a vallás szellemi lényekbe vetett hit. Olyan hitrendszer, amely szerint nem csak anyagi,

de szellemi világ is létezik. Mivel azonban utóbbit nem lehet olyan könnyen megtapasztalni mint az anyagot, ezért a szellemi világhoz való kapcsolódás a szellemi lényekbe vetett hit révén történik. Ezt hívjuk szubsztanciális meghatározásnak. Egy másik, a funkcionális meghatározás szerint a vallás olyan kulturális rendszer, amely az emberek identitását és a társadalomban való eligazodását segíti. Ennek a meghatározásnak jellegzetessége, hogy nem valamilyen tartalmat állít a vallásról, hanem radikálisan a társadalomban betöltött szerepével foglalkozik. Az igazság valahol a kettő között van: a vallást részben úgy kell felfogni, mint valami szemléletrendszert, melynek szerves része nem csak a közvetlenül látható, materiális, érzelmi világ, hanem van valamiféle szellemi szféra, dimenzió.

Nem csak a privát ember valamilyen hite, elképzelése arról a bizonyos immateriális dimenzióról, hanem egyben az ember önmagával való azonosságát, társadalmi kötelekeit, elkötelezettségét, erkölcsét, társadalmi berendezkedésről vallott véleményét, ahhoz való hozzáállását, a társadalmi folyamatoknak egyáltalán a megértését, az élet kulcskérdéseivel kapcsolatos válaszok megadását lehetővé tevő kulturális rendszer. A kettő között mind a funkcionális, mind a szubsztanciális dimenziót hangsúlyozó megfogalmazást érdemes használni. A vallás hit- és értelmezési rendszer, és az ember válaszcselekménye a hitéből fakadó inspirációkra – amint Gustav Mensching, német vallástudós fogalmazta.

A kereszténység és a monoteista vallások körében a hit a vallásnak egy speciális esete, amelyben az ember a kinyilatkoztatás tartalmait, a mögötte lévő istenséget elfogadja. Hiszi profétáinak szavait, a biblia igazságait és hogy mindazok az ígéretek, amelyeket a szent iratok tartalmaznak, azok be is fognak igazolódni, teljesülni, például, hogy van üdvösség, halál utáni élmény, etc. A kereszténységben belül a katolikus hagyományban a hit erőteljesebben hangsúlyozza a kinyilatkoztatás tételeinek a hitét, míg a protestantizmusban az Isten irgalmába vetett bizalmon (bizakodó hit) van a hangsúly.

– *Ha valaki kizárólag a földi létezésben hisz, a szellemi világban nem, nem jelenti azt, hogy elszegényíti magát szellemiekben*

és lelkieken; miközben az egyik világot elfogadja, a másikat tagadja – holott a kettő szervesen kiegészíti egymást?

– Semmiképpen nem minősítenék semmiféle vallási vagy nem vallási jellegű meggyőződést. Van olyan nézetrendszer a vallástudományon belül is, amely azt állítja, hogy az ateizmusnak valóban ez a következménye, hogy ha tagadjuk az immateriális világot, akkor szükségképpen megfosztjuk magunkat egy szellemi távlattól, és még inkább következik belőle az, hogy csak az anyagelevűség alapján megfogalmazható etikát és erkölcsiséget tudjuk tartani, míg a magasabb szintűt nem.

Azért lennének óvatos ezzel a megfogalmazással, mert azt tapasztaljuk, hogy szörnyűséges, extrém körülmények közepette, mint pl. a koncentrációs táborok foglyai körében, bizony nagyon elkötelezett hívők között is voltak olyanok, akik a rettenetes szenvedések következtében elvesztették a hitüket, vagy nem voltak képesek a fogolytársakkal szolidárisak lenni. Másrészt példák vannak arra, hogy olyan emberek, akik magukat meggyőződéses ateistának vallották, hősies szolidaritást tanúsítottak. A vallástudománynak talán az egyik küldetése a tudományos szférában és a társadalmi nyilvánosságban is, hogy a sokféle hit, a sokféle vallás, meggyőződés az igényes megértés ügyét szolgálja.

– *Folyamatról lévén szó, tekintsünk át egy viszonylag rövid időszakot a vallások történetéből: hogyan alakultak a múlt század elejétől Magyarországon a vallások?*

– Magyarországon a vallások megoszlása a XX. századtól kezdve nagyjából stabil. Általában 2/3 katolikus, s 1/3 protestáns van. Az ország területe is sokszor változott – Trianon következtében drasztikusan –, ekkor a protestantizmus arányaiban csökkent, de ez általánosságban a későbbiekben is jellemző. Ami fontos, az a jelen vallási sokféleség újdonsága. Magyarországon vannak olyan kisebb létszámú vallási közösségek, amelyek a társadalom gyöngyszemei, s amelyekre nagyon kell vigyázni. Ilyenek a zsidó hagyományok és közösségek, vagy a nazarénusok, baptisták, a Jehova tanúi és ilyenek a XX. század első felében megjelent közösségek is – mint a különböző buddhista közösségek. Sőt azok a nem hívő vagy kifejezetten ateista szemléletmódok is, amelyek gazdagí-

tották, színesítették és sokszor irritálták a többség lanyha, nem eléggé átgondolt, következtetlen vallási meggyőződését.

– *Akkor ezzel azt is mondja, hogy a kis vallásoknak ugyanúgy van helyük a nap alatt, mint a nagyoknak, és ha nem is ki-egészítik egymást, de a tolerancia jegyében az egymás melletti létezésnek van létjogosultsága?*

– Nagyon határozottan szeretném letenni a voksomat a vallási sokféleség mellett – több okból is. Az egyik, hogy az ember maga is sokféle, s a filozófiatörténetből tudjuk, már a görögök is vallották: annyi istenarc van, ahány emberarc. Ami azt is jelenti, hogy a Magyarországon honos különböző meggyőződéseket, vallási intézményeket toleranciával fogadjuk, megadjuk a lehetőséget a sokféle közösségeket alkotó emberek számára, hogy a saját spirituálisukból fakadó konstruktív energiákkal hozzájáruljanak a magyar társadalom építéséhez. Szekuláris államban élünk, ami nem azt jelenti, hogy kevesen lennének a hívő emberek, hiszen Magyarországnak tág értelemben 80 százaléka hívő ember, hanem az államhatalom nem szabályozhatja, nem korlátozhatja a vallási tevékenységet, és nem bélyegezhet meg senkit sem a hitért, meggyőződésért, mert ez alapvető emberi jog. De más okból is fontos lehet, hogy a vallási sokféleséget értelmiségiként támogassuk.

Sokan – köztük társadalomtudósok – úgy látják, a magyar társadalomnak nagy szüksége van egy szellemi megújulásra. Ezt az Unió is hangsúlyozza; Európában szükség van egy megújult szellemiségre, amely nélkül a gazdasági, politikai érdekek az ember ellen fordulnak és öncélúakká válnak. S mondok valami irritálót is: Magyarországon sokan kritizálják az ezoterikus látásmódot, az új gnóvizist, s úgy vélik, a keresztény egyháznak kiemelt feladata lenne küzdeni az ezoterikus szemléletmód ellen. Erről azt gondolom, különbséget kell tenni a gnosztikus hagyományok és az öncélú biznissz-vallások között. Az európai szellemi történetet végigkíséri a gnosztikus gondolkodás, az ismerd meg önmagad, s ezáltal megszabadítod magad alapállása. A kereszténység sem mentes teljesen a gnóvizis felfogásától. Hihetetlen nagy hangsúlyt fektet az önismeretre, a lelkiismeret-vizsgálatra, a lelkiismeretre, csak a kereszténység megadja azt a részéről vitathatatlanul hitt és állított forrást, a kinyilatkoztatást, amelynek a tükrében

az ismeretnek és az önismeretnek ki kell állnia a próbát. Magyarországon nagyon sok tisztességes ember kapcsolódik rá a gnoszticizmus hagyományára, és olyan különleges technikákkal, tudásokkal próbálja konstruktív módon felhasználni az önismeretet, amellyel szemben botorság lenne fellépni. Hasonlóan fontos az ilyen praktikák gyakorlóival párbeszédbe elegyedni, hogy ők maguk is a gnoszticizmus nemes hagyományainak a tükrében érleljék és ítélik meg azokat a felfogásokat, amiket terjesztenek és azokat a praktikákat, amiket gyakorolnak, s szűrjék ki maguk közül a sarlatánságot. Európában a kereszténység, a zsidóság és az iszlám dominál a kultúrában, ezért a kinyilatkoztatott, bibliával rendelkező vallások határozzák meg a vallásról való gondolkodásunkat – s ez természetes. Ha az egész földkerekség kulturális sokféleségét tekintve gondolkodunk a vallásokról, egészen más a kép, mert akkor a kinyilatkoztatásról már csak mint a sok közül az egyik vallási felfogásról tudunk beszélni. Azért fontos a vallásokról értelmiségi módon gondolkodni, mert ezt a sokféleséget, amely egyre közelebb érkezik hozzánk, miközben a társadalom is egyre színesedik, ezt a sokszínűséget tudni kell kezelni. Aki ma Magyarországon például keresztény, tekintheti a maga vallását az egyedül üdvöztetőnek, sőt azt is gondolhatja, az lenne jó, ha mindenki ezt az utat járná. A kereszténység is nagyon sok szempontból ismerte fel a kulturális sokféleségre adható válaszokat.

Van értékelő, mérlegelő vallásosság, s van az inkább fundamentalistának nevezhető, amely nem mérlegel, hanem csak bizonyos egyszerű igazságokat ismét. A mérlegelő, amely értékeket keres, közvetít, nagymérvű segítség. Azok számára is, akik nem vallásosak. A kórházban fekvő ateista is megtapasztalhatja a nővéreken keresztül az Isten kegyelmét. A társadalom számára nagy többletet jelent a hívő ember emberszerető mentalitása – függetlenül attól, milyen vallási hagyományból táplálkozik.

– *Ez lehet az ember belátása, amikor megtapasztalja – egyszerűen fogalmazva –, hogy Istennel többek vagyunk, mint nélküle?*

– Azok számára, akik így látják, valószínűleg igaz is

– *A vallás és a hit nem ugyanaz... Hiszem, hogy egy isteni rendezőelv mentén működik a világ, s benne az ember.*

– Az általánosabb lehetőség, hogy talán az istenhívő emberekben nagyobb a szeretet. De vakok lennénk, s a kutatási eredményeinket nem vennék komolyan, ha figyelmen kívül hagynánk, hogy elkötelezettségéből mélyen vallásos emberek milyen hihetetlen mennyiségű gyűlöletet, gyilkos indulatot tudnak felhalmozni, s milyen hatalmas destruktivitás is lehet következménye az istenhívőségnek. Említhetem azt a terroristát, aki mélyen elkötelezett keresztény és Amerikában géppisztollyal fanatizmusból lemészárol fiatal lányokat a nőgyógyászati váróteremben. Az Istenbe vetett hit lehetőség arra, hogy még elkötelezettebben szolgálja felebarátait, még több szeretetet szítson fel magában. De ugyanez a mély elkötelezettség sajnos kifordulhat önmagából és átszaphat abszolút szélsőségbe. Ahol együtt jár az igazság és a szeretet, ott lehet biztosabban érzékelni, hogy az emberek a szörnyű destruktív erőket képesek magukban és másokban is visszafogni. A vallási fanatizmus mindig csak az igazságot tartja mindennél fontosabbnak. Megfelelkezik a szeretetről és az irgalomról. Akármennyire is nyilvánvaló, hogy az Istennel való imádságos kapcsolat az emberben lakó szeretetet növeli, közben azokról a milliókról se feledkezzünk meg, akiket keresztények gyilkoltak meg. S azokról se – beleértve önmagunkat is –, akik valamilyen módon elkötelezettjei vagyunk a keresztények Istenének, s közben nem tudunk őszintén szeretni. Arról se, milyen szoros összefügg az erőszak és a vallás. A vallás egy olyan természetű dolog – s a nemzet szeretete is ilyen –, amely oly mértékben tudja eltölteni az ember szellemét, hogy semmi más nem számít már, csak amit a vallás tanít. S onnantól nem számít már az ember, a fennálló rend, erkölcsi korlátok sem, csak az eszme, amit az ember vallásos, hívő módon sajátított el, csak az győzedelmeskedjen.

– *A keleti vallások Európában ma reneszánszukat élik, vagy inkább csak így érzékeljük?*

– Magával a keleti vallás meghatározásával is óvatosnak kell lenni. Ha a távol-keleti vallásokról beszélünk, mint a hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus, sintoizmus, akkor lehet mondani, hogy az olyan nézetek, vallási közösségek, melyek ilyesfélékre hivatkoznak, azok többen vannak, mint korábban voltak. Európának az a legfőbb jellegzetessége, hogy monoteista, zsidó,

keresztény, iszlám kultúrájú, s akkor vendégként tekinthetünk azokra a vallásokra, amelyeknek szintén nagy vallási hagyományaik vannak, s más kontinensen többségiek, de Európában kisebbségben vannak. Ez az arány változik, s egyre erőteljesebb az ilyen értelemben vett keleti vallásoknak a kínálata Európában. Fontos különbséget tenni; míg a kereszténységről, zsidóságról, iszlámról elsősorban úgy beszélünk, mint intézményről (egyház, gyülekezet, közösség), addig az ún. keleti vallások nemzeti vallások. S amikor Európában mutatkoznak meg, nem valamilyen intézményként teszik, hanem valamilyen szemléleti kínálat révén. Ez óriási különbség!

– *Nincs összefüggésben ez a nemzetudattal?*

– De, ami ezekre a vallásokra különösen vonatkozik. Bár ezt elmondhatjuk az iszlámról is, hiszen az a muzulmán, aki arab országban születik. S az országaikon kívül ez másként is működik, mint a hazájukban.

Amikor a keleti vallások jelenlétéről, befolyásáról beszélünk Európában, akkor az említett szemléletekről beszélünk. Ez egy olyan átalakulás, amelyben maga a keresztény vallás is változik a párbeszéd révén. Ha megfigyeljük, milyen mértékben terjed el a jóga vagy a meditációs formák a keresztények között is, vagy milyen sokan vannak, akik keresztényeknek vannak keresztelve s mégis a reinkarnációról azt mondják, lehet benne valami, vagy olyan jelképeket viselnek, amely a keresztény vallástól idegen. A többségi vallás is változik olyan irányba, melyet összefüggésbe lehet hozni a keleti vallási hagyományokkal. A Krisna tudatú egyház ősi indiai vallási hagyomány képviselője, de a szervezet, amely Európában, Amerikában jelen van, az nem közvetlen Indiából származik, hanem egy Indiából származó amerikai guru az, aki ezt a mozgalmat amerikai módra létre hozta. Adaptálódnak az egyes vallások.

– *Miért nem a keresztény gyökereink felé fordulunk mi magyarok?*

– Ez nagyon nehéz kérdés. Az egyik talán a lustaság, hiszen a kereszténység annyira természetes...

– *...ami van, természetes?*

– Igen. Az újdonság varázsa az mindig izgalmasabb, mint a megszokott. Benne van az új, az ismeretlen iránti kíváncsiság. A másik: a kereszténység intézmények és funkcionáriusok által működik, ők felelősek a misszióért elsősorban, s csak másodsorban és alacsony

szinten maguk a hívek. Ezért úgy gondolom, hogy ezek a vallási intézmények és képviselőik működése is hozzájárul ahhoz, hogy a keresztény lelkiség olyan állapotban van Európában, amilyenben. Másfajta vallási modell, mint ahol az adott vallás terjesztéséért mindenki egyformán felelős. Nincsenek olyan intézmények, amelyek ezt gyakorolják.

– *Több évszázadra visszatekintve, úgy tűnik, mintha a világban a dolgok folyamatos kiegyenlítődésre törekednének. Arra gondolok, hogy az ősmagyarok táltos hitét felváltotta és kiszorította a kereszténység. Most pedig a kereszténység van visszaszorulóban világszerte, s éppen azon távol-keleti vallások terjedése nyomán, melyekről eddig beszélgettünk... Ezt akár fejlődési folyamatnak is tekinthetnénk, de az ember az idők során nem sokat változott. Legalábbis a különféle kihívásokra adott válaszait illetően – legfeljebb a technika fejlődése árnyalja valamilyen képpen a képet.*

– A táltosokról: Magyarországon nagy divat az ún. ősmagyar hagyományoknak és vallásnak a feltámasztása. Nem egyedülálló a volt szocialista országokban.

– *Útkeresés volna?*

– Lehetséges. Ahhoz, hogy megértsük ezt az egész folyamatot, azt az összefüggést kell megismernünk és megértenünk, ami tudományosan bizonyított, hogy az erőteljes és gyökeres társadalmi változások együtt járnak az identitáskeresés- és teremtés igényével és szükségleteivel. Például, ha valaki egy élet munkája után nyugdíjba megy, bizonyos értelemben, mint munkavállaló elveszíti az identitását, az élete értelmét, amely keretet adott mindaddig neki. Ekkor keresnie kell egy másikat. Európa is így járt, hogy a modernitás megrengette önazonosságát, ezért hihetetlen erővel való identitásteremtés- és keresés zajlott le. Magyarországon és a volt szocialista országokban ez kétszeresen is erős, mert a II. világháború után itt nem lehetett az identitáskeresésnek egy színes, kreatív diskurzusa, mert a hatalom átvétele után az egyirányú, egyszínű ideológia lenyomta, lehetetlenné tette a széles nyilvánosság előtti identitásdiskurzust. Helyette a materialista, ateista ideológiát tette kötelezővé, terjesztette tűzzel-vassal. Az ún. rendszerváltás következtében megszűntek a korlátok, s az összes volt szocialista országban ez az identitáskeresés hirtelen rendkívül nagy erővel jelent meg.

Ennek egyik része az, hogy emberek

gyökereket keresnek. Az ember azt gondolja, hogy az ősiség, az eredetiség az mindig nemesebb, mint ami később jön. Sokan gondolják úgy, nem elegendő Szent Istvánig visszamenni, hanem még sokkal előtte kell keresni a gyökereket. Koppányig kell visszamenni.

Amikor ez a keresés zajlik, akkor bizony az emberek hihetetlenül kreatívak. Valláskutatóként szabadon mondaní, az, amit a magyarok ősvallásáról lehet hallani és olvasni, 99 százalékban megalapozatlan kitalálás, hogy ne mondjam: badarság. Én nem bírálom ezt a folyamatot, mert rendkívül izgalmas, s a tanszékünkön – egyedül Magyarországon! – van újpogánysággal foglalkozó kutatócsoport, amely komoly teljesítményt mutat fel. A vallási sokféleség jelenléte a társadalomban például azért tűnik ilyen erősnek, s azért ilyen konfliktív is, mert egy olyan társadalmi és kulturális korszakban van Magyarország és Európa is, ahol ez a bizonyos identitás nincs a helyén. Így a vallási iratok, hagyományok, gesztusok azt a reményt keltik sokakban, hogy ennek mentén stabilizálni lehet valamit, ami inog. S ez nagyon erős késztetés, vágy, – akár a politikában is. Messiások, megváltókat keresünk. Mindent megoldó félisteneknek gondoljuk a képviselőket, kívülről és felülről várjuk a megoldásokat, és totalitásokban gondolkodunk. Holott fejlettebb demokráciákban, ahol e tekintetben szerencsésebbek voltak, ott már elvesztették a vallási, hit alapú politizálás naivitásait. Mi még át kell, hogy menjünk ezeken a tévedéseken, vesszőfutásokon, mire megtanuljuk.

– *De ezzel azt is mondja, hogy az egyházi elnyomórendszer életfeltételeit felülírta a „valahogy élni kell” parancsa, az életösztön. Nem?*

– Ez a 40 év nem volt egyforma. Számos tekintetben voltak kontinuitások, pl. az állambiztonságot illetően, hiszen rólam még 1989-ben is írtak jelentéseket. Viszont lényeges, hogy itt is voltak fordulatok, és az értelmiség, s nem kis mértékben a keresztény kismozgalmak és sok más vallási kör révén a szellemi dolgok iránt való érdeklődés csak nagyon rövid ideig volt teljesen kiszorítható. Lehet, hogy csak pár évig.

Igaz, nagy váltást jelentett '90, de ez nem a semmi és a valami közötti határ, hanem egy folyamatnak lett a következménye. Amelynek természetesen nem értünk a végére.

Lehoczky Leopoldina

Letettem testemnek romlandó sátorát
 S honnét formáltattam, ölelem föld porát,
 Lelkem sötét boltját,
 S immár Istenemet, kegyes Teremtőmet
 Áldom örömmel. (Népi temetési ének)

Végakarátának megfelelően e veretes szavakkal jelentjük, hogy

Dr. Kindler József

a Budapesti Corvinus Egyetem professor emeritusa, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Százak Tanácsának tagja, a Magyar Katolikus Püspöki Kar Iustitia et Pax Bizottsága elnökségi tagja és számos más szervezet tagja, az Eötvös Lőránd-díj, a Szent-Györgyi Albert-díj, a Szilárd Leó-díj, a Justitia Regnorum Fundamentum-díj és más tudományos elismerések és díjak birtokosa,
 Dunakeszi Város Díszpolgára

életének 82. évében, 2010. december 30-án a földi életből eltávozott.

Hitünk szerint találkozunk vele...

A Budapesti Corvinus Egyetem és Dunakeszi Város saját halottjának tekinti...

...és ha joga lenne hozzá, a szerkesztő is az Átalvető saját halottjának nyilvánítaná, hiszen Ő a lapunkat sajátjának tekintette, mint rendszeres olvasója és nemegyszer írássok szerzője. Nagy megtiszteltetés volt. De bárki Erdély-fia is saját halottjának tekintheti, hiszen Ő, aki Erdélyben alig fordult meg, annak szellemét, erkölcsét, fiait sajátjának tekintette. A szerkesztő pedig mély megrendüléssel vesz búcsút tőle, tőle, aki 1988. november 16-án a Nyugati pályaudvarra a határon folyó vegzatúra miatt 6 órással késéssel befutó vonattal érkező, testben-lélekben meggyötört áttelepülő családot vejevel, unokáival együtt kis magyar zászlókkal és üdvözlő feliratokkal várta türelemmel és határtalan szeretettel. És segítette őket, őket és másokat, sokakat, bárkit, aki csak rá-szorult. Anyagiakkal ha kellett, de legfőképpen lélekben, példamutatással az emberséget, a magyarságot, a hűséget, hitet illetően. Elég volt a tudat, hogy Ő van, hogy tud rólad, netán hogy becsül is, hogy barátjának tekint, és ez már erőt adott sok mindenhez...

Ilyen volt a magánéletben és a közéletben egyaránt. A rendszerváltozásnak a köztudatban alig megjelenő, de annál fontosabb háttérszereplője, mondhatni szürke eminenciása, elméleti megalapozója, a magyarországi rendszerelmélet kidolgozója volt. Nem rajta múlt, hogy mások kezében aztán mássá lett minden... Pedig a harctól nem riadt vissza - miként búcsúztatójában a Corvinus egyetem rektora is kiemelte: élen állt, amikor az ütésekkel kellett állni, és eltűnt, amikor az elismeréseket osztogatták. Ilyen volt az Ember, aki - ha ez egyáltalán lehetséges - a tudósnál is nagyobb volt benne. Adni - tudást, anyagiakat, figyelmet, szeretetet, Önmagát- ez volt Kindler József professzor. Minél többet adott, annál gazdagabb lett, annál hatalmasabb a szemünkben és drágább a lelkünknek. Amiből most kiszakította őt Teremtője, hiszen egyszer csak elérkezik a jutalom ideje is. Távozása nekünk, sokaknak nagyon fáj, az országnak, a magyarságnak pedig pótolhatatlan veszteség.

K. P.

Mély fájdalommal jelentjük, hogy

Dr. Gönczy Kornélné szül. Killner Irén

(1918. május 18., Máriaradna)

2010 dec. 31-én Nagykőrösön elhunyt.

Földi maradványait 2011. március 7-én helyezzük nyugovóra Székelyudvarhelyen a Református Temetőben, a családi sírhelybe.

A gyászoló család.

A család gyászához csatlakozik lapunk is, annak főszerkesztője, emlékezve és emlékeztetve arra a bölcs, sok tapintatot, figyelmet, együttérzést kívánó kényes, gyakran tampon-szerepre, amit Ő a MOGYE legnehezebb időszakában mint rektori titkárnő, az intézet legsötétebb emlékü rektora mellett betöltött. A legdurvább, legembertelenebb körülmények között maradt igazi úrinő, Erdély nagyszanyainak méltó örököse. Az egykori magyar Marosvásárhely jeles alakjai közül ismét eltávozott Valaki. Sokan köszönhetünk nagyon sokat neki! Emléke velünk él tovább!

András Zoltán

A Fiú szerelme

Anyácskám, az est
 ma véle ismét rámtalált,
 vállunkra borítva
 barna, bolyhos bársonyát.
 Az olajfák közt úszkált a hold,
 harmatozott a föld,
 özremegéssel id'adta száját,
 úgy csókoltam meg őt.

Jaj, tudva tudom
 nem lehet az asszonyom.
 Mert nekem, ő nekem...
 Suhog a szíj, húst hasít
 a fájdalom,
 tövisabroncs fakaszt vért
 a homlokomon,
 s a szegek, a három vaskos szeg,
 s fuldokló hörgés
 a szálkás, durva fán...
 Viselnem kell,
 így rendeltetett, anyám.
 Szemednek forró árján
 nem lelsz vigasztalást,
 de vigasztald, kik követtek,
 a tucat rongygúnyás halászt.
 S őt gyámolítsad, őt!
 Szegény, riadt kisleány,
 ki elárvult
 a hűlő csókkal ajakán,
 s feketén kendőt csomóz
 a bánat
 orcája roskadó haván.

Asszonyfájdalom: kicsi,
 tört anya.
 Fiad visszatér
 a harmadik nap hajnalán.
 Visszatérek, általam
 hal meg a halál.
 És hírdessétek a földön,
 hírdessétek minden szegletig:
 én veletek maradok,
 amíg az Idő bevégeztetik.

Reménykedünk nap nap után

Szinte a reménykedés lett a kenyerünk. Élünk Wekerletelep-Budapesten, vagy éppen Ady városában: Váradon. Már jócskán benne taposunk az újesztendőben, remélünk magunknak egy kis egészséget, gyermekeinknek nálunk jobb életet, egy kis boldogságot boldogabb házában. EU ide vagy oda, érezzük, hogy Magyarország kegyelemidőben van. Isten maradjon velünk. Évezredes országvesztőink és népnýúzóink, a költő szavával, talán eltűnnek nyomtalan, mint erdőben a vadnyom... (Igaz, József Attila ezzel a versével az érzékeny, meg nem értett lelke árvaságán kesereg.) József Attila fiatalon elment. A rosszak meg se hálnak! A jó viccben meghalnak! Ugyanis az amerikai prédikátor telt templomban hirdette az ígét, s végül a megbocsátás fontosságát hirdette, hogy mindenki bocsásson meg ellenségének! Aztán, hogy emelje fel az a kezét az, akinek nincsenek ellenségei! Egy 96 éves idős asszony is felemelte a kezét, a prédikátor ünnepélyesen kihívta a gyülekezet színe elé, s felkérte, hogy mesélje el, hogy történt a megbocsátás, hogy nincsenek ellenségei. – Már mind eltemettem a rohadékokat – vágta rá az idős hölgy élete tapasztalatát.

Szombat este. Hűvösre fordult az idő. Előre mentem a Kós Károly térre, hogy kitegyek egy pár meghívó-plakátot Serebetyeff-Papp János A régi magyar királyi palota címmel, a kispesti Halásztanya étterem legújabb műsorát. (Egy kissé büszke is vagyok, hisz én vagyok a havonkénti műsorok megvalósítója.) Csaba fiam a feleségemmel már két órája a Mazsola és Tádé bábszínház előadásán van a Gyermekeházban, kreatív fiam a foglalkozásokat is végig szokta űlni. 6 óra körül találkozunk a téren, majd Pali barátomhoz megyünk vendégségbe. A 2-es számú ház nagy kapujában megjelennek, aztán együtt indulunk a nemrég elkészült csillamos, Bulgáriából való járólapon a Mészáros Lőrinc utca felé. Sötétben is élvezem Csaba kezében az általa készített Mazsola nevű malacot. Elmagyarázza keze általi születését, teljesen egyedül csinálta, a füle rózsaszín, mint a szája, fehér és fekete ragasztott szeme világít. Mondja feleségem, hogy szép csillagos az ég. Én lelkendeztem, hogy ni, ni ott egy hullócsillag. Hamar kiderült, hogy egy repülő, de aztán Csaba megállt és hosszasan kémlelte az eget.

– Apa az a sok csillag olyan, mint a föld?

– Igen, azok a csillagok olyanok, mint a Föld a Naprendszerünkben, csak élet nincs rajtuk. (Eszembe jutott, hogy mostanában tanulmányoztuk Csillagvilágunk nagy gyermekalbumát.)

*

– Ni, apa, látod, ott van egy hullócsillag?!

– Tényleg, látom, látom... Mindhárman megálltunk. Különös látvány.

– Mindenki kívánjon egyet, de ne mondja meg – szölt feleségem.

– Én azt kívánom, hogy mind a hárman legyünk egészségesek – vágta ki a rezet, közben erőteljesen köhögttem, mintha pitvari fibrilláció nem is lenne. (Annak idején nagyanyám pitvarában finom aszalt gyümölcs és befőtt volt.)

– Én azt kívánom, hogy szeressük egymást – szölt Csaba fiam. (Április 10-én lesz 6 éves.)

– Én is ugyanezt – tette hozzá spon-tánul feleségem.

Teljes az összhang. A Kárpát-medencében is kellene! Milyen világnak neveltem, s mennyire esetlen leszek, amikor most sem tartozom az egészséges és jól szituált középosztályba! Trendi sosem voltam, leszámítva a nagy haját és a farmert, a hetvenes évek végét s a nyolcvanas évek elejét a Causeson diktatúrában. Egy biztonságos és viszonylag jól élhető magyar életre, elment őseim tetteinek emléke is kötelez. Anyaföldemen az 1940-44-es magyar világ.

Pali bácsi nagyon finom sült csirkével fogadott, tök-savanyúsággal, nekem megmutatta borkészletét, de ajánlott egy pohárnyi csákvári szilvapálinkát, köhögéscsillapításra is megfelelt. Csabát bevitte a szobába és türelmesen szölt, hogy neki is van két mese- DVD-je, nem akarja-emeznézni az egyiket? (Az egy éves unokájának kezdte el a gyűjtést két süsűs DVD-vel.) – De akarom – lelkendezett Csaba. Az egyiket végignézte, amikor kijött a konyhába hozzánk, már tálalva volt, jóízűen falatoztunk, beszélgettünk, a politika sem maradhatott ki. Orbán tényleg megvédte Magyarországot, a bukott politikusok és bértollnokok siserahadától.

– Igen ez hazaárulás – teszi hozzá Pali az asztalnál ülve, késsel és villával a kezében.

Hazafele megyünk. Beszélgetünk. Mondom a fiamnak - közben a kezét szorongatom:

– Nagyon jól viselkedté! Büszke va-

gyok rád, s még büszkébb leszek, amikor nagy és szép felnőtt leszel.

– Én is büszke leszek rád, hogy olyan kicsi és vén apukám lesz – viccesen mondja, szokása szerint, de fájdalmasan komoly telitalálat!

Reménykedünk nap nap után. Nagyjaink – Nyíró József, Tormay Cecile, Szabó Dezső, Márai Sándor, Tamási Áron, Wass Albert, Kodolányi János – is azt tették. **Szellemi hagyatékuk felbecsülhetetlen nagy kincs, terjeszteni kell az éteren át, hogy: az igaz-médiát is meg lehet szokni!**

Reménykedünk, hogy a nagy műsorkészítő és nagy lapszerkesztő funkcióban leledzők (nagy fizetést kapnak tényleges munka nélkül is) zsigereiben is moccan, hőkken a jóézés, mint havason a hó, hogy mégiscsak van köző, nemzet, akkor is, ha az örökkévalóságban nem hisznek!

Igenis a pénznek szaga van, mert minden mocskos, önző és gyarló ember kezéhez tapadt. Tisztelet a kivételnek, de a kézmosó Pilátusokat és az áruló Judásokat nem bánjuk. Azok eltűnnek végre nyomtalan, de rossz példájuk mementóként figyelmeztessen egy szebb és jobb világ felé vezető keskeny úton.

Szeressük az előrelátó, bátor és önfeláldozó embereket. Akik férfiak a vártán. Akik boldogulásunkért önként vállalnak mindenféle viadalt, felvállalják a mi harcunkat is. Régi magyar szokás szerint kezdhethetném a sort Álmos-Árpád nemzetiségével, Balassin, Zrínyin át Adyval. Akit életében mindenért lehetett szeretni, mégis utálták elegen, ez a legnagyobb nonszensz: tehetségéért, látnokságáért, magyarságáért, nemzetiségek barátságáért, egyszer burkolt antiszemita, máskor nyílt filozemita kiállásáért, kellett a pénz neki Hatvany uraktól borra, nőre, versre, ma úgy mondanánk reprezentációra; mert ő volt **A Tűz csiholója!** „Csak akkor születetek nagy dolgok./ Ha bátrak voltak azok akik mertek;/ S ha százszor tudtak bátrak lenni./ Százszor bátrak és viharvertek./ Az első emberi bátorság/ Áldassék: A Tűz csiholója./ Aki az ismeretlen lángra/ Úgy nézett, mint jogos adóra./ Mint egy Isten, hóban vacogva/ Fogadta szent munkája bérét./ Még ma is minden bátor ember csörgedezteteti az ő vérét./ Ez a világ nem testálódott/ Tegnaphoz húzó, rongy pulyáknak./ Legkülönb ember, aki bátor/ S csak egy külön van, aki: bátrabb./ S aki mást akar, mint mi most van./ Kényes bőrt gyáván nem óvja./ Mint ő-őseire ütött Isten:/ A fölséges Tűz csiholója./

2011. január 24. Wekerletelep-Budapest

Juhos-Kiss János

AZ ÖNZÉS ÉS A SZERETET

*Minden szabad nékem,
de nem minden használ
Pál apostol*

Az éntudat lehetővé tette az ember számára az egyéni érdekek és a közösségi érdek elkülönítését. Minden egyes egyének és közösségnek megvan a maga önérdeke, amelyet óv és érvényesíteni igyekszik. Ám, ha csak a saját érdekeinket nézzük akkor is, amikor az szembekerül mások méltányos törekvéseivel, és azok rovására igyekszünk érvényesíteni őket, akkor az már önző érdek és nem önérdek.

Az önzés tulajdonképpen az egyéni érdek felismerésének és a szeretetlenségnek együttes következménye. Az ősközösségi társadalmakban (a matriarchatusban) az egyéni érdek és a közösségi érdek még egymással szorosan összefonódott. Az árutermelés megjelenése óta azonban az önérdeket háttérbe szorította az önzés, amely közvetlenebb módon szolgálja személyes érdekeinket. Hajlik rá az ember, hogy közelinek és biztosabbnak látszó önző érdekeit előnyösebbnek ítélje távolinak és bizonytalannak tűnő közös érdekeinél, melyekben pedig az önérdek is helyet kapna.

Az önzést tehát maga az emberi értelem és tudat, valamint a társadalmi – civilizációs fejlődés bizonyos foka hozta létre, mégis ellentmond a magasabb rendű tudásnak: a szívnek és az észnek. Annak, ami azóta társadalmi vonatkozásban történik, legtöbbször nincsen semmilyen valóban értelmes, tudományosan alátámasztható iránya. S ha az ember egyszer rossz irányba indult el, akármekkora erőfeszítések árán is csak rossz helyre érkezhét.

A tudatos ember uralma a földön tehát nem jelenti egyézersmind az ész uralmát, mert legfőképpen nem az értelem irányítja a világot, hanem ami ennél erősebb: az érdek. Az emberek és népek emiatt egymás rovására akarnak jól élni, és nem egymás javára.

Az önző érdek azonban csak kétféle módon: erőszakkal és hazugsággal (kényszerrel és félrevezetéssel) biztosítható. Az erőszak segítségével nyíltan korlátozza az önrendelkezést (a szabadságot), és ezzel kiszolgáltatásra kényszerít, a hazugsággal viszont valódi szándékát leplezve tévútra vezet, s így önkéntes kiszolgáltatásra késztet.

Az önző ember önmagát tette céljá. Ez fokozza részvétlenségét, közömbösségét és elvakultságát környezete iránt. Csak annyiban érdekli a másik ember (és minden egyéb), amennyiben eszközzé teheti tulajdon érvényesülésében, vagy saját szükséglete kielégítésében. Már nem az igazat, csak az igazát védi, nem azt nézi, hogy kinek hogyan lehetne segíteni, hanem csak azt, hogy kiből hogyan lehetne hasznot húzni.

Az önző „szeretetet” még ismeri, de képtelen az önfeláldozó szeretetre. Kirostál mindent és keresztülgázol mindenkin, mihelyt útjában áll, vagy ha már nincsen belőle haszna. Úgy véli, hogy szívtelensége és érzéketlensége kötetlenséget, szabadságot jelent, mert lelkipurdalás nélkül, „szaba-

don” vétkezhet, s így hatékonyabban küzdhet önző céljaiért. A nőiesnek tartott érzékenységet (a jószágot) és a szeretetre való nagyobb készséget ezért háttérbe szorította a férfiasnak gondolt kíméletlen önzés.

Az önzés szembehelyezte az embereket, nemeket, nemzedekeket, osztályokat és népeket; miatta az emberi társadalom minden eleme ellenséggént áll szemben egymással. Emberség és szeretet helyett féltékenység, irigység, rosszindulat és ellenségeskedés üti fel mindenütt a fejét. A gyengébbet (országot, osztályt, népet és nemet) befolyása alá vonni, legigázni, „beolvasztani”, tulajdonává tenni és kirabolni igyekszik, s az ember mint rabszolga, alkalmazott, kisebbségi vagy feleség többé – kevésbé alárendelt, függő, hátrányos, sőt kiszolgáltatott helyzetbe került. Az erős nem támogatja a kisebbséget és gyengébbet, hanem elnyomja, akit pedig mégis támogatnak, az rendszerint jótévője „fejére nő”.

A civilizáció története (az úgynevezett „történelem”) már nem más, mint fajtán belüli erőszakoskodások végtelen sora: elnyomás és kizsákmányolás belügyi, zsákmányolás és hódítás külügyi vonatkozásban. Az ember az erőszakos halált kiterjesztette fajtársaira is: ez nem biológiai, hanem társadalmi jellegzetesség. Rideg érzéketlensége és feneketlen önzése kíméletlenné, rosszindulatúvá és gonosszá tette az embert. A gonoszság a tudatos emberi viselkedés sajátos megnyilvánulása, melynek eredményeként a földön megjelent a Bűn, és iszonyatossá tette az életet.

A bűn megjelenése óta és miatt az ember – „a teremtes koronája” – merényletet készít elő és követ el önmaga és az egész élővilág ellen. Becsvágy és versenyszellem vezérli, számára már csak a győzelem, az eredmény a fontos, és céljának mindent alárendel. Egyre féktelenebbül halad, azt hiszi, minden neki, sőt érte van, mi több: az övé. A Föld és a Kosmosz urának tekinti magát, kénye-kedve szerint és a maga javára rendelkezik a természet javaival és élőlényeivel, beleértve embertársait is. Semmibe veszi a természet és a társadalom igazi érdekeit, valóságos törvényeit, uralkodni akar, ahelyett, hogy beilleszkedne. Kezébe vette ugyan sorsának irányítását, de csak keveset gondol a jövőre: tehát nem cselekszik a Föld bölcs uraként. Szakadatlanul irtja a fajokat és a népeket, pótolhatatlan értékeket, évezredes, évmilliósi fejlődési eredményeket küld naponta veszendőbe, és ezzel előre vetíti saját pusztulását; pedig sem a természet, sem a társadalom nem eredendő ellensége az embernek, melyet le kéne győznie, ellenkezőleg: nélküle nem is létezhet.

Rohamosan növekvő lehetőségei csak fokozzák veszélyességét: ma már a magasabb rendű élet megsemmisítésével fenyeget. Bűnös lelkülete következtében szellemileg nem csak ostoba lesz, hanem egyenesen örült. Értelme van, de értékeket pusztít, ereje van, de a gyengét üldözi, lelke van, de nincsen lelkiismerete. Érdemtelenné tette magát e földre, melynek minden adományával visszaél.

Az emberi lélekre emiatt bizalmatlanság, félelem és rettegés terhe borult. Félünk a betegségektől, a haláltól, újab-

ban a nyersanyag-források kimerülésétől, de a bűn megjelenése óta leginkább az embertől kell félni. Érezzük a bajt, amely mindannyiunkat nyomaszt, és keressük a bűnöst: hol ezt, hol azt a fajt, nemzetet, társadalmi osztályt vagy egyént teszük meg bűnbaknak, pedig a bűn bennünk van, mindannyiunkban.

Ahhoz, hogy bűnös természetünkön fölülelmelkedhessünk, a társadalmi érzékenységet (vagyis a jóságot) és a szeretetre való nagyobb készséget kell önmagunkban növelnünk. A társadalmi (és természeti) érzékenység (amelyből a szeretet is származik) rokon a szeretettel, de nem egy vele: mert míg az érzékenység sokkal általánosabb és személytelenebb jellegű jóindulat, amely nem tételez fel feltétlenül előzetes ismeretséget, addig a szeretet rendszerint a megismerés hosszabb ideje alatt kialakuló személyes érzelem, amiből az is következik, hogy a szeretet (és ennél fokozottabb mértékben a szerelem) bizonyos irányba nyitottá, más irányba viszont többé-kevésbé zárttá, érzéketlenné is tehet.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy ne létezne általános emberszeretet, természetszeretet stb. is; a szeretetnek fokozatai vannak és sorrendje van, bizonyos mértékig szeretni lehet és kell az idegeneket, sőt a tárgyakat is, de nem lehet mindenkit és mindent egyformán szeretni, mert az valójában azt jelentené, hogy nem szeretünk senkit és semmit. Az egyetemes ember a rászorultaktól a támogatást sohasem tagadja meg, de akkor előnyben részesíti azokat, akiket jobban szeret, és akiknek elsősorban tartozik, anélkül, hogy közben sértené mások méltányos érdekeit, azaz nem irányul senki ellen, a részérdeket nem helyezi szembe a közérdekkel, hanem elhelyezi benne, és megfelelést keres az egyén, a család, a nemzet, az emberiség és az élővilág érdekei között. Aki azonban az értéktelenebbet az értékesebb elé, a dolog – és tárgyszeretetet a személyes szeretet elé, a távolabb állókat és idegeneket a közelebb állók és rokonok elé helyezi, az tulajdonképpen árulást követ el azokkal szemben, akiknek elsősorban tartozik, s ezáltal szeretete és egész magatartása is helytelenné, sőt bűnössé válik.

A szeretet kiindulópontja a megbecsülés, a megbecsülés alapfeltétele pedig az érték. Ezért a szeretet tárgya valójában minket is minősít (madarat tolláról...), mert ha a szeretet tárgya hitvány, általa mi magunk is alantasabbakká válunk. A tökéletes szeretet azonban túl tud tekinteni a közvetlen csalódások útvesztőin az egyetemes értékek irányába is, hiszen a szeretet nem csupán (a külső valóság kedvező értékeléséből származó) önkéntelen érzelem, hanem egyszerűen a fejlettebb tudatból és magasabb rendű életszemléletből eredő irányelv, eszme is egyben, melyből a legmagasabb rendű célok és törekvések származnak.

Felülelmelkedni a bűnön annyit jelent, mint felülelmelkedni önmagunkon, aminek legfontosabb feltétele az, hogy önmérsékletet tudjunk tanúsítani mindenkor, hiszen (egyrészt) nincsen olyan véték, amellyel végső soron ne önmagunknak ártanánk, ha ez mindjárt nem is nyilvánvaló. Így hát ez a belső győzelem fontosabb, mint a külső, de nagyobb a béke is utána. Krisztus, ha gyalázták, nem gyalázott vissza, s a gúnyolódásra semmit sem felelt.

Másrészt pedig gondoljuk meg, hogy Jézus Krisztus sem érdemeinkért szeret(ett) minket, hanem bűneink ellenére. Nem azért szeret(ett), mert megérdemeltük, hanem mert rászorultunk; vagyis kegyelemből szeret(ett) minket. De nem a

rosszat szerette bennünk, hanem az egyetemes értéket és jót; nem azt, amik vagyunk, hanem amik lehetnénk. Ám nem elvakultan szeretett minket: látta és ostorozta is bűneinket, azért, hogy megigazítson. A tökéletes szeretet is gyűlöli a rosszat, mert a rosszat szeretni véték. De ez a gyűlölet nem a bűnös emberre, hanem a bűnre vonatkozik, és mellette ott áll győzelmesen az ember és az élet szeretete, amelyet óv és véd. Krisztus nem áldozott fel senkit, egyedül csak önmagát, másokért, mindannyiunkért.

Ahhoz tehát, hogy indulataink félre ne vezessenek, fejlettebb tudatra, magasabb életszemléletre van szükségünk. A szeretet segít felülelmelkedni magunkon, ezáltal többet láttat a világból: meglátjuk körülöttünk a mérhetetlen szenvedést és szükségét is, mely felébreszti felelősségérzetünket, kötelességtudatunkat és törődésre, gondoskodásra készítet. A szeretet ébreszt rá, hogy felelősek vagyunk egymásért, a családjáért, és felelősek vagyunk az egész élővilágért is. A szeretet ugyanis adni is akar, nem kizárólag csak kapni és tettekben is megnyilvánul, nem csupán szavakban. Ha mindenki csak venni akar, de senki sem akar adni, akkor az a család, a nemzet és végső soron az emberiség pusztulásához vezet.

Az önző szeretet önimádat: csak az önfeláldozó szeretet a szeretet. A helyes szeretet előbbre helyezi a személyes szeretetet a dolog- és tárgyszeretetenél, és a család és a nemzet szeretetét önmagunk szereteténél. A helyes szeretet reménytelen és kilátástalan helyzetben sem enged meg semmiféle gyengeséget, sőt örömmel hoz áldozatot másokért, s így alkalmassá tesz a megpróbáltatások és nehézségek elviselésére. Az, hogy a szeretteinket, vagy a köz javát előbbre valónak tartjuk a magunkénál, mondhatni leveszi rólunk a saját szenvedésünk terhét, és képessé tesz bennünket még nyomorúságos állapotunkban is tenni másokért.

A szeretet tehát lelki erőforrás, amely akaratunkat, elszántságunkat növeli, ám egyúttal szelídségre, jóságra, belátásra és nagylelkűségre is nevel, vagyis a legjobb, legnemesebb tulajdonságainkat hozza előtérbe. De a legnagyobb lelki erőforrás a hit, amely tulajdonképpen Isten szeretete. A legnagyobb szeretet még a síron túlról is segíthet.

Szeretetből fakad mindaz a békesség, meghittség, bizalom, büszkeség, öröm és szentség, amely kifogástalanná teszi az emberi kapcsolatokat, boldoggá teszi az együttlétet és biztonságossá, széppé teszi a közösségi életet. A szeretet tökéletessé akar formálni bennünket; viselkedésünk mondhatni annál tökéletesebb, minél tökéletesebb bennünk a szeretet.

A szeretet elszalasztása bűn, mely végtére is boldogtalansághoz vezet, mert nem lehetünk egymás ellenében boldogok, hanem csak együtt. Könnyebb a szenvedést elviselni ott, ahol szeretet van, mint örülni ott, ahol szeretet nincsen; mert aki szeretetet kapott, mindent megkapott az élettől, de aki nem kapott szeretetet, az mondhatni nem kapott semmit. Az önző ember, aki önmagát teszi élete középpontjába, nem lehet többé megelégedett, mert szembehelyezkedik azokkal, akikről függ: Istennel, a társadalommal és a természettel.

A legmélyebb bölcsesség és legmagasabb eszme tehát abban áll, hogy segítsük az embereket és segítsük az élőlényeket; ha ugyanis az ember nem bánik szeretettel az emberekkel, a saját jövőjét ássa alá, ha pedig nem bánik szeretettel a természettel, akkor a saját létalapját szünteti meg. A szeretet maga az élet.

Dr. Veér Győző, Szováta

„Nagyapám fegyverrel jött, én meg pecséttel és tollal”

Sok megható történettel, családi relikviával, évtizedeken keresztül féltve őrzött irattal találkoznak Magyarország csíkszeredai konzulátusának munkatársai az állampolgársági kérelmek átvételekor.

Egy hetven évvel ezelőtt készült fénykép most, 2011 februárjának elején emberi sorsokat kapcsolt össze.

A csíkszeredai magyar konzulátuson dolgozók munkája nem csak az állampolgársági kérelmekhez szükséges iratok számbavételéből és átvételéből áll. Együttérzésük, odafigyelésük jólesik a kérelmezőknek, az itteni emberek bizalma, szeretete pedig meghatja őket. Elbeszélgetnek az emberekkel, meghallgatják azokat a történeteket, amelyeket ki-kik fontosnak tart magyarságával kapcsolatban, megnézik, lemásolják a ritkaságszámba menő kordokumentumokat. És – ismétlem – gyakran meghatódnak.

Valahogy így történt akkor is, amikor Szabó Ibolya az állampolgársági kérelme mellé egy hetven évvel ezelőtt készült fényképet és egy verset csatolt. A verset a magyar hadsereg bevonulásakor, tízévesen szavalta el. Az egyik magyar katona örömeiben ölbe kapta a kislányt – ekkor készült a felvétel.

Lehet-e a kérvény mellé fényképet és verset csatolni, van-e helye emlékeknek a száraz iratcsomóban? Ezt kérdezte a kérvényt átvevő hölgy Böhm Dávid konzultól, aki csak rápillantott a képre, és azonnal igennel válaszolt. Később ellenőrzésre hozzá került a dosszié, és akkor már figyelmesebben megnézte a fényképet. A mosolygós katona ismerősnek tűnt.

– A papírok közé ajándéknak odatettem a vers másolatát, bizonyításképp, nehogy kétségbe vonják, van-e bennem magyar vér – meséli Szabó Ibolya. – A

hölgy, aki átvette, azonnal odanyújtotta Dávidnak azzal, hogy nézd meg, milyen kincset kaptunk. Ő ránézett a képre, rám kacintott, összemosolyogtunk.

– Az adatlapokat átveszik a kollégák, rengeteg anyakönyvi kivonatot nézünk, olvasunk. Hozzám azzal jöttek oda, hogy Ibi néni nek van egy kérése: fényképet is szeretne csatolni. Ez nem szokványos, hiszen egy fotó nem támogató dokumentum – egészíti ki Böhm Dávid konzul. – Mi az adatlapok, dátumok, anyakönyvi kivonatok mögött látjuk az embert, látjuk az életrajzot, amit viszont Budapesten nem látnak. Ott, az állampolgársági hivatalban azt látják, hogy mi az, ami bizonyít. Úgyhogy nagy örömmel tettünk eleget ennek a kérésnek. Amikor mint konzul, megkaptam az egész dokumentációt, akkor néztem meg a képet, olvastam el a verset, és felfedeztem, hogy az úriember a fényképen kísértetiesen hasonlít a nagyapámra, akiről tudtam, hogy itt volt a visszafoglaláskor. Másnap felhívtam édesanyámat, elmondtam, hogy találtam egy képet, valószínűleg az édesapja van rajta, de azért jó lenne bizonyítani. Egy órán belül interneten hat-nyolc fotót küldött, valamint a katonakönyv másolatát, ami-ben ott áll, hogy nagyapa itt volt Erdélyben abban az időben. Egyértelmű volt tehát, hogy ő van a képen. Akkor hívtam fel Ibi nénit, hogy találkozzunk, beszéljessünk.

Balogh György konzul pedig úgy gondolta, az esetnek sajtónyilvánosságot kell adni, és értesítette a Duna TV-t. Azért, mert Magyarországon nem értik, nem érthetik, hogy az állampolgárság mit jelent az itteni emberek számára.

– Budapestről ezt nem lehet megítélni. Mint minden, ez is át van politizálva, érvelnek mellette, ellene, de a valós értéket nem tudják felmérni az emberek.

Mert nem itt vannak, nem ők veszik át a kérelmet, nem látják a könnyecseppet az arcokon – mondja Böhm Dávid.

Hogy mennyi minden játszott közre abban, hogy az egykori katona unokája és az egykori kislány megismerje egymást, hosszasan sorolja a fiatal konzul:

– Én egy hónapra jöttem Csíkszeredába, hétfőn megyek haza. Két helyszínen vesszük fel a kérelmeket, Ibi néni pedig oda kapott időpontot, ahol én vagyok, ráadásul két műszakban dolgozunk, délelőtt-délután, hetente váltjuk egymást. Ketten voltunk konzulok, én kaptam meg az ügyet, nem a kolléganő. Ennyi véletlen nincs. Ez Gondviselés.

Ráadásul viszont: Ibi néni fia Pécs mellett él, Dávid édesanyja szintén pécsi. Dávid középiskolás korában járt Székelyföldön, iskolájának a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiummal van kapcsolata, az iskola kórusával Csíkszeredában is szerepeltek. Ibi néni pedig a Székely Mikó Kollégiumban érettségizett.

Németh József egykori magyar katona, aki ölbe kapta a szépen szavaló kislányt, nem járt többet Erdélyben. Ott volt Felvidék, Erdély visszacsatolásakor, majd a keleti fronton megsebesült. Életét megmentették, hazakerült. Lányának mesélt élményeiről, a három hónapos erdélyi tartózkodásáról, nosztalgiával emlékezett a Hargitára, a hegyekre, az emberekre, arra a szeretetre, amivel itt fogadták őket.

Azt hiszem, érthető, hogy Böhm Dávid konzul, Németh József egykori magyar katona unokája ott szeretne lenni Ibi néni eskütételekor. Mert amint mondja: **„Nagyapám fegyverrel jött, én meg pecséttel és tollal. Remélem, hogy ez a bevonulás tartósabb lesz, mint az övé.”**

(Erdély Ma)

Reggeli kaland

Reggel hét óra előtt két perccel, mint minden reggel, befut a hév a megállóba, többedmagammal felszállok, és már indul is. A megszokott helyemhez lépek, üres, örülök, oda szeretek ülni, pedig máshol is van hely.

Szemben velem gyönyörű, tizennyolc év körüli szőke, kékszemű lány ül, igazi szépség, nagy könyvvel az ölében. Bön-gészi. Eddig soha nem láttam. Vajon honnan keveredett ide? Biztosan a papa szokta reggelente kocsival vinni, de most valamiért vonatozik. Mellén ott az érettségizők kis kék szalagja, és a kitűző gimnáziuma nevével: Kőrösi Csoma Sándor.

Kigombolom a dzsekim felső gombját, és a táskámat rendezgetem az ölemben. Közben látom, hogy a kislány gyorsan rám pillant, egyszer, kétszer, aztán olvas tovább.

Az első megállónál újabb utasok szállnak fel, nagyjából ismerős arcok. Senki nem ül mellénk, valami miatt, láthatóan, az átlagosnál kisebb az utasforgalom.

Az ég alja felhős, de már fel-felcsillan a reggeli napsugár. A következő megállónál fiatal nő ül a kislány mellé, őt ismerem látásból. Mellettem még üres a hely. Van úgy is – akkor egy kicsit bosszankodom –, hogy a legtestesebb fel-szálló telepszik mellém, pedig még máshol is lenne hely, és akkor már feszengünk, főleg ha csak rövid ideig is, de nagykabátban ültet egymás mellé a véletlen. Ha gyalogolni

kellene, bizonyára nagyobb lenne a távolság közöttünk, mert vagy én lépnék szaporábban, vagy ő...

A szőke kislány továbbra is szorgalmasan olvas, úgy látom, szavakat tanul. Megint egy pillanatra rám néz, és ezt most kihasználom: könyvére nézek, aztán rá, és halkán megkérdelem:

- Milyen nyelvet tanul?
- Olaszt – válaszolja azonnal, mosolyogva, és úgy érzem, elégedett magával.
- Olasz, hm, az szép! – válaszolom. – Kérdezhetek még valamit?
- Tessék! – néz rám érdeklődve.
- Tudja-e, hol tanult sok évig Kőrösi Csoma Sándor?
- Fogalmam sincs! – jött a gyors válasz, amin, bevallom, meglepődtem, mert ezt azért illene tudni, ha Kőrösi Csoma Sándor nevét viselő gimnáziumban érettségizik valaki.
- Erdélyben, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban – mondom mosolyogva.
- Köszönöm, ezt tudnom kellett volna – mondja, és látom, hogy kissé szégyelli magát.
- A hév közben szedegeti utasait. Mellém, a belső ülésre,

most éppen egy szemüveges kisiskolás férközne be. Kissé félrehúrom a térdem, hogy elférjen. Meg is köszöni, amin meglepődöm, mert a vele egykorúaknál ez a figyelmesség nem jellemző. Ötven éves fejjel nagyon tudom tisztelni az ilyen gyermeket, és ugyanakkor azt is, aki így neveli. Pici gesztusok, de jelentős értékek.

A szőke kislány csak olvas, csak olvas, és néha kitekintget az ablakon. Kint tavasz van.

A következő megállónál le kell szállnom. A hév már lassít. Kissé a lány felé hajolok, és halkán mondom:

– Arrivederci, signorina!

Talán váratlan az elköszönésem, de a kislány mosolyogva emeli fel tekintetét a könyvről:

– Arrivederci – válaszolja és mélyen elpirul, egészen a nem kevésbé mély dekoltázsáig.

Lelépek a vonat lépcsőjéről, visszagombolom a dzsekim felső gomját, és indulok a lejáró felé, de egy pillanatra még felnézek a hév ablakára. A kislány kifelé néz, a kék égre, a tavaszba, a világra, talán még engem is lát, és a pirulás még ott időzik üde arcán. Aztán a hév is elindul.

Keszegh Tibor

Légópince

Azt mondják, semmi nem történik véletlenül. Hosszú évek óta járok a budai Maros utcai rendelőintézet fizioterápiás kezelésére, hogy orbáncos lázak miatt lábaimban tönkretett nyirokrendszeremet karban tartsák. Így volt ez ma délelőtt is. A kezelés végén, kilépve a rendelőből, felnéztem az előtérben felavatott emléktáblára, és ellenállhatatlan kényszerrel éreztem hirtelen rám zuhant emlékeim hatására.

Azonnal megkerestem a rendelő igazgatóját, akit nem találtam ugyan meg, de titkárnőjével röviden megosztottam jövetelem okát, aki kedvesen azonnal intézkedett, és lekísért az intézet vastag acélajtóval elzárt raktárába, a valamikori légó pincéjébe. Ugyanis itt születtem, ebben a légópincében 1944 késő tavaszán, május-június fordulójára nehéz éjszakáján. A többit több mint húsz éve eltávozott édesanyámtól tudom.

A kórház a zsidóság tulajdonában volt, és én itt láttam meg a napvilágot, „zenés felárral”, a Déli Pályaudvar éjszakai szőnyegbombázása közepette, petróleumlámpák pislákoló fényétől nem elvakítva. Szerencsés is vagyok, mert „jó időben, jó helyen” születtem. Születésem után fél évvel, a nyilas rémuralom végén a kórház betegeit, orvosait és ápolószemélyzetét halomra lőtték a kórház udvarán. Vétlenül. Az emléktábla – amit megpillantottam, és

aminek hatására le kellett mennem születésem helyére, a valamikori légópincébe – a kórház mártírjainak állított emléket.

Édesanyámra a fájdalmi (amit napvilágra készülődésem okozott), ahogy később elmesélte, május utolsó éjszakáján törtek rá. Születésem igazi háttér-muzsikája az amerikai liberátorok pontos célba találása volt, a Déli-pályaudvar vasúti gócpontjára.

Ez volt a háttérszínpada életem indulásának, ez volt az én holokausztom. Édesanyám, Kertész Borbála, „Kos” volt, a szó igazi értelmében. Mint tudjuk, a „Kosok” nem tudnak veszíteni. Anyám is győztes volt; első pillanatomtól garanciája sikeres életemnek.

Meglepetésemre, a tavaly megjelent Tiszta beszéd c. könyv írója megkért, hogy személyes soraimmal egészítsem ki az általa írt, rólam szóló könyv tartalmát. Már ott is megírtam, hogy egész életemet a „Kos” jegyében született nők és asszonyok befolyásolták sikeresen. A már említett édesanyám, húgom és mindkét feleségem a Kos csillagjegyében született. Ezért sikeresen szocializálódtam a győztes asszonyokhoz. Az említett női „Kosok” határozták meg mindazt, amit ma hazámról, nemzetemről vallok, és hazámért, nemzetemért teszek.

Most, hogy a vészkorszakra emlékezünk, ez az a zsigereimbe beívódott élmény, amivel soha el nem múló gyásszal emlékezem a kórház elpusztított mártírjaira, ott, ahol én is megszülehettem, Kertész Péterként meglátva Isten

napvilágát. De nem csak rájuk, hanem egyúttal a vérgőzös agressziók valamennyi áldozatára. Így a náciizmus szörnyű büntetetei mellett a bolsevizmus által elpusztított milliókra is.

Mert a zsidóság gyásza egyben nemzetünk gyászában szerves, elidegeníthetetlen része marad mindörökké. Ezért küzdök, miközben emlékezem mártírjainkra, hogy a közelmúlt fontos története megismerésével ki tudjuk egészíteni nemzetünk gyászát valamennyi elpusztított áldozatra, hogy **végre megépíthessük a náciizmus büntetetei után a bolsevizmus pestisének áldozatául esettek emlékhelyét is. Csak így lehet teljes a megemlékezők, nemzetünk múltját tisztelők gyásza.**

Budapest, 2011. január 26.

Reiner Péter

Posztumusz emlékfoglalások egy újságcikk nyomán

Mint általában mindig – akkor még Férjemmel - türelmetlenül vártuk az *Átalvető* szeptemberi számát. Nem csak azért, mert cikksorozatának befejező része volt benne, hanem azért is, mert általában mindig találtunk benne valami olyan olvasnivalót, mely különösképpen megragadta érdeklődésünket.

Most sem csalódtunk, a címetek végigolvasva Serdült Benke Éva XX. századi erdélyi „gályarab”-prédikátorok című írásán akadt meg a szemünk. „Ezt olvassuk el elsőnek!” – döntöttünk, hiszen a szerző írásait már régebből ismerve érdekesnek ígérkezett. S máris olvasni kezdtem hangosan.

Már az első sorok elolvasása után láttuk, hogy most sem tévedtünk. Ez azonban még érdekesebbnek tűnt, hiszen az 1956-os eseményeket – akkor még fiatalon – mi is átéljük a Székelyföldön, Székelyudvarhelyen. Férjem saját bőrén nemcsak a szekuritáté, hanem a pártbizottság „érdeklődését” is tapasztalta.

Mint középiskolai tanár, már tavasz óta sejtette, hogy Magyarországon „készül valami”... Egyik tanártársa, akiről akkor még csak rebesgették, hogy a szekuritátén „dolgozik” – s ami a rendszerváltás után be is igazolódott –, időnként átadta neki az Irodalmi Újság egyes számait, beszélt a Petőfi Irodalmi Kör hangulatáról, melyet férjem igyekezett elhárítani „nem érek rá”, „nem vagyok irodalmár” megjegyzésekkel, hiszen, mint többször mondta, „kölcsonösen ki nem állhatjuk egymást, mit akar ez az ember?”

– Ma már tudom – mondta –, hogy kettős célja volt: ha a politikai helyzet változik, jó pontot szerez egy volt „osztályellenség” előtt, ha nem, esetleges megjegyzéseimet felhasználhatja ellenem.

– Máig sem tudom megmagyarázni – mesélte –, milyen előérzet hatására határoztam el, hogy a magyarországi eseményekről senkivel sem fogok beszélni semmit, legfőnebb az igazgatómmal – négy szemközt. Ezért a tanáriban is csak keveset tartózkodtam. Egy alkalommal valami szakmai ügyben hívatott az igazgatóm, ahol az elvakult kommunistaságáról ismert igazgatóm is jelen volt. Egymás közt valahogy szóba hozták a magyar eseményeket... mire az igazgató az iroda falán levő „pipás” Sztálin képet levette, s a fal felé fordítva akasztotta vissza... Egyikünk sem szólt egy árva szó sem, hiszen az „ügeskedésben” provokációt sejtettem – hallom most is szavait.

Talán november végén vagy december elején Vincze György pártbizottsági titkár telefonon kérte Férjemet. Nemcsak szívélyesen fogadta, de még le is ültet-te, márpedig ez a pártszékházban „nem dukált” az osztályellenségnek.

– A tanár elvtárs a gimnáziumban tanít – kezdte –, szeretném megkérni, számoljon be arról, hogy a magyar „ellenforradalom” napjaiban milyen volt a közhangulat a gimnáziumban, illetve konkrétan kinek mi volt a véleménye... de őszintén és részletesen!

– Lehet, hogy Vincze elvtárs meglepődik, de én igen röviden és őszintén csak azt válaszolhatom, hogy nem tudom!

– Hogy nem tudja? – sötéttült el az arca.

– Kérem – folytatta Férjem –, én a magyar eseményekről senkivel sem beszélgettem, mert tudom, hogy osztályellenségként tart számon a társadalom, és helyzetemben akármit is mondanék, azt ellenem lehetne fordítani. Ezért kerültem mindenkit...

Még néhány kételkedő kérdés után Vincze elvtárs ridegen szólt: - Az elvtárs elmehet!

– Ma is örülök, hogy kamaszgyerek módjára nem „árulkodtam”... még az igazgatómra sem, mert ő úgyis „bumerángként” vágott volna vissza, hiszen mérhetetlenül gyűlölt – hallom most is Férjem szavait.

Az érmelléki megtorlásokról már eddig is hallottunk, de e cikket olvasva olyan ismerős nevekre bukkantunk, melyek valamilyen formában Férjem életének „részei” voltak, s éppen ezért szándékozott megírni ezeket az emlékvillanásokat. Mivel hosszú életünk során ezeket többször is elmondta, sőt Míg a talabor elkopott... című önéletrajzában – mely kéziratban maradt - sokat leírt, most megpróbálom úgy leírni azokat, mint ahogy Tőle hallottam, mintha Ő mesélné el. Egyes szám első személyben.

Dr. Mester Miklós nem csak ismerős volt, hanem közeli rokon, akinek az édesapja anyai nagyanyámnak a testvére volt. Emlékszem rá, amikor a Bécsi döntés után hazajöttek szülőfalujába, Rugonfalvára, majd minket is meglátogattak Székelyudvarhelyen... ahogy Az autonóm Erdély című könyvét dedikálva Apáméknak adta, fényképével együtt... 1944 őszén pedig mint „menekült” és mint már beiratkozott állatorvostan-hallgató érkeztem meg a budapesti Székely Diákotthonba, Ennek Ő volt az igazgatója a Vilmos császár (ma Bajcsy-Zsilinszky) út 55. szám alatt... Ott lakott Ő is a családjával, de akkor éppen „bujkált”, mert mint államtitkár nem tartozott a németbarát oldalhoz. Csak időnként jött lopva haza, így én is csak néhányszor találkozhattam vele. Majd 1945. január 18. után már azért kellett rejtőzködni, mert a „felszabadulás” előtt politikai szerepet vállalt.

Dr. Andrassy Ernő nevét akkor hallottam először, amikor 1966-ban a Nagyvárad Körösvidéki Múzeum állatpreparátora, illetve muzeológusa lettem. A tőle elkobzott madártojás, illetve fészekalj- régészeti- őslénytani- és éremtani gyűjtemény a múzeum tulajdonába került. Így tudtam meg róla kollégáimtól, hogy életfogytiglani börtönbüntetését tölti. Őt magát személyesen nem ismertem, de később özvegy feleségével és legnagyobb, szintén Ernő nevű fiával, aki a budapesti MÁV kórházban volt sebész főorvos, több alkalommal is beszélgettem, másik két gyermekével is leveleztem.

Andrassy Ernőről két írásomban is megemlékeztem, hiszen Ő az érvölgyi ásatások, kutatások úttörője volt, mindent gyűjtött, amit részben betegek hoztak „honoráriumként”, részben pedig szakemberekkel cserélt. Ezekből lakásán kis múzeumot hozott létre, de az összegyűjtött anyagot időhiány miatt – hiszen orvos volt – feldolgozni már nem tudta, s ebben korai halála végképp megakadályozta. Róla mindig az Érvölgy csodálatos, akkor még háborítatlan madárvilága jut eszembe, melyet az 1968-as lecsapolással végképp tönkretettek...

Balaskó Nándor nevét pillantva meg, Szalacs jut eszembe. Szalacs, ahonnan őseim századokkal ezelőtt elszármaztak...

Ma is élénken emlékszem, amikor

1966-ban életemben legelőször juthattam el oda. Gyalogosan, a régi temető felől közelítettem meg a falut. Úgy éreztem, hogy „otthon” járok... Felérve a dombra, megpillantottam a még álló vagy éppen kidőlt, korhadó, csónak alakú fejfákat... a jeltelen sírok dombocskáit, s szórtam rájuk az útközben önkéntelenül szedett mezei virágok szárait... Vajon melyik alatt pihenhet valamelyik ősom?... Kegyelettel jártam végig az akkor még nagy kiterjedésű temetőt, majd betértem a faluba. Hiszen itt élt az a Mihály nevű elődöm, aki Bethlen Gábor oldalán harcolva, vitézségéért kapta a nemességet, ami az egyén kiemelkedő katonai szolgálatának fejedelmi szinten való elismerése volt. S e nemesség az utódoknak nem jogot, hanem kötelességet jelent. Kötelességet, hogy életükkel ne hozzanak szégyent nagy múltú családjukra!

Innen származott családom Székelyudvarhelyre, ahol a református temetőben ma is áll Kováts György sírköve, aki 1810-ben halt meg. Hogy a család tartotta a kapcsolatot Szalacscsal, ezt az is bizonyítja, hogy fia, Mózes 1869-ben állított sírboltjának építési módja a szalacsi borpincékhez hasonlít. Erre csak Szalacson döbbsenem rá, amikor a pincesoron végimentem...

2001-ben levelet kaptam Szalacsról, melyben meghívó volt a Kőhid május 13-án történő műemlékké avatására. Igen, a négylyukú Kőhid, melyre mindig úgy tekintettem, mint a hortobágyi kilencllyukú híd „kisöccsére”..., s melynek műemlékké nyilvánításáért az 1970-es években annyit küzdöttem újság-cikkkel, beadvánnyal... Most végre valóra vált... és ott állhatunk a felújított Kőhid mellett, ahol ugyan nem folyik víz, de képzeletben a hajdani gyönyörű mocsárvadárkutatóban volt részem... S még ugyanebben az évben részt vettem a Szalacsi Napok rendezvényein, majd 2003-ban újból, amikor „díszpolgárrá” avattak... Ezt a meglepő kitüntetést úgy fogadtam, mintha hajdani családi „bölcsem” adná, hiszen én valahányszor Szalacson jártam, mindig „otthon” éreztem magam. Ezeken az évente megrendezett Szalacsi Napokon több alkalommal találkoztam Balaskó Nándor leányával, Erzsébettel, és vejével, Orbán István grafikusművésszel, akik Kolozsvárról jöttek ezekre a napokra, s kis előadások, kiállítások keretében ismertették Balaskó Nándor művésze-

tét, akire szülőfaluja büszkén emlékezett, s 2002-ben díszpolgárává avatta.

Azt viszont csak most, S.B.É. cikkét olvasva tudtam meg, hogy milyen áldozatok árán mentette meg testvérét, Balaskó Vilmost a halálos ítélettől.

Számadó Ernő... az én kedves érkeserű barátom, akit ha tehettem, kiszál-lásaim alkalmával mindig felkerestem a „Nagyszigeten”, ahol festői környezetben élt. A '70-es években, amikor Nagyváradon laktam, több alkalommal levelet is kaptam Tőle, melyekben gyakran elküldte legújabb versét, kis fényes papírra ragasztott fényképével... mindannyiaszor „kedves barátomnak” ajánlva. Talán a '80-as évek közepén egy alkalommal a nyíregyházi antikvárium-ban böngészve, Májusfa című, 1937-ben kiadott kis verseskönyvére bukkantam, s azóta abban őrzöm ezeket a kedves emlékeket... s mindig jóleső érzés tölt el, ha kezembe veszem...

2007-ben Nagyváradon jártam, s hazafelé jövet, egy kis kitérővel, Érkeserűt is útba ejtettük, hogy még egyszer, utoljára lássam a „Nagyszigetet”, mely oly sok szép madártani emléket jelentett számomra... Mint egy „megszállott”, egyre gyorsuló léptekkel gyalogoltunk Feleségemmel együtt a nyárvégi, déli napsütéses melegben a falu központ-jától a Nagysziget felé. De hol van itt a „sziget”?... Csak sárgulni készülő kukoricás mindenütt... Ne is menjünk tovább... itt már nincs mit keresni!... Egy arra járó helybeli középkorú embertől érdeklődtem Számadó Ernőről. Sokat ő sem tudott, csak annyit – valószínű az idősebbektől, hogy annak idején, félve a letartóztatástól, a tanyájáról úgy mentték ki, hogy egy ismerős ember az üres szekérbe fektette, majd kevés szénát rakott rá, s úgy vitte ki a faluból... de hogy hová, és mi lett vele, ő sem tudta. Hogy végeredményben mi is volt a „bűne”, azt én is csak most tudtam meg ebből az írásból: elvállalta a Sass Kálmán által létrehozandó, de soha meg nem valósuló Magyar Jövő c. egyházi irodalmi folyóirat főszerkesztőségét...

Dávid Gyula nevét olvasva, Udvarhelyen érzem magam, hiszen gyermekkor óta nemcsak őt, hanem egész családját ismertem: kisebb testvéreit tanítottam a gimnáziumban, az édesapja szülővárosom „nagyitiszteletű ura” volt hosszú időn keresztül... Szinte látom magam, amint konfirmáláskor, az Úrasztala előtt vele szemben állva, én mondom a „Hiszekegyet”...

Gyulukával kapcsolatban – hiszen akkor még így szólítottuk – egy kedves jelenet jut eszembe. Akkor még – az '50-es évek vége felé - az udvarhelyi gimnáziumban tanítottam, mely szomszédos a katolikus temetővel. Lyukas óráimon gyakran átmentem a temetőbe „madrászni”. Egyik alkalommal – nyakamban a távcsővel - a sírok közt bolyongva, az út szélén, a kellemes napsütésben egy gyermekocsit pillantottam meg. Mivel az utam arra vitt – én, aki különben nem szoktam „gügyögni” a kisgyermekkel, egy pillanatra megálltam, és néztem az alvó csöppséget. Akkor vettem észre, hogy egy közeli padon egy fiatal nő ül – valószínű a gyermek anyja – és elmosolyodik. Így aztán szó szót követve elmondta, hogy ő kolozsvári, csak most a férje szüleihez jött a gyermekkel, ugyanis a férjét, Dávid Gyulát, aki az egyetemen tanársegéd volt, letartóztatták, mivel '56-ban a diákokkal együtt megkoszorúzta a Házsongárdi temetőben Brassai Sámuel sírját. Nem akar ismerőssel találkozni, azért is jött a katolikus temetőbe, levegőzni a gyermekkel... Aztán később hallottam, hogy szabadult. Nagyritkán egy-egy „eseményen” találkoztunk is, legutóbb az udvarhelyi Kollégium - Tanítóképző fennállásának 325. évfordulóján, 1995-ben.

Dobri János..., de régen volt, mikor ezt a nevet legelőször hallottam... Az 1940-es évek elején, mint levante ifjúvezető, két alkalommal voltam táborban. Ezek közül az egyiknek, melyet Nagyváradon, a Rhédey-parkban tartottak, Dobri János volt a vezetője. Dobri Janó – akit mindenki így szólított – közvetlen, kedves, ugyanakkor szigorú katonás fegyelmet tartó levante-parancsnok volt. Mái is emlékszem, ahogy elmagyarázta, hogy mi a célja ezeknek a levante ifjúvezető táboroknak: Azért válogatják az ország különböző részeiből a fiatalokat, hogy itt összeismerkedve, mikor majd az ő nemzedékük kerül vezető szerepbe, felismerjék, és amiben tudják, segítsék egymást!... És hogy ez nem volt üres szólam, azt a saját bőrömmön tapasztaltam...

1962 júniusában szabadságom első napjait töltöttem, már nem mint gimnáziumi tanár, ahonnan három évvel azelőtt azért tettem ki indoklás nélkül egy kis falusi iskolába, mert az addigi igazgatóm, most már a Tanügyi Osztály főnöke, nősülni készült, s jövődöbelije hasonló szakos lévén, kellett a hely... Feleségem, mint laboráns, továbbra is

ott dolgozott. Együtt akartuk a szabadságunkat motorkerékpáros madármegfigyeléssel tölteni, de addig nem jöhetett el, amíg a természetrajzi szertárat ki nem üríti, ahová kémiai laboratóriumot akart berendezni utódom, de még az élősarkot is ki kellett telepíteni a folyosóra, hogy a szekrényeknek legyen hely. Feleségem már szedte is össze a szemléltető anyagokat, de egy adott pillanatban az asztalra kellett állnia, s onnan lelépve, a szék kidőlt alóla, és úgy ütötte meg a lábszárát, hogy a sípcsontjáról egy izomköteg leszakadt. Az orvos csak háromnapos betegszabadságot engedélyezett, és borogatást rendelt... A három nap elteltével Feleségem – borogatással a lábán – bár nehezen, de folytatta a munkát. Így természetesen én is segítetttem neki, még akkor is, ha korábbi munkám barbár kitelepítéséről, illetve megsemmisítéséről volt is szó. Néhány diák segített a szekrények cipelésében. Mikor már csak egy kétrészes nagy szekrény volt hátra, melynek alsó részét a padlón csúsztatva igyekeztünk a szertárból kihozni, a küszöb fölött átemelve sem tudtuk tovább tolni. Mikor elől-hátul egyszerre emelve áttettük a küszöbön, az egyik mögöttem álló fiú elkiáltja magát: Né, puska!... s odanévezve, de hozzá nem nyúlva, döbbsen állapítottam meg, hogy egy zárdugattyú nélküli II. világháborús „Mauzer” mintájú katonafegyver... Hirtelen átborzongott rajtam a gondolat, hogy mibe kerülhet ez nekem? Állásomba, személyes szabadságomba? Ki tudja?... Feleségem kétségbeesetten kérdezte:

– Mi lesz veled, hiszen hét évig Te voltál a gazdája ezeknek a terméknek... Azonnal telefonáltam a titkárságról a rendőrségre, és a csak hallásból ismert Kocsis rendőrkapitányt kértem, hogy azonnal jöjjenek ki.

Mintegy 20 perc múlva ott is voltak. Kocsis igen nyugodt, udvarias volt, aki meglepő módon „tanár úrnak” szólított, és a még ott lévő fiúkkal lejátsozta az „esetet”. Majd a puskát becsomagolva, magukkal vitték. Az ajtóig kísértem őket.

– Tanár úr, tessék megnyugodni! Majd értesíteni fogom. Remélhetően nem lesz belőle nagy ügy.

– Bár törött volna el a lábam, mielőtt reggel idejöttem!

– Akkor már nagyobb lenne a baj... én inkább azt mondom, annak tessék örülni, hogy éppen a tanár úr találta meg... és „nézőközönség” előtt...

Három-négy nap is eltelt, s engem rágott a gondolat: ha a tényeket végig gondolják logikusan, szigorú tárgyilagossággal, azaz nem jóindulattal, hanem rosszindulat nélkül, akkor megúszom. Ha nem, lecsuknak fegyverrejtegetésért... Végre a rendőrkapitány kéretett az irodájába.

– Tessék helyet foglalni! Ne kérdezzen semmit, elégedjen meg azzal, hogy az ügyet a mi részünkről lezártuk, mégpedig úgy, hogy abból a tanár úrnak semmi baja nem származhat!...

– Köszönöm kapitány úr! Közel két évtized alatt Ön az egyetlen magyar vezető ember ebben a városban, aki a saját karrierje érdekében nem használta ki szerencsétlen helyzetemet... és egyáltalán „embernek” tekintett...

Mondanom sem kell, a „nyaralás” elmaradt... A Feleségem lábában az alvadt vértömeg gennyes gyulladást okozott, mely már sebészeti beavatkozást igényelt, s így a közben kialakult csontthártyagyulladás miatt az egész nyarat ágyban fekve töltötte.

Mintegy fél év múlva hallottam, hogy Kocsist „felfelé buktatták”... azaz nem lévén elég „rámenős”, Marosvásárhelyre helyezték, az ottani rendőrség valamelyik osztályának főnökévé.

Áthelyezése előtt nem sokkal egy estefelé találkoztam vele. Egyszerre köszöntünk.

– Siet, tanár úr? – kérdezte mosolyogva.

– Hazafelé igyekszem!

– Én is – válaszolta. – Lenne kedve egy koccintásra?

– A kapitány úrral szívesen!

A közeli kiskocsmá egyik sarkában, pohárral a kezünkben, megszólal:

– Mondja, tanár úr, Ön tényleg nem ismer engem?

– A fegyverügy óta igen, s azóta becsülöm is!

– És csak akkor találkozott velem legelőbb?

– Azt hiszem, igen.

– Persze, persze, az első találkozásunk idején még fiatalok, leventék voltunk. A nagyváradi ifjúvezetőképző táborban a tanár úr rajparancsnokom volt... talán 1942 nyarán... De hát azóta mindnyájan változtunk... Én viszont ma is emlékszem, amikor a táborban oktatóként tanította, hogy az életünk folyamán mindig a tisztesség, a becsület oldalán kell állnunk... Mikor Udvarhelyre neveztek ki, nemsokára megtudtam, hogy itt él, és az utcáról ismertem is, és azonkívül is

„azonosítottam”... Miközben a fegyverügyet lejátszották, akkor ismertem igazán magára..., s határozottam el, hogy a tisztesség és becsület oldalán fogok állni!...

Én ekkor éreztem igazán, hogy mit is jelentett a szépen elindult leventeképzés – melyet oly sokan mocskoltak a kommunizmus éveiben –, milyen eredményeket hozhatott volna... ha nem változik meg a világ...

De Dobri Janóra visszatérve: Szabadulása után egyszer Vásárhelyen szembe mentem vele az utcán. Már messziről megismerve, örömmel üdvözöltem, mondtam, hogy ki vagyok, utaltam a váradi leventetáborra, de Ő valósággal magába zárkózva csak azt hajtogatta: nem ismerek senkit... magát sem... Letörtén mentem tovább. Hát így meg lehet félemlíteni egy embert?... ki tudja, milyen „útravalókkal” látták el szabadulása előtt, hogy már mindenben „provokátort” lát?

Lassan a cikk végére értünk. Ilyen tömény emlékeket kiváltó írást rég nem olvastam. De lássuk csak, a szerző milyen forrásokat használt? Hát még itt is van meglepetés!? A legutolsó név: **Bartos-Elekes Ildikó**... Igen, Elekes Ildikó... a Képzőben egészen fiatal tanár koromban tanítottam. Tanítónő lett, majd férjhez ment, s valószínű, a tanítók nehéz sorsát könnyítendő, férjével, ha jól emlékszem, Algériába mentek, ahová abban az időben nagyon „verbuváltak” a tanítókat. Ott született egy kisfiúk. Majd hazajöve Nagyváradon éltek. Egy alkalommal, még Udvarhelyen kerestek fel az '50-es évek közepe tájt. Nagyon kellemes beszélgetéssel töltöttük a délutánt. A beszélni még alig tudó szőke kisfiútól kérdeztem: hogy hívnak? – mire ő bájosan válaszolt: Bartos... Haszszán (a Bartos után mondott magyar keresztnévre már nem emlékszem). És Ildikó akkor mesélte el, hogy mivel a gyermek „ott kint” született, a magyar név mellé egy odavaló nevet is beíratnak... Vajon mi lett a kis Hasszánból?...

Írásomnak végére érkeztem. Szinte számomra is hihetetlen, hogy egy folyóiratban megjelenő írás milyen emlékeket válthat ki egy olvasóban, mely foszlányokat ha összerakjuk, szinte az egész élet benne van...

– Megírom ezeket az emlékeket, s még másokat is – mondta Férjem –, megírom, hiszen mondtam, a fejemben már össze-

állt az egész.. megírom.. csak most nagyon fáradt vagyok... majd... majd... S ez a „majd” már sosem jön el... elszállt... mint maga az élet!...

Fehérgyarmat, 2010. december

Dr. Kovács Lajosné

Kiegészítésként a fenti anyaghoz, íme Magyar Lajos író néhány sora

„...Hatalmas és küzdelmes életet élt az önfegyelem, az önmeztartóztatás, a tudomány és népe szolgálatának jegyében. Örökös üldöztetésnek, mellőzésnek ki-

téve. Azért, mert gerince olyan egyenes és meghajlíthatatlan volt, hogy csak eltörni, elpattintani lehetett volna.

...De nem tört meg, sem tudományos munkásságát, sem elveit nem adta fel, s a nemzet lelkiismeretét ébresztgető közírás is fontos lett számára. Miért fontos, hogy e lapban, e hasábkokon feltétlenül megemlékezzünk róla? Egyszerű a dolog: neki köszönhetjük a kézdivásárhelyi főtéren álló Gábor Áron-szobrot. Neki, nem másnak. Váradi muzeológusként fedezte fel az Őrnagy szobrát, Nagyvar-

jasi Oláh alkotását, a múzeumkert (egykori püspöki palota) egyik szemetesgödörében, s azonnal írt nekünk: ez titeket illet meg, s illik, hogy vigyék haza! A valamikori nagyváradi tűzrakadémia előtt fölállított, majd ledöntött szobor így került-kerülhetett a legjobb helyére, s valahányszor elmegyek mellette, dr. Kovács Lajos barátom, kiváló tanárom emléke is állandósul “

(Következő lapszámunkban külön írásban térünk vissza e témára. A szerk.)

Visszhang egy cikkünkre

A decemberi számban Szász István Tas Két kolozvári emléktörődék 1940 őszéről c. írásában emlékezik a „kis Magyarországra”, a „magyar négy év” alatt a háborús évek ellenére egészen hihetetlen magyar eredményeire, így a Déda-Szeretfalva között megépült, „akkor világsúcsnak számító” székely körvasútra.

Hát igen, akkor a magyar mérnökök, munkások tudtak nagyot alkotni, csak az utóbbi évtizedben omlanak be az alagútjaink, bomlanak szét útjaink, s már csak külföldön gyártott kapát, kaszát használunk, már aki egyáltalán hajlandó ilyesmit a kezébe venni.

A székely körvasút építésével kapcsolatban küldöm a Csongrádi Hírlap 1943. augusztus 19-i számában leírt tudósítást, melyet ma sem lehet büszkeség és megfőtottság nélkül olvasni, ugyanis a csongrádi és Csongrád környéki kubikosok kiváló munkája és valószínűleg emberi magatartása elismeréseképpen a dédaiak Csongrád városától kértek és kaptak országzászlót.

Losonczy Zoltán, Csongrád

A jelzett cikket – némi rövidítéssel – az alábbiakban közöljük.

József kir. herceg üdvözlöte Dédáról a csongrádi kubikosoknak. Felavatták Dédán a Csongrád által adományozott országzászlót.

Amint már megírtuk, az erdélyi Déda község annak emlékére, hogy visszakerült Magyarországhoz s vasutat kapott, országzászló felállítását határozta el. A szükséges összeget társadalmi úton teremttették elő, s Csongrád városát is felkérték, hogy adományozzon a községnek egy országlobogót. A község eljárásága a kérelmét azzal indokolta, hogy a dédai vasútépítésnél több ezer csongrádi és Csongrád környéki kubikos dolgozott, ezt sohasem felejtik el, s boldogok lennének, ha a magyar összefogás hirdetésére Csongrádtól kapnának egy országlobogót. Csongrád városa a dédaiak kérését a legnagyobb örömmel teljesítette és azt is közölte velük, hogy az országzászló felavatási ünnepségére küldöttség fogja az országlobogót elvinni... Az ünnepségen jelen volt József kir. herceg is, a múlt világháború legendás hadvezére.

Dr. Mészáros Géza, Csongrád h. polgármestere átadja a Csongrád által adományozott országzászlót

– Nagy örömet és boldogságot jelent számomra, hogy Déda község választása Csongrádra esett, amikor országzászlót kért egy magyar várostól. Nekünk nincs nagy történelmi múltunk, hőseink nevét nem jegyezte fel a történelem, névtelen hősök, nincstelen magyarok, szegény kubikosok városa Csongrád. Ezért én sem a régi, patinás Erdélyt kerestem, amikor idejöttem, nem a várromokat és a romantikát, hanem a romok alatt meghúzódó kis kultúrházakat, a magyarság megtartóit a keserű rabságban. Nem az égbenyúló bérceket, a havasokat és a fenyveseket bámultam, hanem a szövetkezeti munkát, a kisemberek anyagi erőforrását, a magyar létfenntartás nagyszerű eszközét. ...Hirdesse ez a zászló a magyar összetartozás, a magyar egység, az osztatlan Magyarország diadalát.

A m. kir. herceg felavatja a zászlót

– Tisztelt ünneplő közösség, szeretett magyar testvéreim! Nehezen találok szavakat, hogy érzéseimnek méltó kifejezést adjak akkor, amikor Erdély visszatérése óta először szólhatok a derék néphez, amely annyit szenvedett. Hálás vagyok az Istennek, hogy megérhettem ezt a napot, és hálás vagyok Déda derék magyarjainak, hogy engem hívtak ide országzászlójuk felavatására. 1916-tól 1918 elejéig Marosvásárhelyen tartózkodtam, mint Erdély védelmének főparancsnoka, hogy királyom parancsára Erdélyt, Hazám drága gyöngyét, forró szeretetem tárgyát védhessem, és nem minden büszkeség nélkül mondom, hogy 1918-ban, több mint egy évi lankadatlan küzdelem után úgy adtam vissza királyomnak, hogy egyetlen talpalatnyi földje sem volt az ellenség kezében.

Azután jöttek a gyászos évtizedek, nem láthattam az én imádtott Erdélyemet, de lelkemben élt a meggyőződés, hogy van igazság odafönt, hogy Erdély visszatér. És most, amikor lángokban áll újra a világ, a magyarság fegyvert fogott, hogy feltartóztassa azt az elvet, amely pusztulással fenyegeti egész Európát - Déda község hitet tesz magyarsága és hősei mellett..

József kir. herceg óriási lelkesedéssel fogadott ünnepi beszéde után Zsiday Béla MÁV-intéző megrázó erővel adta elő a Magyar Hiszekegyet. Ferenczy Gyula körjegyző átvette a zászlót és a község nevében ígéretet tett, hogy megőrzi, megvédi és tiszteletben tartják a szent szimbólumot.

Szűrös Mátyas

Kudarc Aradon

Emlékek és tanulságok (1988)

*A külpolitika művészet,
amelynek mestere addig
áll a partner lábán, míg az
bocsánatot nem kér.*

(Talleyrand)

1.) Előzmények. Nemzetpolitikai fordulat

Az 1980-as évek végére a romániai magyarság helyzete szinte már elviselhetetlenné vált, a magyar-román kapcsolatok pedig mélypontra süllyedtek. Ennek oka elsősorban az volt, hogy – Sütő András szavaival – „a diktatúra príbékjei – mintha vesztüket érezték volna – létvégi hajrába kezdtek az u.n. párt- és államellenes lázadók, és kiváltképp a „magyar nacionalisták” bélyeges seregének begyűjtése végett.” A magyarok a hivatalos politikai átkeresztelés révén „magyar eredetű románok” lettek, ezáltal és a falurombolás révén teljes szétszórásukat agyalták ki. Magyarországot tömegesen kezdték befogadó kérelemmel ostromolni az erdélyi magyarok. Sokakban az Endlősung víziója sejlett fel!

Magyar oldalon viszont kedvező irányú változások bontakoztak ki nemzetpolitikánkban, az államhatárainkon túli nemzetrészeink, vagyis az u.n. magyar kérdés kezelésében. Sőt, érdemi lépések és tömeges mozgolódások is történtek. Olyannyira, hogy az 1980-as évek második felére már valóságos fordulatot sikerült elérni a nehéz belső és külső feltételek ellenére. Ekkorra ugyanis lényegében leraktuk a magyarságpolitikai rendszerváltás szerény alapjait. Ezzel, ellenségesen szembeeszegülve, a román fél folytatta magyarírtó politikáját, tovább mérgezve az emberi valamint a nemzeti-nemzetiségi viszonyokat. Ezért a tisztánlátás végett célszerű az előzményeket s a folyamat egészét konkrétan és legalább vázlatosan áttekinteni, hogy a megfelelő következtetéseket és tanulságokat le lehessen vonni. És azért, hogy végül is világos legyen, miért is volt teljes kudarc az 1988-as Ceausescu – Grósz találkozóján Aradon.

A kiindulópont természetesen az,

hogy az első világháborút lezáró nagyhatalmi döntések a szomszédos népeknek új államalakulataik megteremtésére irányuló mohó szerzési vágyát döntően a magyarság rovására elégítették ki. Sőt a legjobb magyar gondolkodók és költők keserű történelmi látomásait túllícitálva, a döntéshozókat és a végrehajtókat kíméletlen politikai megtorlás szándéka is vezérelte a magyarsággal szemben.

Ez a trianoni rablóbéke lényege, s mint később bebizonyosodott, ezzel újabb ellentétek, összetűzések, mi több, háború mérgező forrásává vált. Nem véletlen, hogy idővel egyre több kiváló, nem magyar személyiség is – de alapvetően csak humanista gondolkodó és nem hatalmi tényező – történelmi bűnnek nevezte ezt a békediktátumot, amely a magyar anyanyelvűek közül minden harmadikat más államba kényszerített. Így lett Európa legnagyobb nemzeti kisebbsége a magyar állam határain kívül, de a Kárpát-medencében ősi településein-földjein élő 3,5 milliónyi magyarság. (Egészen a Szovjetunió felbomlásáig, mert ezt követően már az orosz lett az.) Európa közepének ez a nagy lélekszámú magyar közössége igen nehéz kisebbségi sorban, gyakorlatilag rendezetlen alkotmányjogi helyzetben, a többségi nemzet államhatalmának szinte kénye-kedvére kiszolgáltatottan él immár 1920 óta. Különösen a második világháború utáni időkben volt (illetve sok tekintetben még ma is van) ez így, amikor a megtorlás még fokozódott is. (Maniu-gárdisták véres atrocitásai; benesi dekrétumok révén kitelepítések, üldözések; vérbosszú Bácskában, stb.)

Az ENSZ Alapokmánya pedig teljes egészében negligálta a nemzeti kisebbségi kérdéseket. Ehhez hasonlóan Moszkva lényegében szabad kezét adott kisebb szövetségeseinek saját nemzetiségi politikájának alakításában, belügynek tekintve azt. Nem tűrte viszont, hogy ebből a szövetségen belül konfliktusok legyenek. Mindez a nacionalista elnyomó politikának kedvezett.

A nyugati nagyhatalmak is nagyfokú közömbösséget tanúsítanak mindmáig e kérdések iránt, illetve többnyire saját önző érdekeik szerint járnak el és kezelik azokat. Jellemző volt például e tek-

intetben magatartásuk 1956-ban. Amikor a magyar nép nemzeti felszabadító forradalmát vívta, az amerikai elnök sietett biztosítani szovjet partnerét, hogy nem avatkoznak be, mert a „jaltai-rendszer” szerint Magyarországot szovjet befolyási övezet részének tekintik. De hasonlóan járt el Amerika a közelmúltban is a Balkánon, majd pedig napjainkban Oroszország cselekszik ugyanúgy a Kaukázusban, sértve érezvén nagyhatalmi érdekeit. Sajnos eközben az érintett kis országok vezetői – szerbek és grúzok – fegyvert ragadva, leginkább saját népüknek ártottak. Ez is legyen tanulság számunkra!

Igy hát alapvető nemzetközi jogi szabályozó és hatalmi támogató háttér nélkül maradván, magunknak kellett, illetve kell a megoldásokat és e helyzetből a kivezető utakat keresni és megtalálni. Hiszen vannak előttünk irányadó példák is (dél-tiroli, finnországi, vagy katalán autonómiák stb.), amire építhetünk. Sok minden tehát rajtunk múlik.

Az adott helyzetben egy idő után a Kádári politika alapvetően a hallgatást választotta egyfajta torz internacionalizmusból és nemzeti közömbösségből, másrészt abból a túszerelétekből kiindulva, mely szerint a magyarok foglyai a szomszédos államoknak. Ezért, ha Magyarország erőteljesebben fellép érdekekben vagy védelmükben, mint túszereléteknél állnak. Ezzel az alapállással a Kádár-korszak továbbra is csak asszisztált a diszkriminációs és asszimilációs politikához. A hóhér pedig szívesen maradt egyedül áldozatával! – Ilyen körülmények között folyamatosan tovább romlottak a magyar-román kapcsolatok.

Az 1970-es évek második felében azonban elmozdulás következett be a magyar társadalom és közvélemény, főleg bizonyos írói, értelmiségi körök magatartásában, de a hivatalos politikai hozzáállásban is. Először is ennek a nemzetpolitikai változásnak a gerjesztésében, illetve hátterében ott volt tudatosan vagy tudat alatt az 1956-os – Nagy Imre snagovi naplójában leírt felfogása szerint – „nemzeti felszabadító forradalom” példája, amikor a magyar nép és ifjúsága ország-világnak megmutatta határtalan és önfeláldozó haza- és szabadságszeretetét. Ez a magyarok világraszóló nagy tette volt, ami mély hatást gyakorolt emberek millióira itthon

és különben egyaránt. De csak emberi szolidaritásból és lélekben voltak, lehetek velünk más országok népei. Ez önmagában véve is óriási dolog volt, de akkor is érvényesen visszhangzottak Petőfi Sándor szavai: „*Áll a viharban maga a magyar*” – de Illyés Gyula szerint nagyon fontos a biztató folytatás is a versben: „*Ha nem születtem volna is magyarnak, E néphez állanék ezennel én*”.

A forradalom utáni „folytatás” viszont a szomszédos országokban is le-sújtó és elszomorító volt: azokat a magyarokat, akik kiálltak a forradalom nemzeti ügye mellett, meghurcolták, börtönbe vetették, de nem keveset közülük halálba kergettek. Kádár János pedig 1958 februárjában Romániába látogatott, hogy úgymond megköszönje Gheorgiu Dej-éknek „az internacionalista szolidaritást és támogatást”. (Annak a Gh. Dej román pártvezérnek, aki küldöttségeit a magyarokkal való tárgyalásra rendszerint ezekkel a szavakkal indította útja: „*Tárgyalni, mindent megígérni, de semmit sem teljesíteni!*”) Ebben a torz internacionalista szellemben Kádár arról beszélt a marosvásárhelyi nagygyűlésen jelentős számú magyar résztvevő előtt, hogy Romániában „jó kezekben van a magyarok sorsa.” Erre válaszul a magyarok eldobálták jelmondatos tábláikat és nemzeti lobogóikkal egymás után hagyták el a gyűlés színhelyét. Kádárnak ez hatalmas arculcsapás volt, ami nagyon érzékenyen érintette, s amit – bizalmasa, Aczél György elmondása szerint – soha nem tudott elfelejteni, gyötörte, emésztette emléke. Később magam is megtapasztaltam ebből valamit, a főtitkár közelében lévén. Persze ettől a politikája alapvetően még nem változott meg, de nyomot hagyott benne.

Erre vall az is, hogy Kádár János a Helsinkiben 1975-ben megrendezett Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezleten (EBEÉ) már ekképpen utalt Magyarországot történelmi veszteségeire, azaz a „magyar kérdésre”: „*Századunkban az első világháború hiábavaló áldozatait után a vesztes Magyarország területe a korábbiak egyharmadára csökkent, a második világháborúban, urai bűnéből a rossz oldalon vérezve, elvesztette felnőtt lakosságának nyolc százalékát és az ország romhalmazzá vált.*” Ez a beszéd élénk érdeklődést váltott ki ugyan ezen a tekintélyes államfői szintű konferencián, de különösebben senkit sem hatott meg,

illetve nem győzött meg igazunkról oly mértékben, hogy határozottan mellénk állt volna valaki is a résztvevők közül. Maradt tehát alapvetően minden a régi ben a nemzetközi szinten is.

A magyar diplomácia viszont, élve a szerény lehetőségekkel, a Helsinki-folyamat keretében az u. n. utótálatkozón (Bécs, Madrid, Budapest) igyekezett egyre határozottabban szorgalmazni a nemzetiségi jogok érvényesítését, s védelmének nemzetközi jogi normává tételét. E tekintetben azonban mindmáig csak igen csekély eredmények születtek.

A hazai tehetetlenség és nemzetközi téptlenség folytán az erdélyi és pártiumi egykor magyar többségű városok etnikai arányai drámai módon megváltoztak, visszafordíthatatlanná váltak. Ebben a helyzetben vészjelzésként hatott Illyés Gyula Válasz Herdernek és Adynak című, 1977-ben közölt, főleg írói, értelmiségi körökben nagy figyelmet keltő írása. Illyés Gyula hangsúlyozta, hogy „*ilyen megrázkódtatás történelme során egyszer érte ezt a népet Mohács után*”: a trianoni békediktátummal. A jövőt illetően pedig reményt és bizakodást igyekezett ébresztetni, mondván, „*népünk annyi megpróbáltatás után is talpra állt, állta meg helyét a világ népei közt.*” „*Herder nem ismerne rá.*” „*Ady bémulások szája pedig újra s újra ezt a szót akarta érthetően kimondani: Erdély. Mert olyan sötétet még ő sem jósolt, mint amit haldokló szemével látott. S nemcsak „népe egén”, földjén is.*” „*A nemzeti kisebbségek jogait pedig semmiféle nemzetközi megállapodás nem védi.*”

És az az Illyés Gyula, aki később megírja az „Egy mondat a zsarnokságról” című versét, itt azt is leírja, hogy „*Magyarország a viharzó világ közepette valamiféle szélárnyékban él*”, ahol vendégszerető biztonságot tapasztalhat a külföldi látogató. Sőt érdemes azt is megjegyezni, hogy egy évvel előbb, 1976. december 1-én a NÉKOSZ megalakulásának 30. évfordulóján szintén hasonlóképpen nyilatkozik meg, tehát szükségesnek tartotta ezt ismételtlen megállapítani: „*Körülöttünk ugyancsak zajlik a világ. De itt, valljuk be, igazi békebeli béke van. Szélcsend. Szélárnyék.*”

Mindenesetre Illyés Gyulának folyamatosan irányadó megnyilvánulásai voltak a magyar-magyar nemzetpolitikai kérdésekben, s az említett 1977-es írásával már nyílt vitát indított el a

hivatalos politika, azaz a pártvezetés és a népi-nemzeti értelmiség – pl. Csoóri Sándor, valamint barátainak és híveinek köre – között. Ennek egyik konkrét jele volt 1983-ban hetvenegy értelmiségi tiltakozó levele, amelyben felleptek a romániai magyar személyiségekkel szembeni atrocitások ellen.

Természetesen ránk, külpolitikával foglalkozókra is erősen hatott az írók-költők, értelmiségiek akkoriban vállalt szellemi-politikai szerepe, mint ahogyan élen jártak a nemzet előtt nem egyszer a régebbi történelmi időkben is a nemzeti sorskérdések megfogalmazásában és felvetésében.

Így hát nem véletlen, hogy feszült légkörben jött létre és kényszerű körülmények között zajlott le Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója 1977. június 15–16-án Debrecenben és Nagyváradon. A tárgyalásokról kiadott közös közlemény a szokványos „betonszövegű” volt. De „*a barátságnak s az együttműködés fejlesztésének a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus és a szolidaritás szellemében*” való üres frázisú méltatása mellett a többi szocialista ország viszonylatától eltérő kitételeket, illetve jelzőket is tartalmazott. A román fél indítványára külön hangsúlyt kapott például, hogy a „*kapcsolatokat a jogegyenlőség, a belligyekbe való be nem avatkozás, a szuverenitás és a nemzeti függetlenség, a kölcsönös tisztelet és előnyök*” stb. – amúgy jól hangzó – elvei alapján fejlesztik. Ennek jegyében „*a nemzetiségek – az illető országok állampolgárai – problémáinak megoldása a két ország mindegyikének belső ügye és felelőssége*” „*Ugyanakkor azok mind nagyobb mértékben töltsek be a híd szerepét a két nép közötti közlekedésben*”. A kódosítás és a megtévesztés politikájától tehát a román fél nem tárgyalt. Csupán annyi történt újdonságként, hogy a felek megegyeztek főkonzulátusok felállításáról és a kishatárforgalmi egyezmény csekély módosításáról. – Ismeretes, mi lett ezeknek a sorsa?!

Az előbbieknél fontosabb azonban rögzíteni, hogy Kádár János ekkor – látva a román politika durva magyarírtó szándékát és felmérve saját tehetetlenségét s a tárgyalások értelmetlenségét – megfogadta, hogy kétoldalú alapon nem találkozik többé N. Ceausescuval. (Ehhez hozzátartozik e két ember egymás iránti ellenszenve is: Ceausescu, üldözési és üldöztetési mániája lévén,

egyenesen gyűlölte Kádárt, s láthatóan tartott szellemi fölénytől. Utóbbi pedig ki nem állhatta az álnok, paranoiás Ceausescut, s került alig elviselhető társaságát.)

Kádár tartotta szavát élete végéig, nem tárgyalt többet román diktátor partnerével. Azt majd csak Grósz Károly „szegte meg” a jórészt kényszer szülte 1988-as aradi találkozóval. De addig még volt 11 esztendő és sok minden történt, hiszen akkorra véget ért maga a Kádár-korszak is. A történetek és a vészjelzések ellenére a kádári politika továbbra is meglehetősen közös maradt a magyar patriotizmussal s annak megjelenítésével kapcsolatban. És amikor az 1980-as évek elején elkezdtük új felfogásban elemezni nemzetpolitikai helyzetünket és feladatainkat, ismételten szembesültünk a magyarságnak azzal a történelmi kudarcával, mely szerint „*a magunk ügyéből sohasem tudtunk európai ügyet csinálni*”. Vagy Ady sokat idézett szavaival: „*Sose tudott az igazsághoz Igazunk minket eljuttatni*”. De mindezt, amint az eddigiekből kiderül, korántsem csak minket terhel a felelősség! Illyés Gyula szerint: „*Legszebb irodalmi hagyományunk: megteremteni a Dunavölgyi békét. A magyar szellem példásan viselkedett – ezt a hagyományunkat kell folytatnunk*.” Sajnos azonban ez az emelkedett szellemiségű hozzáállás egyoldalú maradt és nem járt megfelelő eredménnyel. S „Dunának Oltnak” sem igazán egy volt a hangja, és valójában az „*a hajdani egész ország*” sem volt mennyország.

Ekkoriban azonban egy felvilágosult, nemzeti érzelmű és elkötelezettségű csapat verbuválódott az MSZMP külügyi osztályán, amely egyben jó szakember-gárda is volt. Itt hozzáfogtunk tehát elemezni a nemzeti és a nemzetköziség érdekviszonyainak politikai és tartalmi összefüggéseit. Nem volt nehéz felismerni, hogy az akkori torz internacionalizmus a szovjet birodalom érdekviszonyait, nagyhatalmi törekvéseit foglalta keretbe. Ezt ékesen bizonyította az akkor érvényben lévő Brezsnjev-doktrína. Az igazi nemzetköziség pedig a nemzeti érdekek és értékek, valamint az európaiság szintéziséből, összehangolásából alakulhat ki.

Nos, a XX. század egyik legnagyobb problémája lett a nemzetiségi kérdés, mert például a szociális kérdéseket sem lehet érdemben megoldani annak ren-

dezése nélkül. Ebből eredően tehát a mi feladatunk a nemzeti érdekek és értékek felismerése, felkarolása és képviselése kell, hogy legyen a nemzetközi kapcsolatokban – vontuk le a következtetéseket. Vagyis a torz internacionalizmussal szemben a nemzeti-nemzetiségi kérdések körültekintő és érdemi előtérbe állítása bizonyulhat a leghatékonyabb eszköznek.

A felismerésnél azonban sokkal nehezebb volt álláspontunk megjelenítése és képviselése. Bár meglepetésünkre az első tanulmány nevem alatt már 1983-ban megjelent a Társadalmi Szemlében, a párt ideológiai folyóiratában, amelynek pedig régi vágású PB tag volt a főszerkesztője. Igaz, ebben az írásban még elég sok volt a hieroglifa, de akik akarták, megértették mondanivalóját. Akiknek viszont nem tetszett a dolog, azok mondogatták is: fellépni az internacionalizmussal szemben, az bizony nacionalizmushoz és revizionizmushoz vezet!

A nyolcvanas évek második felében már az ellenzéki erők is nyílt színre léptek. Érzelmi és politikai hangulati hatásában egyaránt fontos volt 1987 szeptemberében az ellenzéki nemzeti demokrátiák lakiteleki találkozója Pozsgai Imre részvételével, aki akkor a Haza-fias Népfront főtítkára volt.

E találkozót kezdeményező és azon megjelent ismert írókon, költőkön, történészekén (Csoóri Sándor, Csúrk István, Fekete Gyula, Bíró Zoltán, Lezsák Sándor, Kis Gy. Csaba, Csengei Dénes, Für Lajos és mások) túlmenően, akkoriban egész sor kiváló értelmiségi hazafi vált országosan ismertté, akik azután később is kiemelkedő szerepet vállaltak a nemzetpolitika alakításában és a rendszerváltás előkészítésében.

Visszatérve azonban a tárgyalt témakör előzményeihez, meg kell említenem egy rendhagyó, de fontos mozzanatot: 1987 legvégén meglepetésszerű találkozót hoztam össze Sütő András és Kádár János között. A pártfőtítkárnak eljuttattuk ugyan több ismert romániai magyar személyiség levelét, tájékoztató anyagát vagy üzenetét, de ilyen jellegű és szintű közvetlen személyes találkozóra aligha került sor korábban. Sütő András, élve az alkalommal, drámai módon, megrendítő fordulatokban ismertette Kádárral a román diktatúra magyarellenes politikájának kegyetlen tényeit, akinek ez alkalommal újabb

lesújtó élményben volt része. Erdély nagy írójától első kézből hallhatta, milyen keservesen sanyarú a sorsa a romániai magyaroknak, csak azért, mert magyarnak születtek ott, ahol élnek. – Talán e hatások miatt alakulhatott úgy a helyzet, hogy Kádár – bár nem értett egyet velünk – hallgatólagosan tűrte újító, útkereső szándékaink kibontakozását és konkrét lépéseinket a nemzetpolitika területén. Inkább a PB más tagjai támadtak bennünket, a nacionalizmus vádját aggatva ránk. De ugyanezt tapasztaltuk más szocialista országok pártvezető köréi részéről is. Kádár főleg akkor fakadt ki és förmedt ránk, ha netalán a Szovjetuniót érintettük „hátrányosan”, mondván, „*ne domborítsanak, a szovjet reláció kezelését hagyják meg nekem!*” Nagyon tartott attól, hogy rásütik a szovjetellenesség bélyegét, ami érthető volt részéről.

Végül is, mint előbb jeleztem, az 1980-as évek második felében valóságos fordulatot sikerült elérni a magyar sorskérdések felvetésében, minden nehézség ellenére. Ennek szellemében 1988. január 25-én nemzetpolitikai értelemben ahhoz hasonló hatású, de természetesen nem azonos horderejű nyilatkozatom hangzott el, mint amit egy évvel később, 1989 februárjában Pozsgai Imre tett belpolitikailag a népfelkeléssel kapcsolatban. (Ez utóbbi ugyanis már globális jellegű, a Kádár-rendszer egészét megrendítő volt.) Állásfoglalásom a Kossuth Rádióban a Rádiónapló című műsorban egy interjú keretében hangzott el, amelyben többek között így fogalmaztam: „*Egyértelműen le kell szögeznünk, hogy a határainkon kívül élő magyarság a magyar nemzet részét képezi. Joggal elvárhatják, hogy Magyarország minden körülmények között felelősséget érezzen értük, és kellő határozottsággal szóvá tegye hátrányos megkülönböztetésüket. Nemzetközi kapcsolatainak alakításában is tekintettel legyen rájuk, érvényesítse az ő érdekeiket is.*”

Ez a nyilatkozat bátorítólag hatott és igen széleskörű visszhangot váltott ki nemcsak a Kárpát-medencei, hanem a nyugati szórványmagyarság köreiben, de tulajdonképpen mindenütt, ahová csak eljutott. Hiszen amellet, hogy a Kossuth Rádióban elhangzott, megjelent a Magyar Nemzetben és a párizsi Magyar Füzetekben, de u. n. szamizdat kiadványokban is ismertették. Nem túlzás tehát azt állítani, hogy reményt és lelkes várakozást gerjesztett a ma-

gyarok millióiban, különösen Erdélyben, de valamennyi szomszédos országban. Utalva Szokai Imre és Tabajdi Csaba 1988. február 13-án a Magyar Nemzetben megjelent „*Mai politikánk és a nemzetiségi kérdés*” című kiváló tanulmányára is, Sütő András a következőképpen vélekedett: „1988 februárjában kiderült, hogy a Varsói Szerződés kényszerkórusának hátat fordító magyar politikusok nem csupán „befelé”, hanem „kifelé” is képesek kétségbe vonni évtizedek alatt megkövesedett pártpolitikai elvek érvényességét, elfogadhatóságát. Szűrös Mátyás – akit a román diktátor éveken át „románellenes nacionalistaként” támadott folyamatosan – nagy hullámokat vető nyilatkozatában kelt a jogfosztott erdélyi magyarság védelmére.”

Tabajdi Csaba és Szokai Imre pedig az említett írásukban mutatták ki elmélyült okfejtéssel, hogy „a határon túli magyar kisebbségek jogfosztottságára semmilyen szocialista-internacionalista egység-érdek nem hozható föl mentés-gül.” Váratlan eszmei fordulat volt ez.

Az álinternacionalizmussal szemben a nemzeti tényező újragondolásában és ennek megfelelően nemzetpolitikánk kidolgozásában Tabajdi Csaba (és Szokai Imre) mellett, mint említettem, komoly politikai, konzultánsi és elemző munkát végzett egy egész csapat (Ősi István, Balogh András, Tóth János, Nagy Gyula, Lovassy Tamás és mások). De a Külügyminisztérium is biztosította ehhez a szükséges szakmai háttérrel. Természetesen Pozsgai Imrének, mint vezető reformer személyiségnek ezen a területen is fontos szerepe volt, amint Németh Miklósnak is. Ki kell emelni azt is, hogy ezekben az években (1985-1990) Szűts Pál személyében kiváló magyar nagykövet teljesített szolgálatot Bukarestben, ami sajnos korábban nem volt jellemző. Pedig mindig fontos lenne a legjobb diplomatainkat küldeni a szomszédos országokba, mert a magyarok sorsa itt, a Kárpát-medencében dől el a jövőben is.

Velünk párhuzamosan, illetve egyidejűleg 1988-ban az ellenzéki erők is aktivizálódtak, és június 27-re, Szent László napjára hatalmas tömegdemonstrációt szerveztek a budapesti Hősök terére a romániai falurombolás ellen. Mэгhöz-zá olyat, amelyet nem igen láttak a szocialista világban azokban az időkben. 1956 után Magyarországon is ez volt az első nagy ellenzéki erődemonstráció. A

tüntetést bejelentő levelet Csurka István, Fónai Jenő, Zétényi Zsolt, Nagy László, Fodor Bertalan, Medvigy Endre és Mécs Imre írta alá. A pártban nem emeltek kifogást ellene, a rendőrség pedig megadta az engedélyt. A főszónok Csurka István volt. Támogatóként ott állt a szervezők mögött a neves értelmiségiek egész sora is. A tüntetők átvonultak a román nagykövetség elé, hogy tiltakozó memorandumot adjanak át, amit a románok nem vettek át. Másnap a román kormány erőlyesen tiltakozott Bukarestben, s románellenesnek, nacionalistának és sovínisztának minősítette a budapesti tüntetést. Ehhez hasonlóan elítélték az én felszólalásomat is, amely ebben az ügyben az Országgyűlés külügyi bizottsága előtt hangzott el 1988. július 1-én. Az Országgyűlés állásfoglalása pedig egy nappal később, július 2-án jelent meg a sajtóban.

Válaszként a magyar lépésekre nagykövetségünkkel a román külügyminisztériumban közölték döntéseiket, illetve ellenintézkedéseiket: a kolozsvári magyar főkonzulátus azonnali bezárása s teljes személyzetének 48 órán belüli evakuálása Románia területéről. (Miközben baráti, sőt testvéri országnak neveztük egymást! Hát nem nevetséges a dolog?) – Továbbá, a román kormány a magyar fél jövőbeni lépéseitől függően mérlegeli a budapesti román nagykövetség működésének szükségességét. – Magyarul, a diplomáciai kapcsolatok megszakításával, vagy szüneteltetésével fenyegetőztek! Ilyen hisztérikusan kapkodó ellenintézkedéseket olyan kormány szokott hozni, amely vagy nagyon erősnek érzi magát, vagy valami miatt nagyon megijedt. Ez utóbbi eset foroghatott fenn.

Olyan eset ugyanis még nem volt a szocialista országok diplomáciai gyakorlatában, hogy egész képviselőlet kiutasítottak volna egy „testvéri” ország területéről.

Ugyanakkor a tiltakozó jegyzék záró részében a román fél kifejezte azt a reményét, hogy „a magyar párt és kormány megteremti a feltételeit a párt és állami vezetők tervezett találkozóinak.”

Nos így, ilyen körülmények között jutottunk el 1988 augusztusáig, amikor is napirendre került az aradi magyar-román csúcstalálkozó ügye.

(Folytatjuk)

Juhos-Kiss János

Leverten is hiszékenyek vagyunk

Viszi bogáncsát a téli szél,
Zörgeti csontjaink a köszvény.
Cibálja dér üstökét a lét,
Vonszolja vert vasát a remény.

Hazug világunknak kell még a
Tűzerőnk!
Gyöngédségre most is éhesen
Ébredünk.
Tapadó tested dús harmatán
Pihenünk.
Leverten is hiszékenyek vagyunk.

Melled bimbója még jó kemény.
Ajkad párnája nem szilikon.
Lankadó világnak kell még a
Tűzerőnk!
Leverten is hiszékenyek vagyunk.

Leharcoltak csakis a kényszer-
katonák.
A szenvedély még csókol régi
És új báját.
Puha ágyba mélyen belehal
Gömbölyded,
Gyémántveretes arany-feneked.
Nincs tovább!
Győztesen hiszékenyebbek vagyunk!

Vadvirág csokrot csókolgat a vágy,
Nem élünk a világ véres alkonyán.
Bársony bőrünkbe belekap a láng,
A két láb ütemre jár, megy tovább,
Mint egykor őseink tették, amikor
Két kézzel szórták a jó magot,
Övék volt az egész határ, világ,
Egy fél élet kellett volna még,

Hogy végre megértsék az élet titkát,
Hogy áll a bál, s utolsó kincseik
Önként, dalolva adták át, nem vittek
Semmit magukkal, behaltak abba
Hogy egyszer méltósággal itt jártak,
Gazdag királyként lelki győztesen,
Egy beteljesült, isteni igazságban.
Leverten is hiszékenyek vagyunk.

Viszi bogáncsát a téli szél,
Zörgeti csontjaink a köszvény.
Cibálja dér üstökét a lét,
Vonszolja vert vasát a remény.

„Mert a haza nem eladó...”

Sopron és környéke 90 éve történt visszatérésére emlékezve

„...Belehasítottatok a trianoni békediktátum szégyenpírjába, s míg fölöttetek pálcát tört a kormány, ti egy várost adtatok az országnak. Ti adtatok, mert sose lett volna itt népszavazás, s nem maradt volna Sopron magyar, ha Ti nem vagytok.”

(Ruzsinszky László, 1931)

Ezt vallották 1920-21 fordulóján is azok a jobb magyarok, akik nem csak a nyelvet bírták, hanem a szívük-lelkük is a Magyar Hazáé volt.

1918. október 18. óta tényszerűvé lett (november 3-án Pádovában megpecsételődött) a világháború elvesztése. Ezzel együtt pedig olyan veszedelmek szabadtak az országra, melyeket addig csak őrttek és próféták láthattak félelmetes látomásként.

Ilyen körülmények között szervezte meg Héjjas Iván Kecskemét melletti tanján és környékén a Duna-Tisza közét, parasztok, obsitosok csapatát, akik a Haza és családjaik védelmében tenni készek maradtak, még a több mint négyévi háború vérzivataros frontszolgálatát is. Ezek a rongyaikban - innen a nevük: "rongyosok" -, Rákóczi korát idézve, az eke szarva mellől, az első hívó szóra harcra kész emberek voltak. Azok, akik az 1919-es "kommün" ideje alatt a bolsevizmus nevében gyilkoló, kegyetlenkedő (lásd Tormay: Bujdosó könyv) vörös bandákat fékeztek. Később az 1919. augusztus 4-től november 14-ig tartó, 103 napnyi román megszállás alatt védték a fosztogató és minden elképzelhető gyalázatot művelő megszállóktól a falvak, városok népet.

"Mert a haza nem eladó, ezüst pénzre sem váltható..."

Az Aczél(Appel) korszakban máig ható divattá vált a Rongyos Gárda gyalázása, az 1930-as évek végén (az első Bécsi döntést megelőzően) történt események ferdített idézése.

Az igazság ugyanis az, hogy Héjjas Iván és szabadcsapata a megkínzott, meggyalázott parasztság nevében 243 kegyetlenkedő és gyilkos haláláért felelős, az ún."fehérterror" idejéből, míg a Szamuely nevű sátán és bandái 6000(!) ártatlan polgár haláláért. A statisztikák játéka az emberi életekkel nem szép mutatvány, de azért a számok itt önmagukért beszélnek. Erre pedig nem pénz vagy hatalom vette rá az ellenállókat,

hanem az igazság és tisztesség szeretete, amely korunkat nem jellemzi. Nem csoda hát, hogy először nem értettük, aztán elfeledtük őket...

Az önzetlen hazaszeretet és a saját portájánál továbblás vette rá arra a Rongyosokat, hogy amikor a "szentistváni", idegeneket befogadás maszlagán nagyra hízott hiénák jóllaktak Magyarország testéből, s ezután jelentkezett még a 4000 négyzetkilométernyi koncért a kétfejű sasból dögkeselyűvé vedlett osztrák köztársaság is; no, akkor mondták a rongyosok: most már elég! Nem kaptak sem zsoldot, sem egyenruhát, sem fegyvert, sem állami támogatást, sem jó szót... - csak fájt nekik az égbekiáltó rablás, melyet az 1919. szeptember 10-én aláírt Saint Germain-i "béke" írt elő. Ti. hogy a szerb-csehszlovák "folyosó" tervének megakadályozására ezt a területet Ausztriának adják, Wilson amerikai elnök és a mögötte megbúvó körök akaratát teljesítve, hogy elvesse az elenségeskedés magvát Ausztria és Magyarország között is. Hiszen amúgy Ausztria is vesztes fele volt a háborúnak. Sőt, minket ő kényszerített a háborúba. A Koronatanács 7 miniszteréből csak Tisza István gróf szavazott a háborúba lépés ellen. Az összes német és szláv miniszter a háborút sürgette. A sokak által hivatkozott "nemzeti önrendelkezési elv" figyelembevételének álságos hazugsága pedig a Lajtabánság kikiáltásakor vált nyilvánvalóvá...De haladjunk sorban!

"Mert a haza lelked része, határait beléd véste ezer éve, ezer éve a hit."

Tehát a hazugság akkor vált nyilvánvalóvá, amikor köztudomásúvá lett, hogy lejárt immár Gróf Teleki Pál miniszterelnök találó politikai húzása, amellyel az Őrvidék átadását késleltette - ti.: addig nem tárgyalt Nyugat-Magyarország kérdéséről, amíg Dél-Baranyát és Pécsét megszállva tartják a szerbek. Ám 1921. augusztus 14-22. között a szerbek elhagyták Baranyát, így a Szövetségi Katonai Bizottság elrendelte, hogy a békediktátum értelmében adjuk át Ausztriának Nyugat-Magyarország 4000 négyzetkilométerét.

A rendelet szövegéből: "Bízva Nyugat-Magyarország lakosságának jó szellemiségében, magas civilizáltságában, a Szövetséges Katonai Bizottság elvárja,

hogy a közrendnek minden megzavarása Nyugat-Magyarország átadása alatt elkerültesse..."

Az augusztus 1-re visszadátumozott rendelet 1921. augusztus 29-ét (a mohácsi csata napját, Buda vára elestének napját... - véletlenül?) jelzi az átadás napjának, a szerződés aláírásának helyszíneként pedig Nagycenket (hogy Széchenyi István sírja fölött üljenek ünnepet a keselyűk - véletlen ?) Ekkor érkezett el a pillanat, hogy Héjjas Iván főhadnagy újra kiadta a jelszót a frontharcok után leszerelt, hűséget fogadott katonáinak: fegyverbe!

Héjjaséknak rögtön segítségére voltak a Székely Hadosztály megmaradt töredékei, a háborúból hűségesen vele maradt bosnyák, albán harcosok, valamint a Selmecányáról (Felvidék) elűzött Bányász- és Erdőmérnöki Főiskola és a Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémia hallgatói, diákjai. Ugyancsak nagy segítségül volt a harcokban leleményes jószándékával és elrettentő jelenlétével az átadásra szánt Kismartonban, majd Sopronban maradt II. országos tartalék csendőr zászlóalj Ostenburg-Moravék Gyula őrnagy vezetésével. A korabeli politikusok közül az Őrvidék megtartásáért minden Antant-konform (az eu-konform őse) illendőség ellenében Friedrich István volt miniszterelnök tevékenykedett a legelkötelezettebben. Segítői voltak: Urmánczy Nándor, Hír György és Héjjas Iván országgyűlési képviselők, Dr. Wein Dezső, Maderspach Viktor és Arany János Pascal. S hogy ennyire sokféle háttérű, gyökerű ember össze tudott fogni ebben az ügyben, mégis csak annak igazságát bizonyítja, hogy valóban szívükbe volt írva a Haza minden röge, miként az Úristen szívünk hústábláira írja minden fontos igazságát! Hazafiak voltak, akik éltek a Honért, s nem "Hazaffyak", akik jól megélnék a Hazából - micsoda különbség!

1921. augusztus 26-án (három nappal a tervezett osztrák bevonulás előtt) Balffürdön tanácskoztak a felkelés fő szervezői.

„Mert a haza kereszted is, betlehemi csillogod is."

1921. augusztus 28-án az osztrák Volkswehr csapatok elkezdtek a Burgenland névre keresztelt Nyugat-Magyarország megszállását a skót(!) származású

Robert Davy kinevezett helytartóval az élen. Ezt a "dicsőséges" bevonulást állította meg a magyar felkelők fegyvertüze az ún. "első ágfalvai csatában". Ugyanezen a napon, három, 40 fős felkelő csapat a Lépesfalva-Kismarton vonalon támadást indított a megszállók ellen Francia Kiss Mihály, Maderspach Viktor és Kaszala Károly vezetésével. Kaszala Károly, a híres repülő tiszttal csapata elfogta magát Robert Davy kinevezett osztrák kormánybiztost is összes íratával!

Ez a nap azonban nemcsak a magyar győzelmek fényes csillagát ragyogtatta fel, hanem a gyász keresztjét is. A felkelés első hősi halottja Baracsi László, a kecskeméti hentes fia volt. Neki Ágfalván máig álló emlékművet állított Kecskemét városa. "A hely, ahol állunk, kicsi pont, de határák egy nemzeti életében!" - mondta búcsúztatójában Bosányi Árpád magyarkeresztúri plébános. Mindazok pedig, akik továbbra is vállalták a kereszthordozást, egyre szaporodtak létszámban, de sohasem voltak többen 3500–4000 főnél! Ez a maroknyi sereg vetette vissza a több mint 200 km-re(!) nyúló frontvonalon az ezer éves határainkon túlra a megszálló osztrák katonai, csendőri erőket. Mégpedig úgy, hogy a sokszoros túlerővel szemben minden ütközetben győztek! Legtöbbször 3-15 vagy 60-80 fős portyázó (mai szóval: gerilla harcot folytató) csapatokban támadták a megszállókat. Számtalanszor éheztek, fáztak, semmiféle külső támogatásra (lőszer, kötszer, orvosság, ruházat) nem számíthattak – mégis helytálltak. Nem váltak hűtlenné nevükhöz sem: Rongyosok voltak valóban, de a rongyok alatt minden áldozatra kész szívvel azért, hogy Magyarország csillagát ragyogni lássák.

Augusztus 29-én, átadási szerződés helyett, a déli részeken is megkezdődtek a harcok. Alhónál, majd Szentmártonbánya, Pinkafő, Borostyánkő és Felsőőr vonalán is győztes csaták sora következett. Mindezt a leleményességet és merészséget, mellyel a Rongyos Gárda tagjai küzdöttek, a legszebben vitéz Somogyvári Gyula örökölte meg az És mégis élünk... c. regényében (a könyv manapság is kapható).

1921. szeptember 5-re Nyugat-Magyarország déli végeit faluról-falura visszafoglalták.

Három nappal később elközelgett az Őrvidék küzdelmeinek döntő ütközete, az ún. "második ágfalvi csata". Itt első sorban az óvári Akadémia diákjai, az Ostenburg zászlóalj csendőrtisztjei, szombathelyi vasutasok, egy 15 főnyi osztrák (!) csoport, valamint bosnyák és

albán önkéntesek harcoltak.

Az immár kommunista Ausztria erőinek másodszeri visszaverése Sopron előterében azt eredményezte, hogy alig háromheti küzdelem után (szeptember 29-re) felszabadították Nyugat-Magyarország legészakibb pontját is – Lajtakáta és Mosonfalva visszazszerzésével. Mindeközben nemcsak a fővárosi lapok közönye, a kormány dermedtsége övezte ellentmondásosan a győzelmeket, hanem az Antant hatalmak is újra felszólították a Magyar Királyságot, hogy az elcsatolásra kijelölt területeket adja át Ausztriának. Ennek a parancsnak október 3-án a magyar kormány papíron eleget is tett...

"Hiába tiporták hadak él, hiába tiporták hadak él,

Mert a haza, mert a haza Te magad vagy."

Erre a kormánynyilatkozatra válaszul, 1921. október 4-én Felsőőrött kikiáltották a független Lajtabánságot. Vezetője Prónay Pál bán és a hattagú kormánytanács, akiket az alkotmányozó gyűlés választott. Saját állami jelképekkel, önálló bélyegsorokkal, újsággal rendelkeztek... Ez a külvilág számára váratlan lépés egyben leleplezte, hogy az ún. "wilsoni elvek" csak a nagyhatalmak "előuniós" maszlajjai voltak. Hiszen itt magyarok, horvátok és németek együttes akarata nyilvánult meg, mégsem vették figyelembe.

Ugyanakkor kiderült annak eltörölhetetlen igazsága, hogy a Haza nem ott van, ahol kormányok székelnek emberek feje felett (vagy éppen fejére!); hanem ott, ahol emberek ráébrednek arra, hogy határok és hatalmi helyzetek változhatnak, de a szívekben, lelkekben él az a titokzatos erő, szeretet, melyet Isten ültetett, és minden mással dacolva ott-honná, házzá s végül Hazává sarjad visszavonhatatlanul, nyelvi különbségektől függetlenül. Álljon itt ennek bizonyosságául Lajtabánság függetlenségi nyilatkozatának részlete:

"Mi, akik az ősi hazától megkérdésezésünk nélkül elszakítottunk, és a legyőzött Ausztria kommunistáinak martalékául dobattunk oda, hogy becsületünket, családunkat, vagyonunkat, vallásunkat, erkölcsünket megmenethessük a vörös szennyáradattól, közösségünk népei nevében függetlenségünket, önállóságunkat, által-

nos semlegességünket kikiáltjuk." A bánság hivatalos nyelve a magyar. Anyanyelvét azonban a hivatalokban és a magánéletben minden polgára szabadon használhatta. A törvények, rendeletek magyar, német és horvát nyelven jelentek meg.

A bonyolult helyzet tisztázására olasz közvetítéssel 1921. október 13-án létrejött a Velencei Egyezmény. Ennek értelmében a Nyugat-Magyarországi területek nagyobbik részét át kellett adni Ausztriának, de Sopronban és nyolc községben (Ágfalva, Balf, Fertőboz, Fertőrákos, Harka, Kópháza, Nagycenk és Sopronbánfalva) népszavazás dönt majd a hovatartozásról. 1921. december 14-16. között Sopron és környéke Magyarországot választotta. 1922. szeptember 17-én a Népszövetségi Tanács döntése alapján Magyarország része maradt: Kis- és Nagynarda, Alsó- és Felsőcsatár, Német- és Magyarkeresztes, Horvátlövő, Pornóapáti, Ólmod és Szentpéterfa. Sajnos, Ausztriának át kellett adni Rendekezt, Rőtfalvát, Hámortót, Lékát és Csémet.

Rövidre fogva a tanulságot: ha nincsenek a Duna-Tisza köze magyarjai (közük az Izsákiak, kiknek neve álljon most itt a kegyelet jeleként: Sallai Endre, Pető Sándor és József, Szőke Béla, Bán István és Sándor, Kuti József), Nyugat-Magyarország felkelői, ma nincs a Leghűségesebb Város és a hűségesebb falvak az Őrvidéken. Így azonban él a remény: lehet még úgy, ahogy régen volt, hisz a Haza ma is te magad vagy!

Székelyhídi Nagy Árpád

Felhasznált és ajánlott irodalom:

A Rongyos Gárda harcai, Magyar Ház kiadó, Bp. 1999.

Dr. Héjjas Jenő: A Nyugat-Magyarországi felkelés, Kecskemét 1929; Magyar Ház kiadó, Bp. 2006.

Földi Pál: Rongyos Gárda, Anno kiadó, Bp. 2005.

Nagy Magyarország I. évf., 2. szám (2009. augusztus)

Martin János: Sorsvállalás

A Kanadában élő szerző műve immár a Püski könyvesboltban is kapható Budapesten.

Amerikai magyar folyóiratokban jelentek meg róla recenziók: Ditrői Csiby Éva: *Martin János sorsvállalása*, Dr. Balogh Sándor: *Martin János: Sorsvállalás Egy megtért erdélyi magyar emlékirata*, *Verbum kiadó, Kolozsvár, 2007.* Ezen utóbbiból szemezgetünk az alábbiakban.

....Első benyomásra Kertész

Imre Nobel-díjas önéletrajzára emlékeztet... Martin élete szinte tökéletes másolata Kertész életének, néhány kis változtatással, egész az utolsó sorig, ahol a két hős ellenkező irányt választ. Kertészt 14 éves korában Budapestről viszik Auschwitzba, Martint Kolozsvárról 16 éves korában. Kertész Buchenwaldba kerül, Martin Kauferingbe... Kertész Németországba vándorolt, Martin Kanadába került. Ezek a különbségek. A lényeges különbség a hazatérés után volt. Kertész nem tudott beilleszkedni az életbe, amit a nyelvtanilag helytelen című könyvében ír le. Sorstalanság ugyanis nincs. Van „reménytelenség” vagy „hazátlanság, de a „sorsstalanság” fából vaskarika. Mindenkinek van valami sorsa, csak Kertész nem tudta elfogadni, és magyarságát megtagadva, a magyarokat okolta sorsáért... Martin természetesen nem tagadja a holokausztot, de megőrzi tárgyilagosságát és lelki egyensúlyát. A háború után visszatért Romániába... az egyetem elvégzése után Romániában dolgozott mint agrármérnök... közben az izraeli vakáción szerzett barátai noszogatták, hogy vándoroljanak ki Izraelbe. A tanácsot megfogadták, de nem érezték jól magukat. Egyik...barátja ezzel bízta: „Minél messzebb innen, el ebből az átkozott országból”... kanadai éveinek fontos mérföldköve, hogy ott végre megkeresztelkedett, és 48. születésnapján, 1977 május 19-én, 26 évi házasság után, a katolikus egyház szabályai szerint, egyházi házasságot kötöttek. Azóta is gyakorló, komoly hitéletet élő katolikus... eredeti nevét- Stern János – nem egy magyaros névre változtatta, mint sok zsidó, aki takarni akarta zsidó voltát, hanem a semleges hangzású Martinra...

...már gyermekkorában elégtelennek találta a zsidó vallás különbségeket hangsúlyozó életformáját... ezt az elégtelenséget csak fokozta a légerekben nyert keserű tapasztalata, ahol a német örök mellett a táboron belüli zsidó sorstársak voltak vezető pozícióban (kápók)...a felszabadulás után ezek a levitézlett kápók lettek a hangadó képviselői a volt deportáltaknak... ezek alakították ki azt az iparágat, mely mind a mai napig zsarolja a németeket, osztrákokat, svájciakat, meg akiket csak lehet...

Az alcímet tovább olvasva ezt találjuk: „erdélyi magyar”. Tehát román állampolgárságát nem vállalta, de zsidó származása ellenére magyarságát igen. Mindenütt, a Szovjetuniótól Izraelig vagy Kanadáig, mindig a magyarokhoz vonzódott. Esze ágában sem volt a magyarokat vagy akár a románokat vádolni a holokauszt miatt...

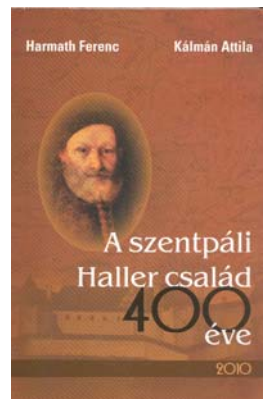
Bár a Sorsvállalás egészségesebb hangulatú beszámoló egy

életútról, mint a Sorstalanság, Martin János nem fog könyvéért Nobel díjat kapni. Azonban azt megérdemelné, hogy a magyarság, vagy legalább a katolikus magyarság olvassa könyvét, és valami elismeréssel adózzon egy bátor, magyarságát és katolicizmusát büszkén vállaló embernek.

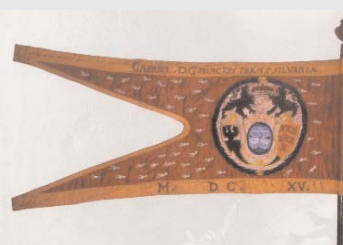
Harmath Ferenc–Kálmán Attila: A szentpáli Haller család 400 éve

Részlet Kálmán Attila előszavából

Kedves történelem iránt érdeklődő olvasó! Egy könyvet tartasz kezében, amely két ember kutatásainak az eredménye. Az egyik 91 éves, a másik alig 28, az egyik megtapasztalt jó néhányat az itt leírt eseményekből, sőt, ennek a könyvnek még néhány szereplőjét is személyesen ismerte, a másik egy nagyon az út elején álló történelem-tanár, aki semmit nem tapasztalt meg ezekből az eseményekből, de mégis érzi, hogy részese, legalábbis lelkiekben mindannak, amit ebben a könyvben leírnak. Két ember barátsága hozta létre ezt a kis könyvet, két ember, akiket évtizedek, történelmi események sora választ el egymástól. De összekötött egy közös cél: az igazságszolgáltatás, az alkotás vágya. Ő, akinek felesége gróf, apósa, anyósa gróf, életét szentelte az igazságszolgáltatásnak, feleségéért, apósáért, önmagáért, a másik megilletődötten, megfelelő reverenciával közelített egy társadalmi osztály képviselőihez, akiket csak távolról és megsárgult lapok soraiból ismert. Ez a könyv a két ember vágyának az eredménye, nemcsak a tudásvágy gyümölcse, hanem a szeretetét is....

Amikor Ferenc bácsival Szentpálon sétáltunk a Hallerek-ről beszélgetve, kiderült, hogy a család már gondolkodott azon, hogy emléket állítson őseinek. Még hozzá 2010-re gondoltak, hiszen 400 éve volna annak, hogy a Hallerek Szentpálra költöztek. Elgondoltuk, hogy jó lenne egy könyvet írni róluk. Nagyon könnyűnek tűnt. Az elmélkedést tett követte. A kaland elkezdődött. És íme, 2010-ben vagyunk, jubileumi évben, ünnepelni a 400 éves szentpáli Hallereket...

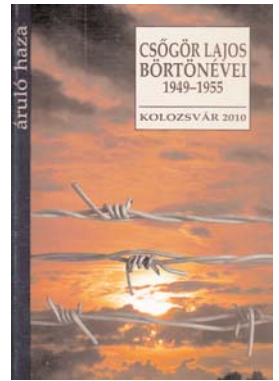
Bethlen Gábor fejedelmi zászlaja, 1615 (Rekonstrukció)

A nagy méretű, fecskefarkú zászlót Krisztus kiömlött vérért szimbolizáló „lángnyelvek” díszítik. A Bethlen család címere körül az erdélyi címer elemei láthatók a kartusban. Felirata: Gábor, Isten kegyelméből Erdély fejedelme.

A zászló az 1896-os millenniumi kiállítási katalógus rajza alapján készült.

Könyvet hozott a posta Németországból. Feladója Dr. Csögör István, a kötet címe: **Csögör Lajos börtönvei 1849-1955**. A borítón (mellékcímként?) szerepel a következő, sokat mondó megjegyzés is: **áruló haza**. A könyv három részből áll össze: Csögör István: Emlékek Édesapámról, Benkó Samu: Nagysármástól Budaörsig, Csögör Lajos börtönvei (1949-1955). Ezen utóbbi egy DVD-lemezből, a Barabás Béla által 1994-ben készített és Csögör Lajos egész életét átfogó kép-hang interjúnak a börtönvekre vonatkozó bő két órás részéből, valamint ennek a Veress Zoltán által szerkesztett szövegéből tevődik össze. E három rész közül - több okból is - az elsőt tesszük közzé, Csögör István engedélyével és a POLIS Könyvkiadó (személyesen Dávid Gyula igazgató) hozzájárulásával, melynek gondozásában a könyv 2010-ben megjelent. (A könyv Magyarországon is kapható. Az interneten a "Lajos börtönvei" címszó számos könyvesbolthoz vezet, ahol a kötet megvásárolható vagy megrendelhető.)

Csögör Istvánnak kételyei voltak a könyv megjelentetését illetően: *"...tudhatom-e, hogy hol, mikor ki is lesz a tisztelt olvasó, s hogy jóindulattal nézi, hallgatja és olvassa-e a kötetet, vagy esetleg megpróbálja bumerángxá változtatni? E veszély ismeretében sem marad más választásom a „létvégi hajrában: vagy hátrahagyom az egész anyagot német nyelvű környezetemnek, vagy vállalom a kötet kiadásának fájdalmas útját, a közelmúlt sötét eseményeinek megvilágítását, illetve annak következményeit."* Mindannyiunk szerencséjére: vállalta. Köszönjük.

Csögör István

Eseménytörténet – dátumokkal

1904. március 18-án született Édesapám az akkor Kolozs megyéhez tartozó Nagysármáson.

1918. Az első világháborút a Monarchia elvesztette, november 13-án lemondott a magyar király, a hatalmat köztársasági kormány vette át.

1918. decemberében Gyulafehérvárt a románság nemzeti nagygyűlése kimondta a magyar állam románságának egyesülését a Román Királysággal; választottak egy Nagy Nemzeti Tanácsot és egy tizenöt tagú Kormányzótanácsot, Erdély első és utolsó román kormányát. Ezek után a királyi Románia hadserege megszállta egész Erdélyt. Magyarországon a tanácsköztársaságot egy kormányzó vezette jelképes királyság követte a hatalmon.

1920. június 4-én a magyar kormány miniszterei a versailles-i Trianon palotában aláírták a békeszerződést. Nagysármásból Trianon után hivatalosan Sarmasu Mare lett (ma Sarmasu és Maros megyéhez tartozik).

1940. augusztus 30-án a második bécsi döntés értelmében Észak-Erdélyt Magyarországhoz csatolták. Szüleim akkori lakhelye, Nagyenyed, Dél-Erdélyhez tartozott, ezért a család Kolozsvárra költözött, ahova szeptember 11-én érkezett a magyar honvédség.

1944. október 11-én vonultak be a

szovjet és román csapatok Kolozsvárra.

1944. október 14-én a nagyszebeni román egyetem rektora és tanácsa megjelent Kolozsváron. Két, Szebenből visszatért professzor saját kezűleg tépte le a magyar nyelvű feliratokat az egyetemi klinikán, ahol ők maguk magyarul tanultak és egyikük tanárságéd is volt.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság nevében fellépő városparancsnok felszólítására a nagyszebeni professzorok távoztak Kolozsvárról.

1944. november 14-én a Szövetséges Ellenőrző Bizottság eltávolította a román közigazgatást Észak-Erdélyből, ahova az csak 1945. március

13-án, Petru Groza kormányának megalkadása és a Sztálin–Groza táviratváltás után térhetett vissza.

1945. május 29-én megjelent a Hivatalos Közlönyben a 406. és 407. rendelet törvény, amely a nagyszebeni egyetem Kolozsvárra való visszatérését és egy magyar előadási nyelvű egyetem létesítését foglalta jogszabályba.

1947. február 10-én írták alá Párizsban a magyar békeszerződést, amely Magyarország és Románia között visszaállította az 1940. augusztus 30. előtti határokat, és a bécsi döntést semmisnek nyilvánította.

1947. február 12-én Demeter Bélát, a magyar Békeelőkészítő Bizottság Erdély-szakértőjét őrizetbe vették, és július 1-ig előzetes letartóztatásban tartották.

1947. május 30-án lemondott Nagy Ferenc miniszterelnök.

1948. augusztus 3-án a Hivatalos Közlönyben megjelent rendelettel a kolozsvári Bolyai Egyetem Marosvásárhelyen működő Orvosi Karát magyar tan nyelvű Orvosi és Gyógyszerészeti Felsőoktatási Intézeté alakították.

1949. május 30-án ÁVH kémkedés vádjával őrizetbe vette Rajk Lászlót és társait. 1949. október 15-én Rajkot és két társát kivégezték. A koholt vádak összeállítását Rákosi Mátyás és Bjelkin tábornok, a szovjet kémelhárítás egyik vezetője irányították.

1949. november 3-án letartóztatták Édesapámat és társait Marosvásárhelyt, illetve Kolozsvárt, majd haladéktalanul Bukarestbe, a Belügyminisztérium börtönébe (D.G.S.S.) vitték őket.

1950. július 11-én Édesapámat áttették Zsilava (Jilava) börtönébe.

1951. március 15-én a magyar hatóságok újra letartóztatták Demeter Bélát, és április 18-án átadták Romániának.

1951. augusztus 1-én Édesapámat áttették Ghencea-ra; közölték vele, hogy két év adminisztratív büntetést kapott, de azt már nem mondták meg, hogy a büntetés kezdetét mikortól számítják. Augusztus 7-én Ocnele Mari-ra vitték.

1952. őszén Édesanyámat állásából elbocsájtották, tudatták vele, csak válás után dolgozhat szakmájában; bátyámat kizárták az orvosi egyetemről; én nem járhattam gimnáziumba – asztalos szakmát tanulhattam.

1952. novembere 22-től Édesapám újra a D.G.S.S. fogja volt.

1952. december 24-én Demeter Béla meghalt a Vacaresti-i börtönkórházban. 1954 márciusában édesapámékat a Nagyváradi Katonai Bíróságra vitték, majd március 30-án, a tárgyalás után, a bukaresti Uranus börtönbe zárták őket. 1954. április 13-án a per folytatódott Bukarestben, a Tribunalul Militar Teritorial (Területi Katonai Törvényszék) előtt. Ez a törvényszék Édesapámat hazaárulásért egy 1954. április 26-án kelt ítélettel hat évi kényszermunkára ítélte; a Vacaresti-ben kiállított szabadulólévél (Bilet de Liberare) szerint Édesapám hat évi büntetését 1954. május 8-án kapta. 1954. április 27-én Zsilavára, onnan pedig büntetése további letöltésére Pitesti börtönébe vitték át. 1955. május 27-én édesapámékat szabadlábra helyezték, majd az 1954. májusi 8-i ítéletet a Tribunalul Militar Regiunea II. Militara 1956. június 16-i ítéletével megsemmisítették.

1955. június 30-án Édesapám másodszor is feleségül veszi Édesanyámat, amit családi körben sokszor emlegetünk. 1958. szeptember 1-én kivégezték a Szoboszlai-perben halálra ítélt Orbán Károly angoltanárunkat. 1959. júliusában meghalt Zsilava börtönében Kovrig Endre huszonegy éves unokatestvérem. 1985. október 22-én Édesapámat a Szegedi Orvostudományi Egyetem honoris causa doktorává avatta. Ott tudtuk meg, hogy szüleimnek nem tanácsos hazamenni Romániába, mert a Bolyai egyetemről szóló feljegyzései, emlékiratai a Securitate birtokába jutottak.

1996. március 19-én Édesanyánk meghalt Budapesten. 2003. július 8-án kilencvenkilenc éves Édesapánk követi szeretett élettársát a budaörsi új temetőbe. 2006. június 24-én a marosvásárhelyi Vártemplomban először osztják ki az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya által létesített Csögör Lajos-díjat.

EMLEKEK ÉDESAPÁMRÓL

A két világháború idején és az azt követő viharos időkben Erdély ismételt megszállása, hovatartozásának és felosztásának kérdése gyökeresen megváltoztatta lakosága sorsát, kitörölhetetlen nyomokat hagyott az érintettek életében. Erdély a kötetben szereplő szemé-

lyek sorsának háttere, ugyanakkor tetteik megértésének egyik kulcsa is.

Márton Áron gyulafehérvári püspök és az erdélyi magyarság elismert vezetői szerint a határokat, a háború utáni új határokat is, etnikai elvek szerint kell meghúzni. Úgy, de igazságosan, a tények figyelembe vételével és tiszteletével, ahogyan ezt Wilson elnök tervezte az első világháború végén. 1945 novemberében megbízták Buza Lászlót, a kolozsvári egyetem nemzetközi jog professzorát, hogy a győztes hatalmaknak és a magyar kormánynak szóló memorandumban ismertesse álláspontjukat. A memorandum mellékleteként Venczel József elkészítette Erdély néprajzi térképét, belerajzolva a javasolt országhatárt, amely szerint Magyarországhoz került volna 1.350.000 magyar és 850.000 román anyanyelvű lakos. A román többségű Gyulafehérvár, az erdélyi magyar fejedelmek fővárosa és az ezeréves katolikus püspöki székhely ezen elvek szellemében Romániának járt.

Bányai László 1945 november 15-én Marosvásárhelyen, a Magyar Népi Szövetség vezetőségi ülésén felolvasott nyilatkozattervezetete szerint: „Az erdélyi magyarság kijelenti, hogy Romániához akar tartozni, mert a román kormány a legnagyobb megértéssel viseltetik a magyarsággal szemben.”

Ez a kijelentés – fordított előjellel – éppolyan önkényes és egyoldalú a magyarokkal szemben, mint báró Atzél Ede nézete, aki még a második bécsi döntés előtt a nagyenyedi Bethlen Kollegiumban tartott előadásán a románságot egyáltalán nem említve beszélt Erdély jövőjéről. A közönség egyik magyar tagjának arra a kérdésére, hogy ha tényleg jönne egy politikai lehetőség, hogy Erdélyt visszakapjuk, akkor mi történjék a románsággal, báró Atzél szellemesen, legalábbis hatásában szellemesen, azzal a kérdéssel válaszolt, hogy amikor az ecsedi lápot lecsapolták, ki törődött a békákkal? Ez derűs reakciót váltott ki a közönségben, de a kérdezőt (Édesapámat, a Bethlen Kollegium iskola-fogorvosát) nem elégítette ki, hiszen Erdély lakosságának jelentékeny többsége román volt már akkor is. Erdély több nép hazája volt és marad.

Édesapám nem közvetlen, de sokszorosan implikált szereplője volt az Erdély körüli érdekérvényesítő politikai törekvéseknek, és mint a kolozsvári

Bolyai Tudományegyetem egyik alapítója, mindenképpen jelentős szereplője az erdélyi magyarság küzdelmeinek anyanyelve és kultúrája megőrzéséért, cselekvő részvevője az ezt célzó művelődés- és oktatáspolitikának. Megítélése szerint a Magyar Egyetem életének és fejlődésének első szakasza 1944 október 11-én kezdődött és 1945 március 13-án zárult le, amikor a román igazgatás azzal a feltétellel térhetett vissza Észak-Erdélybe, hogy biztosítja a nemzetiségek jogegyenlőségét, amit Visinszkij szovjet külügyi népbiztos-helyettes március 13-án a kolozsvári nagygyűlésen tartott beszéde is hangsúlyozott. Édesapám emlékiratában így jellemezte ezt a korszakot (Erdély Magyar Egyeteme 1944-1949. Custos Kiadó, Marosvásárhely, 1996. I. 106):

„Ebben a független politikai helyzetben, amikor még sehova sem tartoztunk, az együttélésnek részemre is csodálatos, jövőbe mutató példája szerveződött meg. Életem szegényebb és a jövőre nézve reménytelenebb lenne annak az öt hónapnak tanúsága nélkül. A felszabaduláskor Kolozsvár lakosságának nagy többsége magyar volt, de egyetlen olyan törvény vagy csak átmeneti intézkedés sem történt, amely ne vette volna figyelembe, hogy Kolozsvár egész Erdély, a nagy román többséggel rendelkező Erdély fővárosa.

Ez alatt az öt hónap alatt az egyetem létét, annak jogosságát senki kétségbe nem vonta, és ma már elképzelhetetlen anyagi nehézségek és személyi áldozatok árán, de zavartalanul folytatta működését a teljes jogegyenlőségbe vetett hittel és reménnyel.

Az egyetem szervezésének és kiépülésének második korszaka 1945 márciusától 1947 végéig tartott. Az oktatás megszervezése és megfelelő szakmai műveltséggel rendelkező emberek alkalmazása után elérkezett az idő, hogy az önálló magyar, később Bolyai Tudományegyetem, mint a romániai magyar szellemi élet legtöbb szakemberrel rendelkező és legfőbb tudományos intézménye, a tudományos élet megszervezésének gondját is vállalja. Így az egyetemtől addig független Erdélyi Tudományos Intézet a Bolyai Egyetem Erdélyi Tudományos Intézetévé alakult, amint azt a Monitorul Oficial (Hivatalos Közlöny) 1945. szeptember 7-i számában megjelent 226.456/1945 számú miniszteri rendelet is bizonyítja.

Hogy ennek a bizonyos második korszaknak, amely az egyetem fejlődésének,

kiteljesedésének leggazdagabb korszaka volt, politikai téren mi vetett véget, mi hozott gyökeres változást, azt pontosan nem tudom. Túlán a Varsói Tájékoztató Iroda 1947 végén hozott ama határozata, amely a nemzeti kérdés kezelését, megoldását annak a kommunista vagy munkáspártnak a kizárólagos jogává tette, amely pártnak a területéhez az ott élő nemzetiségek tartoztak. Ez a határozat lehetetlenné tette azt, hogy egyik párt ebben a kérdésben beleszólhasson a másik párt ügyeibe, vagyis a nemzetiségi kérdés megoldása ezáltal belülggyé vált.

És ezzel, ha nem is észrevehetően és azonnal, de megkezdődött az évek, vagy éppen évtizedekre kiterjedő harmadik korszak. A romániai magyar felsőoktatásnak ez a korszaka hosszúvá nyúlt, de végső soron Kolozsváron és Vásárhelyen is az anyanyelven történő oktatás sorvadásával járt.

1945-ben az egyetem alapítását a demokratikusan gondolkozó románok és magyarok egyaránt az eljövendő jogegyenlőség szimbólumának, döntő győzelmének tekintették. Ugyanerről 1959-ben, tehát már a Babes-Bolyai egyesítése idején, Alexandru Moghioros Marosvásárhelyen a kultúrpalotában egy gyűlésen, amelyen én is, mint minden orvostanhallgató részt vettem, a következőket mondta: „Az önálló magyar tannyelvű egyetem alapítása politikai hiba, a magyar reakciónak tett engedmény volt.” Ez az akkori politikai vezetés álláspontja. Igaz, hogy 1945-ben, az egyetem alapításakor még ő is Mogyorós Sándor volt, szóban és írásban egyaránt. Édesapám szerint:

„Négy évtized távlatából visszatekintve nemcsak mi, a még élő román állampolgárságú tanárok, de a magyar állampolgárságú volt tanártársak is életük legszébb és legértékesebb részének tekintik az itt töltött éveket. A tudományos munka megszervezésére irányuló törekvéseink, sajnos, nem valósulhattak meg. Akkori tevékenységemre visszatekintve örülök, hogy soha nem törekedtem kizárólagosságra, munkatársaimat nem politikai hovatartozásuk szerint, hanem egyéni kvalitásaikért szerettem és becsültem. Igyekeztem objektív maradni, sokszor nehéz körülmények között is, és külön szerencsémnek tartom, hogy olyan munkatársakkal dolgozhattam együtt, mint Miskolczy Dezső, Buza László, Venczel József, Nagy Géza, Vescan Teofil, Demeter János, Gaál Gábor, Szabó T.

Attila, Jordáky Lajos, Kelemen Béla és még nagyon sokan mások, a sort nehéz volna befejezni.

Magamról a következőket mondhatom: munkám lényegének azt tartom, hogy az anyanyelvű oktatás továbbvitelével és törvénybe iktatásával lehetőséget biztosítottunk arra, hogy több ezer fiatal akadály nélkül kezdhesse meg és végezhesse tanulmányait. Hogy ma több ezer magyar szakember dolgozik a kulturális élet legkülönbözőbb területein, az a mi munkánk érdeme is, és örülök, hogy részese lehettem ennek a munkának.”

A magyar állampolgárságú tanárok, amíg a hatalom engedte, hűségesen folytatták az anyanyelvű oktatást – Obál Ferenc könyvének címével élve – „Erdély és az orvostudomány szolgálatában” (Status Könyvkiadó. Csík-szereda, 2003.)

Volt rektorának kilencvennegyedik születésnapjára Maros Tibor írta: „Ma már egyre kevesebben tudják, hogy Ő a mi erdélyi kultúránk élő monumentuma, akivel népszerűségben kevesen vetekedhetek, aki küzdött, alkotott, és akinek sugárzó humanizmusát a súlyos börtön-évek sem tudták beárnyékolni.”

2010-ben így emlékszik vissza Szentpétery professzor, a Debreceni Fogászati Klinika már sok éve nyugdíjas igazgatója: „Egyszer ment Bukarestbe Vendég Vince prof vírusos kísérletei ügyében tárgyalni, és én kísértem az ő kérésére. A sofőr a városon kívül megállt, és azt mondta, hogy Csögör professzor ilyenkor megáll egy pillanatra, kiszáll, visszanez a városra, és »leteszi a válláról a gondokat, majd hazajövet ismét megállnak a város felett, és a gondok visszakerülnek« ki-kí vállára... Ezt az egyszerű román sofőr olyan tisztelettel, becsüléssel mondta, ami megfelelt annak a benyomásnak, amit minden jóérzésű emberre a prof hatása tett. Úgy éreztem, kitüntetés, hogy kísérhetem... A sors nagy feladatra, nehéz körülmények közé helyezte.”

László Gyula történész professzor írta: „Ha valaki életét tette fel az erdélyi magyarság és Erdély népei megmaradásáért, az Csögör Lajos volt. A Bethlen Alapítvány kitüntetése aligha juthat méltóbb magyar férfinak.”

Marosvásárhelyen, 1949. november 3-án este szüleim aludni küldték fiaikat, a tizenhárom éves András bátyámat és engem, aki akkor tízéves voltam. Elbúcsúztak tőlünk, és a Fogászati Klinika új épületének avatóünnepségére

indultak. Édesanyánk a vártnál korábban, házkutatásra készülődő csizmás férfiak társaságában jött haza, akik megparancsolták nekünk, hogy maradjunk az ágyban, majd házkutatást tartottak. A végén piros spanyolviasszal lepecsételték az Apu íróasztalát és elmentek. Öt év és hét hónapon át töretlen maradt a pecsét.

Másnap azzal indultunk el az iskolába, hogy ha valaki érdeklődik Édesapánk iránt, akkor azt kell neki mondanunk, hogy *a disparut*, eltűnt. Halász Jancsi, három évvel idősebb iskolatársam hamarosan próbára is tett, azt mondtam neki, amit kell. Ő már tudott valahonnan a történekről, s megdicsért, hogy jól válaszoltam...

A fertőző betegek klinikájáról az esti vizitről sötétedés után hazatérve Kelemen László professzor rendszeresen benézett hozzánk érdeklődni, biztatni, a tiltott rádióadók híreit megbeszélni és segíteni nekünk ott, ahol lehet.

Évek teltek el, amíg életjelt kaptunk Édesapámról. Egy meleg nyári napon egyedül voltam otthon, amikor becsengetett hozzánk egy alacsony termetű, szikár, jókötésű férfi azzal, hogy valami mondanivalója van. Behívtam, és ő bizalmasan közölte, hogy Dániel Lajosnak hívják, nemrég szabadult a börtönből. Találkozott a ghenceai fogházban Édesapámmal, aki a körülményekhez képest jól van s reméli, hogy hamarosan hazaengedik. Később tudtam meg az unokaöccsétől, Dániel Tibor évfolyamtársamtól, hogy Dániel Lajosnak Vadadon volt birtoka, ártatlanul vitték el, állítólag letartóztatásakor összetévesztették a pár házzal odébb lakó testvérével, Dániel Zsigmonddal – a Tibi apjával.

Nemsokára egy levelezőlapot kaptunk Ocnele Mari börtönéből, Édesapámtól, ahová egy ruhaneműt és élelmiszert tartalmazó csomagot is küldhettünk. A hűséges jó barát és tanártárs, Szentkirályi István, rögtön áthozta kedvenc vadászkabátját, mert az könnyű és jó meleg, pont az, amire Édesapánknak szüksége lehet.

Édesapámmal egyidőben letartóztatták többek között Balogh Edgárt (a Bolyai Egyetem rektorát, országgyűlési képviselőt), Kurkó Gyárfást (a Magyar Népi Szövetség intézőbizottságának tagját, országgyűlési képviselőt), Méliusz Józsefet (a kolozsvári Magyar Színház rendezőjét), Szász Pált (az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület volt

elnökét). A Magyar Köztársaság követsége erről a következőket jelentette kormányának 1949. november 12-én, szigorúan bizalmasan:

„Ma még természetesen nem lehet semmit sem tudni, hogy milyen konkrét vádak vannak a letartóztatásokkal [!] szemben. Nincs okom azonban feltételezni, hogy holmi pusztá gyanúsításokról, vagy meggondolatlan lépésekről lenne szó. Kétségtelen, hogy a román kormány megfelelő időben az ügyet nyilvánosság elé fogja tárni.

Jelenleg azonban az idegesség, a megdöbbenés, a különböző találgatások szelében-hosszában terjengenek. A letartóztatások napján Kolozsvár tele volt rakva rendőri és katonai őrzéssel, a rendőrtisztek is valamennyien oldalfegyverekkel több napon keresztül megszakítás nélkül szolgálatban voltak. Mindez egy kisvárosban érthetően nagy izgalmat keltett. A letartóztatottak munkahelyén és környezetében szigorú utasítást adtak, hogy semmiről sem szabad nyilatkozni, véleményt nyilvánítani vagy a történeteket elmondani. Értesülésem van arról, hogy az egyik letartóztatott telefonját a Román Munkáspárt Kolozs megyei szervezetének kádérosztályához kapcsolták s aki az illetővel beszélni akar, nem tudván, hogy az le van tartóztatva, azt a telefonközpont a kádérosztályhoz kapcsolta.

Az általános közvélemény az, hogy ezen letartóztatások a Rajk-üggyel vannak kapcsolatban, sőt egyes túlbuzgó találgatók egyenesen Rajknak múlt évi szeptemberi kolozsvári látogatásával hozzák azt kapcsolatba. A kolozsvári közvéleményt sajnos elsősorban az a tény kavarta föl, hogy valamennyi letartóztatott az erdélyi magyarság többé-kevésbé ismert személyisége és valószínűnek tartom, hogy a reakció magyarellenos intézkedésnek igyekszik a történeteket beállítani.”

A letartóztatottakat a magyar követség így jellemezte:

„A legnagyobb feltűnést, sőt megdöbbenést kétségkívül Balogh Edgár és Csögör Lajos letartóztatása jelentette. Mindkét embert meglehetősen jól ismertem. Csögör Lajos orvosprofesszor régi mozgalmi ember. Kétségtelenül volt benne is némi kiábrándultság érezhető, azok közé tartozott, akik szűk baráti körben

nagyon óvatosan hangot adtak annak, hogy a hivatalos román nemzetiségi politika tagadhatatlanul hatalmas eredményei mellett sok apróbb-nagyobb visszasság tapasztalható, de az az ember volt, aki a maga területén, az orvosi főiskolával kapcsolatban egyenesen és bátran kiállt intézménye érdekeinek védelméért. Ugyanakkor velem szemben állandóan annak a nézetének adott kifejezést, hogy ezeket a visszasságokat nem kell tragikusan venni, ő maga hívta fel rá a figyelmet, hogy több ilyen ún. sérelem egymás után megszűnt, feloldódott, s ahogy a Román Népköztársaság halad előre a szocializmus építésében, úgy sorban ezek a még fennálló nehézségek is meg fognak oldódni. Ez volt a véleménye a Magyarország és Erdély kulturális kapcsolatainak kérdésében is. Éppen ezért az ő letartóztatása, meg kell vallanom, engem is váratlanul ért és meglepett. Megjegyzem, hogy az elmúlt évben nagyon keveset találkoztam vele, mondhatnám, mindössze kétszer. Egyetlen erdélyi utazásom alkalmával feleségemmel együtt meglátogattam őt marosvásárhelyi hivatalában, ha jól emlékszem, áprilisban, egyszer pedig a nyár folyamán Nagy István író társaságában Bukarestben keresett fel, hogy tisztázzuk a Marosvásárhelyen működő magyar állampolgárságú egyetemi tanárok néhány ügyét.” (Andreea Andreescu – Lucian Nastasa – Andreea Varga szerk.: Minoritarii etnoculturale. Marturii documentare. Maghiarii din România. 1945-1955. Cluj, 2002. 667-672.)

Harminckilenc év múltával, 1988. szeptember 15-én, Gyöngyössi István most már magánemberként így számolt be Édesapámról:

„1945-től a Külügyminisztérium Béke-előkészítő Osztályán dolgoztam, majd 1946 elejétől 1948 közepéig a bukaresti Magyar Missio, majd a Követség vezetője voltam ügyvivői minőségben. Ebben az időszakban kerültem ismeretségbe Csögör Lajossal; az ismeretségből szoros kapcsolat, majd barátság fejlődött ki, ami máig is tart. A kapcsolat közöttünk csak akkor szakadt meg időlegesen, amikor Ő Romániában, én idehaza néhány

évet börtönben töltöttünk éppen azért, mert azonos nézeteket vallottunk az erdélyi magyarság sorskérdései tekintetében.

Amikor én mint az új Magyarország hivatalos képviselője Bukarestbe kerültem, úgy éreztem, hogy legfontosabb kötelességem a romániai magyar kisebbség helyzetével törődnöm, a Magyar Népi Szövetséggel, a magyarság haladó szervezetével kapcsolatot felvennem. Ennek jegyében kerültem szoros összeköttetésbe Csögör Lajossal és volt módomban betekintést nyerni önfeláldozó működésébe. Csögör Lajos mindig is haladó gondolkodású ember volt és levonta a következőt az adott történelmi helyzetből; a többségi románság és a kisebbségi magyarság közötti baráti együttélést tartotta az egyetlen megoldásnak, amit csak a magyar kisebbség emberi és nemzeti jogainak tiszteletben tartása esetén tartott elképzelhetőnek.

Hivatásából kifolyólag elsősorban, de nem kizárólag a magyar oktatásügy problémáival és ezen belül az egyetem kérdéssel foglalkozott. Nem túlzok, ha azt állapítom meg, hogy a Magyar Egyetem létrejötté elsősorban az Ő érdeme. Ez a törekvése nyílt és rejtett ellenállásba ütközött, végül is Ő győzte meg az akkor még döntő befolyással bíró Groza Pétert, aki kétségkívül őszinte híve volt a magyar–román barátságnak, arról, hogy egy valóban demokratikus román államnak csak előnyére szolgálhat egy magyar tan nyelvű teljes jogú egyetem létrejötté és működésének akadálytalan biztosítása.”

Később egészen más körülmények között kellett befolylnia a marosvásárhelyi egyetem életének alakulásába. Erre a mozzanatra – de az ő egész személyiségére – vet fényt Radu Cristoloveanu professzor, a gyermekfogászati klinika volt tanára, aki kettejük kapcsolatára visszaemlékezve ezt írta:

„Amikor 1961-ben Csögör professzor Guzner előadótanár kíséretében meglátogatta a kolozsvári Orvosi és Gyógyszerészeti Intézetet, hamar kiderült: azért jött, hogy őt fiatal fogorvost válasszon ki és vigyen magával Marosvásárhelyre. Később alkalmam volt elolvasni azt a levelet, amelyet Ceausescu felesége írt »König elvtárs«-nak, s amelyben azt kérte tőle, tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a marosvásárhelyi OGYI-n biztosítva legyen a román tanerők egyensúlya a magyar tanerőkkel szemben. Nyomban megértettem, hogy az 1961-es kolozsvári látogatás korántsem volt személyes kedv-

telésből tett utazás. Ugyan ki is engedhette meg magának azokban az időkben, hogy azt tegye, amit a szíve vagy az esze parancsolt?

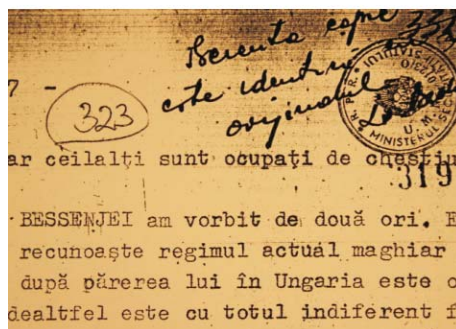
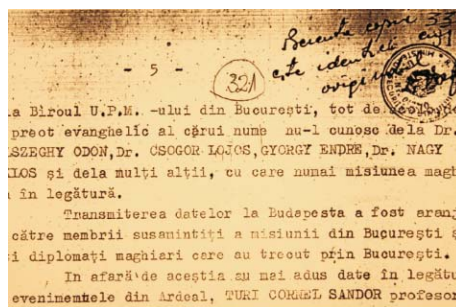
Az én szakmai és didaktikai, de talán egész emberi habitusom teljesen másképp alakult volna azok nélkül a hatások nélkül, amelyek kulcshelyzetekben a professzor részéről engem értek. A magam és a Kolozsvárról jött többi kolléga kívánságainak teljesítésére tett közvetlen és haladéktalan intézkedései mély tiszteletet váltottak ki belőlünk a professzor iránt, az én részemről pedig ezzel együtt az egyetemi kapcsolatokban talán szokatlan baráti vonzalmat is.

Sorsunk úgy alakult, hogy életünk alakulását száműzetésben kellett megélnünk. Ott, egy magyar és egy román között folytatott hosszú esti beszélgetések során Csörgő professzor az én számomra »Lajos bácsi« lett. Néha felteszem magamban a kérdést: vajon sikerült-e nekünk, magyaroknak és románoknak megértenünk az ő gondolkodását a maga teljes mélységében?

Az erdélyi magyarság letartóztatott vezetői elleni vádak nem közölték, a román sajtó a mai napig betartotta az utasítást, hogy semmiről sem szabad nyilatkozni, véleményt nyilvánítani, a történeteket elmondani. Hónapok múlva az angol rádió és a Szabad Európa magyar adása ismertette a tényeket, de a letartóztatás okát, a vádat ők sem ismerték. A vád titok maradt, a kihallgatók foglyaikkal semmit sem közöltek fogva tartásuk okáról, a letartóztatottakra bízta, hogy fogalmazzák meg bűneiket. 1951 augusztusának első hetében közölték Édesapámmal, hogy 24 hónapi adminisztratív büntetést (pedapsza administrativa) kapott; de hogy miért szabták ki rá ezt a büntetést és mely időponttól kezdve számítják annak letöltését, azt nem tudatták. A két év minden számítás szerint letelt, de Édesapámat nem engedték szabadon. Jó négy és fél évvel a bebörtönzés után, 1954 tavaszán emelt vádat Balogh Edgár, Csörgő Lajos, Demeter János és Jordáky Lajos, valamint Székely László ellen Nagyváradon a hadbíróság. Nem tudni, miért csatolták ide Székely László orvostanhallgatót, akinek nem volt kapcsolata a többiek terhére írt anyaghoz. A vád hazaárulás volt (románul: *înalta tradare*).

Ezzel el is érkeztünk a hazához és a hazaáruláshoz, esetleg az áruló hazá-

hoz. Szégyen, de nem tudom a mai napig sem szabatosan megfogalmazni, hogy mi is a haza. Mit írnak a hazáról a Wikipédiában, a szabad enciklopédiában? A magyar Wikipedia 2010. január 28-ig nem írt magáról a hazáról, csak a hazaárulásról. Elég baj, hogy nem írnak róla magyarul, hátha írnak németül a Freie Enzyklopädie-ben vagy a Wiktionary-ban a Heimat-ról. Megpróbálom lefordítani az ott olvasottakat. A haza szinonimái: szülőház, szülőország, szülőhely, otthon, szülőföld, domicilium, patria, illetőség, szülőváros, bölcső, anyaország, hajlék, menek-

dék. Következik a Heimat szó 36 derivátuma, származéka a lakcímtől a választott hazáig. Aztán a szó fordítása olvasható 18 nyelvre, de a magyar, román vagy svéd kifejezés nélkül...

Az Enzyklopädie-ből megtudom a fogalom történelmi értelmezését, de van földrajzi, életmódi, költői, honvédelmi értelmezése is, és külön foglalkozik az Enzyklopädie a hazával, mint utópiával. Lélektani szempontból a haza egy szubjektív érzés, melynek elvesztése a honvágy. Egy író kijelentette, hogy az ő hazája a nyelv; a tengerész hazája a tenger. Cicero megjegyzése: „Patria est, ubicumque est bene”, vagy röviden Ubi bene, ibi patria. A haza szoros kapcsolatban van a kulturális identitással, Bernhard Schlink (lásd Heimat als Utopie című művét) egy „Nicht-Ort”-nak tekinti a hazát: egy érzés, egy remény, egy vágy. Egy mérnökkel, fiatal apával és barátommal beszélgettem 2010 január végén az áruló

haza lehetőségéről, mire ő másnap ezt írta nekem:

„Az én haza fogalmamba nem fér bele a haza részéről az árulás, nem elképzelhető, hogy a haza a fiaival szemben bármi negatívát tegyen. Valami elvont dolog félúton az édesanya és az Isten között, a befogadó, tápláló közösség neve. A magyar ember az otthonába is haza megy! A ház védelmet nyújt és befogad, árulásra nem képes. A haza a nemzet közössége, amely akkor is létezik, ha elkezdik belőle a legjobbakat vagonokba rakni vagy börtönbe csukni. Akkor is létezik, ha a hazát alkotó emberek közül sokan elárulják a közösséget, tisztességtelenek, rosszak. Azt nem tudom, meddig képes még létezni (ezen mostanában itt Magyarországon el lehetne gondolkodni!), de ha el is fogyna, mert a nemzet mint közösség széthullik, újjáépülni a családokból, a kis hazákból fog.

Az árulást a rendszert szolgáló emberek követték el, elárulva azokat, akik a rendszer helyett a hazájukat szolgálták: a hazát szolgáló embereket elárulni hazaárulás. Spekulatíve feltehető, hogy egy ily módon elárult ember árulónak látja a „hazát”, mert juthat arra a következtetésre, hogy végső soron maga a közösség túrja meg azt a kormányzó hatalmat, aki őt elárulta.

Mégis azt gondolom: a haza fogalmában pontosan az a nagyszerű, hogy sohasem azonos a kormányzó hatalommal! Érzelmileg nem elképzelhető számomra a hazára mint árulómra gondolni! Ha a mostani Magyarországra tekintek, dühös vagyok az emberekre, akik lopnak, csalnak, korruptak, de a közösségre nem vagyok dühös, azt siratom. Azt látom, hogy már nem tudnak, nem tudunk közösséget alkotni, ha ennyire tisztességtelenül bannunk egymással. Fogatkozik a haza, mert a tisztességtelenek automatikusan kiiratkoznak a hazából! Érdekes, de én se mondanám, hogy a hazám egy korrupt, tisztességtelen ország – bár ha valaki külföldi mondaná, az ő szemszögéből igaza lenne! –, csak a benne lakók közül nagyon sokan azok. De mindenki még nem!”

Másnap azt válaszoltam, hogy személyes érzelmeit teljesen osztom; közben arra is gondoltam, amit a 2004. december 5-i szavazás eredményének közlésekor éreztem, meg arra, hogy mit is érezhettek akkor a magyarok Erdélyben.

(Folytatjuk)

Serdült Benke Éva

Iskolák, felnevelő iskolák

„Mert az iskolákra oly nagy szükség van, és oly sokféle a haszon, mely az iskolákból származik, hogy vannak, sőt érzéketlennek kell lennie, aki ezt magától föl nem fogja, be nem látja.”

Aki mindezt mély hittel és bizodalommal állította, az Apáczai Csere János professzor volt, Kolozsvár polgármestere 1656. november 20-i székfoglaló beszédében, melyet városi tanácsosok, ékes beszédű prédikátorok, nagy tudású professzorok előtt mondott, abból az alkalomból, hogy a fejedelem, II. Rákóczi György akaratából átvette a nagy tűz után újjáépült kolozsvári kollégium igazgatását.

Nyissuk ki hát az iskolák kapuját, ha Erdély szellemiségét keressük! Ezek az iskolák formálták a kor arculatát, nevelték a nagy egyéniségeket, érlelték általuk a későbbi műveket. Ha a kor egyszer-másszor satnyának, korcsnak bizonyult volna, azért nem az iskola, hanem éppen annak hiánya volt a felelős.

Kik lehettek az első oktatók, milyen sürgető igényből született az írás tanításának fontossága, szervezett formája? A XII. század közepéig az írástudás és a papság egymást fedő fogalmak voltak Erdélyben, ez tulajdonképpen az egyházi könyvek másolását jelentette. A világi társadalom még nem ismerte fel a betű hatalmát. A vagyonosodással, a birtokok szerzésével azonban a kiemelkedő családok oklevélben kívánták rögzíteni vagyoni helyzetüket. Ezt az igényt elégíti ki egy világiasodó (laicizálódó) írástudó réteg. A főleg Párizsban egyetemet végzők közül sokan oklevélírók lesznek, többek között a királyi kancellárián. A magyar királyi udvarban az első kancellár Adorján mester volt, III. Béla udvari krónikása. Külföldön tanult, jogi tudományokban járatos, művelt "magiszterek" voltak az első írástudók. Megszületett az igény az írás honi oktatására, az első iskolák így jöttek létre Gyulafehérváron és Nagyváradon. Minőségben és mennyiségben a városi iskolák vezettek, de akinek ez nem volt elég, választhatta a káptalani iskolákat Gyulafehérváron vagy Váradon, mert ott a latin nyelven kívül szónoklattant és logikát is oktattak. A káptalani iskolák, hiteles helyek lévén, a gyakorlati célú gyors oklevélírást is oktatták. A módosabb családok gyermekeit notáriusok tanították a betűvetésre és számolásra. Az egyházi személyek, papi magiszterek mellett tehát megjelentek világiak is, hiszen a kereskedők, iparosok mind nehezebben nélkülözhatték az írást és számolást. Ez az oktatás azonban nem akart írástudókat nevelni, szemben a káptalani iskolákkal, de volt egy rendkívüli haszna azzal, hogy megindította az anyanyelvi írásbeliséget. Igaz ugyan, hogy a polgár ismeretei nem terjedtek túl az írás alapelemein, de az anyanyelvű szöveget könnyebb volt megértenie, mint kellő műveltség híján a latint.

Az erdélyi falvakban azonban lassúbb az írásbeliség terjedése, csak a XIV. század közepétől jelennek meg helyenként iskolák, a scolarisok és scolastikusok, azaz tanulók és tanítók elsősorban a papok segítői voltak a liturgiákon. Ezekben a plébániai iskolákban tanulni vágyó parasztfiatalok is literátusokká válhattak, még jobbágyok is. Míg a század elején csak azt várják el a személytől, hogy olvasni tudjon, a század végén már az írást is. 1515-ben az egyházi zsi-

nat például a papok felszentelését három feltételhez köti: a jelölt tudjon olvasni, énekelni és legyen jártassága az elemi ismeretekben. Ki gondolná, hogy a XV. század legbátrabb hadvezére, Hunyadi János kormányzó nem tudott írni, nem is szorult rá, mert voltak írődeákjai, akik ezt a munkát helyette elvégezték.

Ha az iskolák létét kutatjuk, csak addig hatolhatunk vissza a múltba, ameddig az oklevelek bizonyítják, írásos okmányok mutatják egy adott iskola létezését. A skólamesterekről már 1334-ben említést tesznek a dézsmaeszedők okmányai, sőt később a városi iskolák némelyikében - igaz, már a következő században - "kollaborátort" azaz segédtanítót is tarthattott az iskolamester maga mellett. Háromszáz-négyszáz éves jubileumokat ünnepelünk. De ahol nem maradt fenn oklevél vagy valami nyom, mondjuk egy peres ügy, melyben a helyi magiszter mint írástudó tanúként megidézett, ott akkor nem is volt iskola? Tudjuk, hányszor dúlták fel pusztító seregek vagy martalócok Erdély földjét, égették el a levéltárakat iratait, rabolták ki a kancelláriákat, iskolákat, hogy írmagja se maradjon egy nép múltjának. Bizony, ez még a XIX. század közepén is megtörtént, gondoljunk csak Nagyenyed nagy hírű iskolájának felégetésére!

De merüljünk el abban, ami megmaradt, amit az oklevelek, régi iratok megőriztek. Például okiratban áll, hogy 1466. augusztus 13-án bizonyos Lőrinc deák, Gyalu mezőváros iskolamestere tanúként megjelent egy perben. Vagy 1488-ban Tasnád város iskolamesterét Mártonnak hívták, stb. A történelmi Erdély területén a legrégebbi írásos nyom a Hunyad megyei Kásztó iskolájához vezet 1332-ben, ezt követi Szászváros 1352-ben. A beszercei és brassói iskolák valószínű egyidőben, minden bizonnyal 1388-ban kezdték meg működésüket. A Szeben megyei Szelineken már iskola működik, ugyancsak e századvégén már Nagyszebenben is. 1405-től Kolozsvár iskolájában sokáig német magiszterek tanítottak, 1526-ig az iskolamesterek mindig szász nemzetbeliek voltak, ekkor azonban a helyi magyarok nagy forrongások közepette "per tumultum" megválasztották iskolamesternek Tordai Jánost.

A középkori Erdélyben nagy számban működtek szász iskolák, az 1488-as összeírás eredményeiből kiderül, hogy a hét szász székben (Dés, Doboka, Kolozsvár, Torda, Küküllő, Gyulafehérvár, Hunyadvár) a már korábban meglévőkhöz mellé újabb hatvannégy szász falu sorakozott fel, melyek iskolával rendelkeztek. 1510-től a Barcaságon és Medgyes környékén, a szász vidéken minden faluban működött iskolamester. A falusi iskolákban az oktatás legtöbb esetben az írás-olvasás elsajátítására, az egyházi énekek megtanítására szorítkozott. Honterus fogja majd szabályozni az oktatást hat osztályra a később alapítandó brassói iskolájában. 1590-re az oktatás már annyira tagolt, hogy például az antitrinitáriusok iskolájában később négy professzor tanítja a felsőbb, és négy az alsós tanulókat. Kántorok tanították az éneket. Igaz ugyan, hogy az 1488-as összeírás csak a szász székekre terjedt ki, s nem vette számba a hét széken kívül eső iskolákat, mert ha egész Erdélyre kiterjedt volna, az összeírás módosított volna a helyzeten. De ebből is látni, hogy a szászág számarányát messze meghaladóan játszott szerepet a korabeli Erdély kultúrájának kialakításában. Mátyás király létrehozta a Szász Universitásnak nevezett közjogi-politikai egységet Nagyszeben székhellyel, melyben valamennyi szász szék egyesült.

Természetesen az Universitas Saxorum Transilvaniae nem azonos semmilyen egyetemmel. A szász iskolák alapítását megkönnyítette az a tény, hogy a szászok letelepítésük idején már működő latin nyelvű, de magyar jellegű káptalan iskolákat találtak Erdélyben. A Szent István alapította püspökségek egyikét, a gyulafehérvárit István már 1009-ben létrehozta. Királyi uradalmi, várai mellett a templomok részeként iskolák is működtek: Kolozsvár, Tordavár, Hunyadvár, Küküllővár, Dobokavár, Szatmárvára. Ezek az ezeréves magyar oktatás helyei Erdélyben.

Brassóban, a Fekete-templom mellett, a hajdani Szentlélek kápolna kolostorának épületében alapította Johannes Honterus 1541-ben a mai Románia területének legelső "gymnasiumát", később ezen a helyen épült fel a mai Honterus Középiskola épülete. Johannes Honterus (1498-1589.) Brassóban született, sokoldalú tudós, humanista, az erdélyi reformáció kimagasló alakja, aki századokra meghatározta népének, az erdélyi szászoknak a fejlődési irányát. Az ő hatására lettek az erdélyi szászok mind egy szálig lutheránusokká röpké 2-3 év alatt. Neve természetesen felvett név a kor humanista szokásainak megfelelően, akkoriban latin hangzású neveket választottak a humanista műveltségű értelmiségiek. (Janus Pannonius, Rotterdami Erasmus, stb.) Minden bizonnyal a Fekete utcában lakó tímárok egyikének, Jorg Austen Lederernek a fia volt. Bécsben, Baselben járt egyetemre, majd hazatért szülővárosába, nyomdász, famet-sző, Brassó vezető lelkésze, a maga alapította iskola rektora volt. A királyi főhatalom nem korlátozhatta tevékenységét, sem az erdélyi szász iskolák nyelvhasználatát, hagyományait. Ezt jelentette a szászok autonómiája. Sokan vitatják a Honterus alapította iskola elsőbbségét az összromániai iskolák sorában. Ugyanis azt hangoztatják, hogy az ugyancsak brassói, a Bolgárszegben található Szent Miklós templom melletti iskola volna az első. Ez igaz, de úgy, hogy az a legelső román iskola az országban. Tudniillik annak előtte Erdélyben már léteztek iskolák szép számban, magyar és szász iskolák. A magyarok természetesen latin nyelvűek, a reformáció idején térnek át az anyanyelvi oktatásra. A Honterus iskolája német nyelvű iskola volt. Minden bizonnyal Brassóban már 1385 előtt volt iskola a szász tanulók számára, hiszen a bécsi egyetem fennmaradt nyilvántartásából azonosítottak egy Philippi de Corona nevű diákot, aki bizony, mint a neve is mutatja, brassói volt. Feltételezhető, hogy míg a bécsi egyetemig eljutott, tanult valahol már iskolában, valószínűleg szülőhelyén. Gondoljuk mindezt annak ellenére, hogy "csupán" 1388-ból említene okiratok egy Theodoricus nevű iskolamestert. A Honterus alapította iskolában egyébként minden nemzetbeli fiatal tanulhatott, az 1544-ből származó anyakönyvben szerepel például egy árkosi (Háromszék) fiatalember, Veres Péter neve. A szász városvezetés természetesen tartotta, hogy a magyarok számára biztosítsa a reformáció hatására a magyar nyelvű oktatást. A korabeli számadáskönyvekben adatok bizonyítják, hogy már 1558-ban szerepeltek a város által fizetett magyar tanítók, "scholasticis hungaricis", így, többes számban, tíz forint fizetéssel. Ezek szerint tekinthetjük a Honterus iskoláját az első erdélyi magyar iskolának is, hiszen a magyar nyelvű oktatás csak a tordai országgyűlés után indul be. A brassói iskolának messze földön híres könyvtára is volt, 1541 után, miután a törökök elfoglalták Budát, Mátyás híres könyvtárá-

nak, a Corvinának sok-sok kötete került ide. Köszönhető mindez az akkori humanistákból álló városvezetésnek, akiknek gondjuk és pénzük volt az országos pusztulás közepette arra is, hogy az értékes könyvtár egy részét Brassóba menekítsék. De a könyvek sorsa már megpecsételődött, mert az 1689-es brassói tűzvészben a várossal együtt a híres könyvtár is leégett, a templom is akkor lett "fekete". Honterus szülővárosában nyomdát is létesített, iskolája pedig olyan híres volt, hogy Németalföldről is jöttek ide tanulni vágyó fiatalok. Nem csupán Brassóban, de a szász falvak szinte mindenikében iskolát szervezett, melyekben Európában elsőként bevezették a kötelező elemi iskolai oktatást.

A XVI. század első felében Erdélyben hozzávetőlegesen kétszáz iskola működött, nem minden vidéken egyformán, de összességében egy pezsgő szellemi életet feltételez ez a szám. Az iskolahálózat kibővülése, az oktatás szinte robbanásszerű elterjedése, magasabb szintre emelése a reformációhoz kapcsolódik. A cél a szélesebb tömegek művelése, az anyanyelvi írás-olvasás megtanítása elsősorban azért, hogy a nép fiai olvashassák a magyar nyelvre lefordított Bibliát. Ezeknek az iskoláknak az alapítását már nem kell okiratokból, hiteles jegyzőkönyvekből kikövetkeztetni, hiszen alapító okiratok rögzítik az alapítás idejét, az első tanítómestereket. A reformáció gyökeres változást hoz, papjai közelebb állnak a hívekhez, családjuk révén is jobban kötődnek hozzájuk, gyülekezetükhöz. Ők az anyanyelv ápolói a XVI. században. A tömegek megnyerésének eszközévé válik a szószék, a nyomda, az iskola. Az új hit szószólói támadják a katolikus egyház latin nyelvű szertartását. A kor embere a reformált hitet "magyar vallásnak" látja, mert szemben áll a katolikus Habsburg-házzal. János Zsigmond protestáns fejedelem híveként a nemesi és a csekély számban már létező polgári réteg harcol az új szellemű iskolák megteremtéséért. Megesik az is többek között, hogy ennek szellemében 1556. augusztus 5-én a székelyvásárhelyi református hívek elfoglalják a Szent Miklós plébánia templomát (vártemplom), elűzik a szerzeteseket, és protestáns lelkipásztort választanak. Ez természetesen iskolaalapítást is jelent majd. Kolozsvár 1545-ben, Szatmárnémeti 1540 körül, Nagybánya 1547-ben, Máramarossziget 1540 körül, Marosvásárhely 1557-ben, az erdélyi fejedelemség megszilárdulásának idején, a reformáció hajnalán, Szászváros 1560-ban alapít református tanintézetet. Kolozsváron 1568-ban a református tanodából kiválik az új protestáns egyház által alapított unitárius kollégium. A kollégiumok alapítása illetve anyagi támogatása nagy történelmi személyiségek nevéhez fűződik: az enyedi kollégiumot, melyet Gyulafehérvárról Nagyenyedre költöztet át Apafi Mihály fejedelem, Bethlen Gábor fejedelem alapította 1622-ben, a zilahi kollégiumot, melynek padjait egy későbbi korban Ady Endre is koptatja, Apafi Mihály építteti át 1679-ben és élete végéig anyagilag is támogatja, a székelyudvarhelyi kollégium pedig Bethlen János, erdélyi kancellárnak köszönheti létét.

A nagyhirű erdélyi római katolikus iskolák hálózata a XVI. század végén az ellenreformáció megerősödésének hatására kezd kiépülni. A jezsuiták, bárhova hívják őket, bármilyen körülmények között tanítani kezdenek. Báthori István (Szilágyosomlyó szülötte) 1581-ben Vilnából (Vilnius) küldi el egy Kolozsmonostoron létesítendő iskola alapítólevelét, az

erdélyi hármastanácsokhoz küldött levelében megfogalmazza szellemi örökségét: "Az, kik élünk, és Isten gondviselést bízott reánk, nem csak magunknak, sem csak az mi időnkbelieknek kellene élnünk, hanem utánunk valóknak is." Megszívlelendő gondolatok egy olyan korban mint a mai, amikor szűk években, évtizedekben mérjük az időt, a mának élve a jövőre mit sem gondolunk. 1583-ban fel is épül egy 150 férőhelyes diákkotthon. 1585-ben a pestis miatt az oktatás szünetel, a jezsuitákat a többségi unitáriusok vallási türelmetlenségükben hamarosan elűzik, az egyetemi oktatás, melyet a fejedelem megálmodott, pápai jóváhagyás hiányában nem indulhat be, majd csak több évszázaddal később, 1872-ben.

De térjünk vissza a XVI. századba! 1579-ben Kolozsváron és Gyulafehérváron már létesült jezsuiták által alapított iskola, 1580-ban Nagyváradon, 1593-ban Székelyudvarhelyen, 1639-ben Szatmárnémetiben, 1696-ban Nagybányán, 1702-ben Marosvásárhelyen újabb iskolák nyitják meg kapuit. Csíksomlyón a Ferenc-rendiek hoznak létre iskolát 1667-ben, Kézdivásárhelyen 1680-ban a minoriták, 1726-ban Nagykárolyban a piaristák alapítanak iskolát, melynek legnagyobb mecénása Károlyi Sándor gróf volt. A piaristák az udvari bányakamara hathatós segítségével alapítanak iskolákat Máramaroszigeten, Temesváron, Aradon.

A románok időben később jelennek meg Erdélyben mint a századok, akiket II. András telepített le királysága területén, s akiknek kiváltságlevelük, az Andreanum 1224-től autonómiát biztosított. A románok a XIII. század végén jelentek meg a Kárpátok havasaiban, egyesek határőrző szerepet is kapva a különleges jogállású Fogarason, a Királyföldön. Egyházi gondozásuk végett a román szórványokat igyekeztek Gyulafehérvár mellett összpontosítani. Kultúrtörténeti tény, hogy Brassóban, a Szent Miklós templom mellett, Bolgárszegben működött az első román iskola a mai Romániában. Az iskola kőépületét 1597-ben emelték a moldvai vajda, Aron Voda jóvoltából. A dátumról okmány maradt fenn, ugyanis a vajda az iskola építésére a városi tanácsnak küldte a pénzt, a városi pénztáros pedig afféle szász alapossággal ezt írásban rögzítette. Román nyelvet ismerő írástudókról korábban is esik említés, akik Brassó képviselőjében a szász városi tanács megbízásából a Kárpátokon túli fejedelmi udvarokba mentek követségbe. Később újabb iskolákat létesítettek számukra, az egyiket 1657-ben éppen II. Rákóczi György felesége, Lórántffy Zsuzsanna hozta létre. A fejedelemasszony alapító levelében kifejti, hogy olyan tanodát akar, amely egyformán nevelje a tehetősebbek, a bojárok fiait és a jövődi román prédikátorokat is. A reformáció idején az úgynevezett román reformáció is végbemegy, melynek célja lett volna az anyanyelvűség bevezetése a liturgiába a "rác" (szláv) helyett a templomi szolgálatban. Bethlen Gábor idejében Gelei Katona István református püspök román nyelvű iskola létesítését rendeli el, melyben a latinul, görögül és románul tanítók számára előírja, hogy a román gyermekeket "deákságra" és keresztény vallásra tanítsák. Lugos és Karánsebes iskoláiban román nyelvű kálvinista zsoldárokat is tanítottak (katekizmusuk fennmaradt), valamint "igazán való román írást".

A reformáció térhódításának, s ezzel az anyanyelvűségük terjedésének a románság körében gátat vetett az ortodoxia föllépése. Moldva metropolitája, Varlaam, aki 1632-1655 között töltötte be ezt a tisztséget, könyvet írt az erdélyi román

reformáció folyamata ellen. Könyve, Felelet a kálvinista katekizmusra óvás a protestáns tanok ellen. Érdekes, hogy hazájában, Moldvában ő a román nyelv ápolója és terjesztője volt, 1643-ban román olvasókönyvet adott ki, Jászvárosban támogatta a román nyomda felállítását. Nem csak a protestáns tanok ellen szállt síkra, de a román anyanyelvűséget is gátolta Erdélyben, kiállva a szláv mellett. Hol volt még ekkor a dákok-román elmélet! Ezt ugyanis csak az 1700-as években alapozzák meg erdélyi román görög katolikus papok. Varlaam metropolita magatartásának paradoxona bizonyára az ortodoxia egyeduralmának féltéséből ered, ugyanis éppen az ő századának végén dönt úgy Bécs a törökök kiűzése után, hogy az erdélyi románokat jobban magához láncolandó, katolikussá teszi őket. Kollonich Lipót úgy hozza létre az erdélyi görög-katolikus egyházat, hogy egyesíti Rómával, így születik meg az úgynevezett uniós ortodox, illetve unitus egyház. Így válnak az erdélyi, egykori ortodox románok görög szertartású római katolikusokká. Milyen furcsa következménye a történelemnek, hogy éppen a görög-katolikus egyházat tekint az ortodox egyház manapság nemzetárulónak, magyarázóknak, pedig a román oktatás ügyének ők voltak hajdanán a legfőbb támaszai. Közülük való jeles püspökök, Gheorghe Sincai (1754-1816), aki egymaga háromszázra növelte a maga idejében az erdélyi román iskolák számát.

(Folytatjuk)

Kuruc lovassági zászló, 1706 (Másolat)

A zöld fecskefarkú zászlót a korban már ritka lángnyelvek díszítik (inkább tulipánokra hasonlítanak). Előlapján a lombkoronás magyar címer és a szabadságharc egyik jelmondata a PRO LIBERTATE (A szabadságért) látható. Hátlapján a Rákóczi címer és 1706-os évszám.

Z. Zwada András

Szép új világ – avagy álmok álmodói

Kocsányon lógó fülekkel figyelem a Hahó TV „Kiengesztelő” című betelefonálós műsorát és –„urambocsá” – alig hiszem el, amit hallok...

Műsorvezető: Jó estét kívánok. Ma ismét három témánk van. Az első: a Médiatörvény kül-és belföldi ellenzőinek megjött a józan esze. Elvtelen acsarkodásukért a világ összes nyelvére lefordított „Mea culpa, mea maxima culpa...” című kollektív beadványukban magától a pápától kérték bűneik feloldását... A második: a „Széchenyi-terv” nagyszerű beindulásának hírére a balliba ellenzék prominens képviselői a Parlament előtti Kossuth téren hihetetlen örömtáncot jártak, majd felfokozott jókedvükben bukfencet vetettek. Végül néhányan hídba mentek át... Kíváncsi vagyok, mit szól ehhez Péter-Pál, aki már a vonalban van. De engedje meg, hogy előbb elmondanám a harmadik fontos témánkat is. Néhány jófúlú nemzeti újságíró kollega hallani vélte, amint Gy.F. lelkiismerete váratlanul megszólalt... A sokak átka alatt vergődő „böszme” úgy látszik, megtért hitében és mártírképpel önként jelentkezett a Markó utcai börtönparancsnokságon. Egyesek hiteles forrásból tudni vélik, hogy a közeljövőben esetlegesen megváltoztatandó új lakhelyének kényelmetlen celláját kívánta főelvtársi igényének megfelelően átalakítani... Mi a véleménye, Péter-Pál?

Péter-Pál: Szeretettel üdvözlöm a Hahó TV minden munkatársát és a szerkesztő urat. Örülök, hogy ismét a körünkben van. A témához visszatérve: mindig mondtam a kedves feleségemnek és barátaimnak is, hogy nem eszik a kását olyan forrón, mint ahogy tálalják... Kicsit meglepő, hogy a nemrég még egyhangúlag blöffölő ellenzék megint kötözködnek a nagyságos miniszterelnök úrral, és bárha akarná is, nem engednek elvenni egyetlen pontocskát sem a Médiatörvény szövegéből.

Kérdem én, hova jut ez az ország, ha a végén minden probléma ilyen simán fog megoldódni. Vagy talán egyesek már arra sem tartják méltónak a nemzeti oldalt, hogy leócsárolják? Mi ez, ha nem pozitív diszkrimináció? Vagy nem jól mondom? Ha én római pápa lennék, most fügét mutatnék, vagy kiegyenesí-

teném a középső ujjamat ennek a bocsánatért könyörgő bandának...

Műsorvezető: Ne használjuk ezt a megbélyegző kifejezést, Péter-Pál. Mi legyünk különbek, mint ők. Mondjuk inkább azt, hogy „ártatlan angyalok”. Folytassa...

Péter-Pál: Gy. F.-el kapcsolatban annyit szeretnék mondani, hogy szerintem ez a jóember megint trükközik. Jó lesz nyitott szemmel, ébren figyelni rá. Szerintem csak megátssza az áldozati bárányt, de meg van győződve, hogy a politikai elszámoltatása elmarad. Ez még a pokolban is öreg haverjával, Belzebubbal együtt szidni, korholni meri ezt a jólétre épülő mostani rendszert...

Műsorvezető: Elköszönök Péter-Páltól és Lujzának adom át a szót. Kezicsókolom, Lujza, üdvözlöm a nagycsaládból...

Lujza: Én vagyok a vonalban?... Jó, igen. azon töprengtem, mielőtt bekerültem a műsorba, hogy szinte nincs mit kritizálni... Jártamban, keltemben az egész országban azt látom, hogy csupa vidám, kiegyensúlyozott emberek közlekednek úton-útfélen. Depressziónak halvány nyoma sincs. Még az egykori hátrányos helyzetűek között is pufók arcú, torkig jóllakott, szépen öltöztetett gyerekek járnak iskolába. A munka elől senki sem bújuk el, sőt kiköveteli, hogy reggeltől estig dolgozzon. Tessék mondani, szerkesztő úr, normális ez azután a hétszűk esztendő után, amit átéltünk és elszenvedtünk?...

Műsorvezető: Szerintem nem normális... mondja tovább...

Lujza: A kettős állampolgárságról ejtenék néhány szót. Kezdek?

Műsorvezető: Bár ez most nem a mai témánk, de hallgatom.

Lujza: Örömmel konstátálom, hogy szerte a világban egyre nagyobb az ezirányú érdeklődés. Állítólag sok helyen a nagy lelkesedés hévében törik-zúzzák magukat az emberek... Meg tudná ezt erősíteni, szerkesztő úr? A tülekedésben állítólag Sepsiszentgyörgyön és Torockóban többen szenvedtek bordatörést...

Műsorvezető: Hallottam én is ilyesmiről. Bár nem biztos, hogy a hír igaz. Lehet, hogy csak az imitt-amott még létező, kevés számú ellenségeink állítják az efféle pletykát. Annyit azonban mondhatok, hogy Szlovákiában is megváltozott az eddigi negatív hozzáállás. Az illetékes hatóságok ugyanis a magyarok lakta vidékeken házról házra járva, csattogtató korbáccsal kényszerítik a még vonakodókat, adják be mielőbb

kérelmeiket, aztán pakoljanak és pucoljanak ki az országból... Pláne, hogy még majd szavazni is akarnak...

Lujza: Az ember szinte beleborzong a gyönyörtől, ha ilyesmiket hall. Nem tudom, igaz-e vagy csak a rossz nyelvek állítják, hogy az egymilliomodik kérelmezőt, egy csantavéri bővérű asszonyságot beválasztottak az utolsó Való Világba...

Műsorvezető: Ne foglalkozunk ilyen pitiáner dolgokkal, Lujza, és adjuk át a szót Balázsnak.

Balázs: Blabla Balázs vagyok, és Jászkarajenőről beszélek. Még eddig sosem jutottam be a Hahó TV-be, de most szerencsém volt...

Műsorvezető: Halkítsa le teljesen a készülékét, Balázs, mert így elbeszélünk egymás mellett.

Balázs: Lehalkítottam. Akkor mondhatom?

Műsorvezető: Tessék megszólalni, mert fogy a műsoridőnk, és maga az utolsó. Van még két bő két perce...

Balázs: Én csak azt szeretném megkérdezni a főműsorvezető úrtól, mert főként ez érdekli a kisemmizett magyar lakosságot is, hogy mikor lesz itt Kánaán?... Mert igaz, hogy a Széchenyi-terv bevezetése óta a gazdaságunk a vártnál is jobban fellendült. Továbbá az is igaz, hogy a „Melléduma nincs, arccal a munka felé” program sikere kapcsán munkanélkülieket csak a budapesti Nagycirkuszban lát az ember. Mióta az úgynevezett „Ellenzék” egyre jobban tolja a kormány szerekét, joggal felvetődik bennem a kérdés, hogy miféle fura demokrácia ez? Hiszen már a politikusok is egy követ fújnak. Még az álmából felriasztott gyöngytyúk ijedt hangjára hajazó Sopánka néni, Manyi mester és Ács Laci bácsi is... Micsoda szokatlan gesztus ez, hogy ahol csak tehetik, nem ütik a magyart?... Meddig lehet ezt kibírni, főszerkesztő úr? Hol a tűréshatár? Az évek óta galád módon ellopkodott, elsíbolt horribilis pénzeket anélkül, hogy az illetékesek füle mögé csapott volna a magas bíróság, önként és dalolva, akkora vehemenciával tukmálják vissza az államkasszába, hogy már alig fér bele... Tisztelettel kérdzem én ezek után, hogy egyszer az életben visszafátlanodik-e a régi disznóól rendszer a birkatürelmű magyar polgárok teljes kizsigerelésére, vagy kénytelenek leszünk még legalább 10-20 évig fuldokolni a saját zsírunkban?

Irodalom – B. Osvát Ágnes rovata

Eleven hagyomány

BAJOR ANDOR

(Nagyvárad, 1927. szeptember 30.–1991. január 24., Debrecen)

„Európa az a szárazföld a világon, amelyről többnyire utólag derül ki, hogy a tegnapi még megvolt.”

Nem is olyan régen, a tízéves évfordulón még azzal a szivárványtól (akkor még) elkápráztatott látású kívánsággal fejeztem be a Bajor Andorról írt megemlékezést, hogy „Bajor úr, legalább tíz éve én is folyton csak arra várok, hogy a „kerek világból” egyszer majd „kilenc, hámba fogott lepke, gyémánthintón beröpíti a hazug vigasztalást”. Nos, Bajor úr, újabb tíz év elteltével már inkább azt kívánnám, bárcsak tétova homály fedné a mögöttem ácsorgó időt, mert annak a húsz év alatt felgyűlt hordaléka csak annyit hozott, hogy már nem várok semmit hiszen fenn ülök a lepkék húzta hintón és az Ön, a Bajor Andor életszemléletének bővületében képes vagyok nyugodt mosollyal letekinteni az út menti bokrok mögül minduntalan elővicsorgó, leselkedő hiénákra.

Azt nem mondhatom, hogy nem fájdalmas érzés átgondolni, mit alkothatt volna Ön, ha nem abban a korban él, amiben élni kényszerült és ahol olyan megszorító körülmények között is irodalmi közkincsünk/örökségünk magasán kiemelkedő képviselőjévé vált mégis. S mire lehetősége nyílt volna teljes egészében kibontakoztatni mindazt az értéket, amit magában hordozott, addig törekény szervezete felmondta a szolgálatot.

Persze, mondják sokan, jobban is vi-gyázhatott volna az egészségére, de hát köztudott, hogy az igazán értékes, nagy elmék vigyáznak legkevésbé az egészségükre. Talán tudatában vannak a szellem mindent túlélő erejének – Isten tudja, talán nem is gondolkodnak földi léptékben ők. És mindezen felül, szorinte „A humor valójában nem helyzet, hanem állapot. Ha egy íróféle úgy érzi,

hogy ő a világ vőlegénye, és hisz a menyasszony igenlő válaszában: akkor az humorista.”

Bajor Andorban tehetség és tudás, logika és érzelem, olyan szerencsésen párosult, melynek szemléletében nyugodtan elmondhatjuk, hogy egyike ő azoknak az íróknak, akik felfedezték számunkra Európát és nehéz időkben a

belső zsebükben dugdosták. Pedig ők mindannyian tragikus gondolkodók, akik a „ha már beszélni nem lehet, legalább leplezzük a tudásunk” korszellelem jegyében választottak műfajt maguknak. Bajor végülis a komikumba „menekítette” nyugtalan, megalkudni képtelen szellemét. Ám mint minden nagy humorista, egyben moralista is tudott maradni, szinte minden írása egyben arc poetica is. Példaképéhez, Karinthyhoz hasonlóan eréllyel, elvi szigorral és magas színvonalon parodizálja irodalmát, kérlelhetlenül pécézve ki az üresjáratokat, tetszetős ostoba-ságokat. Ha van különbség közte és az *Így írtok ti* szerzője között, az elsősorban a parodizálandó irodalmak között van, azaz a *Nyugat* első és második nemzedéke és a romániai magyar irodalom egymás nyomába lépő nemzedékei között. De erről sem Bajor tehet, hisz ő

többször is imponáló öngúnnal hangoztatta, hogy „minden parodizáló olyan irodalmat parodizál – amilyent érde-mel.”

Ha igazán tudni akarjuk, ki volt ő, nem az irodalmárok méltatásait, hanem őt kell olvasnunk, az adott kor parodisztikus, valójában inkább sírnivalóan primitív

élethelyzeteit, melyek tolla alatt tragikomédiává lényegülnek, ám hű tükröi annak a lélek- és „mindenromboló” időszaknak, amiben éppen élni kényszerült. Olvassunk hát Bajor Andort, lehetőleg minél nagyobb mennyiségben!

B. Osvát Ágnes

Bajor Andor

Cigaretaszünet

Az előadó már egy órája ismertette a dohányzás ártalmait, a szenvedély rabjait megkergült birkáknak és közveszélyes öngyilkosoknak nevezte, amikor a hátsó sorból egy mindenre elszánt hang közbekiáltott:

– Mikor tartunk cigaretaszünetet?

Erre az előadó aranykeretes pápasze-me alól föltekintett és a gyöngye akaratú emberek szelídségével megkérdezte:

– Hát tartunk?

– Tartunk – mormogta a tömeg, az előadó pedig bólogatott.

– Akkor hát tartunk! Tíz perc cigaret-

taszünet következik, de semmivel sem több, mert még sok a mondanivalóm.

A hallgatóság kitódult a folyosóra, kis köröket alkotott és fújni kezdte a füstöt. Kint ácsorgott az előadó is, körötte az előadás ál-érdeklődőivel, szerény és szorgos mindennapi stréberekkel, akik örökké körbeveszik a tudomány bennfenteseit.

– Az elvtárs mit szól hozzá, hogy milyen sokan eljöttünk – kérdezte öblös hangon az egyik marcona, miközben rágyújtott egy szűrős marosestire.

– Szépen begyűlt a terem – bólintott udvariasan az előadó és elpirult, mint egy nagylány – csak azt nem értem, hogy miért nem jöttek el a nők is? Egyet sem láttam a pódiumról...

– Megmondom én, hogy miért van így, miképpen alakult a nagy helyzet – szólalt meg egy torzonborz üstökű álérdeklődő, egy csomag szűrő nélküli kárpácit szorongatva a markában.

– Miért? Mi történt?

– Ide csak férfiakat vezényeltek ki, mert azt mondták, hogy egy nemibetegséget fognak földolgozni.

– Szóval magukat is kivezényelték – mondta sajnálkozva az előadó és a kabátzsebében kotorászott, majd sóhajta hozzátette:

– Akárcsak engem.

– Nem tetszik tudni, miért nem lehet kapni sepsiszentgyörgyi szelektet? – puhatolózott egy ragyásképzű, füstkarikákat eregetve.

– Konkrétan nem tudom – mondta hivatalos hangon az előadó -, de valószínűleg azért, mert bővítik a sepsiszentgyörgyi dohánygyárat.

– De azért a Targu Jiuban gyártott szelekt sem rossz – vetette közbe az érdeklődők körének egyik újabb tagja és rágyújtott egy bukaresti marinárra. – Nem rossz, de nem is jó – mondta az előadó -, mert hiányzik az aromája. Szóval, egy leheletnyivel keserűbb az íze.

– És mi a véleménye az előadó elvtársnak a diplomata cigarettáról? – érdeklődött egy gyerekember.

Az előadó bólintott.

– Jó, csak egy kicsit illatosabb a kelleténél. Én édesnek találom.

– Parancsol belőle egyet? – nyújtotta feléje az ifjú, de az előadó megrázta a fejét.

– Megmaradok a magaménál – s azzal kihúzott egy csomag kentet.

A tisztviselők köre ámuldozott:

– Előadó elvtárs – kiáltott föl a sepsiszentgyörgyi szelekt híve – ez aztán csuda, honnét szerezte?

– Bizony – felelte az előadó – ez nem is olyan könnyű, mint ahogy egyesek képzelik. Nekem van egy vendéglőfelelős barátom, és attól veszem nagyobb tételekben. De a legtöbben úgy járnak el, hogy felülnek egy bárszékre, kitesz-

nek maguk elé egy ötlejest, és azt mondják a bárpincérnek, hogy valaki a pénzt otthelyeztette. Erre a bárpincér tudja, miről van szó, félrehívja a fogyasztót és ad neki egy huszasért egy csomag kentet. Mert ez nem is olyan egyszerű, ahogy egyesek elképzelik...

Az előadó fölhattintotta a gázöngyújtóját és elégedetten pőfékel.

– Drága mulatság – sóhajtott föl a szűrős marosesti gazdája -, én megmaradok a magaménál.

– Drágának drága – bólintott az előadó -, de megéri, mert ezt szoktam meg. Én például a marosestitől köhögök, mert nem szoktam meg, és nekem például a marosesti határozottan árt. Egy előadás szünetében megkínáltak vele és ha hiszik, ha nem, úgy elkezdtem köhögni, hogy alig tudam folytatni az előadásomat.

– Akkor is erről a mostani témáról tetszett beszélni?

– Akkor is – hagyta helyben az előadó. – Tudniillik én két témakörrel szoktam előadást tartani. Az egyik a mai ember erkölce, a másik pedig ez a mostani.

– És melyikről beszél szívesebben – kérdezte az egyik ál-érdeklődő, aki füstfelhőbe temetkezett, mint a drégeli rom.

Az előadó elnyomta a kentjét és a tömeg felé fordult:

– Vége a cigaretta-szünetnek. Majd az ál-érdeklődőknek válaszolt.

– Hogy melyik témáról beszélek szívesebben? Tudja a fene. Amivel éppen megbíznak. Nekem mindegy.

És megindult a pódium felé.

(Nyerges. I.)

Álom a Szamos partján

Azt álmodtam, elzárták a Szamost egy óriási folyószerező kulccsal, sokáig csavargatták, míg végül elállt, bár kicsit még csepegett, de azt is abbahagyta, mire jöttek a Vízügyi Főbiztosok, akiknek írásos fölhatalmazásuk volt a Szamos visszavezetésére...

...a Szamos megnézte a pecsétet papírt, közömbösen, hűvös pillantással, elvégre is neki tökéletesen mindegy volt, így hát komótosan megindult visszafelé, egyáltalában nem sietett, vagyis a lónai híd irányába vette az útját, bár az volt a benyomása, hogy ezeket a tízemeletes betonkaszárnnyakat látta már, csak amelyek jobb felől voltak, most bal felé kerültek, a bal felőliek pedig jobb felé, amit

a Szamos avval magyarázott, hogy most visszafelé folyik, és ez igaz is volt, ebben magasabb, fölfoghatatlan szempontok érvényesültek, ami a folyót egyébként hidegen hagyta, lévén, hogy úgymegkapja a széttaposott cipőket, a döglött kutyákat, a szakadt műanyag zacskókat, olajfejadagját, minimális benzinjét, szemétporcióját, vagyis mindazt, ami szükséges egy sokoldalúan fejlett folyónak ahhoz, hogy haladjon, előre vagy visszafelé, mert az irányra magának a folyónak nincs semmi befolyása, és különben is kikhez folyamodhat egy folyó, mit akarhat a befolyásos emberek ellenében, akikkel szemben nem lehet folyani, mert megharagszanak a folyóra, és elveszik a nevét, kivágatják a part menti fákat, fölszántatják a medrét, és beültetik bal-tacimmal, takarékoságból, vagy behin-

tik sóval, bosszúból, a forrását pedig bedugják egy különleges parafa dugóval, ami egykettőre kerül majd, Hondurasból, egy direkt erre a célra épített hajóval, ami eljön Hondurasból, fölúszik a havasokig, mert újra ásnak medret, és lesz a mederben víz, a vízben hajó, a hajóban pedig lesz egy különleges parafa dugó, amivel betömik a Szamos forrását, hogy legyen vége egyszer s mindenkorra ezeknek a zavaros áradatoknak, folyamatos bizonytalanságnak, zagyva cseppfolyós elemeknek, melyeket egy folyó a legfejlettebb tudomány számára folyamatosan képvisel, parafa dugót egyszer s mindenkorra, hogy hagyja abba a felelőtlen bugyogást, parafa dugót a tiszta forrás mocskos pofájába, csakis ez lehet a Szamos vagy inkább az egykori Szamos kérdésének végleges megoldása.

(2. Rudas)

Baltazár

Nem tudom, ki mérgezte meg a kutyánkat. Talán a Megyei Első Kutyamérgező vagy esetleg a Megyei Első Kutyamérgező Első Helyettese. Ezeket a fontos beosztású társadalmi személyiségeket valószínűleg mi választjuk olyan titkosan, hogy magunk sem vesszük észre. Aznap este is koromsötét volt a negyedünkben, a feleségem csak azért merészkedett a tömbházunk elé húsz- vagy ötvenméternyire a világtalan világba, mert mellette volt a kutyánk, Baltazár, viszont Baltazár kutyánk sem félt, mert mellette volt a feleségem. A kutya bátor és könnyen hívó volt, mint a dalmát kutyák általában, eliramodott, aztán visszarohant, hogy lássa, nincsenek-e még elveszve, egyrészt a feleségem, másrészt ő maga, a kimondottan fekete planétán, ahol a Jóság megfigyelt. Szaladgálás közben lelt rá a mérgezett húsrá, melyet neki készített elő a Megyei Első Kutyamérgező vagy a Megyei Első Kutyamérgező Első Helyettese, de bizonyos, hogy fontos személyiség képviselte a jó sorsot, egyébként honnan szerzett volna húst is a mérge mellé? Baltazár pár perc múlva vígan szaladt be hozzám, aztán hirtelen megijedt, a dívány alá akart bújni, de inkább behúzott farokkal kimenekült, a feleségem szobájában megcsúszott, még föltápáskodott, és kíváncsi volt az erkélyre, lihegett, mint egy kovácsfűtő, majd elvágódott, lila volt a nyelve, még szólítottuk, de már nem hallotta, annyira hiányzott a szeméből minden értelem, mint egy modern bölcselő műveiből, mint a megmérgezett világból, mint egy örült diktátor önmagába vesző tekintetéből. Baltazár igazi kutya volt. A Hajtás Völgyében temettük el. Egy román pásztor segített gödröt ásni, csak úgy magától, mert ismerte. Végül annyit mondott: Ez kutya volt! Ha fényes korunk elmerül a porban, összevegyül a jótékony homállyal, száraz lombokkal, kiszáradt eszmékkel, juhánéval, potyogó ünnepekkel, a Hajtás Völgy közömbös anyagával, vajon kiről mondhatja el a pásztor: Ez ember volt!

(3. Lógós)

Apám mesélte

hogy Ferenc József idejében a közbűntényesek gerslilevest ettek és nyáron

seprűt kötöttek a börtönudvaron és ették a gerslilevest beszélgettek kötöttek a seprűt aztán a börtönőr kiosztotta a gerslilevest majd ebéd után a foglyok seprűt kötöttek és amikor készen voltak egy csomó seprűvel megkapták a gerslilevest természetesen a börtönőrtől aki nem hordott még fegyvert mert csak húzta volna a vállát így néha ő is evett gerslilevest ha megkívánta és seprűt is kötött de ő csak jókedvében nem úgy mint a mindenkor vendégei akik többnyire seprűt kötöttek azután gerslilevest ettek egyszer azonban egy legény a seprűkötők közül felugrott átvette magát a kerítésen azután eltűnt a fák között amit nem lehetett megérteni mi ez miféle betyárszokás haramiatempó pofátlanság ilyen durván faképnél hagyni az őrt felrúgni a hagyományt a seprűkötők összevissza kötötték a seprűt azután amikor asztalhoz ültek az egyik köztisztviselő megöszült csavargó fölsóhajtott óh a hülye a barom az agyalagylult most köztünk lehetne ehetné a finom gerslilevest vajon hol fog ezután seprűt kötni az ökör?

(4. Gyeplős)

Ima az üldözőkért

Az üldözők nem ismernek nyugalmat az éjt nappallá a nappalt éjjé változtatják és keresik az üldözötteket akik agyafűrt leleménnyel elrejtőznek a házakban üzemekben ágy alá ki tudja megmondani nincsenek-e a ruhásszekrényben felakasztva avagy az óriás-szupercentrál-market-áruház lábbeliosztályán ahol egyforma dobozokban elfuse-rált félcipőknek tettetik magukat és egyik olyan mint a másik a nyelvük néma nem vall egymás ellen az üldözők napestig fáradoznak míg a sok üldözött akár a nyúl beleolvad az elszürkült világba betonfalakba lelkes hamuszínbe az üldözők meg mellettük loholnak vért izzadnak de úgysem látják őket még akkor sem ha eme gyanús lények a lakásukból előmerészkednek elvegyülnek a gyanútlan tömegben azt figyelik titokban az üldözők megvannak-e még mind az üldözöttek nem húztak vajon álruhát magukra és hátha beöltöztek árulónak szabotörnek vagy tán Miki Egérnek hogy ne lehessen őket észrevenni és mint Doktor Frankenstein a mozi-feltűnés nélkül járnak most az utcán bár fejük belekábult az üldözők tudván tudják gyanús az emberarc viszont a

szörnyarc rég nem feltűnő az üldözöttek népsége is fásult már nem becsülik üldözőiket holott azok csak ómiattuk élnek imát kell értük inkább mondani segítsd Uram tovább az üldözőket ne loholjanak inuk szakadtáig ne izzadjanak vért guvadt szemük ne járjon körbe mint a bolond birka Uram segítsd tovább az üldözőket csillapítsd meg iszonyú szívüket hogy felfoghassák az igazság lelkét a lelket amely eleven parázs add kezükre eleven parázsodat segítsd az üldözőket is pihenni.

(5. Ostorhegyes)

Nem értem a kurdokat

Nem is értem, mit akarnak a kurdok, amikor azt sem lehet tudni, hányan vannak, tízmillián vagy húszmillián, mert a kurdokat még meg sem számolták becsületesen a kurdok. És nem lehet azt sem érteni, még mit szeretnének a kurdok, amikor van nekik öt szép és becsületes édes hazájuk, és nem lehet tudni, ez miért kevés a kurdoknak. Vajon még mit is akarhatnak a kurdok, amikor írhatnak arab betűkkel, latin betűkkel, sőt, cirill betűkkel is, de úgy látszik, háromféle írás még mindig kevés a kurdoknak. Talán a kínai jelekre is fáj a foguk, vagy ki tudja, az indián csomóírásra is, az ógermán rúnákra is, nemkülönben az egyiptomi hieroglifákra, hogy még avval is körmölhesenek a kurdok. Nem lehet megérteni ezeket a kurdokat, hogy még mit is akarhatnak, amikor a törökök elfogadják töröknek, az irániak iráninak, az arabok pedig arabnak a kurdokat. De ez sem elég a kurdoknak, és addig mozgolódnak, amíg a törökök arabnak, az irániak töröknek, az arabok pedig irániaknak nézik a kurdokat.

Azonban evvel sincsenek megelégedve a kurdok, szájalnak, lövöldöznek, és képesek kiagyalni, hogy újabb mérgező gázzal is irtják a kurdokat, és nem is tudom, mit akarnak elérni a kurdok. Hacsak nem azt, hogy ezt a képtelenséget megcáfolják a törökök is, az irániak is, mert csak nem vesznek össze az irániak a törökökkel, a törökök az arabokkal mindössze azért, mert mindenféle rémséget képesek kitalálni a kurdok. Teljességgel érthetetlen, hogy még mit akarnak a kurdok, amikor bárhová menekülhetnek, lévén hogy az égvilágon senki sem irtja mérgező gázzal,

mint a poloskát, a kurdokat. Én igazán nem értem, miért volna olyan nagy istencsapása az emberiségre, ha annyi jóakarat, segítség és támogatás után csakugyan kipusztulnának a kurdok, és miért kerítenek a kipusztulásuknak ekkora feneket, kétség sem férhet hozzá, hogy a kurdok. Sőt, tulajdonképpen azt sem értem, kik is valójában a kurdok, miért ugrálnak, panaszkodnak,

harcolnak, menekülnek, és miért akarnak mindenáron kipusztulni, ha a kurdok igazából kurdok. És teljességgel senki sem érti, valósággal vannak-e kurdok, vagy csak azt állítják magukról, hogy kurdok, és közben egy szedett-vedett gyülevész népség, amely így szeretné magát megkülönböztetni azoktól, akik egyáltalán nem kurdok. Én legalábbis végképp nem értem, miféle

vidéki szűk látókörű banda lehetnek a kurdok, akik azt képzelik, hogy az emberiség bármiféle jelentőséget tulajdonít a kurdoknak, és valahol is a nagyvilágban akár egy miniszter, akár egy természetbarát vagy akár egy állatvédő társaság pénztárosa szívpanaszokkal szanatóriumba kerül pusztán attól a közömbös hírtől, hogy mától kezdve egyáltalán nincsenek többé

Lászlóffy Aladár

Balkáni húsvét

„Athén és Spárta, majd Théba egymással versenyeztek a hegemonia birtokáért, mely a hellén törzsek felett gyakorlandó felsőséggel egy jelentményű volt” – fog bele a maga XIX. századi diagnózisának felállításába Lázár Gyula. Azóta sok eszme fröccsent szét az elöltöltős és hátulgombolós történetárakból. – „S míg ekképpen a pártdulakodás mind nagyobb mérveket öltött, a hellén nép erkölcsi és hazafiúi érzülete mindinkább alább süllyedett...”

A világ melyik népségéről, közösségéről, országáról nem lehetne megállapítani ezt, amikor a közlekedőedények logikájával kapcsolódnak, függnek össze mindig és mindenütt az idő- és térbeli alaptényezők...! „A hellén és az úgörgög nép” – (az egykori és a mai Balkán – emelhetnénk a tétet s még madártávlatibbá a látókört) között két évezred fekszik. Ezen kétezer évnek a görög nép életében nincs is története, csak rabság, szenvedés és politikai tengélet...”

A tengélet, pártdulakodás és a jelentményeik. Ó, mily ismerős. „Azon classicus föld, melynek minden hantja egy szent ereklye” – mára görög, szerb, albán, bolgár, román – és tegyük hozzá: kényszerházasság útján magyar atyafiság fülemüle-pereitől hangos. Bizony, bizony az emberi szabadság meg a tudomány és a művészetek őshona, mely korábban lón bejegyezve a mennyei szabadalmi hivatalba, mint bármely Barbizon, Toscana vagy Albion! Kétezerévi kicsit több éve viseli a megbélyegzettség mindenértelmű és értelmetlenségű bilincseit, melyeket eredetileg hozzá képest barbárok raktak rá, „kiknek sejtelmük sem volt zsákmányuk valódi becséről...”

Ugyan. Dehogynem tudott mindig mindenki a mások feletti hatalom becséről. Szinte úgy néz ki, a történelem oda konkludál, hogy ösztönösen, mintegy természettől adottan csakis erről tud, ebben a tekintetben nyilvánul meg „csípőből” az emberi lény. Ez a legátfogóbb. Melynek csak négyzete egyenlő a befogók négyzetének összegével, mínusz a Louvre-ba, Ermitázsba, Guggenheimbe és különböző nem tűzbiztos alexandriai zugokba gyömöszölhető kacatok tömege.

Ám minden csakis addig érvényes, amíg a Wehrmacht be nem hatol Párizsba s a Vörös Hadsereg Drezdába, mert akkor mindenki Brennus gall tőzsdeügynök árfolyamára, a VAE VICTIS-re hivatkozik. A második világháború végén amerikai fogságba esők emlékezetéből nem lehet kiradírozni („ausradieren”), hogy tőlük a felszabadító „amik” gyűjtötték

zsebbe, csákóba, zacskóba éppen úgy a karórakat, zsebórakat.

Ugyanis – tetszik látni – más az érték a magasztos Emberiség szintjén, s más a balkániság alapismérveivel megvert gyalgó emberegység számára. Még Bolívar függetlenségért harcba lendülő seregében is! Az igazi, a nagybetűs „emberiség” ugyebár mindig tudja mi a helyes (apropó ógörgög tökély és ősbalkániság), így hát bürokkal írta ki egyetlen Szókratészét. Nem mint a mohón lopakodó buta indián, sunyi útonálló reflexú délszláv, aki a lófarkas zászló tartóját élete árán is magával rántja a mélybe szabadsága utolsó sáncáiról.

Mondják bizony, hogy a szegény ember tolvaj, a gazdag csupán kleptomániában szenved. Azt is mondják, hogy senki se tudta oly hatékonysággal irtani a bennszülöttet és természetzeni a teát, mint India boldog emlékeztető első császárnője, Viktória néni. Ezért aztán az időből összeszámolható áldozatokat tekintve egyenesen ráver a Gulág-gondokra s festegető osztrák káplárra; tán Szolimánra meg a Habsburg-házra is? Persze Szolimántól nem is lehet mást várni: ő végezetül balkáni volt már, mire a szigetvári menekülttábor alá jutott...

És mondják azt is, hogy a nagy jugoszláv önmarcang, szentes főpróbáját a Fekete Kéz előbb Marosvásárhelyen tartotta – megy-nem megy alapon – 1990 márciusában. És mondják, hogy bezzeg Dél-Tirol meg Elzász-Lotaringia, de „nem bezzeg” Baszkföld, északírsg, Flandria. Antti Jalava finn író könyvében olvasom egy finn kislány (nemcsak) lelki kalandjait az őt bántalmazó svéd felnőttekkel és gyermekekkel, pedig meg sem kísérelte elszakítani Stockholmtól Erdélyt, vagy Besszarábiát.

Hát mi van itt, kérem? Hogyha az ember marha, akkor bárhol kaphat kergetőrt, ám ha „sárkányfog-vetemény”, akkor önmagával trágyázza (be) önmagát, és hiába parancsoltak rá, hogy szeresse felebarátját is.

Talán a nyelvekkel lőtték el a dolgot, valahol a számtalan Babelben, melyeket kintről keretlegények, bentről önkormányzatok védtek „eleitől fogva”, a képen látható eredményel? Hogy aki nem hasonlít a többire, az eleve bűnös, hibás, vétke azok közt, akik látszólagos egyetértésben és vezényszó alatt masíroznak az élet értelmét hirdető mindenkor transzparenszek alatt, s észre sem veszik, hogyha a felirat értelme közben átfordul, megváltozik, harap.

Harap a húsvéti, bajrámi kalácsból, pászkából, éhkoppból. Az évi egy, engedélyezett feltámadás napján. Amikor utólag is egyedül AZT engedik (bár gondolatban akceptálják) feltámadni, akit közelről (évente? naponta? percenként?) kényszerítenek vállalni értük, helyettük, lelki balkániságuk miatt az áldozatot.

...vágyom / És nem tudom, e vágy/ Előre néz, vagy vissza:/ A reménység, vagy az emlékezet/ Felbuzgó talajvizét issza.

(Reményik Sándor: Vissza)

Kányádi Sándor versei

pedig volna még
volna még valami
mondanivalóm
a nyíló nárcisz-
mezőkről például
az alkonyi szélben
riadtan lobogó
hegyi füvekről
a hegyekről a folyókról
égről földről
a tengerekről
az óceánok alatt
vergődő tűzhányókról
a szerelem végtelen
napéjegylenlőségeiről
amikor az idő is
ellankad mint a patak
ha szomját oltja
benne a szarvas
egyszóval kettőnk
dolgáról az emberiség
nevében volna még
talan volna még

Előhang

vannak vidékek gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül
szavak sarjadnak rétjein
gyopárként sziklás bércein
szavak kapaszkodnak szavak
véremmel rokon a patak
szívemmel rokon a patak
szívemben csörgedez csobog
télen hogy védjem befagyok
páncéлом alatt cincogat
jeget-pengető hangokat
tavaszok nyarak őszeim
maradékaim s őseim
vannak vidékek viselem
akár a bőrt a testemen
meggyötörten is gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül

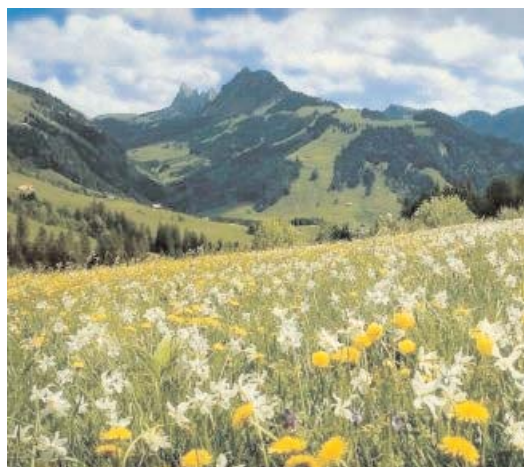

Viseltes szókkal

vannak vidékek ahol a szerelem
akár a harmat az árnyékos helyen
tavasztól őszi őrizgeti magát
szerény hasonlat de illik rám s terád
félszeg is mint az iménti asszonánc
de időt-jelző mint arcunkon a ránc

vannak vidékek ahová nehezen
vagy el sem ér a környezetvédelem
kimossák sóid kasza is fenyeget
csupán a harmat táplálja gyökered
tisztások széle északos vízmosás
ha annak vennéd hát legyen vallomás

vannak vidékek ahol csak úgy lehet
megmaradnunk ha kezemben a kezéd
és a viseltes szónak is hamva van
ha félárnyékban s ha nem is boldogan
száríthat szél és süthet hevet a nap
míg a harmatból egy csöppnyi megmarad

Bajor Andor meséi

Szappanhab

Igen igaztalan volt a világ, amely kisgyermekkoromban körülvett. Ez abban is meglátszott, hogy a bátyám kereszt-anya Julianna mama volt, az enym pedig Etelka mama. Mindkét Mama a nagy messzeségben élt, olyan távolan, hogy csak képeslap meg csomag tudta az ürességet áthidalni.

De igen nagy különbség volt a képeslapok között, főként a csomagok között, fájoan és igaztalanul. Etelka mama képeslapjai szürke színűek voltak és többnyire valami várat ábrázoltak. De képről hiányzott a felvonóhíd, amely a várhoz vezetett, és hiányzott a vár alatt működő kacsaláb. Így hát a vár nem is foroghatott.

A Julianna mama képei viszont színesek voltak, fehér, fekete és tarka macskák piros és kék gombolyagokat gurigáztak rajtuk. Vagy egy tarkabarka vadász ember szívérványszínű madarakat visz hazafelé, hogy a csodálatos zsákmányt megkopasszák és szívérványlevest főzzenek belőle.

De ez semmi volt az ajándékosmagokban rejlő különbségekhez képest. Julianna mama olyasmit küldött mindig, ami egy férfiembernek maradéktalanul szükséges: fakardot, csákót, kűröt, ólomkatonákat. Viszont Etelka mama harisnyát, zsebkendőt és sálat helyezett a csomagba, főként azonban színes és émelyítő szagú szappanokat.

Ezekkel a szappanokkal nem csak játszani nem lehetett, de megkeserítették az életemet is. Ugyanis a szappanoknak fulánkjuk is volt, mint a darazsaknak s gyalázatos módon fürdéskor a szemembe döfték gyilkukat, mérget fecskendeztek, rikató mérget a szemhéjam alá. Fájdalmas és érthetetlen szolgálat volt minden fürdés akkoriban. Némán és hőshöz illő vakmerőséggel ültem egy bádognád tengernyi vizében, nem törődve sem meleggel, sem hideggel, sem más viszonytagsággal.

De hiábavaló volt a hősiesség, mert a tengernyi csata vége felé édesanyám ellővette az utálatos szappant és bekent vele: zöld szappannal, kék szappannal, ünnepnapokon pedig piros szappannal. Én nemsokára jajveszékelve jeleztem, hogy elvesztettem a tengeri csatát, a csatában a szemem világát és kegyelemre megadom magamat. Közelemben a vaskályha tüze énekelt, időnként víz csobogott a vaskályhára tett óriási lábasban és én a békés muzsika mellé bömböltem panaszdalomat.

Ugyan ki találta fel a szappant, ezt a violaszagú vagy rózsailatú mérget, amely a kádban, álomra bágyadt szemünkre is

belecsöppen, hogy átóbégassuk magunkat a létező világba? Vajon miféle gonoszság főzte egybe a darázscsípést az oronabokor virágával, a jázminnal, a tavasz illatával? Mert a szappanok elvetemült méregkeverői lesben állnak és a fájdalmat úgy csomagolják, hogy első szippantásra citromnak vagy más déligyümölcsnek képzeljük. És csak akkor jőjjünk rá a tévedésre, amikor fehéren habzunk a szappantól, a fájdalomtól, a haragtól meg a gyöngyvirág illatától.

Első fürdéseimet, melyekre visszaemlékezem, így mérgezték meg Etelka mama szappanai. Azt kellett gyanítanom, hogy Etelka mama vagy szappangyáros, vagy ami még rosszabb, valami boszorkány. Egyébként ő is kardot, csákót és ólomkatonákat küldene, amelyekkel sokkal könnyebben és szebben, katonásabban lehetne fürödni, mint a szappannal.

De a rosszabb még csak ezután következett. A gyakori fürdés és szappanozás ellenére növekedtem. Mígnem egy szép napon arra szólítottak fel a szüleim, hogy én magam kenjem be magamat szappannal.

Ez olyasmi volt, mintha a királyi udvarban elbocsájtották volna a hóhért, és fölszólították volna az elítéltet, hogy próbálja levágni a saját fejét egy ibolyaszagú pallossal. Bizony sokáig kellett gyakorolnom, amíg a szappannal eltaláltam a szememet és segítség nélkül is tudtam jajveszéklni. Etelka mama pedig továbbra is küldte a szappanokat a messzeségből, fehéret, kéket, sárgát, az ünnepekre rózsaszínűt.

Egy időn túl olyan biztonsággal kezeltem a korong alakú meg szögletes hadianyagokat, hogy már csak alig-alig zokogtam tőlük. Elfogadtam a szappant az emberi rend és tisztaság jelképének, amely fontosabb fegyver a föld és mindenség meghódításában, mint a puská és a kard. Így gondolom ezt ma is.

De amikor Etelka mama szappanjaira gondolok, mindig meg kell dörszölnöm a szememet, nehogy úgy tűnjön a kívüállóknak, mintha könnyeznék.

Emberi kéz

A tavaszi világ tele volt csodákkal, bódító jázminillattal, kakukkszóval, amikor még annak is híre jött, hogy az iskolában bábszínház előadás lesz. A tanító bácsi jelentette be és azt is megmondta, hány lejt hozzunk magunkkal. És másnap ott zsúfolódtunk az osztályteremben, az orrunk előtt egy kifeszített kék lepedő, fölötté egy bíbor függönnyel letakart kalickával. Akkor a lepedő mögöl egy bácsi felénk kiáltott, hogy Piroska és a farkas történetét fogjuk megtekinteni.

A mesét ismertük, de hirtelen mindenki elhallgatott és izgatottan várt. Vajon valóban úgy ment-e végbe a mese, ahogyan ismerjük, vagy egész másféleképpen? Megszólt

egy kézi csengő, azután föllebbent a függöny. Álmélkodás és nem várt gyönyörűség sóhaja töltötte be hirtelen a termet. Hát egyáltalán nem kalickát fedett a függöny, hanem egy sűrű erdőt. Vagy tíz kartonpapír fa jelent meg bámuló szemünk előtt, a törzsük azonban természetesen barna volt. Sűrű erdő, tavaszi szélfúvásban. Akkor jobb oldalon feltűnt egy piros főkötős, piros szoknyás leány, kezében kosárral, aki a vártnál egy árnyalattal mélyebb hangon, lányosan énekelni kezdett. Nyilván Piroska. Ő maga adott nekünk igazat.

„Én vagyok Piroska, ki ruháját kimosta.”

Tehát egészen tiszta ruhában vitte az ebédet. Hirtelen azonban éreztük, hogy eláll a lélegzetünk. Csak nem fog valahonnét előkerülni a farkas is? De bizony, jött az magától.

Nagy, hegyes fülű ordas volt. És hogy ne legyen kétség, maga is énekelt vonító hangon.

„Piroska, hát ide hallgass! Én vagyok az ordas farkas...”

Aztán megkérdezte: - Te hová mész?

Mi azon a véleményen voltunk, hogy Piroskának szó nélkül tovább kellene sietnie. Jóska barátom a hátam mögül oda is kiáltott:

- Piroska, ne felelj neki!

De Jóska mind mondhatta. Mert Piroska meglengette a kosarát és így énekelt gondtalanul, egy kissé öblös, de mégis kislányos hangon:

„Felkeresem nagyanyámat, viszek neki libamáját!”

Mindenki felhőkölt. Ezt eddig nem tudtuk, a meséből mindig kihagyták, eltitkolták előttünk.

„És hol lakik nagyanyád?”

Ne mondd meg! – kiáltotta Jóska kétségbeesetten.

De Piroska megmondta. „Itt, az erdő mélyén...”

Mire Jóska fölzokogott: - Jaj, Piroska!

- Bizony alaposan benne vagyunk a pácban – suttogtam hátra Jóskának.

A terem rémülten figyelt. Vajon lesz-e bátorsága az ordasnak, hogy megelőzze Piroskát, bekapja nagyanyót és a helyébe fekdjék?

Nincs mit kerülnem a szót. Volt neki. De ez már a következő felvonásban történt. Nagyanyó hófehér hajjal, mit sem sejtve, sőt türelmetlenül várta Piroskát. És erre becsörtet a farkas, aztán megáll ugrásra készen, éhesen. Nagyanyó pedig halkan, szinte suttogva megkérdezte:

„Ebédemet elhozta kosarában Piroska?”

Mire a rút és elvetemült ordas megpróbált úgy beszélni, mint egy kisleány.

„Éppen Piroska keres, tessék, itt a bableves!”

Erre a közönség szinte felüvöltött. Az elvetemült ordas még a libamáját is letagadta!

Azzal lement a függöny, és mikor újra fellebbent, már az ordas szuszogott a diványon, a fején fejkendővel. Meg tudtuk volna ölni. De csak bámultunk. Mi itt a teendő? Még abban reménykedtünk, hogy Piroska meg fog különböztetni egy hegyes fülű és szürke vadállatot a nagyanyjától.

Sajnos tévedtünk.

„Itt az ebéd, nagyanyó, minden falat csuda jó.”

Többen bögték. – Jaj, Piroska – zokogott Jóska is.

„De miért hegyes a karmod?” – kérdezte Piroska, sajnos nem elég jó megfigyelőképeséggel.

„Hogy jobban megfoghassalak” – próbált nyögni az ordas, mintha öreg néni lenne.

A galád dúvad vonító hangon beszélt, Piroska pedig meg-

fontoltság híjával. Mígnem elrettenve láttuk, hogy lemegy a függöny, s mikor föllebben, csak az ordas fekszik a heverőn, fejkendő nélkül, jóllakottan.

Hortyogott. Volt szíve egy kislányt megenni!

Nyúzzuk meg! – ordította valaki.

Lehajtottam a fejemet. Én úgy sejtettem, nincs miben reménykedni. Mígnem vidám férfihang hallatszott, és az ajtó kitarult. Egy csodálatos, zöldruhás alak jelent meg.

„Az ajtón ki kaparász? Megjött, megjött a vadász” – danolta.

Gyere, gyere! – üvöltött a terem. És ő jött, vadászpuskával. Az ordas hortyogott. Egyesek kuncogtak. Aztán: piff! Aztán: puff!

– Végem van – üvöltött az ordas.

Nemsokára előkerült Piroska és nagyanyó, épen, egészségesen. Mindenki tapsolt. Volt, aki sírt. Olyannak tűnt, mint a mese, noha a szemünk előtt megtörtént. Abban a pillanatban véletlenül leszakadt a kék függöny. S ott állt háttal egy bácsika, mellette egy asztal. Azon rongybabák, vagy inkább csak rongyok. Egy szürke rongy, egy piros rongy, egy zöld rongy, egy fekete rongy. Jóskával lábujjhegyen kimentünk.

- Milyen volt? – kérdezte a tanító bácsi szelíden.

- Nagyon érdekes – mondtuk halkan, de a legvége nagyon furcsa. Csak rongydarabok feküdtek az asztalon

- Azért, fiaim, mondta a tanító bácsi, - mert már hiányzott belőlük a bábjátékos keze. A teremítő kéz nélkül pedig minden csak kő, rongy, por vagy hulladék.

**Kellemes húsvéti ünnepeket kíván
és továbbra is szeretettel várja
leveleiteket, javaslataitokat a
szerkesztő néni, az alábbi címre:**

B. OSVÁT ÁGNES

540.477 Marosvásárhely (Targu Mures),
str. Armoniei nr. 22 ap. 13, jud. Mures, Románia.
Telefon: 0040265/249918, 0040365/803670,
0040770/173128, 0040731/187638
E-mail: osvataagnes@gmail.com
osvataagnes@freemail.hu

Kérjük, feltétlenül olvassa el!

Tisztelt olvasóink!

Előző lapszámunkban ezen a helyen közöltük az előfizetésre vonatkozó új információkat. Sajnos sokan átsiklottak rajta, ezért itt megismétljük néhány fontosabb részét.

Ez évtől a befizetéseket vagy **sárga csekken, vagy banki átutalással** lehet megküldeni. A csekket minden év decemberi lapszámához mellékeljük, de bárki bármikor **kérheti őket** az impresszumban megjelölt szerkesztői, levelezési címen (lásd. 2. oldal), az ott megjelölt elérhetőségek bármelyikén. A banki átutalás számlaszáma: **52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet**

Külföldi olvasóink, amennyiben nem tudják közvetlenül eljuttatni valutában vagy a napi árfolyamon számított forintban a megjelölt összeget, legegyszerűbben a banki átutalást használhatják, a köv. címre: Erdélyi Körök Országos Szövetsége 6070 Izsák, Kálvin tér 1. Számlaszám: **52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet IBAN: HU34 5240 0054 1003 0826 00000000 BIC/SWIFT: TAKBHUHB**

Emlékeztetül: Belföldi éves előfizetési díj 1.500 HUF. Külföldre: Európában 10 EUR, tengeren túlra 20 USD

Nagy sajnálatunkra több régi olvasónk mindeddig **nem újította meg előfizetését**. Feltételezzük, hogy ennek oka csupán a figyelmetlenség volt, ezért **számukra ismét mellékeljük a befizetési csekket**. Ezt követően, a befizetés elmulasztása esetén szomorúan ugyan, de nem áll majd módunkban tovább küldeni nekik a lapot, különben ez az előfizetőkkal, a támogatókkal szemben méltánytalanságot jelentene, egyben azt is, hogy rájuk akarjuk erőszakolni lapunkat. (Külföldre nyilván nem küldünk csekket, jelen sorokat szánjuk figyelemfelhívónak.)

Támogatóink listáját a 19. oldalon közöljük!

Itt emlékeztetünk arra, hogy adója 1%-nak felajánlásával is lapunkat támogatja! Adószámunk: 19110114-1-03

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk az interneten a következő címen olvasható:

www.ekosz.hu, www.erdelyikor.hu és az új lapszám megjelenésével cserélődik.

Felhívjuk támogatóink figyelmét, hogy a támogatásként küldött összegről kérésükre az adóalap csökkentésére felhasználható APEH-igazolást állítunk ki.

Ehhez az EKOSZ címére (6070 Izsák, Kálvin tér 1.) kérjük megküldeni az adóalany nevét, címét, adószámát.

Iskolai dolgozatokból

Egy gyermek kihordása 9 hónapig tart, függetlenül attól, hogy hány nőt alkalmazunk a feladat megoldásához.

A víz oxigénből és folyadékból áll.

A föníciaiak kereskedtek és iparkodtak.

Sok régi kőzetben megtalálhatók az őskori halak lábnyomai.

A bronzkorszak tűzzel-vassal pusztította a rézkorszakot.

A középkorban a várakat katakombákkal lőtték.

Kanada területe egyenlő Európa lakosságával.

A kenguru kicsinye fészeklakó.

IV. Béla idején járáskra oszlott az ország, a legismertebb járás a tatárjárás volt.

Nyáron nő a kalapos gomba, télen a kucsmagomba.

A Bibliát Gutenberg találta fel.

A Magna Charta kimondta, hogy ugyanazért a bűnért senkit sem lehet kétszer megölni.

Egyiptom őslakói a múmiák.

Julius Caesart a márciusi Idusok ölték meg.

A Szentlélek postagalamb képében szállt az apostolokra